דבר

דבר ששי
דבר השבוע
דבר אחר
משא

דבר יום שישי ט"ו באב תשנ"ה 11.8.95 גליון 21630

60 עמודים, המחיר 4.50 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.85 ש"ח

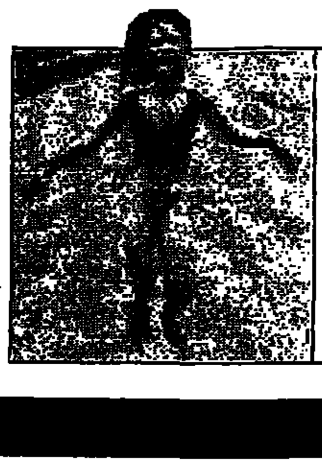

בוקר טוב וייטנאם. קוקה־קולה ופפסי־קולה מנצחות מלחמות שהסיינס ספי־ידים אלון פנקס (עמ' 7)

רמברנדט במאה הזלד. עצות לציידי המציאות בשווקי העתיקות באיטליה אמנון אמד (עמ' 9)

דבר אחר

נהג שניסה לחשב את הקנס שיצטרך לשלם על נסיעה ב־120 קמ"ש, התנגש בעץ ונהרג.

חתנו ויד ימינו של סדאם חוסיין ערק לירדן

היה אחראי על התעשייה הצבאית והנשק הלא קונבנציונלי; יחד עימו ערקו שתי בנותיו של שליט עיראק וחתן נוסף; סדאם שלח את בנו עודאי לעמאן בנסיון לשכנע העריקים לחזור; קלינטון התחייב להגן על ירדן אם תותקף על־ידי עיראק

מאת דבורה פרל וסוכנויות

ירדן הודיעה אתמול על הענקת מקלט מדיני לשני בכירים עיראקים שערקו יחד עם נשותיהם – בנותיו של שליט עיראק סדאם חוסיין – שנמלטו בשיירת מכוניות מרצרס דרך המדבר.

נשיא ארה"ב, ביל קלינטון, אמר בוושינגטון כי הבטיח לחוסיין מלך ירדן שארה"ב תעמוד לצידו במקרה של נסיון תגובה עיראקי. "החלטתו של המלך חוסיין, בהתחשב במיקומה של ארצו, להעניק מקלט מדיני לאנשים אלה הוא אקט ברור של אומץ לב. הבטחתי לו שנעמוד מאחורי ירדן", אמר קלינטון במסיבת עיתונאים.

קלינטון הוסיף שהעריקה ממחישה עד כמה קשה המצב בעיראק ועד כמה מנותק סדאם חוסיין מהמציאות. קלינטון סיפר שהמלך חוסיין התקשר אליו "מיד לאחר העריקה" וכי הוא התקשר בחזרה "במהירות האפשרית". "הרגעתי אותו ואמרתי לו שנתייצב מאחורי ירדן", מסר הנשיא על השיחה עם המלך שהיתה, לדבריו, ארוכה.

"אנו חייבים לעמוד מאחורי השותפים שלנו לשלום במזרח התיכון, והוכחנו כבר בעבר שאם עיראק מאיימת על שכניה, או מפרה החלטות האו"ם, אנו נוקטים בצעדים המתאימים", הוסיף הנשיא.

נשיא ארה"ב אמר שאינו רוצה לפרט ביחס לפעולות אפשריות במקרה של צורך להיחלץ להגנתה של ירדן, אבל הוסיף: "צריך להיות ברור, שירדן, כבעלת ברית, תזכה להגנת ארה"ב, במקרה הצורך".

דיפלומטים העריכו כי ההתפתחות החדשה מהווה מכה חמורה לשליט עיראק, ואילו מנהיגי האופוזיציה העיראקית שבגלות אמרו, כי נראה שהבריחה היא תוצאה של מאבקי כוח ותיסיונות התנקשות בחוג הפנימי שסביב סדאם.

בנו של סדאם, עודאי, מיהר אתמול לעמאן, נפגש עם המלך חוסיין ושב לאחר מכן לעיראק. סוכנות הידיעות הירדנית שמסרה על ביקור הבזק לא הוסיפה פרטים, אך נראה שעודאי ניסה לשכנע את העריקים לשוב לבגדאד.

שני הבורחים הם הגנרל חוסיין כאמל חסאן, שר התעשייה והמינרלים, ואחיו הקולונל סדאם כאמל חסאן, שהיה ממונה על משמר ראשו של סדאם חוסיין. חוסיין כאמל – האיש שבנה את מכונת המלחמה העיראקית – נחשב עד כה לאיש מספר 2 בצמרת השלטון בבגדאד. דרגן של שני האחים בדרגת מייג'ור עדך גם הוא בשיירת הגרברטים, שנפגאה גם את בני המשפחה ועוזרים.

"זוהי התפתחות מרהימה ודרמטית. בכל הקשור בתעשייה הצבאית מדובר במכה קשה", אמר מקור דיפלומטי. העריקה

(המשך בעמוד 2)

שר החוץ, שמעון פרס, עם עיתונאים אתמול במאבה (צילום: בן יותנ, באדיבות 'מעריב')

פרשנות

סימן להתערערות המשטר

מאת אהרן קליין

עריקתם לירדן של שני חתניו של סדאם חוסיין מאששת בקרב חלק מחוקרי עיראק את ההערכה כי מעמדו של המשטר בעיראק אינו יציב, ואולי אף ניתן לראות בכך סימן המרמז על קיצו הקרוב של המשטר.

אישוש זה מתוסף לשורה של סימנים המעידים על שבר עמוק בצמרת המקורבת לסדאם. חוסיין כאמל נחשב עד לאחרונה לאיש מספר שתיים בצמרת השלטון העיראקי. כאמל הוא חתנו ובן דודו של סדאם והיה במשך שנים שר התעשייה הצבאית והאחראי על פיתוח הנשק הלא־קונבנציונלי של עיראק. המידע העצום שברשותו של כאמל על התוכניות להתחמשות בתחום הנשק הכימי, הביולוגי והאטומי של המדינה, כמו גם על מצבו של המשטר, צפוי להסיר את הערפל הכבד שיצר המשטר העיראקי, בדרכים מתוחכמות, על נושאים רגישים אלה.

נראה כי שני החתנים הרגישו את הקרקע בוערת תחת רגליהם. סדאם הרחיק בחודשים האחרונים מספר מקורבים מבני המשפחה הקרובה, שהלכו איתו כברת דרך ארוכה. התחזקותו של עודאי, בנו של סדאם, המסומן כיורש אפשרי, תורמת ללא ספק להרגשה הקשה של חלק מהמקורבים, ובמקרה זה הביאה לעריקה.

המקלט המדיני שהעניק המלך חוסיין לבני המשפחה העריקים נעשה ללא ספק בברכתן של ארה"ב וסעודיה. נראה כי המלך, המכלכל צעדיו בזהירות, מעריך כי ימי שלטונו של סדאם ספורים וכי צעד הב־שתלם לו בעתיד בקשריו עם היורשים.

שליחותו של עודאי לירדן בניסיון לשכנע את המלך להסגיר את השניים צפויה לכשלון – וזו מכה נוספת למשטר. אך סדאם הוכיח בעבר את יכולתו להתאושש ממצבים קשים, וייתכן שיתגבר גם על משבר קשה זה. אולם אין ספק שסדאם נמצא בימים אלה באחד מרגעיו הקשים – אולי הקשה ביותר מאז מלחמת המפרץ.

מחלוקת על חברון עיכבה חתימת ההסכם

מאת דן אבידן, טאבה

שר החוץ שמעון פרס וראש אש"ף יאסר ערפאת עיינו אמש לקראת חצות בטיוטה של עיסקת חבילה ישראלית־פלסטינית הפותרת עקרונית חמישה־שישה נושאים, שעיכבו עד עתה השגת הסכם על השלמת הסדר הביניים בשטחים. טיוטה זו הושגה על־ידי צוותי המו"מ הישראלי־פלסטיני, בראשות מנכ"ל משרד החוץ אורי סביר ועמיתו הפלסטיני אבו־עלא. הצוותים דנו אתמול במשך חמש שעות רצופות, על־פי הנחיותיהם של פרס וערפאת.

אם עיסקת החבילה תאושר על־ידי פרס וערפאת, משמעות הדבר היא פריצת דרך במשא ומתן, שתאפשר את סיום ניסוח ההסכם על השלמת הסדר הביניים בשטחים כנראה עד סוף החודש, וכתוצאה מכך את עריכת הבחירות למועצת האוטונומיה בשטחים בדצמבר. חלק מסעיפי הטיוטה (אם תאושר) ישולבו כפי שהם בהסכם על הסדר הביניים, המכיל כבר 200 עמודים; חלקם ידרשו עיבוד פרטני נוסף בהמשך המו"מ על־ידי הצוותים.

אם לא תאושר טיוטת עיסקת החבילה על־ידי פרס וערפאת, משמעות הדבר היא שהמשך הדיונים בעניינה ייעשה בשבוע הבא כנראה.

ככל הידוע, כוללת טיוטת עיסקת החבילה ניסוח הבנה עקרונית בין הצד הישראלי לצד הפלסטיני על פתרון הבעיות הבאות:

● שאלת עריכת הבחירות בחברון, כך שתושבי העיר יצביעו באופן חופשי למועצת האוטונומיה ללא נוכחות צה"ל; אך בעיר תישמר נוכחות מסוימת של צה"ל במטרה להבטיח את בטחון המתנחלים בעיר. כמו כן אמורה הטיוטה לכלול הבנות לגבי בטחון המתנחלים בחברון לאורך כל תקופת הסדר הביניים. אתמול אחר־הצהריים אמר דובר המשלחת הפלסטינית מרוואן כנפאני כי ערפאת לא יסכים להפוך את 150 אלף תושבי חברון לבני ערובה של 47 משפחות מתנחלים ישראלים. לדבריו, על סוגיית חברון "יקום או ייפול ההסכם על השלמת הסדר הביניים".

● הסדרת היחסים בין המשטרה הפלסטינית, שתפעל באזורים הכפריים בגדה המערבית (איזור בי') לבין כוחות צה"ל שיפנו את האיזור, לקראת עריכת הבחירות למועצת האוטונומיה, אך ימשיכו להחזיק באחריות הבטחונית הכוללת בו.

● הסדרת שאלת ההיערכות המחודשת הנוספת שצה"ל אמור לבצע באיזור סי' בגדה המערבית (כל השטח שלא כלול באזורי הערים והכפרים מהם ייסוג צה"ל לפני הבחירות הפלסטיניות). הפלסטינים תבעו לדעת מראש מה גודל השטח ממנו ייסוג צה"ל באיזור סי', ואילו ישראל עמדה על סירובה שלא לספק להם מידע כזה עד להשלמת הסדר הביניים.

● נושאי קרקע ותשתית באזורים בגדה מהם ייסוג צה"ל. נושאים אלה כוללים את שאלת תוכניות המיתאר שישראל משאירה בערים ובכפרים הפלסטיניים, ובאיזו מידה תוכניות אלה יחייבו גם את הפלסטינים לאחר שיקבלו סמכות באזורים מהם ייסוג צה"ל.

שאלת המים בגדה המערבית לא כלולה בטיוטת עיסקת החבילה, שכן בגלל מורכבותה הוחלט שלשום בשיחת טלפון שקיימו פרס וערפאת עם מזכיר המדינה האמריקאי וורן כריסטופר להעביר את הדיון בה לוועדה ישראלית־פלסטינית־אמריקאית. ועדה זו תדון בייצור מקורות מים חדשים בגדה ובנושאים כלכליים.

טייס ונווט נהרגו בהתרסקות אף־15

אחד ההרוגים הוא סרן רונן לב (24); למשפחת הטייס האחר נמסרה הודעה; התאונה אירעה כנראה לאחר שחסידות נשאבו לתוך מנועי המטוס; מונתה ועדת בדיקה

מאת און לוי

חסידות שנשאבו למנועיו של מטוס אף־15 של חיל־האוויר גרמו להתרסקות, שבה נהרגו שני אנשי צוות אוויר. הטייס הוא סרן רונן לב, בן 24 מחיפה. שמו של הנווט לא נמסר לפרסום, אך למשפחתו ניתנה הודעה. מפקד חיל־האוויר מינה ועדה בראשות אלוף־משנה לבדיקת נסיבות התאונה.

התאונה אירעה אתמול בבוקר. ארבעה מטוסי אף־15 של חיל־האוויר היו באימון של תקיפת מטרות באיזור מכתש רמון שבמרכז הנגב. הטיסה התקיימה בגובה נמוך של כ־1,000 רגל. בשעה 10:30 הבחינו מפקד המבנה וטייסים נוספים באש הפורצת ממנועי אחד המטוסים.

חלקי המטוס החלו להתפרק. הטייסים קראו לשני אנשי צוות המטוס לנטוש, אולם נראה היה שהשניים איבדו תוך שניות מעטות את שליטתם במטוס. האף־15 התהפך ותוך פחות מחמש שניות פגע בקרקע והתרסק. שני אנשי הצוות, הטייס רונן לב והנווט, שלא נטשו את המטוס, התרסקו יחד איתו ונהרגו במקום.

למקום התקרית הוזעקו חוקרים של חיל־האוויר שבחנו את שברי המטוס ואספו את שבריו. לצד שברי המטוס נמצאו מספר פגרים של חסידות, דבר שהצביע על האפשרות ששאיבת חסידות למנועי המטוס היא הסיבה לתאונת האימונים.

מפקד חיל־האוויר, האלוף הרצל בודינגר, מסר אתמול כי הסיבה המשוערת לתאונה היא טכנית, כתוצאה מפגיעת חסידות. לדברי בודינגר, "לצד שברי המטוס נמצאו מספר פגרים של חסידות. כנראה שהמטוס חלף בתוך להקת חסידות ושאב אחת או כמה מהן למנוע או למנועים. המנוע או המנועים התפוצצו, וזה מה שגרם קרוב לוודאי להתרסקות".

מפקד חיל־האוויר מינה ועדת חקירה לבדיקת נסיבות התאונה. בראש צוות החקירה עומד טייס אף־15 בדרגת אלוף־משנה, שהיה בעבר מפקד טייסת של אף־15, ולצידו מספר מומחים טכניים. חברי ועדת החקירה הגיעו כבר אתמול לאיזור התאונה והחלו לאסוף ממצאים. בסביבת שברי המטוס נמצאו כבר אתמול חלקים של הקלטת שבה מתועדים כל חילופי הדברים שהיו במהלך הטיסה. נראה שהקלטות יאשרו את ההערכה הראשונית כי ההתנגשות עם הציפורים היא שגרמה להתרסקות.

בודינגר אמר כי לא ניתן למנוע לחלוטין תאונות עם ציפורים. לדבריו, "באופן מוחלט אי־אפשר (למנוע תאונות). במשך השנים למדנו באופן מדוקדק את התנהגות הציפורים במזרח־התיכון ובמדינת ישראל, ובעיקר של הציפורים הנודדות. אלו הן הציפורים המסוכנות ביותר משום שהן גדולות ופגיעתן קטלנית. היו לנו מספר מקרים של נזקים קשים מאוד במטוסים והיו גם כמה מקרים בהם איבדנו מטוסים ואנשי צוות. קיימנו מחקרים וקבענו כללים ברורים מאוד, מתי והיכן טסים בעונות המתאימות של השנה. אנחנו מאוד מקפידים לנהוג על־פי כללים אלה".

מפקד חיל־האוויר אמר כי שני הטייסים שנהרגו אתמול היו צעירים מאוד. שניהם היו בדרגת סגן והועלו לדרגת סרן לאחר מותם. "אני מצביע על היותם צעירים, משום שכדי להגיע לאף־15 בגיל כל־כך צעיר צריך להיות טוב מאוד, ושניהם היו טובים מאוד. השניים היו מהבולטים בקורסים שלהם", אמר.

סרן רונן לב ז"ל

"מת בדבר שהוא הכי אהב"

מאת אורי שרון

"לפחות רונן מת בדבר שהוא הכי אהב – בטיסה," אמרה אתמול אחת מידידות המשפחה על טייס הקרב, סרן רונן לב, שנהרג אתמול בגיל 24 בתאונה אווירית בנגב.

בהגיע הידיעה המרה לבית ההורים, ויויאן ויוסף לב, מבעלי מפעל הטכסטיל "פילפל", המתגוררים ברחוב קדימה שבכרמל בחיפה, נהרו לבית קרובים ומכרים, וביניהם קצינים רבים מחיל האוויר.

לרונן שני אחים: רמי, בן 16.5, ועופר, בן 22. סיפר עופר: "אחי התחתן לפני תשעה חודשים, ולפני שבוע הוא ואשתו רונית, קנו בית בתל־אביב. רונן גמר ב־1989 את לימודיו במגמה הריאלית בבית הספר הריאלי בחיפה. הוא היה, כדרכו, תלמיד מצטיין, היה מדריך בשבט כרמל של הצופים, ישב ראש חבות התלמידים בחטיבת הביניים, ואחר כך פעיל בהנהגת התלמידים בתיכון. בבחינת פסיכומטריה הוא קיבל 761 נקודות."

רונן היה תמיד מצטיין בקורס טיס, במגמת קרב, ושירת כטייס אף־15. "אבל הוא לא יכול היה לפגוע אפילו בזבוב," סיפרה חברתו של האם. הוסיף עופר: "רונן היה נשמה, דמות חיקוי לכולנו."

רונן הרבה בקריאה, אהב ספורט וטיולים, אך במיוחד אהב מטוסים. החדר שבקומה השניה בבית הוריו עוד מלא בתצלומי מטוסים מסוגים שונים. אחיו סיפר שלמרות הלחץ הרב בעבודתו, הקדיש רונן זמן רב להוריו ולאשתו. הוא עתיד היה להשתחרר מן השירות בעוד כשנתיים.

רונן ואשתו רונית, סטודנטית לרפואה בת 24, תכננו לטוס בקרוב לחופשה באיטליה.

הלווייתו תיערך היום.

חיל־האוויר יפרסם תאונות

מאת און לוי

שינוי במדיניות חיל־האוויר: תאונות אווירית יפורסמו כדי למנוע פגיעה באמינות החיל. את ההחלטה קיבלו הרמטכ"ל, רב־אלוף אמנון ליפקין־שחק, ומפקד חיל־האוויר, האלוף הרצל בודינגר.

מפקד חיל־האוויר הסביר אתמול בפגישה עם כתבים צבאיים את הסיבות לשינוי המדיניות. "ערכים הם דברים שמשתנים עם הזמן, ובתקופות השונות יש סדרי עדיפויות אחרים ומשקלים אחרים", אמר.

לדברי בודינגר, "עד היום, ביטחון שדה היה ערך מוביל עיקרי ולכן מאז 1948 ועד היום לא פורסמו תאונות אוויריות, למעט תאונות שאי־אפשר היה להסתיר אותן או שהיתה סיבה טובה לפרסמן. היום צריך לראות את הדברים באופן אחר, והאפשרות שתיפגע אמינותו של חיל־האוויר היא סכנה גדולה בהרבה מהסכנה שיכולה להיות בפגיעה בביטחון שדה. התחושה שחיל־האוויר אולי אינו אמין עלולה לפגוע ברצון להתגייס אליו ובכוח העמידה של לוחמיו. זה דבר מסוכן מאוד, ואסור שיקרה. לכן החלטתי להמליץ שמעתה, ברוב המקרים, נפרסם תאונות אימון אוויריות".

מפקד חיל־האוויר הוסיף כי "הדבר היחיד בפרסום שיהיה צריך להקפיד עליו הוא שמירה על כבוד הנוספים ועל כבוד המשפחות. הדבר הזה בעיני הוא קודש הקודשים ואדאג באופן אישי לכך ששני הנושאים לא ייפגעו לעולם".

רקע / תאונות אימונים בחיל־האוויר

התאונה השלישית מתחילת השנה

מאת און לוי

שלושה שבועות בלבד לאחר התנגשות שני מטוסי האף־16 מעל חופי נהריה, אירעה שוב תאונה בחיל־האוויר, כאשר מטוס אף־15 התרסק במהלך טיסת אימון בדרום הארץ.

בעשר השנים האחרונות אירעו לא מעט תאונות אוויריות, בהן נהרגו אנשי צוות אוויר חיילי צה"ל. בחיל־האוויר פועלים נמרצות למניעת התאונות, אולם שיטות האימון, הלחץ והניסיון להרמיית שדה הקרב העתידי, גובים מחיר כבד.

התאונה האווירית שאירעה אתמול בדרום הארץ היא התאונה האווירית השלישית מראשית השנה. בינואר אירעה תאונה אווירית נוספת, כאשר שני מטוסי אף־16 התנגשו מול חופי פלמחים במהלך תירגול קרב אוויר־אוויר.

האסון האווירי הכבד ביותר בתולדות צה"ל אירע ב־10 במאי 1977, כאשר 54 צנחנים ואנשי צוות אוויר של מסוק יסעור נהרגו, כשמסוקם פגע בצלע הר צפונית ליריחו במהלך אימון.

בספטמבר 1980, התרסק מטוס סקייהוק ליד יקנעם. הטייס נפצע, אך אשה שהיתה באיזור ההתרסקות נהרגה מפגיעת השברים.

בינואר 1981 התרסק מטוס קרב בצפון הארץ. הטייס, קצין בדרגת סרן, לא נמצא.

במאי 1981 נהרג סרן יורם איתן, בנו של הרמטכ"ל דאז רפאל איתן, בהתרסקות מטוסו במהלך אימון.

באוקטובר 1987 התרסק מטוס קרב בעת טיסת אימונים בדרום. הטייס גיל עברי, בנו של האלוף דוד עברי, נהרג.

באוגוסט 1988 התנגשו שני מטוסי אף־15 במהלך אימון באיזור הר חברון. שני הטייסים נהרגו.

במאי 1991 התרסק מטוס לתוך הכינרת. הטייס והנווט נהרגו.

בינואר 1995 התנגשו שני מטוסי אף־16 מעל פלמחים במהלך אימון קרב אוויר־אוויר. אחד הטייסים, סרן דני אוברסט, נהרג. הטייס השני, סרן י., ניצל.

ב־18 ביולי 1995 התרסקו שני מטוסי אף־16 במהלך טיסה מבצעית בדרך לאימון. בהתרסקות נהרגו שני אנשי צוות אוויר של אחד המטוסים, סגן־אלוף רוני שלומי וסגן יובל בניטין. אנשי צוות האוויר של המטוס השני נמשו מהמים.

נערים חצו הגבול למדינה ערבית וחולצו בידי חיילי מילואים

מאת שמעון איפרגן

קבוצת נערים משבט צופים בירושלים חצתה בטעות ביום שלישי השבוע את הגבול למדינה ערבית שכנה, אך החזרה בשלום הודות לערנותם של חיילי מילואים. הנערים היו מלווים במדריכים מנוסים.

אלה, מסתבר, לא התמצאו היטב בשטח למרות שהחזיקו במפות מפורטות של האזור והמשיכו לטייל בשטח המדינה השכנה גם אחרי שחצו את הגבול. למזלם של הנערים ומדריכיהם הבחין בהם כוח של חיילי מילואים שערך סיור באזור.

אנשי הכוח פעלו במהירות והצליחו להחזיר את המטיילים לשטח ישראל לפני שהבחינו בהם אנשי מוצב סמוך של חיילי המדינה הערבית השכנה. מפקד הכוח תיחקר את המדריכים, וכך התברר שהקבוצה שהתה בשטח המדינה השכנה יותר משלוש שעות.

"לא ידענו שאנחנו נמצאים במדינה זרה" סיפר אחד המדריכים. אותו מדריך, שהיה בסיור, סיפר לכתב "דבר": "הילדים היו המומים ולא הבינו מה קרה. חלקם נכנסו ללחץ ובכו. המזל הגדול של הקבוצה הוא שהם לא עלו על שום מוקשים שהיה מספר מטרים. זה היה ממש נס משמיים".

המפקד הכוח הזעיק כוח משטרה שיטפל בפרשה. גורם צבאי אישר שעירנות החיילים היא זו שהביאה לחילוצם המהיר של קבוצת המטיילים ומנעה תקרית צבאית ומדינית.

קצין במטווח הורה לפתוח באש למרות שחייל עמד ליד המטרות

מאת שמעון איפרגן

אסון נמנע בסוף השבוע בתרגיל של גדוד מילואים שהיה באחד ממתקני האימונים בנגב.

במהלך מטווח לילי ניגש חייל מילואים לעמדות הירי והאיר אותן בפתיליות. בטרם סיים להציב את הפתיליות, ניתנה הוראה לירות לעבר המטרות. משהבחין בכדורים הנורים לעברו, השתטח החייל על האדמה והחל לצעוק לעבר החיילים במטווח להפסיק את הירי. רק לאחר שאחד הקצינים שמע את צעקותיו, ניתנה הוראה לחיילים להפסיק לירות. החייל, נוסף זיעה ומבוהל, התעלף במקום ונלקח לטיפול במרפאה הסמוכה למתקן.

מתחקיר שנערך בשטח עולה, כי לא היה תיאום בין שני הקצינים שהיו במטווח. אחד מהם כלל לא ידע שהחייל נמצא בשטח האש והורה לחיילים לירות לעבר המטרות.

"מזל שזה נגמר ככה, ולא בעוד חייל שהיה הולך פייפן בגלל חוסר תיאום בין קצינים", אמר אחד החיילים.

לאחר שהתאושש, סיפר החייל: "זה היה נס שנשארתי בחיים. כשראיתי את הכדורים טסים למטרות חשבתי שאני עומד למות, ורק ברגע האחרון השתטחתי מתחת לאיזה גבעונת והכדורים טסו מעלי".

בצה"ל פתחו בחקירת המקרה.

בעמוד 2

ביהמ"ש העליון דחה ההחלטה בפרשת נחמני

מסכי מנהל(?)

ה'עליון' דחה ההחלטה בפרשת נחמני

הרכב נדיר של 11 שופטים דן אתמול בשאלה אם החוק מאפשר לחדש את הדיון בבקשת רותי נחמני להביא ילד לעולם בניגוד לרצון האב

מאת מיכל סלע

בהרכב נדיר של 11 שופטים ובנוכחות קהל רב, התקיים אתמול בבית המשפט העליון בירושלים דיון נוסף בבקשתה של רותי נחמני לאפשר לה להמשיך בתהליך השתלת הביציות שלה, המופרות בזרעו של בעלה־לשעבר דני נחמני, בגופה של אם פונדקאית, במטרה להביא ילד לעולם בניגוד לרצונו של האב הביולוגי.

הדיון אתמול היה בעייני נוהלי: האם יש מקום לקיים דיון נוסף בסוגיה בהרכב של אחד עשר שופטים, כפי שהורה נשיא בית המשפט, השופט מאיר שמגר, לבקשתה של רותי נחמני.

בית המשפט העליון, בהרכב של חמישה שופטים, כבר אישר, לפני חודשים ספורים, פסיקה קודמת, שעל פיה זכאי דני נחמני לבקש להשמיד את הביציות המוקפאות.

ההחלטה אתמול נדחתה למועד אחר. לדברי השופט אהרון ברק בתום הדיון, אפשר שבית המשפט יפסוק בשאלה הנוהלית לבדה, או במשולב עם הבעיה העקרונית על גורל הביציות.

דני נחמני עתר נגד נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר וטען, כי אין לשופט שמגר סמכות לקבוע דיון נוסף בתיק שכבר נדון בפני הרכב מורחב, שכן הדבר פוגע בעקרון סופיות המשפט.

בג"צ החליט, כי ההרכב של 11 שופטים שהתמנה לדון בבקשתה של רותי נחמני, ידון גם בטענת דני. השופט שמגר פסל עצמו איפוא מההרכב, והשופט גבריאל בך התמנה במקומו.

בהרכב אתמול ישבו השופטים אהרון ברק, דב לוין, גבריאל בך, אליעזר גולדברג, תיאודור אור, אליהו מצא, יצחק זמיר, יעקב קדמי, צבי טל, דליה דורנר וטובה שטרסברג־כהן. עו"ד ויאנה הר־אבן, המייצגת את דני נחמני, טענה בפניהם, כי החוק מציין במפורש, שלנשיא בית המשפט העליון סמכות לקבוע דיון נוסף בנושא שנידון על ידי הרכב של שלושה שופטים בלבד. בקשתה של רותי נחמני נידונה כבר בפני הרכב של חמישה שופטים. לכן, לדעת עו"ד הר־אבן, אין אפשרות לערוך דיון נוסף בתיק זה.

השופט דב לוין שאל את עו"ד הר אבן, אם אין צורך, לנוכח הנושאים העקרוניים המגיעים לבית המשפט העליון, לדון בשאלות עקרוניות בהרכבים גדולים יותר. כאשר הוסדרו סמכויות נשיא בית המשפט העליון בחקיקה בשנות ה־50 נקבע, כי בסמכותו לקבוע דיון נוסף בתיק שנידון כבר על ידי הרכב של שלושה שופטים אם יש חשיבות עקרונית מיוחדת לתיק זה. באותה תקופה, היו בבית משפט העליון חמישה שופטים, וההרכב היחיד בו נידונו פניות לבית המשפט היה של שלושה שופטים. הרכבים של חמישה שופטים היו נדירים ומיוחדים. כיום, יש בבית המשפט העליון 14 שופטים. רוב הדיונים עדיין מתקיימים לפני הרכבים של שלושה שופטים, אך דיונים בפני הרכב של חמישה שופטים ויותר אינם נדירים כבעבר. "אינני שוללת שמקרים מסוימים מחייבים הרכב שני," אמרה הר־אבן. "אך לא התקיים מחייב, אלא החוק."

בא כוחה של רותי נחמני עו"ד זיו גרובר טען, כי בעתירה שהגיש דני נחמני נגד החלטת השופט מאיר שמגר, הוא מערער על יסודות שיטת המשפט הישראלית, הנותנת ביד נשיא בית המשפט העליון סמכות לקבוע דיון נוסף בתיקים בעלי חשיבות מיוחדת.

בתשובה לבקשת השופטים להבהיר היטב את עמדתם, אמרה היועצת המשפטית של נעמת בחיפה, הבה בנר, כי הבקשה לדיון נוסף אינה ערעור או בקשה לרוויזיה של ההחלטה הקודמת, אלא בקשה לדיון מעמיק וקבלת מגוון רחב יותר של דעות בנושא הזה.

רותי נחמני היתה נרגשת בתום הדיון. "השאלות המשפטיות – אינני מבינה בהן, אבל ההרגשה שלי טובה." היא הדגישה את הכבוד שהיא רוחשת לבית המשפט. "המעמד מכבד את המאבק שלי ברמה המקסימלית."

ואם לא תיענה בקשתה לעשות שימוש בביציות המוקפאות, כדי שתוכל לגדל ילדים? "בית המשפט מתמיץ הזדמנות נדירה לגעת בדברים הכי עמוקים בנפשו של האדם."

דני נחמני ישב בשורות הקהל במשך הדיון. עם תומו נראה מחייך ורגוע בחברת מקורביו. "אני ממתין בסבלנות, אופטימי, אך עם סימני שאלה."

ישיבת בית המשפט העליון אתמול בפרשת נחמני (צילום: יצחק הררי)

הדיון האחרון של מאיר שמגר

נשיא בית המשפט העליון פורש לגימלאות

(ע'). – נשיא בית המשפט העליון, מאיר שמגר, ישב אתמול בדיון האחרון שלו כשופט יחד עם מחליפו בתפקיד, המשנה לנשיא אהרון ברק, והשופטת טובה שטרסברג־כהן.

שלושת השופטים דנו בבקשת פרקליטת המדינה, עו"ד דורית ביניש להחמיר בעונשם של אלי כהן, יגאל כהן ויעקב ממן, שהורשעו באונס אשה הלוקה בשכלה.

השלושה הורשעו על פי הודאתם בעבירות אינוס. על אלי כהן נגזרו שלושה חודשי מאסר בעבודות שירות ועל יגאל כהן ויעקב ממן שישה חודשי מאסר בעבודות שירות.

הפרקליטות טענה בערעורה כי הנאשמים בעלו את המתלוננת פעמים רבות במשך כמה חודשים, בידיעה שהיא לוקה בשכלה ותוך ניצול עובדה זו: "הנאשמים ניצלו את ליקויה הנפשי של המתלוננת ונהגו בה כבכלי לסיפוק יצרם המיני תוך רמיסת כבודה".

הפרקליטות טענה, כי מעשים שפלים ומקוממים אלה, מחייבים ענישה חמורה והולמת שיש בה כדי להוקיע את המעשים ולהרתיע את הנאשמים ואחרים שכמותם. הנסיבות לקולא של הנאשמים מתגמדות, לדעת הפרקליטות, לעומת הפגיעה בכבוד האדם של המתלוננת.

השופטים שמגר, ברק ושטרסברג־כהן הודיעו, כי ימסרו את החלטתם במועד אחר.

ועדה משותפת לישראל ולוואתיקן לקראת שנת 2000

(עיטי"צ) – ועדה משותפת לישראל ולוואתיקן ובה מומחים בנושא הצליינות, הוקמה בירושלים לקראת ציון יובל ה־2,000 להולדת ישו הנוצרי – מסרה אתמול שגרירות ישראל בקריית הוואתיקן ברומא.

ההסכם להקמת הוועדה נחתם ב־14 ביולי על ידי שגריר הוותיקן בישראל ונציג משרד החוץ.

האפיפיור מאמין כי יובל שנת 2000, שבו יחגגו הנוצרים את תחילת האלף השלישי להולדת ישו, יהיה רגע מתאים לקידום שיחות בין הדתות. בשיחות אלה יוכלו היהודים והמוסלמים להשתתף, אם ירצו בכך.

בהקשר זה הודיע האפיפיור בנובמבר שעבר, כי בכוונתו לבחון את האפשרות לערוך פגישות היסטוריות בבית לחם, בירושלים ועל הר סיני, "כדי לעודד את הדיאלוג עם היהודים ועם המוסלמים".

פיס חזק

(ע'). – להלן המספרים והפרסים שהועלו בגורל:

ב־1,000,000 ש"ח זכה כרטיס מספר 600508.

במכונית זכה כרטיס מספר 218639.

ב־5,000 ש"ח זכו כרטיסים מספר 644066, 468923, 376873, 805048, 454485, 095121, 579601, 568362.

ב־1000 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־6 הספרות 33507, 30728, 80675, 75997, 41873, 83182, 71759, 67802, 61526, 15618, 48549, 41743, 96347, 39705, 43315, 09420, 85061, 83803, 77591.

ב־100 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־3 הספרות 598, 219, 781, 335, 572.

ב־24 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־2 הספרות 71, 20, 64, 04, 41.

ב־8 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרות 4, 7.

צ'אנס

עלה - K, לב - 7, יהלום - Q, תלתן - Q

משרד החינוך דחה בקשת סיוע של תנועת נוער יהודית־ערבית

מאת יעל פישביין

הממונה על החינוך לדמוקרטיה ודו־קיום במשרד החינוך, דורון שוחט, דחה בקשת סיוע של תנועת נוער יהודית־ערבית בשם "רעות סדקה". שוחט אמר לרכז התנועה יונתן פלד, שהגיש את הבקשה, כי "אין לכם שום סיכוי לקבל משהו ממשרד החינוך".

באחרונה נבחרה תנועת "רעות סדקה" על־ידי ארגון ידידי האו"ם, שהוא ארגון בינלאומי התומך בגופים המקדמים את מטרות האו"ם, כאחד מבין חמישה גופים בעולם המצטיינים בחינוך לשלום ופתרון סכסוכים. שני נציגים הוזמנו לטקס חלוקת פרסי ההצטיינות, שייערך בספטמבר בניו־יורק. בגלל קשיי תקציב התבקש משרד החינוך לעזור במימון הנסיעה וכאמור סירב.

"רעות סדקה", שחברים בה בני נוער ערבים ויהודים, לא הוכרה על־ידי משרד החינוך כתנועת נוער, בשל היותה לא ציונית. רק עיריית חיפה הסכימה להכיר בה כתנועת נוער לכל דבר. על אף סירובו להכיר בתנועה, תיקצב משרד החינוך את התנועה ב־30 אלף שקל – סכום הנמוך בהרבה מהתקציבים שהוקצו לתנועות נוער יהודיות לא ציוניות.

באחרונה סייעה "רעות סדקה" לעקורי איקרית בשיפוץ הכנסיה ובית הקברות במקום.

ארז פרידמן, רכז "רעות סדקה", הגיב בתמיהה על דחיית הבקשה לסיוע מצד משרד החינוך. "זה כתם שחור על משרד החינוך. ידידי האו"ם מכירים בחשיבותה של פעילותנו בישראל, אך משרד החינוך אינו מוצא לנכון להכיר בנו ולתמוך אפילו בסכום זעום. יש להם כסף להוצאות לא נחוצות, כגון הוצאת חצי מיליון שקל על הקמת מרשאה בחצר של המשרד, אבל אין להם כסף בשבילנו", אמר.

דובר משרד החינוך מסר כי הגופים המתאימים טרם הספיקו לדון בבקשת התנועה.

השר שטרית לא יבוא לדיון בדירקטוריון חברת החדשות

זכייני הערוץ השני טענו שזו תהיה התערבות פוליטית

מאת אביבה זלצמן

השר הממונה על הרשות השנייה לרדיו ולטלוויזיה, שמעון שטרית, חזר בו בשלב זה מכוונתו להשתתף בישיבת דירקטוריון חברת החדשות. השר נענה להצעה לקיים דיון בנושא הרחבת התקציב של חברת החדשות במועצת הרשות.

לפני כמה ימים הודיע השר שטרית לחברי דירקטוריון חברת החדשות של הרשות השנייה, כי יש בדעתו להגיע לישיבה בשבוע הבא, כדי לנסות לשכנעם להגדיל את תקציב חברת החדשות ולהרחיב את פעילות החברה – בין היתר, על ידי הקמת אולפנים בתל־אביב, בחיפה ובבאר־שבע, ומינוי כתב בוושינגטון.

נציגי זכיינים בדירקטוריון ראו ברצונו של השר להגיע לישיבה ולהשפיע על החלטותיה התערבות פוליטית. חלקם הודיעו כי לא יגיעו לאותה ישיבה וכי אין לשר מה לחפש בישיבת דירקטוריון חברת החדשות.

אתמול הוציא השר שטרית הודעה לפיה נענה להצעת חנה לויט, ממלאת מקום יו"ר מועצת הרשות השנייה, לקיים דיון בנושאים אלה במועצת הרשות. "לדיון במועצה אמורים להיות מוזמנים נציגי הזכיינים ונציגי חברת החדשות. בדיון זה לא ישתתף השר, ולאחר שהמועצה תגבש עמדתה בנושאים אלו, וזאת לפני אישור תקציב חברת החדשות, יחליט השר שטרית אם יש צורך בדיונים נוספים מצדו", כך לשון הודעת השר.

דבר DAVAR داڤار

מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: חן בן־ישי

המו"ל: "דבר בע"מ"
נדפס בדפוס "החדש" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב
רחוב שנקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון: 03-5286141 (6 קווים)
פקסימיליה: 03-6294783
מחלקת מינויים: 03-5281105
מחלקת המודעות, טלפונים ישירים
6298032, 5281860, 5286156
פקסימיליה מודעות: 03-6298032
טלפון לפניות הציבור 07.00-22.00, 03-5286141
רחוב חומה ומגדל 2, ת"א
סניפים:
ירושלים: רחוב הלל 16
טלפונים: 02-256873, 02-256589
חיפה: רחוב הנביאים 27
טלפון: 04-620111
רחובות: רחוב הרצל 168
טלפונים: 08-451381, 08-453798
הפצה "נד" 03-377056

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי יד

בעקבות אסון ערד

הועבר מתפקידו ראש לשכת סיור ומבצעים במשטרת מרחב הנגב

ננזף קצין אג"ם; המפכ"ל לשעבר טרנר: מסקנות הבדיקה המשטרתית נמהרות ולא ממצות – היה צריך להקים ועדת חקירה ממלכתית

מאת שמעון איפרגן, נתן דוני ועתי"ם

מפכ"ל המשטרה, רב־ניצב אסף חפץ, העביר אתמול מתפקידו את ראש לשכת הסיור והמבצעים במרחב הנגב ומפקד "אתרוג" בפסטיבל ערד, רב־פקד שלמה אבוטבול. המפכ"ל אף נזף בקצין אג"ם של מרחב הנגב, סגן־ניצב עמוס בר, על חלקו באסון ערד. דוח הבדיקה של המשטרה, בראשות תת־ניצב שלמה תורג'מן, אמור להימסר בשבוע הבא לפרקליטות המדינה.

כזכור, בשבוע שעבר נפגש מפכ"ל המשטרה עם מפקד מרחב הנגב, תנ"צ אבני, שהגיש לו את התפטרותו. כחלק מאימוץ מסקנות ועדת הבדיקה המשטרתית עדכן המפכ"ל שימוע לאבוטבול ולבר.

אבוטבול הגיע לשימוע כשהוא מלווה בעורך־דינו זכריה שנקולבסקי, והציג בפני המפכ"ל את השגותיו באשר לממצאי הוועדה. בעקבות כך קבע המפכ"ל כי אבוטבול יסיים את תפקידו כראש לשכת סיור ומבצעים במרחב. לאחר מכן נפגש המפכ"ל עם סגן ניצב בר, ובתום הפגישה החליט לרשום הערה מפקד לבר. פרקליטו של בר, עו"ד משה צור, אמר אתמול כי מרשו לא היה יכול להתגונן נגד הטענות שהופנו אליו מאחר שקיין לא הועברו אליו ממצאי ועדת החקירה.

דובר המשטרה מסר כי בתחילת השבוע הבא ייפגש ראש אגף החקירות במטה הארצי, ניצב יוסי לוי עם המשפחות שילדיהן נהרגו באסון ערד, ויציג בפניהן את ממצאי ועדת הבדיקה.

מפכ"ל המשטרה לשעבר, רב־ניצב בדימוס יעקב טרנר, טוען כי ההחלטות של ועדת הבדיקה המשטרתית, שמונתה לבדוק את אירועי פסטיבל ערד, היו נמהרות ולא ממצות. לדעתו, צריכה היתה לקום ועדת חקירה ממלכתית. טרנר אמר ל"דבר" כי "עניין מותם של שלושה ילדים לא עוברת כך סתם לסדר היום. ההורים רוצים לדעת כי באמת אשם במות ילדיהם. רק ועדת חקירה ממלכתית, כפי שההורים הכועלים ביקשו ורבים אחרים, היתה ממצה את כל מה שקרה באסון ערד. ועדת בדיקה משטרתית, שעובדת ארבעה ימים ומחליטה על עריפת ראשים – זה לא נראה לי רציני. הרבה שאלות נשארו ללא תשובה. ככה לא עובדים במערכת מתוקנת. התחושה שלי היא שניסו במשטרה לגמור את העניין מהר מאוד".

לדבריו, ניסיון העבר מלמד שרק ועדות חקירה ממלכתיות הן אפקטיביות. "אני כמפכ"ל לא הייתי ממליץ על הקמת ועדת בדיקה בראשות קצין בדרגת תנ"צ, זה לא רציני. אני לא יודע למה תנ"צ אבני הוליס לפרוש. אבני היה צריך לבקש מיצוי חקירתי מלא לאירועים", הסביר טרנר.

לטענתו, "יקח הרבה זמן לשקם את מרחב הנגב, ולהחזיר לשוטרים את המוטיבציה והשקט הנפשי. אני מכיר את ארבעת הקצינים המעורבים. מדובר בשוטרים טובים ומנוסים, שההחלטה על המשך דרכם במשטרה היתה צריכה לעבור בוועדת חקירה ממלכתית", אומר טרנר.

הערב בטלוויזיה

ארנס: עקב התנגדות שמיר – לא פעלנו במלחמת המפרץ

מאת אביבה זלצמן

"לולא התנגדותו של יצחק שמיר, היתה מלחמת המפרץ יכולה להסתיים כאשר יחידות צה"ל יושבות במערב עיראק", כך אומר שר הביטחון לשעבר, משה ארנס, בראיון מיוחד שישודר הערב בתוכנית "המוד השבועי" בערוץ 3 של רשות השידור (33).

ארנס רואיין במלאות חמש שנים לפלישת עיראק לכווית ב־5 באוגוסט 1990. בראיון הביע חשש, כי היעדר תגובה ישראלית נחרצת לשיגור הטילים מעיראק אינו טוב לדימוי של ישראל באזור, ויכול להביא בעתיד לידי טילים נוסף.

לדבריו, האמריקאים היו מוכנים לפעולה ישראלית לקראת סוף המלחמה, כאשר היה ברור כי פעולה כזו כבר אינה עלולה לסכן את הקואליציה שלחמה נגד עיראק. בתשובה לשאלת המראיין, רביאל בן סימון, מי מנע ממנו לפעול – ראש הממשלה שמיר או הנשיא בוש – השיב ארנס: "זה לא הנשיא בוש".

העובדים מאיימים להשבית כליל את מוזיאון תל־אביב

מאת כתב דבר

"אם לא יימצא הסדר לשביעות רצון העובדים, נשבית כליל את המוזיאון", אמר אתמול טיבי הירש, יו"ר ועד העובדים במוזיאון תל־אביב, הנוקטים עיצומים זה חמישה ימים.

בשבוע הבא ייערך נסיון ליישוב הסכסוך במוזיאון תל־אביב בהשתתפות נציגי העובדים, ההנהלה, שרת האמנויות שולמית אלוני וראש העירייה רוני מילוא, המשמש כיו"ר מועצת המנהלים של המוזיאון.

כ־100 עובדי המוזיאון נוקטים בעיצומים בשל אי הוספת דרגה לכלל העובדים, ואי־תשלום תוספת שכר של 9 אחוזים בין החודשים ינואר־נובמבר '94, בהתאם להסכם הקיבוצי שנחתם ב־'93.

העובדים משביתים כמה מאגפי המוזיאון, אינם עובדים שעות נוספות, ומקיימים בכל יום אסיפת הסברה בשעות העבודה.

הנהלת המוזיאון מציעה לפטר עשירית מהעובדים, ובתמורה לכך תוסיף דרגה לכל עובד שיישאר במוזיאון, ותשלם את תוספת השכר שלא שולמה ברוב חודשי שנת '94.

לדברי יו"ר ועד העובדים, ההנהלה יכולה לחסוך בכספים ולצמצם את הגירעון בתקציבה אם תפסיק להזמין עבודות מחוץ למוזיאון, כמו מסגרות לתמונות ושירותים גראפיים שונים. לדבריו, הזמנת עבודות אלה גורמת לבזבוז ולכפל־תפקידים.

אמש לא ניתן היה להשיג את תגובת ההנהלה.

חתנו

(המשך מעמוד 1)

עשויה להביא למסע להדחת סדאם חוסיין. פקיד ירדני בכיר אמר, כי חוסיין כמאל כבר פתח במגעים עם עיראקים, בארצו ומחוצה לה, במטרה להביא ל"שינויים רדיקליים" בעיראק. מנהיגי אופוזיציה עיראקים, הנמצאים בסוריה ובלונדון, בירכו על העריקה, אבל לא ברור אם יוכלו להתגבר על חילוקי הדעות ביניהם ולפעול במשותף.

מפלגת "דאווה" האיסלאמית אמרה כי תיצור קשר עם העריקים, אבל קבוצה אחרת, "המועצה העיראקית החופשית", אמרה כי תימנע מכל מגע עימם, כיוון שידיהם מגואלות בדם.

ירדן תמכה בעיראק במהלך מלחמת המפרץ, אך היחסים בין שתי המדינות התקררו לאחר חתימת הסכם השלום עם ישראל.

בבגדאד, מסרה סוכנות הידיעות העיראקית כי כאמל חוסיין שוחרר מתפקידיו, וכי סדאם מינה במקומו את עדנאן עבדול־מאג'ד לשר התעשייה והמינרלים. שר הנפט, אמיר מוחמד ראשיד יעמוד בראש ועדת התיעוש הצבאית. ברחובות בגדאד לא הורגש אתמול מתח מיוחד והחיים נמשכו כסדרם.

יוגוסלביה לישראל: תנו סיוע הומניטרי לפליטי קראינה

(ע'). – יוגוסלביה הגישה לישראל בקשה רשמית לסיוע הומניטרי לפליטי קראינה הסרבית, שנאלצו להימלט השבוע על נפשם מפני הצבא הקרואטי המתקדם, לאזור הסרבי שבבוסניה.

אתמול בצהריים הגיע למשרד החוץ בירושלים מיופה הכוח בשגרירות יוגוסלביה בישראל, נרקו סטפנוביץ'. הוא נפגש עם ראש המחלקה האחראית על קשרי ישראל עם יוגוסלביה, צבי רבינר. בפגישת השניים העלה סטפנוביץ' את בעיית הפליטים הסרבים, שמספרם נאמד ב־200 עד 250 אלף איש.

רוב הפליטים הללו מעוניינים להגיע ליוגוסלביה עצמה, כלומר לסרביה ולמונטנגרו. סטפנוביץ' ביקש מרבינר שישראל תירתם למאמצי הסיוע של גופים ההומניטריים בינלאומיים הפועלים ביוגוסלביה.

צבי רבינר השיב לאורחו, כי הנושא ייבדק. "פעלנו בעבר ונפעל גם בעתיד בנושאים ההומניטריים," אמר לאחר הפגישה. "תמיד היינו חלק מהקהילה המערבית ונטלנו חלק גם במבצעי סיוע."

הנושא יידון בימים הקרובים ונראה כי השאלה אם לסייע לפליטים הסרבים, תוכרע רק בדרגים פוליטיים גבוהים. העניין כרוך בבעייתיות מסוימת, מאחר שיוגוסלביה היא מדינה שעליה מוטלות סנקציות בינלאומיות. היא תומכת בסרבים בבוסניה, הנוקטים במדיניות של "טיהור אתני" נגד המוסלמים שם.

שר החוץ שמעון פרס, נמסר אתמול, עסוק בימים אלה במו"מ עם הפלסטינים, וכשיתפנה, יעסוק גם בנושא זה.

הדיפלומט היוגוסלבי לא הסתפק בפנייה למשרד החוץ. הוא יצר קשר גם עם יו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת אורי אור ועם השר לאיכות הסביבה יוסי שריד. השניים הבטיחו לדון עמו גם בעתיד בנושאים אלה, אך לא התחייבו להגיש סיוע בקרוב.

פגיעת הציפורים לא היתה צפויה

מאת און לוי

ב־12 השנים האחרונות חוקר חיל־האוויר את נושא ההתנגשויות עם ציפורים בעונת הנדידה. בחיל נקבעו כללי טיסה בעונות אלו. כתוצאה מפעילות המחקר וההוראות המגבילות, קטן בעשור האחרון מספר התאונות עם ציפורים.

גורמים בכירים בחיל־האוויר הסבירו אמש כי פגיעת ציפור במשקל שני ק"ג במטוס שטס במהירות של 500 קשר (540 קמ"ש) שקולה להתנגשות בעוצמה של מספר טונות.

תאונת המטוס מתרחשת בדרך־כלל כשציפורים עפות בכיוון אחד, והמטוס טס בכיוון הנגדי. בעקבות ההתנגשות מתפרק החלק הקדמי של המנוע, הציפורים עוברות דרך נחיר המנוע וגורמות לשבירת הלהבים; הדלק ממשיך לזרום, והדבר מביא לפיצוץ.

ההתנגשות אתמול לא היתה צפויה, משום שהעונה הזו איננה עונת הנדידה. אילו ניצפו הציפורים מבעוד מועד, אומרים בחיל־האוויר, היו המטוסים מגביהים את גובה טיסתם.

לדברי הגורמים הבכירים, "בעשור האחרון היקטנו את שיעור התאונות באופן משמעותי. הפעולה התחילה לפני כ־12 שנה, בסיוע החברה להגנת הטבע והחברה לשמורות הטבע. למבצע קוראים בחיל־האוויר 'טוס עם ציפורים ולא נגד ציפורים'. מאז התחיל הטיפול, יש לנו מעקב קרוב לזמן אמת של צפיה בציפורים הנודדות. המעקב נעשה הן באמצעות מכ"מים מיוחדים והן על בסיס תצפיות צבאיות ואזרחיות".

הגורמים אמרו עוד כי נוהל הטיסה בנובמבר – ציפורים קובע שבאזורים מסויימים של הארץ, בעונת הנדידה, מוגבלת טיסת המטוסים לגובה מסויים. עיקר הבעיה עם הציפורים היא בגבהים נמוכים ובינוניים, עד 3,000 רגל.

הצעת חוק בסנאט לגירוש אנשי חמאס מארה"ב

(ע'). – סנטור אלפונס ד'אמאטו, רפובליקאי מניו־יורק, העלה בסנאט האמריקאי הצעת חוק לגירוש כל חבר של ארגון החמאס מארה"ב.

החוק שיזם ד'אמאטו, המכונה "חוק גירוש החמאס של 1995", הוגש בעקבות מעצרו של מנהיג החמאס מוסא אבו מרזוק, בעת שניסה לחזור לארה"ב.

בהתאם לחוק ההגירה הנוכחי, נאסר על רבים מפעילי החמאס, כולל מרזוק, מלהיכנס לארה"ב בשל הפרות חוק, כולל חשד בפעילויות טרוריסטיות.

ד'אמאטו מקווה להחיש את התהליך, ולמנוע מכל חבר בחמאס כניסה לארה"ב בשל חברותו בארגון איסלאמי קיצוני.

ד"ר עופרה בנג'ו, חוקרת עיראק באוניברסיטת ת"א

העריקה – הישג למערב

מאת צבי גורן

ברכתו של הנשיא קלינטון על עריקת חוסיין כאמל לירדן והבטחתו כי יגן על ירדן מפני פעולה עיראקית מבהירה כי מדובר בהישג למערב – סבורה ד"ר עופרה בנג'ו, חוקרת בכירה במכון דיין של אוניברסיטת תל אביב.

לדברי בנג'ו, ניסו האמריקאים להפיל את סדאם חוסיין בכל מיני דרכים, וככל הנראה הצליחו עתה למוטט אבן מרכזית בפירמידת הכוח שלו. מהעריקה ניתן להסיק שגם חוסיין כאמל החל לחוש שהאדמה רועדת מתחת לרגלי המשטר, והעדיף לעזוב בעוד מועד.

חוסיין כאמל היה איש הקשר הבולט עם ארה"ב, כאשר היחסים בין המדינות היו קרובים – מדגישה ד"ר בנג'ו. הוא היה האיש שקשר את הקשר עם מדינות המערב והחברות שבעזרתן הקים את התעשייה הצבאית ואת הפוטנציאל הגרעיני של עיראק. הוא היה מקורב מאוד לסדאם, ובפרק זמן מסוים היה יד ימינו, ואף כיהן זמן קצר כשר ההגנה. בתפקיד זה אמנם נכשל, ועל כן הודח ממנו, אך עד כה לפחות היו מינויים והדחות בשלטון העיראקי חלק ממשחק של כסאות מוסיקליים בין בני המשפחה של סדאם.

העריקה הזאת, מטעימה ד"ר בנג'ו, היא הפעם הראשונה שלא מדובר עוד בכסאות מוסיקליים, אלא ביציאה גלויה מהמשחק, תוך הצהרות ברורות, של איש מרכזי במשטר. בכל מקרה, מדובר בהמשך של תהליך הקריסה האיטית של שלטון סדאם. שליט עיראק הוא עדיין אותו מכמר חזק ועמוק המחזיק את הפירמידה ההפוכה המאפיינת את משטרו, אך בתרבים הסימנים לכך שסליקתו בסובב אותו נחלשת – כך בכורדיסטאן, כך בקרב השיעים ולאחרונה מרדו בו גם הסונים הקרובים יותר.

יציאת אדם מרכזי למשטר כמו חוסיין כאמל, מסכמת ד"ר בנג'ו, היא ללא ספק צעד חמור מאוד המאיץ את ההתמוטטות, ואין ביטחון שהמצב שיתהווה יהיה טוב יותר. לדבריה, צדדים אלה במערב שבייחלים ליציבות בעיראק, ולמעשה רב הסיכוי שמצבה יהיה קשה יותר מכפי שהוא היום.

הסגר על עזה – עד יום א'

מאת און לוי

הסגר שהוטל שלשום על שטחי רצועת עזה יימשך לפחות עד יום ראשון. דובר צה"ל מסר כי ההחלטה על הטלת הסגר התקבלה מסיבות בטחוניות.

גורמי צבא בכירים מסרו אמש כי במערכת הביטחון קיים חשש שארגונים איסלאמיים קיצוניים המתנגדים לתהליך השלום עם הפלסטינים ינסו לטרפד את ההסדר ולבצע פיגועים רבי־עוצמה בתוך הקו הירוק.

בתום התייעצות שנערכה אתמול בין גורמי הביטחון השונים ועם ראש הממשלה יצחק רבין הוחלט להאריך את הסגר שתוכנן תחילה להסתיים היום, עד יום ראשון הקרוב.

במקביל להטלת הסגר על כל רצועת עזה פתחה אתמול המשטרה הפלסטינית במבצע מעצרים ב"חבר"ה" שבמהלכו נעצרו לפחות 17 פעילים של תנועת החמאס, בהם חמישה בני משפחה.

גורמי צבא בכירים סירבו לפרט את הסיבות להטלת הסגר והסתפקו באישור הידיעה כי הוא הוטל בשל התראה לביצוע פיגועים. הגורמים סירבו להתייחס לאפשרות שיש קשר בין גל המעצרים שביצעה המשטרה הפלסטינית לבין ההחלטה על הטלת הסגר.

המתנחלים שבו לגבעת הדגן

(ע). – בפעם השלישית בשבועיים האחרונים שבו אתמול מאות מתושבי אפרת להתנחל בגבעת הדגן.
המתנחלים עלו על הגבעה עם כלים לשהייה ממושכת וציוד רפואי. בין המתנחלים היה גם מנכ"ל מועצת יש"ע, אורי אריאל, הרב של אפרת, שלמה ריסקין. עשרות שוטרים וחיילים, ששהו על הגבעה, לא הפריעו למתנחלים. אורי אריאל אמר: "נמשיך לעלות לגבעות".
נראה, שהבוקר יפנו כוחות הביטחון את המתנחלים מהגבעה.
בינתיים, פרסם אמש מטה "זו ארצנו" הודעה, בה נאמר, כי רוב המאחזים שהקימה התנועה השבוע נשארו על כנם. לדברי ראשי התנועה, עומדים עתה על תילם 15 מאחזים, ביניהם נווה צוף, עטרת נחליאל, גנים, כדים, קריית ארבע, קרני שומרון, מעלה לבונה, דולב, טלמון, מכמש, שבות רחל, סוסיה ובית יתיר.
לדברי התנועה, מאחזים חדשים יקומו בימים הקרובים במעלה אדומים, בכפר אדומים, במצפה יריחו ובכפר תפוח.
אתמול פינה כוח מג"ב מתנחלים שפלשו לבית נטוש ליד "בית הדסה" בחברון. כן פונה המאהל שהוקם למרגלות הגבעה בנבי סמואל. במקום היו כ־50 מתושבי גבעת זאב וירושלים, שעלו על הגבעה ביום ג'.
המתנחלים גילו התנגדות פסיבית למפנים, אך לא היו עימותים ולא בוצעו מעצרים. שאול מרוזי, ראש המועצה המקומית גבעת זאב, אמר כי המאהל נמצא בתחום השיפוט של המועצה המקומית, ובמקום תקום בעתיד שכונה.

אישום נגד מפגין

כתב אישום נוסף נגד אחד ממפגיני הימין, יצחק מעוז בן 50 מצפת, הוגש נגד תושב צפת בבית משפט השלום בנצרת.
הנאשם טען להגנתו, כי היה בנסיעה תמימה בדרך לביתו בעיר העתיקה. לטענתו, שוטרים התנפלו עליו, היכוהו קשות ועצרו אותו.
הסניגור, עו"ד ציון סופר, טען כי מרשו נשלח לבדיקה רפואית, ואובחנו אצלו שברים בצלעות. השופט הורה לשחרר את מעוז בערבות, ולהגביל את תנועתו כל ערב מ־20.30 עד 5.00 לפנות בוקר.

חוסייני נועד עם הקונסול האמריקאי באוריינט האוס

פייסל חוסייני נועד אתמול באוריינט האוס עם הקונסול האמריקאי בירושלים, אדוארד אבינגטון.
בפגישה דיווח חוסייני לקונסול על הפגנות הימין מול האוריינט האוס ועל תקריות הירי סמוך לביתו. חוסייני אמר: "אם פעולות לא חוקיות אלה יימשכו, התוצאות עלולות להיות בלתי צפויות".

צומת: לא נשתתף בהפגנות אלימות

מאת **אמיר נוימן**

תנועת צומת החליטה אתמול, כי פעיליה לא ישתתפו בהפגנות האלימות של ארגון "זו ארצנו".
לאחר חסימת הצמתים באמצע השבוע, יצא יו"ר צומת, רפאל איתן, בחריפות נגד פעילות אלימה זאת.
בישיבת המועצה אתמול בציפורי, הוחלט לתאם עם מפלגות הימין פעילות פרלמנטרית ותוץ־פרלמנטרית משותפת של "המחנה הלאומי".

צור: לשתף ראשי הרשויות בדיונים

מאת **מוטי בסוק**

"יש לשתף את ראשי הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות ביו"ש, בדיונים על הסדרי הביטחון בהסכם האוטונומיה". כך אמר שלשום שר החקלאות, יעקב צור, בישיבת "שרינר" של שרי העבודה.
לדעת צור, ראשי הישובים נבחרו בצורה חוקית, והם המייצגים האמיתיים של האוכלוסיה היהודית ביו"ש. לדבריו, ראשי הישובים מכירים היטב את השטח, ויכולים לתרום לדיונים.
צור נפגש בימים האחרונים עם ח"כ רון נחמן, ראש המועצה המקומית אריאל, ועם רון שכנר, ראש המועצה האזורית הר חברון. לדעתו, יש ליישב את הבתים בהתנחלויות שבנייתם הושלמה.
לדבריו, החלטת הממשלה להשאיר את כל ההתנחלויות במקומן, בשלב הסדר הביניים, מחייבת אותה לדאוג להמשך החיים הסדירים ביישובים. "עלינו להבטיח שהמתיישבים לא ירגישו נטושים", אמר.

שר החוץ, שמעון פרס, ויו"ר אש"ף, יאסר ערפאת, אתמול בטאבה. יחסים מיוחדים (צילום: אי.פי.)

גרמניה תעניק לפלסטינים 30 מיליון מארק

מאת **יוסי מורגנשטיין**

סיוע כספי גרמני בסך 30 מיליון מארק יינתן לרשות הפלסטינית לבניית תשתיות. הסכם על כך ייחתם במהלך ביקורו של שר הכלכלה הגרמני בעזה בסוף החודש.
סיוע זה הינו חלק מסיוע המדינות התורמות שהובטח לפלסטינים. גרמניה, כמו מדינות אירופיות אחרות, מעדיפה כיום לחתום על הסכמים דו־צדדיים להעברת התרומות, ולא להעבירם באמצעות הבנק העולמי.
הסיוע הגרמני יממן פרוייקטים גדולים, כמו רשת ביוב לבית לחם ורשת מים לחברון. הסיוע יוקצב גם למימון בניית נמל התעופה ברצועת עזה.
בתמורה לכך תובעת גרמניה מהפלסטינים להשתתף גם בבניית נמל המים בעזה לצידים של הולנד וצרפת. הפלסטינים מעדיפים שגרמניה תממן את נמל התעופה ולא את נמל המים.
לגבי נמל התעופה, שימוקם באזור רפיח ליד הגבול עם מצרים, נחתם כבר חוזה עם חברה פלסטינית־מצרית, "עת'מאן אחמד עת'מאן פלסטיין". החברה תקים את התשתית והמבנים תוך שישה חודשים.
גרמניה וספרד אמורות לממן את התקנת שאר מרכיבי נמל התעופה, כמו הציוד האלקטרוני. המימון הגרמני סוכם בין יאסר ערפאת לבין נשיא גרמניה הלמוט קוהל, במהלך ביקור הקנצלר בעזה לפני חודשים ספורים. עלות הקמת נמל התעופה, מסר אתמול ד"ר עבד אל־עזיז חאג' אחמד, הממונה על התחבורה ברשות הפלסטינית, נאמדת ב־40 מיליון דולר.
בשלב ראשון תהיינה טיסות בקווים קצרים כמו עזה־ירדן ועזה־קאהיר במטוסים קטנים שתפוסתם עד 50 מושבים. לא תהיינה טיסות בין עזה לבין נמלי תעופה ישראליים.
לדברי חאג' אחמד, ניתן יהיה להרחיב את נמל התעופה מאוחר יותר, שכן ההסכם הישראלי־פלסטיני מאפשר זאת תוך תיאום עם ישראל. הוא הוסיף, כי חברת "סודיס אייר" השוויצרית נטלה על עצמה להכשיר צוותי עבודה, וכבר נשלחו פלסטינים לשווייץ למטרה זו.
עלות הקמת נמל הים הקטן תגיע לכ־60 מיליון דולר. לפי שעה מתנהלים מגעים עם חברות צרפתיות והולנדיות, למימונו ובנייתו של הנמל, אך עדיין לא נחתמו חוזים. הנמל ישמש לייבוא סחורות ולייצוא תוצרת מקומית מרצועת עזה בלבד.
לדברי חאג' אחמד, תושבי הגדה יעדיפו להמשיך בהעברת תוצרתם לנמלים ישראליים הקרובים. עם זאת, בעתיד הרחוק מקווים הפלסטינים לייצא מהנמל גם עבור מדינות ערב השכנות.
שני הפרוייקטים, נמל התעופה ונמל הים, יעסיקו מאות עובדים כל אחד, ויתרמו לצימצום האבטלה, בעיה מרכזית ברצועה. חאג' אחמד העריך, כי נמל התעופה יושלם בתוך שנה מיום תחילת העבודות. הקמת נמל הים תארך הרבה יותר.
חאג' אחמד מסר עוד, כי במשרדו מתכננים עתה הקמת מסילת ברזל לכל אורכה של רצועת עזה, להעברת סחורות ולהקלה על העומס בכבישי הרצועה.

"המכון להנחלת השלום" דורש מפרס 100 אלף שקל

(ע). – "המכון להנחלת השלום" דורש משר החוץ שמעון פרס, התנצלות פומבית ותשלום פיצויים בסך 100 אלף שקל. לדברי המכון, אמר פרס שלשום, כי הקלטות שהפיץ המכון הן מזוייפות.
המדובר בקלטות בהן נשמע יו"ר הרשות הפלסטינית, יאסר ערפאת, כשהוא קורא לג'יהאד נגד ישראל.
"המכון להנחלת השלום" עוסק בהקלטה ובעריכה של שידורי הרדיו והטלוויזיה הפלסטיניים. הוא מגדיר את עצמו כגוף א־פוליטי. ברוב הקלטות שהמכון מפיץ נראים ערפאת וראשי הרשות הפלסטינית כשהם קוראים לג'יהאד נגד ישראל, או להילופין, משווים את הסכם אוסלו להסכם שעשה מוחמד עם בני שבט קורייש.
במכתב, ששיגר נציג המכון עו"ד יעקב פרץ גולברט, נאמר כי הפיצוי הכספי נועד להקטין את הנזק שנגרם למוניטין המקצועי של המכון. גולברט מזהיר, כי אם לא יעשה פרס כמבוקש, ינקוט בהליכים על מנת להסיר החסינות, כדי שניתן יהיה לנקוט נגדו בהליכים משפטיים.

מאחורי הקלעים של המו"מ

בטאבה שואלים: מאיפה לפרס כוחות כאלה?

מאת **דן אבידן, טאבה**

השיחות המרתוניות המתנהלות מיום שני בטאבה בין הצוותים הישראלים והפלסטינים מתמקדות סביב שר החוץ שמעון פרס וראש הרשות הפלסטינית, יאסר ערפאת. הם המנחים את הצוותים בשתי המשלחות והמנסים להתגבר על הקשיים.
המאפיין הבולט בסיבוב השיחות הנוכחי: האינטנסיביות. השיחות נמשכות שעות ארוכות לתוך הלילה. השר פרס אף ביצע שלשום גיחה של כמה שעות לירושלים, ושב לקראת חצות לשולחן הדיונים עם ערפאת.
"מהיכן לוקח פרס, שעבר כבר את גיל ה־70, כוחות בלתי נלאים אלה?", שואלים כאן כולם. אחרים טוענים, כי אין זה בריא שהנושא ונותן הראשי במו"מ מתיש עצמו בשעות עבודה ארוכות. אחרים מרגיעים ואומרים: פרס מתיש כך את הצד שכנגד, ומגיע בסופו של דבר למטרות שהציב לעצמו.
מול פרס ניצב ערפאת בכאפיה משובצת ובמדי חאקי. רוב הזמן הוא ספון בחדרו בקומה ה־9 במלון הילטון טאבה. כאשר הוא יורד ללובי, מוחאים לו התיירים כפיים וילדים ישראלים מבקשים את חתימתו.
ערפאת נהנה להענות להם. פרס זוכה למחיאות כפיים לא פחות רמות ולבקשות רבות של אוטוגרפים. גם הוא נענה ברוחב לב.
פרס יוצא מדי יום מהמלון בטאבה למלון הנסיכה באילת, בו הוא לן. ערפאת נשאר בטאבה. שלשום החליט ראש אש"ף "לשבור את השגרה", ויצא לביקור באי האלמוגים ליד אילת. באי מתנוססת מצודה שבנה המצביא האיסלאמי צלאח א־דין. מרוואן כנפאני, דוברו של ערפאת, אמר שראש אש"ף יצא לשם כדי לחפש "השראה" להמשך המו"מ. הרי צלאח א־דין היה המצביא המוסלמי ששחרר את ירושלים מידי הצלבנים.
המו"מ בין פרס לערפאת, הנמשך ברציפות כבר חודשים רבים, יצר דינמיקה מיוחדת ביניהם. בראשית הדיונים בטאבה, הם היו נפרדים בכל עת שלא שהו. אתמול הם כבר אכלו יחד ארוחת צהריים, כשלצידם עוזריהם הבכירים.
ומי עוסק בעבודה השוטפת של ניסוח טיוטות ההסכמים? מצד הישראלים מנצחים על המלאכה מנכ"ל משרד החוץ אורי סביר, האלופים עוזי דיין ואורן שחור, המשפטן יואל זינגר, וראש לשכתו של שר החוץ אבי גיל. הם נראים כצוות מגובש שפיתח הווי משלו. אורן שחור הוא הטרי שבהם, אך גם הוא כבר משתלב בצוות.
בצד הפלסטיני מסייעים לערפאת אבו עלא ממגבשי הסכם אוסלו, יאסר עבד רבו, הגנרל עבד רזאק אל יחיא, צאיב עריקאת והדובר מרוואן כנפאני.
עבד רבו מנצל את ההפוגות בשיחות לשחייה בים. אתמול נראה בכובע קסקט ובמכנסיים קצרים בלובי של המלון. הוא ממעט בהצהרות, שלא כדרכו. הגנרל יחיא, כדרכו, נמנע משיחה עם עיתונאים.
עריקאת מייצג את הפן "הנוקשה" במשלחת הפלסטינית, ומרבה להדגיש הקשיים במו"מ. לא נעים לו להזכיר איך כינה את פרס לפני כמה חודשים בקאהיר "שקרן מבריק", ונאלץ אחר כך להתנצל. כנפאני הוא זה המתדרך את העיתונאים והטורח להטיל תמיד על הצד הישראלי את האחריות לקשיים המתגלעים בשיחות.
בסך הכל, מו"מ מייגע ומתיש, גם לנושאים ונותנים וגם לעיתונאים.

ח"כ כהן קרא לויצמן לכנס ראשי הסיעות, כדי למנוע מרי אזרחי

מאת **אריה דיין**

יו"ר סיעת העבודה בכנסת ח"כ רענן כהן, פנה לנשיא המדינה עזר ויצמן, וביקשו להזמין אליו את ראשי הסיעות הגדולות בכנסת. ח"כ כהן טען, כי יש לדון עימם בצורך לשמור על שלטון החוק ולמנוע מרי אזרחי.
ח"כ כהן כתב: "לנוכח התבטאויות חריפות ובוטות ופעולות הסתה קיצוניות של גורמים בקרב המתנחלים, יש סכנה אמיתית לשלטון החוק בישראל".
הוא הוסיף: "בתקופה האחרונה אנו עדים לכך שראשי המתנחלים אינם בוחלים באמצעים, כמו חסימת צירי תנועה, פגיעה באישי ציבור, חיילים ושוטרים, ונסיונות להשתלט על אדמות מדינה".
לדבריו, גורמים אלה מעודדים פריצה של מסגרת החוק ושלטון הדמוקרטיה, ומעוניינים ליצור אנרכיה, הסלמה באלימות וקיטוב בעם.

לוב מגרשת פלסטינים לרצועת עזה

קאהיר (עיר). – לוב גירשה מתחומה מאות אזרחים פלסטינים לרצועת עזה.
על פי הסכם בין מצרים, הפלסטינים וישראל, הפלסטינים שנשלחו מלוב ושברשותם מסמכי מסע מצריים, ייצאו ישירות לעזה. 150 פלסטינים חצו את מעבר הגבול בעיר סאלום בשלושה אוטובוסים ביום רביעי, ו־250 חצו אותו ביום חמישי. החזרת הפלסטינים תימשך גם בשבוע הבא.
השיירה הפלסטינית מלווה על־ידי אנשי משטרת מצריים מסאלום, עד למעבר הגבול ברפיח. הדבר נעשה כדי להבטיח שהנוסעים לא יישארו על אדמת מצרים.
40 אלף פלסטינים חיים בלוב. בשנה שעברה הודיע מנהיג לוב, מועמר קדאפי, כי בכוונתו להחזירם לתחומי הממשל העצמי.
בהודעת סוכנות רויטר נמסר, כי כוחות הביטחון של לוב החלו לעצור את הפלסטינים ולשכנם במחנות ליד גבול מצרים כהכנה לגירושם.
בהודעה שפורסמה ביום רביעי אמר השגריר עדלי צאדק, כי טריפולי פתחה במערכה נגד הפלסטינים בלוב, כדי להוכיח את התנגדותה להסכם השלום בין ישראל לאש"ף.
"אין הגיון להתנהגות זו כלפי הפועלים הפלסטינים בלוב. אין אמת בסיבות שנתנה לוב, ואשר לדבריה מצדיקות את מעצר המשפחות הפלסטיניות במחנות בלב המדבר בתנאים קשים ביותר", הוסיף השגריר.

שוחררו חמישה עצורים מכלא בדרום לבנון

(ע־א.אף.פי). – צבא דרום לבנון הודיע אתמול על שחרור חמישה עצורים מכלא אל־חיאם, הנמצא ברצועת הביטחון שבדרום לבנון.
לדברי רדיו צד"ל, ארבעה מהמשוחררים הם לבנונים והחמישי פלסטיני.
הכלא הוקם ב־1984 על ידי ישראל. מוחזקים בו כ־250 פלסטינים ולבנונים המואשמים בפעילות נגד ישראל.
זהו השחרור השלישי בתוך חודשיים של עצירים מהכלא.

הערכה: ה'טלטולים' יבוטלו

נבדקת הצעה להגן על חוקרים מפני תביעות

מאת **נתן רוזני**

שיטת הטלטול, שהובילה למותו של איש החמאס, עבד צאמד חריזאת, בחקירת שירות הביטחון הכללי, תוצא מפנקס הוראות החקירה של השב"כ. כך העריכו אתמול גורמים המקורבים לוועדת השרים המפקחת על שירות הביטחון הכללי.
לפחות שניים מן השרים החברים בוועדה מחזיקים בדעה של היועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן־יאיר, כי שיטת הטלטול אינה חוקית. יוסי שריד ודוד ליבאי סבורים, כי הוועדה אינה מוסמכת לתת היתרים לחקירות בלתי חוקיות. לדעה זו הצטרף שר המשטרה, משה שחל.
היועץ המשפטי לממשלה קיים בימים האחרונים דיונים בעניין. לדעתו, אין לנקוט בשיטות של טלטול, בעת שאין מדובר באפשרות שבני אדם ייפגעו ("פצצה מתקתקת").
במשרד המשפטים נבדקת באחרונה הצעה למתן הגנה לחוקרים שיועלו נגדם טענות בדבר חקירה בלתי חוקית.

נעצרו ברכב גנוב כשברשותם אקדח

(ע). – ארבעה פלסטינים נעצרו אתמול, לפנות בוקר על־ידי כוחות הביטחון, סמוך לכפר בית עווא, שבנפת חברון.
המעצר בוצע לאחר שהתברר, כי הרכב שבו נסעו הארבעה היה גנוב. ברכב נתגלו אקדח ושלוש מחסניות.

דמשק מותחת ביקורת על המו"מ בטאבה

(ע־א.אף.פי). – ביקורת סורית על לוח הזמנים לפריסת צה"ל בגדה המערבית, אותו הגישה ישראל לאש"ף בטאבה.
בבטאון הממשלה הסורית "תישרין" נכתב אתמול: "ישראל כפתה עליונותה מבחינת ההתנחלויות, מקורות המים והביטחון, בעוד הרשויות הפלסטיניות יוצאות בידיים ריקות".
לדברי "תישרין", "אף אחת ממטרות העם הפלסטיני לא הושגה, בעוד ישראל הצליחה לזכות בפשרות מסובכות".

תיאטרון ערבי ארצי הוקם בחיפה

מאת **ורדה צימרמן**

תיאטרון ערבי ארצי הוקם בתחילת השבוע בחיפה. בראש התיאטרון יעמדו השחקנים יוסף אבו ורדה ומכרם חורי.
בטקס חגיגי שהתקיים ביום שני בנוכחות שרת האמנויות שולמית אלוני, ראש עיריית חיפה עמרם מצנע ונכבדים ערבים, הכריזה השרה אלוני על הקמת התיאטרון. השרה ביקשה מתיאטרון חיפה לספק סיוע ועזרה טכנית לתיאטרון החדש.
המימון, שני מיליון שקל בשנה הראשונה, יהיה מתקציב משרד המדע והאמנויות. עיריית חיפה תוסיף שירותים וסיוע בסכום דומה.
העיר חיפה נבחרה לנתינת החסות לתיאטרון הערבי הארצי בזכות שני מוסדות שעוסקים בהפקות בערבית בעיר: תיאטרון בית הגפן ותיאטרון חיפה. התלהבותו של ראש העירייה מצנע הפכה את הרעיון לבר מימוש.
בטקס ההכרזה על הקמת התיאטרון נבחרה גם הנהלה ציבורית שבראשה עומד התעשיין תושב עכו, איברהים בולוס. שני מנהליו של התיאטרון יגישו להנהלה הציבורית בתוך כמה שבועות את תוכנית העבודה ואת הרפרטואר לשנה הקרובה.

[illegible] של מלחמה פתח – אך לא נעלמו". כך אמר אמש ראש הממשלה, יצחק רבין, בנאום בפני בוגרי המכללה לבטחון לאומי בטקס בבסיס צה"ל במרכז הארץ. בתמונה: רבין, הרמטכ"ל אמנון שחק ומפקד המכללות האלוף יצחק בריק מגישים את תעודות הסיום לבוגרים (צילום: דובר צה"ל)

"פרישת קהלני וזיסמן מ'העבודה' – ודאית"

מאת **אמיר נוימן ואריה דיין**

חבר הכנסת אביגדור קהלני יכריע בנובמבר הקרוב בשאלת פרישתו ממפלגת העבודה. עמיתו לתנועת "הדרך השלישית", ח"כ עמנואל זיסמן, סבור כי יהיה עליו לקבל החלטות דומות בקרוב.
לדברי קהלני, מועצת הדרך השלישית מתכוונת להכריע בנובמבר, אם להתמודד כמפלגה בבחירות הקרובות לכנסת, ויהיה עליו לקבל הכרעה אישית, האם הוא נשאר במפלגתו או מצטרף למפלגה החדשה.
אתמול אמר, כי אם יחליט לפרוש ממפלגת העבודה, לא יוכל להמשיך ולכהן כח"כ מטעמה, ועל כן יחזיר את המנדט ויתפטר מהכנסת.
ח"כ עמנואל זיסמן אומר, כי יחליט על המשך דרכו במפלגת העבודה לאור ההתפתחויות הקרובות במשא־ומתן עם הפלסטינים. לדבריו, יש בהסדר הביניים המתגבש עתה סממנים של ריבונות פלסטינית ויסודות להקמת מדינה פלסטינית, והוא לא יוכל להשלים עם כך.
בשיחה עם "דבר" אמר אתמול, כי עד כה סבר שיוכל להימנע מהחלטות עד לוועידת העבודה שתתכנס במארס 96', אולם ככל שמתקדם המו"מ המדיני מתברר לו, כי אפשר שהוועידה תעמוד כבר בפני מציאות מדינית חדשה, שיהיה בה נסיגה מתפיסת עולמה של מפלגת העבודה, ועל כן לא יהיה עוד טעם בהמתנה לדיוני הוועידה.
זיסמן אומר עוד, כי הוא וקהלני לא יוכלו להצביע בכנסת בעד הסכם אוסלו ב', אם יכלול מרכיבים של הסדר הקבע שיכבלו את כושר התמרון של ישראל, ויניחו יסודות להקמת מדינה פלסטינית. לדבריו, ראש הממשלה אינו יכול לראות בו ובקהלני "חותמות גומי".
שני אנשי "הדרך השלישית", החברים בסיעת העבודה בכנסת, פנו אתמול לראש הממשלה ויו"ר העבודה יצחק רבין, בבקשה ליזום דיון מדיני במוסדות מפלגת העבודה על הסדר הביניים והסדר הקבע עם הפלסטינים.
במכתב ששיגרו לרבין מותחים קהלני וזיסמן ביקורת על מהלכי הממשלה במו"מ עם הפלסטינים, ואומרים כי הם חשים שלא ניתנה להם עד כה אפשרות להביע את דעתם בעניינים אלה. הם חוששים שיעמדו בקונפליקט כאשר יבוא ההסכם להצבעה במליאת הכנסת.
בפנייתם הם אומרים עוד: "בקשה לנו אליך מכל הלב. נסה להאזין לקולות אחרים מתוך התנועה שלנו, לפני שתעמיד אותנו במבחן ההצבעה". אל מכתבם לרבין צירפו אנשי הדרך השלישית את תוכניתם להסדר קבע עם הפלסטינים, "המשאירה 93 אחוז מתושבי יו"ש היהודים מחוץ לתחומי האוטונומיה, ו־94 אחוז מתושבי יו"ש הערבים כחלק מהאוטונומיה".
בתגובה אמר אתמול מזכ"ל העבודה, נסים זוילי, כי אם קהלני וזיסמן יפנו אליו, הוא יכנס את מוסדות המפלגה לדיון מדיני ולקבלת החלטות מחייבות.
עם זאת מעריכים גורמים בעבודה, כי מכתבם של שני חברי הכנסת נראה כ"אליבי" שהם מכינים לעצמם לקראת ההכרעה שיקבלו בסוף השנה על המשך דרכם במפלגת העבודה. גורמים אלה אמרו, כי מנוי וגמור עם קהלני להצטרף לרשימה החדשה שתקים הדרך השלישית, והצטרפותו של זיסמן "ודאית כ־95 אחוז".
ח"כ קהלני עומד בימים אלה בראש ועדה המגבשת את תקנון המפלגה של הדרך השלישית. הוועדה שבה חברים גם אנשי העבודה, השר לשעבר אריק נחמקין וחברת הכנסת לשעבר עדנה סולודר, הציגה השבוע טיוטה ראשונה של תקנון זה, ועתה מתקיים דיון מפורט על כל סעיפי ההצעה.

רוסיה עשויה להסיר חד צדדית את העיצומים מעל בלגראד

יוזמת פסגה של מנהיגי סרביה, קרואטיה ובוסניה; ארה"ב עשויה להציע שינויים בתוכנית השלום של "קבוצת הקישור"; האו"ם מפנה חייליו מקראינה

זאגרב (רויטר). – רוסיה קראה אתמול לכינוס פסגה במטרה להביא להפסקת שפיכות הדמים ביוגוסלביה לשעבר, אבל מחזות קשים של קרואטים הרוגים באבנים פליטים סרבים המחישו את הקושי שביוזמה דיפלומטית פוטנציאלית.

בסרביה, התגובה מבנה וחששו החלה להתממש אתמול, בעת שפליטים סרבים זועמים גירשו מבתיהם אורחים קרואטים לאחר שהיכו אותם, כך מסרו ארגונים לזכויות האדם ואנשי אופוזיציה בבלגראד. ואילו האו"ם החליט לפנות בתוך מספר ימים את חיילי האו"ם מחבל קראינה, שנכבש במתקפת בזק קרואטית.

נשיא רוסיה, בוריס ילצין, הציע שמנהיגי סרביה, קרואטיה ובוסניה ייפגשו במוסקווה להניח את היסוד להועידה של "המדינות הגובלות" שתנסה לשים קץ למלחמה בת ארבע השנים ביוגוסלביה לשעבר. "רוסיה מוכנה לארגן דיאלוג ישיר בין מנהיגי שלוש המדינות", אמר ילצין.

ילצין הוסיף שרוסיה עשויה להסיר חד-צדדית את העיצומים מעל יוגוסלביה החדשה, הכוללת עתה את סרביה ובעלת בריתה הזעירה מונטנגרו. "הגיע הזמן לשחרר את יוגוסלביה מעול העיצומים", אמר ילצין לאחר פגישה עם נשיא סרביה, סלובודן מילושביץ'. "דחיית פתרון הנושא עשויה להביא לפעולה רוסית חד צדדית", הוסיף. ילצין שיבח את סרביה – בעלת ברית מסורתית של מוסקווה – על שנהגה באיפוק ונמנעה מלהושיט עזרה לסרבים שהותקפו בקראינה.

מילושביץ' מצידו אמר: "חייבים למצוא פתרון פוליטי ולא צבאי. פשוט אין פתרון צבאי". הסרת העיצומים מצד רוסיה תחזק את מעמדו של מילושביץ' – שספג ביקורת נוקבת על שלא סייע לסרבים בקרואטיה – בארצו. יוגוסלביה ניצבת עתה בפני גל ענק של פליטים, שיעיקו עוד יותר על כלכלתה הממוטטת.

נשיא ארה"ב, ביל קלינטון, המעוניין גם הוא לחדש את המאמצים הדיפלומטיים, שיגר עת עוזרו לביטחון לאומי, אנטוני לייק, ללונדון, פאריס ובון. קלינטון אמר שההתפתחויות האחרונות בבלקנים יצרו "רגע של הבטחה אמיתית", לחידוש מאמצי השלום. לאחר פגישה עם לייק, אמרו פקידים בריטיים שהם תומכים בתוכנית האמריקאית. הבריטים סירבו למסור פרטים על הרעיונות שנדונו, אבל מקורות דיפלומטיים מסרו, כי נראה שוושינגטון מוכנה להקל את הסנקציות מעל סרביה בתמורה להכרה בבוסניה.

נראה שהאמריקאים מוכנים גם להכניס שינויים בתוכנית השלום שגובשה על-ידי מדינות "קבוצת הקישור" – ארה"ב, רוסיה, בריטניה צרפת וגרמניה – ביוני '94. לפי התוכנית אמורים היו הסרבים לקבל 49 אחוז משטח בוסניה והפדרציה המוסלמית קרואטית 51 אחוז. המוסלמים והקרואטים קיבלו את התוכנית, אבל הסרבים דחו אותה.

נראה שוושינגטון מאמינה, שלאחר התבוסות הצבאיות יסכימו המוסלמים לוותר על מקצת מהשטחים שהוצעו להם בתוכנית מ-94'.

פליטה סרבית בדרכה מקרואטיה לסרביה (צילום: א.פ.)

נעצרו 3 באסקים שתכננו ככל הנראה להתנקש בחיי מלך ספרד

מדריד (עייר). – משטרת ספרד הודיעה אתמול כי שלושה מאנשי המחתרת הבאסקית שתכננו, ככל הנראה, להתנקש בחייו של המלך חואן קארלוס נעצרו באי מיורקה.

מפקד משטרת ספרד, אנחל אוליוארס, אמר במסיבת עיתונאים בפאלמה, כי המעצרים נערכו במהלך פשיטה של המשטרה והכוחות המיוחדים שלשום בלילה. שניים מהעצורים נתפסו בדירה ששכרו במרחק של כ-500 מטר מארמון מאריוונט, ארמון הנופש של המשפחה המלכותית הספרדית הנמצא ליד פאלמה.

העצור השלישי נתפס ביאכטה שעגנה בנמל אלקודייה, בצפון מזרח האי.

אוליוארס מסר כי המשטרה תפסה נשק רב, כולל מכונת יריה, אקדח, רובה עם כוונות טלסקופיות, חומרי נפץ ומסמכים רבים. מפקד המשטרה הוסיף, כי אינו מוציא מכלל אפשרות שהחשודים תכננו פיגוע נגד בני משפחת המלוכה הספרדית.

אפשרות אחרת היא, כי המחתרת הבאסקית תכננה להתנקש במשתתפי ועידת הפסגה של האיחוד האירופי, העומדת להיערך ב-22 בספטמבר בפורמנטור, צפונית לאלקודייה.

הוגשו שלושה כתבי אישום בפרשת הפיגוע באוקלהומה

וושינגטון (רויטר). – התובעת הכללית האמריקאית, ג'אנט רינו, מסרה אמש כי הוגשו כתבי אישום נגד שלושה אנשים, בהם טימותי מקווי, החשודים במעורבות בפיצוץ בניין המשרדים הפדרלי באוקלהומה סיטי ב-19 באפריל.

החוקרים גורסים, כי מקווי בן ה-27 נהג במשאית הטעונה בחומר נפץ שהרסה את בניין המשרדים וגרמה למותם של 167 בני אדם. כתבי אישום שני הוגשו נגד טרי ניקולאס, בן 40, והשלישי נגד מייקל פורטייר, האשם שידע על הפיגוע אך לא דיווח על כך.

רינו מסרה שכתבי האישום נגד מקווי וניקולאס כוללים 11 סעיפים. אם יורשעו צפויים השניים לעונש מוות. כתב האישום נגד פורטייר – שלדברי עורך דינו הסכים להעיד תמורת הקלת סעיפי האישום – כולל ארבעה סעיפים. הוא צפוי לעונש מקסימלי של 23 שנות מאסר.

רינו הוסיפה כי הוחלט לבטל את כתב האישום נגד אחיו של ניקולאס, ג'יימס. חקירת הפיגוע באוקלהומה תימשך, אמרה עוד התובעת הכללית.

ראש ועדת האו"ם: אין הוכחה שעיראק השמידה הנשק הביולוגי

רולף אקאוס ציין שהמסמך שהגישה בגדאד בנושא עתיר בסתירות

ניו יורק (עיא.אף.פי.). – מסמך הנשק הביולוגי שהגישה בגדאד לאו"ם הוא צעד טוב ביותר, אולם הוא עתיר בסתירות ואינו מאפשר להסיק שעיראק אינה מחזיקה בנשק זה, כך אמר שלשום יו"ר ועדת האו"ם לפירוק הנשק העיראקי, רולף אקאוס.

"העיראקים הבהירו חד-משמעית כי חיסלו את הנשק הזה, אך מדובר רק בהצהרה, ואין כל הוכחה כי אכן כך היה. יש לוודא את הטענה", הדגיש אקאוס.

המסמך, שנמסר ליו"ר של אקאוס בשבוע שעבר בבגדאד, משתרע על-פני 528 עמודים. עיראק מודה בו, כי ניהלה תכנית לייצור נשק ביולוגי התקפי, עוד לפני הפלישה לכווית, אולם טוענת כי חיסלה לחלוטין את כלי הנשק באוקטובר '90.

על-פי מקורות בוועדת האו"ם לפירוק הנשק העיראקי, הודתה בגדאד כי ייצרה 495 אלף ליטרים של החומר "קלוסטרידיום בוטוליום" ו-12 אלף ליטרים של "אנתרקס" – חומרים קטלניים המשמשים למלחמה ביולוגית. "מדובר בכמות משמעותית", אמר אקאוס, העומד בראש ועדת האו"ם מאז הקמתה ב-91'.

"חשוב מאוד שעיראק הודתה עכשיו פורמלית, בהצהרה בכתב, בכך שהיא ייצרה נשק ביולוגי", אמר הדיפלומט השוודי. "הדבר הגיע מאוחר מאוד, באיחור של ארבע שנים, אך בכל זאת מדובר בצעד חיובי מאוד", הוסיף.

אקאוס אמר, עם זאת, כי המסמך העיראקי מכיל סתירות בדיווח על ייצור הנשק הביולוגי וכי גם הדיווח על חיסול הנשק בעייתי. "יש לברוק את הדבר. עוד עבודה רבה לפנינו", הוסיף.

משלחת נוספת של ועדת האו"ם תגיע באמצע החודש הבא לבגדאד כדי להבהיר את כל הנקודות הללו עם העיראקים. אקאוס ציין כי הוא עצמו עשוי לשוב לעיראק בסוף החודש או בתחילת ספטמבר.

בתום מלחמת המפרץ הוטל על הוועדה לפירוק הנשק העיראקי להבטיח שעיראק לא תחזיק עוד בנשק להשמדה המונית. אור ירוק מצד אקאוס הוא תנאי הכרחי להסרת האמברגו המסחרי שהוטל על עיראק באוגוסט 90'.

הדיפלומט השוודי נפגש שלשום עם היו"ר התורן של מועצת הביטחון, השגריר האינדונזי נוגרוהו ויסנומורטי, ואמור להגיש בקרוב את מסקנותיו הראשוניות לכל 15 חברות המועצה.

סין תערוך סדרת ניסויי טילים נוספת

בייג'ין (עייר). – דובר צבא סין הודיע אתמול על סדרת ניסויים שנייה של טילי שיוט ועל תמרונים, שיתקיימו בין ה-15 ל-25 באוגוסט בים סין המזרחי.

"מסיבות בטחוניות, אניות ומטוסים של מדינות אחרות מתבקשים שלא להיכנס לאיזור הימי האמור, או לתחום האוויר האמור באותה התקופה", נאמר בהודעה שהופצה מטעם משרד התקשורת של סין.

"ניסויי טילי השיוט וירי פגזי ארטילריה חיים באיזור הנמצא דרומית-מזרחית לחוף מחוז ז'ג'יאנג בסין, וצפונית לאי טייוואן, יתקיימו בתאריכים הנזכרים למעלה", נאמר עוד בהודעה.

ניסויי טילים קודמים לפני מספר שבועות עוררו גינוי חריף מצד טייוואן, שיחסיה עם סין מתוחים באחרונה.

נציגי עובדי הכפייה דוחים הצעת פיצויים של חברת "אי.ג. פארבן"

החברה מציעה לניצולים נתח מהפיצויים שתדרוש עבור רכוש שהוחרם במזרח גרמניה לשעבר; עובדי הכפייה: פתרון ביולוגי – הם מחכים שכל הניצולים ימותו

פרנקפורט (רויטר). – נציגי ניצולי עובדי הכפייה של חברת "אי.ג. פארבן" בתקופת השלטון הנאצי דחו אתמול הצעת פיצויים של החברה כטקטיקת עיכוב.

מחזיקי המניות של החברה המפורקת של "אי.ג. פארבן" – שהוקמה ב-55' כדי ליישב את המחלוקות בנוגע לרכוש החברה לאחר פירוקה – החליטה אתמול לשלם לעובדי הכפייה חלק מהכספים שהיא דורשת עבור רכושה במזרח גרמניה לשעבר. מחזיקי המניות החליטו להתחיל בדיונים עם ממשלת גרמניה על מנת לקבל פיצוי על שטחי הקרקע של החברה שהוחרמו על-ידי ברה"מ לאחר מלחמת העולם השנייה.

אבל נציגי עובדי הכפייה שהעבידה החברה – שייצרה את הגז "ציקלון ב'" בו השתמשו הנאצים במחנות ההשמדה – דחו את ההצעה. לדבריהם כל עובדי הכפייה ששרדו ימותו בטרם יסתיימו השיחות בין "אי.ג. פארבן" לבין ממשלת גרמניה. "זוהי בדיוק הטקטיקה בה השתמשה "אי.ג. פארבן" ב-50 השנים האחרונות", אמר פיליפס מימקס, ראש ארגון הנאבק למען תשלום פיצויים. "הם מעוניינים בפתרון ביולוגי – להכות עד שכל עובדי הכפייה ימותו", הוסיף.

"אי.ג. פארבן" פורקה לאחר מלחמת העולם השנייה, ונכסיה הועברו לחברות שהפכו לקונצרנים הכימיקליים הגדולים ביותר בגרמניה. לא חברות אלה ולא "אי.ג. פארבן" עצמה לא קיבלו אחריות לסבלם של 350 אלף עובדי הכפייה בתקופת השלטון הנאצי.

מימקס הגדיר כ"סקנדל" את העובדה ש"אי.ג. פארבן" שילמה ב-93' למחזיקי המניות שלה דיווידנדים בסכום כולל של 70 מיליון דולר, בעוד שעובדי הכפייה – "הנושים האמיתיים" – לא קיבלו דבר.

"אי.ג. פארבן", שבתקופת המלחמה סיפקה למכונת המלחמה הנאצית מגוון רחב של מוצרים – החל מתרופות וכלה בגומי סינטטי – ניהלה מחנה ריכוז משלה במונוביץ שבפולין כדי להבטיח אספקה סדירה של עובדי כפייה למפעל הגומי הסמוך.

תוחלת החיים של עובדי הכפייה שהוחזקו במונוביץ עמדה על שישה עד שמונה שבועות. אחד מהניצולים הזכיר, כי עובדי הכפייה הועמדו במרווחי זמן קבועים עירומים מול אנשי "אי.ג. פארבן" ושומרי האס.אס. אלה שנראו רזים או חלשים נשלחו לתאי הגז באושוויץ.

המפרק של "אי.ג. פארבן", ארנסט-יואכים בארטלס, סבור שתשלום הפיצויים לעובדי הכפייה הוא באחריותה של ממשלת גרמניה. "אין זו בהכרח אשמתה של "אי.ג. פארבן" שהאסירים סבלו מטיפול גרוע. כל החברות הגדולות השתמשו במחנות ריכוז. לא היה מספיק עובדים באותה תקופה", אמר.

ממשל קלינטון מפרסם צווים מחמירים במטרה להפחית העישון בקרב הצעירים

בין השאר ייאסרו מכירת טבק לבני נוער והצבת מכונות למכירת סיגריות; חברות הטבק פנו לבית המשפט במטרה לבטל הצווים

וושינגטון (רויטר). – ממשל קלינטון פרסם אתמול צווים חדשים לבקרת תעשיית הטבק במטרה לחסל את העישון בקרב בני הנוער, ועורר מיד את התנגדותה של התעשייה רבת העוצמה.

"אנו חייבים לעשות ככל שביכולתנו להוציא את הטבק מידיהם של הצעירים שלנו", אמר קלינטון במהלך פגישה עם בני נוער בבית הלבן. הוא אמור היה למסור פרטים מלאים על תוכניתו החדשה אתמול בלילה.

חברות הטבק הגיבו מיד בפנייה לבית המשפט במטרה למנוע את הצעדים המוצעים על-ידי "מנהל המזון והתרופות" האמריקאי. המנהל הציע שורה של תקנות חדשות, כולל איסור הצבת מכונות למכירת סיגריות, איסור על מכירת טבק לצעירים מתחת לגיל 18 – איסור הקיים כבר במדינות ארה"ב – והגבלות חמורות על פרסומת למוצרי טבק.

כן ייאסר על יצרני הסיגריות להעניק את חסותם לאירועי ספורט. בנוסף לכך קרא "מנהל המזון והתרופות" לחייב את תעשיית הטבק לממן תוכנית חינוכית ופרסומית של 150 מיליון דולר שמטרתה להניא את הצעירים מעישון.

"מנהל המזון והתרופות" קבע כי טבק הוא סם, ולכן ניתן להוציא הוראות בנוגע לשימוש בו. הוא הוסיף, עם זאת, שהטלת איסור כולל על מכירת טבק אינה נשקלת.

ובעוד תהליך הוצאת הצווים המסובך יוצא לדרכו, אמר הבית הלבן כי קלינטון היה מעדיף פעולה של הקונגרס שמטרתה לקצץ את מספר המעשנים הצעירים במחצית עד שנת 2000. "מנקודת מבטו של הנשיא, התוצאה הטובה ביותר תהיה אם הקונגרס יחוקק במהירות רבה חוקים הזהים לתקנות המוצעות", אמר דובר הבית הלבן, מייק מקארי. מקארי הוסיף, כי פעולה של הקונגרס תפחית את הסיכוי לפסילת הצעדים החדשים על-ידי בית המשפט.

חמש חברות הטבק הגדולות בארה"ב מסרו בתגובה, כי הן הגישו תביעה נגד "מנהל המזון והתרופות" במטרה למנוע את הצעדים המוצעים.

ליוזמתו החדשה של קלינטון יש השלכות פוליטיות וכלכליות מרחיקות לכת. הממשל מעריך כי ההחלטה תעלה לחברות הטבק 227 מיליון דולר בשנה, בנוסף להוצאה חד פעמית של 37 מיליון. אבל להערכתו הפחתת מספר המעשנים הצעירים במחצית תחסוך לכלכלה האמריקאית 43 מיליארד דולר לשנה.

תעשיית הטבק היא בעלת חשיבות רבה במספר מדינות דרומיות בארה"ב – צפון קרולינה, דרום קרולינה, וירג'ינה, קנטקי ומרילנד.

גרמניה

בית המשפט החוקתי הורה לבוואריה להסיר הצלבים מכיתות הלימוד

בון (עייר-א.אף.פי.). – בית המשפט החוקתי של גרמניה הורה אתמול להסיר את הצלבים מעל קירות בתי הספר העממיים במדינת בוואריה, בנימוק שהמנהג מנוגד לעיקרון חופש הדת.

שופטי בית המשפט בקארלסרוהה קבעו, כי חופש הדת מתיר לכל אדם לבחור בסמלים הדתיים. בית הספר העממי הממלכתי אינו מתיר את הבחירה לילדים ה"נאלצים ללמוד בצלו של הצלב", הוסיף בית המשפט.

לאחר שפורסמה ההחלטה, אמר שר התרבות של מדינת בוואריה, כי בכוונתו לשנות את הנוהל הקיים. תבוטל ההחלטה הקובעת, כי "דמות הצלוב תימצא בכל כיתה", ומנהלי בתי הספר יקבלו הודעה על החלטת בית המשפט החוקתי, ויתבקשו להסיר את הצלבים.

בבוואריה, מדינה קתולית ברובה, שולטים הנוצרים-דמוקרטים. דובר מטעם משרד החינוך הבווארי אמר כי "איננו רואים בדמות הצלוב סמל של קהילה דתית כלשהי, אלא רק את סמל האמונה". הדובר הוסיף: "ננסה למצוא אפשרויות אחרות, לפני שנחליט על הסרת הצלבים".

ראש ממשלת בוואריה, אדמונד שטויבר, הגן על המנהג – המייחד את את מדינתו משאר המדינות הפדרליות בגרמניה – ואמר כי "נוכחות הצלב אינה כופה על איש להאמין בדת הנוצרית. הדבר נמצא מעבר לתחומי הדת, זהו סמל לערכים ולתרבות המערבית". לדבריו, יש להעמיד את הנושא לדיון גם בין הילדים, הוריהם והצוות החינוכי בבתי-הספר.

65 הרוגים בהתרסקות מטוס אל צלע הר געש באל סלבדור

(סוכנויות הידיעות). – 65 בני אדם נהרגו בהתרסקות מטוס חברת "אוויאטקה" מגוואטמלה אל צלע הר געש באל סלבדור, כך מסר אתמול נשיא החברה.

הנשיא, פרדריק מלוויל, אמר כי במטוס ה"בואינג 737" היו 58 נוסעים ושבעה אנשי צוות. "לרוע המזל, בהתאם למידע שקיבלנו, אין כל ניצולים", הוסיף מלוויל במסיבת עיתונאים.

עשרות אנשי הצלב האדום, מומחים לחילוץ באזורים הרריים, יצאו לאיזור האסון בשבעה אמבולנסים. אולם הם נאלצו לנטוש את כלי הרכב לרגלי ההר עקב מצב הכבישים. לצוותי ההצלה הצטרפו גם 50 חיילים של צבא אל סלבדור.

ממגדל הפיקוח בנמל התעופה של גוואטמלה סיטי נמסר, כי הקשר עם המטוס אבד כ-10 דקות לפני מועד הנחיתה המשוער בנמל התעופה של סן סלבדור, כ-40 ק"מ מערבית לבירה, סמוך לחוף האוקיינוס השקט.

עד ראייה להתרסקות מסר, כי המטוס התפוצץ והתלקח. "השעה היתה שמונה בערב וירד גשם, כאשר לפתע ראיתי אש גדולה על צלע הר הגעש. לא שמעתי דבר בגלל הגשם. אולם ברור כי היה זה המטוס שהתרסק והתפוצץ", אמר בשיחת טלפון תושב מהכפר טפטיפאן, השוכן כחמישה ק"מ מאתר ההתרסקות.

במלאת שלושים לפטירתו של

סגן שר הבטחון

רא"ל (מיל)

מוטה גור ז"ל

נעלה לקברו לאזכרה ולגילוי מצבה ביום שני י"ח באב תשנ"ה, 14.8.95 בשעה 16:30 בבית הקברות הצבאי בקרית שאול.

המשפחה
משרד ראש הממשלה
משרד הבטחון

במלאת שנה לפטירת יקירתנו

גיטל שופט (פולק)

נעלה על קברה ונתייחד עם זכרה ביום שני י"ח באב תשנ"ה (14.8.95) בבית הקברות בחולון, בשעה 4.00 אחה"צ. נפגשים ליד השער.

בעלה: יעקב שופט
הילדים, הנכדים והנינים

חברת החשמל לישראל בע"מ

חי"ג חשמל – שירות טלפוני להודעות על תקלות

24 שעות ביממה

ירושלים	02-580666	נהריה	04-933555
תל-אביב	03-5633777	נתניה	09-602988
חיפה	04-647777	עפולה	06-423333
אילת	07-372191	פתח-תקוה	03-9394488
אשדוד	08-311688	צפת	06-970211
אשקלון	07-770088	ראשון-לציון	03-9632488
באר-שבע	057-462666	רחובות	08-371388
טבריה	06-792275	רמלה	08-221313
חדרה	06-223133	רעננה	09-906188
כרמיאל	04-881731	אריאל	03-9366345-6-7
בית שמש	02-911669		

קבלת מודעות אבל
24 שעות בחיוג חינם
177-022-1516

אושר רובוטק

הודעה על אסיפה כללית שנתית

ניתנת בזאת הודעה כי ביום ד' 30.8.95 בשעה 16:30, תתקיים במשרדי החברה ברח' ראול ולנברג 14, רמת החייל, תל-אביב, אסיפה כללית שנתית.

על סדר יומה של האסיפה הכללית:
1. קבלת דו"ח דירקטוריון.
2. קבלת דו"ח רווח והפסד והמאזן לשנת 1994.
3. בחירת דירקטוריון.
4. מינוי רואי חשבון והסמכת הדירקטוריון לקבוע את שכרם.

לרגל כינוס האסיפה יסגר פנקס החברים של החברה לתקופה שמיום 17.8.95 ועד ליום 30.8.95.

בעל מניה רגילה, הרשאי להיות נוכח ולהצביע באסיפה הנ"ל, זכאי למנות שליח שיהיה נוכח ויצביע במקומו. כתב המינוי של השליח ויפוי כח או העתק מאושר על ידי נוטריון, יופקדו במשרדי החברה לפחות 48 שעות לפני המועד הקבוע לאסיפה.

אם תוך חצי שעה מהמועד שנקבע לאסיפה לא ימצא מנין חוקי, תדחה האסיפה מאליה בשבוע אחד, לאותה שעה ולאותו המקום.

הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו
THE SECOND TELEVISION AND RADIO AUTHORITY

2

יוצרים צעירים

מוזמנים לשלוח לרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו סרטים קצרים שיוקרנו במסגרת התכנית "מבחן בד" המשודרת בערוץ 2

את הסרטים ניתן לשלוח אל משרדי הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו, רח' כנפי נשרים 5, גבעת שאול, ירושלים 95464.

פרטים נוספים: ילון גורביץ, טלפון: 02-6556222.

קולטים אותך בשנייה

מערכת: איילת דרימלר, אילנה ארבל

הקו האדום

חנוך

אם קיים בתרבות הישראלית קו אדום, שאין חוצים אותו גם בעת פולמוס חריף ובעיצומה של שנאה עזה מנשואו שלילי, אין קו כזה. אני מעיין באסופת ביטויי המשטמה וניבול הפה המצטברת והולכת במרוצת השנים ונוכח לדעת כי אין טאבו. הכל מותר!

אלה הן רק מלים, מנחמים אותי, לכן לא כדאי להתייחס לכך ברצינות יתרה. שכנינו מחסלים זה את זה, אצלם רצח פוליטי הוא לתפדוק, לא אצלנו אותה יכול למנות על אצבעות יד אחת את אלה שנהרגו בשל מחלוקת פנימית במשך כמה דורות.

נכון, היה הסיפור הקשה של "אלטלנה" בשחר העצמאות, אך דווקא אימתו מעידה על ייחודו. היה. לא חזר פעמיים. אצלנו לא משמידים יריבים נוסח עיראק הסדאמית או סוריה האסדית או לבנון, שהיא בית האולפנא הגדול לאכזריות וחיסול חשבונות בין המליציות. בכך הישראלים, ייאמר לשבחם, שונים גם מהפלסטינים.

פה בינתיים, הורגים בעיקר במלים, כתובות ותאמרות. בסוג ההרג הזה אנו זוכים זה מכבר להישגים מבהירים. אני מגרש שדים – בינתיים. קשה לדעת מה יילד יום.

בתחביב הזה אין, לצערי, הבדל ניכר בין שמאל לימין. כולם משתייכים לתרבות אחת, כולם גיבורים במלים. אגב, בשני המחנות קיימת איזו דבקות מטורפת להשוות את היריב לנאצים. לעתים זה נשמע כמעשה אונן המביא לפורקן מילולי; לעתים זה רציני יותר. פתולוגי.

כנער תל אביבי בשנות ה־30, אני זוכר את אחד משירי בית"ר: "סטאלין, היטלר, בן־גוריון/ נשלח אותם לאבדון/ נשלח אותם לעזאזל/ וגם מפא"י בעזרת השם!"

כעבור שנים כתב בן־גוריון, בתשובה על דברי תוכחה שעסקו בסגנונו הבוטה בויכוח עם אנשי "חירות" בכנסת, ש"בגין שונא את היטלר אך אינו שונה ממנו. הוא טיפוס היטלריסטי מובהק". אחד מגדולי אנשי הרוח בישראל טבע את המטבע – "יודו־נאצים".

בגין עצמו השווה את ערפאת להיטלר. על קירות בתינו קראתי לימים כתובות – "אשכנאצים", מוצאה פנתרית שחורה.

לפני שנים הציגו סובול ומיטלפונקט המחוננים סאטירה פוליטית אכזרית בשם "עמוד העץ", כלומר עמוד התליה, הגרדום, אל מול "עמוד האש" המבטא את הסאגה הציונית. באחד הקטעים ראיתי שתי שחקניות במצעד מגפיים, הנושאות שלט ועליו צלב הקרס וכתובת בגרמנית – "יודן ראוס", כלומר – "יהודים החוצה". אחר־כך הפכו השחקניות את השלט וקראנו – "ערבים החוצה". צלב הקרס נשאר.

וזה לא כבר השווה פרופסור מכובד להיסטוריה את מתקיפי רעותיו לנאצים שהעלו על המוקד בחוצות ברלין את מבחר ספרות אירופה השנואה על ד"ר גבלס. לא פחות.

אך התועבה הגיעה לשיאה השבוע. בעת חסימת הכביש מירושלים לתל אביב הציגו מפגיני "זו ארצנו" שלט נגד השמאל. האלף במלה שמאל הפכה לצלב הקרס. כאשר שאל כתב הטלוויזיה את אחד המפגינים לפשר הנבלה הזאת, הסביר לו הבחור שסבו וסבתו מצד אביו ואמו אבדו בשואה וכעת הוא רואה את ראשי ה"יודנראט" בישראל מביאים על עמם אסון דומה. לא ראיתי ושמעתי עד עתה מחאה עזה של רבנים, מורי הדאה וראשי ישיבות נגד התועבה הזאת. גם הרב הראשי לאו, הניצול, לא קרע קריעה. אומרים שזה קורה בשל הצפיפות המקפה והרוחניות המטמטמת של רצף האירועים – עוד זה מדבר וזה בא. ואף זה תירוץ מוליך.

יש לשבח לפיכך את שרת התרבות שלנו על שהסתפקה במועט השוואה את התנהגותם של מתנחלים ב"גדה" לפעולות "הטיהור האתני של הסרבים" בבוסניה. גם זו לטובה. אגב, אילו המתינה כמה ימים, יכולה היתה לגייס לצורך הגזרה השווה את מעשי הקרואטים המטהרים כעת את הסרבים ומפציצים את שיירות פליטיהם הנואשים והאומללים.

בכמה מארצות התרבות תוקקו חוקים נגד שימוש כוזב ומעליב בזכר שואת יהודי אירופה. רצוי שהכנסת תעסוק גם בכך.

פירושן של מלים

לא, הקלטת הזאת אינה מזויפת. גם אחמד טיבי, יועצו של ערפאת, הכריז אתמול הגיגית ב"הכל דיבורים" בקול־ישראל, כי הקלטת היא שידור מהימן ואמיתי של אחת מדרשותיו של נשיא פלסטין. אינני יודע מדוע מיהר שר החוץ שלנו להעלות סברה ש"הקלטת מזויפת". האם רצה להפחית בכך את הנזק שתגרום לישראלים רבים ערב החתימה על הסדר הביניים?

אני קורא בעיתונים שאפילו איתמר רבינוביץ הודה ש"משפטים מסויימים בנאומים שנשא ערפאת ביוני מיותרים". כל הכבוד ללשון ההמעטה הזאת – "משפטים מיותרים..."

שלי יחימוביץ מזמינה את המזרחן דן שיפטן להתייחס לדברי ערפאת מה־19 ביוני השנה: "התחייבות היא התחייבות והשבועה היא שבועה, כי נמשיך בג'יהאד ארוך זה, בג'יהאד קשה זה, בג'יהאד מפרך זה, דרך החללים, דרך הקרבות. אבל זוהי דרך הנצחון, דרך התהילה, לא רק לעמנו הפלסטיני אלא גם לאומתנו הערבית והאיסלאמית". ד"ר שיפטן רואה בתמורה רבה את הדברים הכוללים גם דברי שבח והלל למחבלים שביצעו את הרצח ההמוני ב"אוטובוס הדמים" בכביש החוף. הוא גם מתייחס ל"תורה החודייביה", הנזכר בדרשות הזו, שעליו חתם מוחמד עם שבט קורייש. תורה שהיה לשם דבר בתודעה הלאומית־היסטורית של שכנינו, שהופר כעבור שנתיים.

ד"ר אחמד טיבי מכנה את ד"ר שיפטן בשם "מזרחן מטעם בשירות הימין". הוא עצמו חף מכל פרשנות "מטעם" באומרו לנו כי הישראלים מתקשים להבין את המושג "ג'יהאד", שהרי הכוונה לג'יהאד של שלום וחינוך ובניין ועבודה ושאר מצוות עשה. דומה שכל שורה בדרשת ההסתה הזאת שמה לשחוק את ההסבר הזה מפי האיש המשמש כיועצו ופרשנו. כך היה גם לאחר הדרשה הג'יהאדית במסגד ביוהנסבורג.

ד"ר טיבי טורח להסביר לישראלים כי גם הם נוהגים להשתמש במשמעויות שונות במלה "שואה", שאין מדובר רק ברצח היהודים בידי הנאצים, אלא גם ב"שואה כלכלית" או ב"שואה חברתית". וכבר אינך יודע מה מרגיז יותר – דברי היו"ר המתחייב להמשיך ב"ג'יהאד החללים והקרבות, הנצחון והתהילה", בעיצומו של "תהליך השלום", או דברי חסידו ונאמנו מטייבה הישראלית, המתייחס אלינו כאל שוטים המתקשים בהבנת הנקרא.

אולי דווקא בשל רוח־הדברים ובשל האיזכור הקוריישי רצוי שנדע מה צופן לנו העתיד. כן, רצוי שנדע קצת יותר אלו קלפים יישארו בידי ישראל, לאחר ה"היערכות מחדש", בבואה ארטרשו לדון בהסדר הקבע, בגבולות, בירושלים, בזכות השיבה. מי יודע, אולי אז, אל מול אפשרות סבירה של התמקמות ישראלית מובנת, כמו בכל משאומתן, יעודד רוחות הג'יהאד הנ"ל ותהיה סערה גדולה ואפילו אחמד טיבי לא יזדקק להסביר לנו שאנו מתקשים להבין פירושן של מלים.

טיול בוקר

קרה לי משהו מוזר. כדרכי יום־יום אני הולך לירושלים המזרחית. אתמול עברתי ליד הקונסוליה האמריקאית, המשכתי למלון סנט ג'ורג' ופניתי ימינה ברחוב צלאח־א־דין. כל החנויות היו פתוחות לרווחה. גברים ונשים, נערים ונערות, זקנים וטף, מילאו את המדרכות וכלי הרכב נעו בצפיפות.

ואני הלכתי שמה לא כדי להפגין נוכחות ולא כדי לממש את זכותי על ירושלים השלמה, אלא סתם הלכתי ברחוב ההוא, המזכיר לי ערים ערביות עוד בימי האנגלים. היתה בי תחושת מים גנובים, לא פחד. הנבדר לי כי אני אוהב את המראות הארץ־ישראליים האלה.

הלכתי אל חנות הדיקות והפירות והגבינות הזיתים, שבה אני קונה פיתות תבון מיוחדות המובאות מרמאללה. מכל סוגי הלחם שטעמתי בימי הלדי לא מצאתי טובות וניחוחיות מאלה. ושם כבר מכירים אותי ומברכים אותי לשלום.

משם המשכתי עד קצה הרחוב, מול שער הפרחים, הוא שער הורדוס ופניתי ימינה ברחוב הסולטן סולימן, לעבר שער שכם. בדרכי, לא הרחק מחנות הטבק, עמדתי ליד פלאחיות המוכרות את פרי גביתן ומטעיהן – ענבים כבדי אשכול ותאנים ופרי צבר שתוכו הזהב הוא מפירות גן העדן.

שבתי לכיוון מוסררה. לא פגשתי בשנאה ובאלימות ובצעקה המתגלגלת. כאילו היתה ירושלים עייפה מכל אלה וכאילו החליטה להעניק לי לשעה קלה אשליית חיים אחרים מאוד. משהו הלקוח מעידן אחר. ■

הבלקאן בא לכאן

אמיר אורן

אוייבו של אוייבי הוא אוי ויי, אמרו בפנטגון כאשר עודדו את קרואטיה להציל את בוסניה ולבלום את סרביה, זיג־זאגרב אמריקאי שהעלה באוב את אירופה הנושנה של גרמניה, תורכיה ורוסיה

עשור בדיוק חלף מאז עמד אלכסנדר זוטוב מחוץ לשגרירות הסובייטית בוושינגטון וסיפר לידיד ישראלי כיצד ברעתו לצאת למחרת הביתה, אך להגיע שמה שלושה שבועות לא תמימים אחר־כך, בהפלגה עצלה, משום ששכר שליחי מוסקווה השתלם בדולרים ולפי התעריף התוך עד לרגע הגיעם לקרקע המולדת. בעשר שנים אלה היה זוטוב, מזרחן מנוסה שהיטיב להכיר את איראן ואת ישראל־ערב גם יחד, לשגריר ארצו בדמשק, מבשר הרעות שבפי גורבצ'וב לאסד, עד שרימה להתפורר עם ברית־המועצות, אלא שעכשיו צץ מחדש. בגילגולו הנוכחי, זוטוב הוא שליחו האישי המיוחד של הנשיא ילצין ליוגוסלביה ואצבעו מתנופפת כלפי המערב, לבל יסיר את אמברגו־הנשק מבוסניה או יפעיל את "כוח התגובה המהירה", בחסות האו"ם או בלעדיו.

זוטוב שינה זירה, אך לא זווית, מפני שהמדיניות הרוסית בבלקאן משיקה לזו שכלפי המזרח־התיכון. סיכויי השלום הישראלי עם הערבים – וביותר מיקוד עם הסורים – כרוכים בסיכוני המלחמה המתפשטת במשולש סרביה־קרואטיה־בוסניה. במונחים מקומיים, זהו המשולש הקטן; המשולש הגדול הוא רוסיה־גרמניה־תורכיה.

הרוסים הם פטרוני הסרבים, הגרמנים תומכי הקרואטים והבוסנים מתייחסים על התורכים. זו היסטוריה עתיקה, אבל אומות ותיקות באירופה מאמינות כי העבר טרם עבר. הזכרון העממי של קרבות ימי־הביניים, שלא לדבר על מלחמת קרים ומלחמות העולם ומה שביניהן, מדמם כפצע המסרב להגליד. מאפיין זה של המלחמה בבלקאן מודקר במיוחד מנחישותם הרצחנית של המעורבים בה במישרין, אך ברקע נמצאים מרחבי־ההשפעה המסורתיים של המעצמות הזקן, גם אם ירדו בזו אחר זו מגדולתן. החשש הרוסי הגדול מגרמניה ומברית גרמנית־תורכית, בשתי החזיתות של מרכז־אירופה ואסיה המוסלמית, שב לבצבץ כאשר מול סרביה מתאגדות קרואטיה ובוסניה.

מה לישראל ולזה? לא כלום, למעט הקשר הרוסי, שהוא הקשר האמריקאי, כלומר הכל.

רוסיה הולכת ומתקשחת. הדמוקרטיה הילצינית מתקרבת לסופה: היא עומדת לאבד את ילצין, או את הדמוקרטיה, או את שניהם גם יחד. בחודשים שלאחר הבחירות לבית־המחוקקים (דצמבר השנה) ולקראת הבחירות לנשיאות (יוני 1996) יתברר אם השליט הבא של רוסיה יהיה ילצין עצמו (בהטלת משטר כוחני), מקורב חושש לאובדן השררה (כמפקד המשמר הנשיאותי האדון־בפועל של כוחות הביטחון, גנרל אלכסנדר קורז'אקוב), מי מיריביו או ברית של כוחות פוליטיים, שכולם נוקשים ולאומנים יותר מאלה שכיוונו את מדיניות החוץ והביטחון הרוסית בחומש האחרון של גורבצ'וב וילצין.

גם גורמים יציבים מולדימיר ז'ירינובסקי סבורים כי בעיסקת סוף המאה יצא שכר המערב בהפסדה של רוסיה. ברית וארשה התפרקה, ברית נאט"ו ניצבת על הגבול הרוסי. העוצמה הגרעינית הרוסית מקולפת בהתמורה מפקעותיה ותעשיית הנשק מאבדת לקוחות לטובת התאגידים האמריקאיים, המחששים זאב וכבש גם יחד בעוד מימשליהם מדברים על אחרית הימים: גרמניה, מאוחדת ותאוותנית כתמיד, חוזרת וחותרת למעמדה הנושן. את הקו יש לתחום בבלקאן – אם לא בהכרח סיוע פעיל למימוש חלום סרביה־רבתי, לפחות "בלימה כפולה" של קרואטיה המגורמנת ושל האיסלאם התורכו־בוסני, המאיים לאגוף את רוסיה גם מדרום־מזרח. למען יאוגף המאגף, חשוב לרוסיה המתקשחת הידוק הקשר עם שתי שכנות עויינות של תורכיה – יוון וסוריה.

המדיניות האמריקאית שונה היסטוריה דלת־קלוריות. התזות שהוטמעו ביועצים ילידי־אירופה כקיסינג'ר ובז'ז'ינסקי (ובמידה פחותה, אצל קלינטון, יו"ר מישלב ראשי המטות שאליקשווילי והשגרירה באו"ם אולברייט) נידפות מפני מחזות־הבחירה של הפוליטיקאים, בנשיאות וביותר חשיבות בקונגרס.

מכלול המאמצים האמריקאיים להשגת יעדים לאומיים שונים מנוהל באסטרטגיה־רבתית, או שמא אף מטא־סטרטגיה, של אי־מלחמה. בהיעדר בסיס נאות של תמיכה ציבורית במחירן האמריקאי של מלחמות, מוייטנאם ואילך, מטרת־המלחמה העיקרית היא ההימנעות ממלחמה. השיטה היא צבירת עוצמה עדיפה כדי כך, שתניא אויבים מלהתגרות בה ותמחץ אותם אם ישתטו לעשות זאת. המגמה היא הרתעת יריבים, אך ביסודה נמצאת רתיעה־מבית. התוצאה היא שלא הכל מאמינים ברצון שמאחורי היכולת.

סדאם חוסיין, שפיקפק, ניסה בכווית ונכווה גם בצפון עיראק ובדרומה, אך הלקח שנלמד בבלקאן היה שבתוככי האו"ם, מבגדאד עד בלגראד, יירתעו האמריקאים מהסתבכות שתגרוף פנימה מאות אלפי חיילים, תעלה עשרות מיליארדי דולרים ותוריד נשיאים מביתם הלבן אשר אהבו.

אם זה החישוב הסרבי, היה לו בסיס מוצק ורחב כקרע הסתמן בין הפנטגון לבין הסטייט דיפרטמנט – קרע האופף עתה גם את המדיניות כלפי סין וטייוואן ועשוי לאלץ את קלינטון לבחור בין שרי החוץ וההגנה שלו, כריסטופר ופרי. הפנטגון לעולם זהיר יותר, לעולם מעדיף לכל היותר הפעלת כוחות ים ואוויר. הסטייט דיפרטמנט תמיד לוחמני יותר, תמיד אוהב לנופף בעוצמה הצבאית שבאמתחת האמריקאית. עובדה משונה היא כי בעוד שהדיפלומטים להוטים לאיים בהפעלת חיילים, נמנעים הגנרלים מלאיים בהפעלת שגרירים.

קלינטון גינה את בוש על חמיקתו משימוש בעוצמה האמריקאית. הוא התכוון, כמתברר, לשימוש מילולי בעיקרו וגילה, בשבתו על כס בוש, כי מילותיו אינן מרשימות איש. בהיקלעו לצורך לבחור בין הפגנה יקרה של מנהיגות עולמית לבין התבוננות סבילה בזוועות בוסניה הניגפת בידי הסרבים, התרפק קלינטון על הדרך השלישית, הדרך לזאגרב.

ודאי שלא היתה זו בחירה מוסרית: לא נבדקה אשליית תמלתם האנושית של הקרואטים בהשוואה לסרבים. השאלה היחידה היתה מאין תבוא ישועת האמריקאים ומי יעשה את מלאכתם. קרואטים: שיהיו קרואטים, שיהיו מסתייעי־גרמניה ומרגיזי־רוסיה, ובלבד שיפטרו את נערי דה מוין וליטל רוק מכורח הדישרוש בביצות הבלקאן.

את המזימתיים שברוסים, משמע את כולם, קשה לשכנע בתום־הלב המשתמש שביסוד גישה זו. האמברגו חל אמנם על כל פרודות־יוגוסלביה, אבל קרואטיה התעצמה בעוד בוסניה והסרבים "שלה" מכלים את כוחם. 15 קצינים בכירים ברימוס, יוצאי הזרועות השונות של הצבא האמריקאי ובראשם מנהל־לשעבר של סוכנות הביון בפנטגון (די־איי־אי), גנרל אד סויסטר, באו להדריך את הצבא הקרואטי ב"מעבר לדמוקרטיה" – בדיחה. מגושמת, בעיניים רוסיות שכבר ראו סיפורי־כיסוי אמינים יותר. עליית הרפובליקאים, התושיים ברוסיה והמבקשים לפרוס נגרה מערכים צבאיים התקפיים או מפרי־איזון, גורעת עוד יותר מהרוגע הרוסי הזעום.

קרואטיה, האמורה לאפשר לאמריקאים שלא להתערב, עלולה לגרור את הרוסים – בעצמם או בהינתן לסרבים – להתערב. בנטייתה לשיקום כוחה וכבודה, בזירות השובות לה ובהמרצת הלאומנות הגואה בה, תתקע רוסיה יתד מחודשת ומחודדת גם במזרח־התיכון. לא נגד ישראל, שעוצמתה ידועה לרוסים כעובדת־יסוד אוהדת ואף וושינגטונית, אלא – אולי – כמתחכת נוספת בין דמשק וירושלים. שר־החוץ קוזירב נוהג, בנסותו להציע זאת בארץ, בביקור שהתאפיין ביחוסו הקר למארחיו והחם לאורחותיו (ובמיוחד לכוכירתו הצמודה). יורשו, שר־החוץ של יורש ילצין, עשוי לתבוע קשב אחר.

התרכובת המסתמנת, של בדלנות אמריקאית ובלקאנות רוסית, תקל עוד יותר על אסד להשהות את עיסקתו עם ישראל עד לאחר הבחירות – בירושלים, בוושינגטון וגם במוסקווה. ■

מתחילים מאי.בי.סי

מוטי בסוק

אם היתה השבוע פריצת־דרך בטאבה הרי שהיא נרשמה באיזור סי. – "האיזור הישראלי", שבו יהיו ההתנחלויות, מחנות צה"ל ושטחים חשובים לישראל מבחינה ביטחונית. לפי הסיכום בין פרס לערפאת, ישראל היא שתקבע איזה שטחים מאיזור זה יימסרו לידי הפלסטינים

ארבעה ימים ברציפות משוחחים שר החוץ שמעון פרס וראש הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת על הסכם הביניים, ובטאבה עדיין לא רואים עשן לבן. ממעט הפרטים שדלפו בכל זאת לתקשורת עולה, כי הפלסטינים שוב נאלצים לוותר, וכי ישראל שוב משיגה את כל דרישותיה בנושאים הביטחוניים והעקרוניים (מים, קרקע, חשמל, טלקומוניקציה).

לאחר כמה שבועות קשים נושמים הגורמים האופטימים במשלחת הישראלית לשיחות אילת לרווחה. לדעתם ניתן יהיה לסיים את הדיונים ולחתום על הסכם הביניים עוד החודש. ומכאן הדרך קצרה להיערכות החדשה של צה"ל בגדה ולבחירות בשטחים, שייערכו קרוב לוודאי בדצמבר השנה.

הגדה המערבית תחולק בהסכם הביניים לשלושה אזורים: A – האזור העירוני, B – האזור הכפרי, ו־C – כל השאר. באזור C, "האזור הישראלי", יהיו ההתנחלויות, מחנות צה"ל ושטחים חשובים לישראל מבחינה ביטחונית. אזור C אינו בעל רצף טריטוריאלי. הוא מחולק לקטעים, גדולים, בינוניים וקטנים. הבקעה תהיה באזור C. ישראל רואה בבקעה את גבול הביטחון שלה ואינה מתכוונת לסגת ממנה גם בהסדר הקבע. לפי ההבנות בין פרס וערפאת ייערך צה"ל מחדש באזורים A ו־B עוד לפני הבחירות לרשות הפלסטינית, בהתאם להסכם העקרונות מספטמבר 1993. מדובר ב־27 אחוז משטחי הגדה. ישראל גם תעביר לידי הפלסטינים את השליטה ב־45 הסמכויות האזרחיות באזורים A ו־B. ב־B, בניגוד ל־A, השליטה בנושאי הביטחון תישאר בלעדית בידי צה"ל. לפלסטינים תהיה משטרה באזור הכפרי, כדי לאכוף את הסמכויות שלהם בנושאים האזרחיים.

אחת מנקודות המחלוקת הקשות בין ישראל הפלסטינים, גם על סמך לקחי "עזה ויריחו תחילה", היא גבול הסמכויות של המשטרה הפלסטינית ומידת כפיפותה לצה"ל. ישראל אינה מוכנה לתחנת משטרה בכל כפר, בעיקר לא בכפרים שבאזור התפר. ישראל גם מתנגדת לסיורים של המשטרה מחוץ לכפרים, ובוודאי לעריכת סיורים ללא אישור ובלי תיאום מוקדם עם צה"ל.

אם היתה השבוע פריצת־דרך בטאבה הרי שהיא נרשמה באזור C. הפלסטינים דרשו לקבל לידיהם, בהדרגה, 80 אחוז משטח האזור. לפי דרישתם אמורה היתה ישראל להעביר להם, מדי שלושה חודשים, חלקים מהאזור. לפי הסיכום בין פרס לערפאת ישראל היא שתקבע איזה שטחים מאזור C יועברו לפלסטינים. העברה תתבצע בשלושה שלבים, במרווחים של חצי שנה. המסירה האחרונה תתבצע ביולי 1997. באזור C יועברו רק חלק מהסמכויות האזרחיות לידי התושבים הפלסטינים. כל הנושאים ה"כבדים", כמו מים, חשמל, קרקע וטלקומוניקציה, יישארו בידי ישראל.

באזור C חיים מעט פלסטינים. רוב התושבים בו הם מתנחלים. ההסכמה בין פרס וערפאת אמורה לצמצם עד למינימום את החיכוך בין המתנחלים והפלסטינים. משמעות ההחלטה מבחינה טריטוריאלית היא שישראל תקבע את גבולות הבקעה, ערב תחילת הדיונים על הסדר הקבע (במאי 1996), לפי תפיסת הביטחון שלה. בהקשר זה יש לראות גם את החלטת ראש הממשלה, יצחק רבין, להתיר מכירת דירות באריאל, לאחר הקפאה ארוכה של שלוש שנים.

הקלטת הלוהטת של ערפאת

ח"כ בני בגין הוא אחד הפוליטיקאים ההגונים ביותר בארץ. אפשר להסכים לדעותיו, אפשר להתנגד להן, אבל אי־אפשר לפטור טענות שלו כלאחר יד, במיוחד כשהן מגובות בקלטת אותנטית. שמעון פרס אינו רוחש חיבה לבני בגין, כלשון המעטה, אבל מעריך מאוד את חברו הטוב, דן מרידור. השבוע נופף בגין בקלטת, שבה התבטאויות אנטי־ישראליות שהשמיע ערפאת, כולל קריאות לג'יהאד.

ישראל אינה יכולה לעבור על קלטת כזו לסדר היום, במיוחד כשהיא לא הקלטת הראשונה שבה נשמעים דברים ברוח זו. פרס טען שהקלטת מזויפת. טענה משונה. לפני שלושה ימים בכל זאת שאל שר החוץ את ערפאת לפשר הקלטת. "לא, הקלטת לא מזויפת", אישש ערפאת את טענות בגין, "אבל אתם לא מבינים את ההקשרים שבהם הדברים נאמרו". ובהערות שוליים הוסיף ערפאת, "אני גם אשלח שליחים לארה"ב להסביר את הקלטת". למה לארה"ב? כי גם שם לא הבינו את ההקשרים. מתברר שרשתות הטלוויזיה הכל־ארציות בארה"ב הקרינו את הקלטת מחוף לחוף. מה שלא עשו ערוץ 1 וערוץ 2 אצלנו, עשתה הטלוויזיה בארה"ב.

התוצאות היו רעות לערפאת. לא מעט אנשים בוושינגטון, בהם השגריר איתמר רבינוביץ, הודעזעו. ראש הממשלה יצחק רבין שמע אותו רותח מזעם. בהודעה שפרסם רבינוביץ נאמר, כי "משפטים מסויימים בנאומים של ערפאת מיותרים. הם אינם תורמים לתהליך השלום ומוטב היה אילמלא נאמרו". תגובה חריפה מאוד, כאשר היא באה מפי דיפלומט המקורב מאוד לראש הממשלה. ■

פרס וערפאת בטאבה. הסכמה שאמורה לצמצם את החיכוך בין המתנחלים והפלסטינים. צילום: אי.פי

ממודיעין תוקף למודיעין אוגף

אי־אפשר לתקוף את "חמאס" בדרך שהותקף אש"ף, משום שזו מטרה רחבה פי־כמה, פרוסה במרחקים, ש"העומק" שלה מעל כוחו של שירות ביון יחיד, ותהיה מיומנותו הגבוהה ביותר

אהוד יערי

השיטות של לוחמת המודיעין שצלחו, בעיקרו של דבר, מול אש"ף עד לפרוץ האינתיפאדה, שוב אינן יעילות באותה מידה מול "חמאס", שצמח מתוך האינתיפאדה. אם מפקדי "הגיזרה המערבית" ושאר שלוחות המיבצעים של יאסר ערפאת חשו בשנות ה־80 כבתוך מטה עשוי זכוכית, חשופים לגמרי לסקרנותו של השב"כ, הרי שמפעילי הטרור של "חמאס" נוהגים כאילו מצאו הדרך לאטום מעין זרים את החדרים הפנימיים שבצנרת המחתרתית שלהם.

יש, כמובן, מידה של הפרזה, לשני הכיוונים, בתיאור הזה, אבל המסקנה ברורה למדי: ההסתערות החזיתית של השב"כ על מנגנוני הפיגועים של ערפאת באמצעות "הצפתם" בסוכנים ומודיעים למיניהם, כפי שהיא משורטטת בספרות הפלסטינית – צריכה להיעזר מול ה"חמאס" בגישה עקיפה, הנותנת אל יריבה מעורפו.

ובלשון אחר: ההסתמכות על מודיעין התקפי, הנשען כמעט לחלוטין על עצמו בלבד, נאלצת לפנות מקום גם למודיעין סבלני ומאופק יותר, המסתייע – באין ברירה – בשיתוף־פעולה עם שירותים חשאיים אחרים.

בשנות ה־70, בשיא פיגועי הטרור הפלסטיניים במערב אירופה, הופעלה – בהצלחה צנועה – רשת חילופי מודיעין, שכונתה אז "קילוואט", כמסלקת־ביון בין שירותים חשאיים, שהתקשו לעקוב בנפרד אחר חשודים, שהבריחו גבולות בלא הרף. כמקובל בעניינים כאלה, לא נתנו השירותים השותפים אמון גדול זה בזה ונזהרו מאוד מגילוי־לב בינם לבין עצמם. "קילוואט" לא ייזכר, איפוא, כמופת ראוי־לחיקוי, ובכל זאת, היתה לו תרומה בדעיכת "מיבצעי החוץ" של אש"ף ובחיסולן של הקבוצות שחברו אליו, דוגמת "באדר־מיינהוף" ו"הכוכב האדום" היפאני.

בחודשים האחרונים מתפתחת בהדרגה מערכת דומה, ואפילו משוכללת יותר – בלא שמוסדה עד כה בצורה רשמית־פומבית – מול הטרור האיסלאמי. בין הסימנים המובהקים: מעצרו של ד"ר מוסא אבו־מרזוק בניו יורק (שאין לשלול את האפשרות כי קדמה לו התראה מן המזרח התיכון); הסגרתו של אחד המבוקשים בפיצוץ "מגדלי התאומים" מידן לארצות־הברית; הסגרתו של "קארלוס" מסודאן לצרפת, הסגרתם של כמה מפעילי המחתרת האיסלאמית במצרים מפקיסטאן וממדינות נוספות; קריאתו של הנשיא מובארק בפיסגה האיסלאמית בקזבלנקה, בינואר, לכריתת "אמנת כבוד", שעיקרה התחייבות של שליטים ידידים, איש בפני רעהו, שלא לתמוך בחבורות הקנאים החמושים והאישור שניתן ל"אמנת הכבוד" הזו במושב הליגה הערבית השבוע.

גם ישראל מגלה, פה ושם, ראיות לכך, שמעבר לגבול יש היבהובי נכונות לשיתוף־פעולה מודיעיני, שאי־אפשר היה להרהר בו אף לפני שנים ספורות. מגעים אקראיים ובוגנים היו לנחלת העבר. בפרשה כמו הפיגוע באוטובוס ברמת גן, הקשורה להחדרת מחבל־מתאבד מבחוץ, אפשר יהיה, מן הסתם, לברר בסביבה, האם בידי מישהו קצה של חוט. הוא הדין במצוד אחר "המהנדס" יחיא עיאש, שנשאר/יצא מרצועת עזה.

לא רק תהליך־השלום מקרין על מישור הביון, אלא הלחץ שבו נתון כל אחד מן המשטרים מבית תחת איום הטרור האיסלאמי. יותר מהכרזת מלחמה, יש כאן התגוננות מאונס, הרותפת גם למידה של פתיחות כלפי ישראל.

מובארק כבר הגיע באחרונה לידי התנגשות חזיתית עם תנועת "האחים המוסלמים" – בראשונה מאז תקופת נאצר. המלך חוסיין תוקף, לסירוגין, גרעיני מחתרת איסלאמיים. הסעודים מתקשים להשתיק את האגודות הדתיות, שפנו לאופוזיציה, האין צורך למנות כאן את כל האחרים.

אט אט חודרת ההכרה – גם למי שסירבו בעקשנות להאמין בזה – בדבר המימד הבין־לאומי של התארגנות האיסלאמית. כבר אין מתווכחים על כך של"אחים המוסלמים" – אירגון־האם של כל התנועות המויינות, שאיבד שליטה רק על חלק מהן – יש "הנהגה בין לאומית", הנועדת לסירוגין להתוויית הקווים האסטרטגיים של הפעילות. ידועים כבר לפחות חלק משמות חבריה של ההנהגה הזו וניתן לשחזר אחדים מן הכינוסים שקיימה בעבר (בבווייה, בארה"ב ובגרמניה). מובן ש"חמאס" קנה מתוך "האחים המוסלמים" הפלסטינים וכבשה אחר־כך את התנועה – בברכתה של "ההנהגה הבין־לאומית", שסיכמה להציב את עניין המאבק בישראל בראש סולם הקדימויות שלה, החל מסוף שנות ה־80. ומכאן ההישענות של "חמאס" על סניפי התנועה בחו"ל ועל דור המיליונרים שצמח משורות צעירי "האחים המוסלמים" שגלו למערב משנות ה־50 ואילך.

לאמור, אי־אפשר לתקוף את "חמאס" כדרך שהותקף אש"ף, משום שזו מטרה רחבה פי־כמה, פרוסה במרחקים, ש"העומק" שלה מעל כוחו של שירות ביון יחיד, ותהיה מיומנותו הגבוהה ביותר. כדי להשיג מידע, יש צורך להתבונן אל תוך "חמאס" מעמדות תצפית בשוליים הלא־פלסטיניים של התנועה וכדי לבצע סיכול שיטתי – הכרח לעשות יד אחת עם שותפים ושכנים. בלא ארה"ב, לא היתה ירדן מגרשת את אבו־מרזוק ב־1 ביוני וספק אם ישראל היתה משיגה אותו. בלא הרשות הפלסטינית – קל וחומר לאחר כניסתה לגדה המערבית – יהיה קשה פי־כמה לטפל ב"מהנדס" ובחניכיו.

זהו מהפך רצוף־סיכונים, שאין מפלט ממנו. בדומה לסידורי ביטחון מוסכמים בגבולות, מדובר, בעצם, בסידורי מודיעין בלתי־כתובים עדיין. ומרגע שהוגדר הטרור כאיום המיידי – בעוד סכנת מלחמה רחוקה – יש לתיאום המודיעיני דחיפות רבה יותר מאשר להידברות בין גנרלים. אלא שבעוד הגנרלים שובתים מקרב, ראשי השירותים החשאיים נתונים, תמיד, בהתמודדות תוך כדי ההידברות שביניהם. השלום שביניהם יהיה חשדני, ערמומי, ונתון לתנודות עז יותר מבכל תחום אחר. ודי לשער עד כמה טעון יהיה שיתוף־הפעולה ההכרחי בין ראש ה"מוחבראת" של ירדן, מוסטפא קייסי, ובין שונא־נפשם של ההאשמים, ג'בריל רג'וב. בלא הסכמה על רמה מספקת של שביתת נשק מודיעינית ביניהם – כמו בין ישראל ושאר השכנים – יינזק המאמץ המשולב מול האוייב, המופיע בכל ארץ כלבוש אחר, אך סופו שהוא אחד ומשותף.

בשורה התחתונה תכריע את הכף השאלה, האם כל אחד מן השותפים הפוטנציאלים למהדורה מעודכנת של "קילוואט" יפיק מן המערכת הזו תועלת מספקת למאבק שהוא מנהל נגד הקנאים המקומיים "שלו" – כך שכדאי יהיה לו לסייע, במידע שאסף, גם לשכן בלתי־אוהד ובלבד שלא ינותק מן הפיטמות. אם המנגנון הזה יפעל – תהיה זו הצגת הסטריפטיז הטובה ביותר באיזור. ■

הפיגוע בקו 20. ישראל מגלה ראיות לכך שמעבר לגבול יש היבהובי נכונות לשיתוף־פעולה מודיעיני. צילום: י.ס.פ.א

תוכניות ליום שאחרי

ככל שהתפזר אבק ההפגנות התברר שהמבצע של "זו ארצנו", בניגוד לרושם הראשוני, לא הצליח להשיג את מטרותיו. ואף־על־פי־כן, צדק שר המשפטים בשאמר שתנועה זו וחלקים ממועצת יש"ע מהווים סכנה חמורה, ומערכת אכיפת החוק צריכה לדעת להתמודד איתה

אריה דיין

ביום שלישי בצהריים, כמה שעות לפני המועד שראשי תנועת "זו ארצנו" קבעו לחסימת הכבישים ברחבי הארץ, קיבלו הכתבים המכסים את מחאות המתנחלים הודעה יוצאת־דופן. ההודעה, שהגיעה אליהם באמצעות פקס, נשלחה מביתו של שמואל סקט, עולה מארצות־הברית המתגורר בהתנחלות גינות שומרון.

גינות שומרון היא יישוב־וילות מטופח מאוד, השוכן על הכביש המחבר את קלקיליה עם שכם, כמה קילומטרים מזרחית לקו הירוק. מתגורר בה ריכוז גדול של יהודים דתיים אמריקאים שעלו ארצה, כמו סקט, בעשור הקודם. לא מעט מביניהם נמנו בצעירותם, בשנות השבעים המוקדמות, עם חברי הליגה להגנה יהודית מיסודו של מאיר כהנא. סקט ושכנו, משה פייגלין, הם מייסדיה וראשיה של תנועת "זו ארצנו". המטה שלה, שתיאם השבוע את פעולות חסימת הכבישים ברחבי הארץ, פעל מסלון ביתו של סקט בגינות שומרון.

ההודעה ששלח סקט לעיתונאים ביום שלישי בצהריים היתה מנוסחת, בעברית ובאנגלית, על־פי הכללים והעקרונות שהנחו בעבר, בארצות־הברית וגם באירופה, את תנועות המחאה ההמוניות שמיקמו את עצמן על גבול החוקיות. אחד הכללים הבסיסיים המנחים את פעילותן של תנועות כאלה קובע, כי לפני כל הפגנה בלתי־חוקית יש להחשיד מראש את המשטרה ואת שאר זרועות השלטון בכוונות לבצע פרובוקציות נגד מפגינים שלווים. אם ההפגנה מתפתחת אחר־כך לעימות אלים, האליבי כבר קיים. אחדות מתנועות השמאל אמריקאיות, שפעלו בשולי המחאה נגד מלחמת וייטנאם, וכמה מהקבוצות שהשתתפו במרד הסטודנטים בצרפת ב־1968, השתמשו בשיטה הזאת. כשניסו לתרגם את השיטה למונחים ישראליים עכשוויים בגינות שומרון השבוע, היא הפכה לקריקטורה. הניסוחים בעברית, שמישהו כנראה תרגם אותם מילולית מאנגלית, נראו כחיקוי עלוב של אירועים אחרים, במציאות אחרת ובתקופה אחרת.

"הגיעו לידי "זו ארצנו" ידיעות", נאמר בפקס שנשלח מביתו של סקט, "כי הממשלה מתכוונת לשתול באחת ההפגנות אדם אשר יתחיל לירות באוויר. כוונת הממשלה, כפי שהדבר נראה, היא ליצור פרובוקציה ולהציג את "זו ארצנו" כארגון אלים ומזיק. "זו ארצנו" הנחתה את פעיליה באופן חד־משמעי לא להביא שום כלי נשק חם או קר לשום הפגנה או חסימה. ואם אכן יהיה, חלילה, אירוע כזה, ברור יהיה לכל מה מקורו וסיבתו".

השאלה אם "זו ארצנו" היא "ארגון אלים ומזיק" המאיים באופן ממשי על הדמוקרטיה הישראלית, או שמא מדובר בסך־הכל בהתארגנות של קומץ קיצוניים תמהוניים, שהצליחו באופן חד־פעמי ליצור את הרושם כאילו יש בכוחם לשבש את החיים במדינה, נשארה, לפחות בשלב זה, פתוחה. שום ירייה לא נורתה בהפגנות שלה, אבל בכמה מהצמתים הובערו צמיגים, ובצמתים רבים אחרים הצליחה המשטרה לחשוף מראש מצבורי צמיגים ורשתות־ברזל, שהוכנו לצורך החסימות. הכנת המצבורים והטמנתם במקומות מסתור בשולי הצמתים מצביעה, לכאורה, על קיומו של מנגנון הפועל באופן מחתרתי ולמען מטרות אלימות. הצלחת המשטרה לחשוף את מרבית המצבורים האלה מצביעה על כך שלא מדובר בסופו־של־דבר במחתרת עמוקה מדי.

החיים לא ממש שובשו

לקראת סוף השבוע, ככל שהלך והתפזר אבק ההפגנות, הלכה והתבררה עוד עובדה מעניינת וחשובה: המבצע של "זו ארצנו", בניגוד לרושם הראשוני, לא כל־כך הצליח להשיג את מטרותיו. אפשר אפילו לומר שהוא נכשל.

מטרת המבצע היתה להקים מאהלי־מחאה קבועים ברחבי הגדה המערבית, לשבש את החיים הנורמליים בתוך גבולות הקו הירוק, למלא את בתי המעצר ולסתום את בתי המשפט, וליצור, באמצעות כל אלה, דינמיקה של מחאה מתמשכת. על־פי התכנון אמורות היו להתקיים הפגנות המוניות מול בתי המעצר ובתי המשפט. שום דבר מזה לא התממש.

המאהלים שהוקמו בגדה ביום שלישי ננטשו כבר למחרת. בתי המעצר לא התמלאו, בתי המשפט לא נסתמו ושום דינמיקה של מחאה לא התפתחה. מול בית־משפט השלום ברחובות, שגזר על פייגלין במשפט בזק עונש חמור למדי, התייצבו רק קומץ מפגינים. אין הוכחה טובה יותר לקריסת הקונספציה המחאתית של "זו ארצנו" מאשר העובדה הזאת. מרטין לותר קינג ומהטמה גנדי, שפייגלין חילל את זכרם כאשר השווה את תנועתו לתנועותיהם, היו וודאי מפסיקים את מאבקיהם אילו מצאו עצמם במצב שבו מצא פייגלין את עצמו ביום רביעי השבוע: על ספסל הנאשמים, מול שופטת המטילה עליו במשפט בזק עונש חמור ביותר, ועם פחות מעשרה תומכים המניפים כרזות דהויות מחוץ לאולם.

אפילו את מטרתה המרכזית, שיבוש החיים במדינה, לא הצליחה "זו ארצנו" להשיג. בניגוד לרושם שאמצעי התקשורת האלקטרוניים, בלהיטותם לשדר דרמות בשידור חי, עודדו ביום שלישי לפנות ערב, החיים בתוך הקו הירוק לא ממש שובשו. שום דרך, פרט לכביש המחבר את ירושלים עם תל־אביב, לא נחסמה ליותר מעשר דקות. שום נהג, פרט לאלה שנתקעו בין תל־אביב לירושלים, לא חיכה בפקקים יותר מרבע שעה.

קול ישראל וגלי צה"ל דיווחו אמנם, מאולפניהם הפתוחים, על הפגנות סוערות ברחבי המדינה, אבל בדיקה מאוחרת יותר מראה שבשום צומת לא הפגינו יותר מ־200 איש וכי בשום מקום, פרט אולי לראשון־לציון, לא נזקקה המשטרה להפעלת כוח של ממש. תחנות הרדיו, שניזונו בעיקר מדיווחים שקיבלו מהמפגינים או מהמשטרה, דיווחו על צמתים חסומים בשעה שהתנועה בהם זרמה פחות או יותר כסדרה. זה הוכיח את שקריות הטענה של הימין, שלפיה הצורך בקיומו של ערוץ 7 נובע מכך שאין להם פתחון־פה בתחנות הרדיו הממלכתיות, וזה גרם לכמה רגעים מביכים בשידורים עצמם. בקול ישראל, למשל, דיווחו שצומת הכניסה לירושלים חסום. דקה או שתיים לאחר מכן רואיין בשידור חי ראש העירייה, אהוד אולמרט, שסיפר ממכוניתו שזה עתה עבר בצומת ללא כל קושי.

הרושם המוטעה כאילו הצליחה "זו ארצנו" לשבש את תפקודה התקין של המדינה נוצר משום ששני הצדדים בעימות הזה היו מעוניינים, כל אחד מסיבותיו הוא, בהיווצרותו. המפגינים רצו בכך מסיבות מובנות. הם ביקשו להאדיר את שמם ורצו להוכיח ליריביהם במועצת יש"ע שהם מצליחים לעשות את מה שהמועצה, למרות כל מנגנוניה ותקציביה, אינה מצליחה לעשות.

הממשלה ביקשה להגדיל את רישומה של המחאה מסיבה הפוכה. היא הניחה, בצדק, שמחאה בלתי־חוקית ואלימה, שנועדה לכפות עליה את הפסקת המשא־ומתן באמצעים בלתי־דמוקרטיים ועל גבם של אלפי נהגים, תעורר זעם כלפי המפגינים ותפחית את התמיכה הציבורית שהם זוכים לה. זה מה שהשתמע מתגובתם של מרבית השרים על האירועים. לצורך זה אף טרח השר עוזי ברעם להגיע ביום שלישי בערב לאולפן הטלוויזיה ואמר שלאלפי הנהגים אשר נתקעו בפקקים יש עכשיו סיבה נוספת להתנגד למתנחלים. רבבות ומאות אלפי האנשים שישבו בבתיהם ולא ידעו שהצמתים כמעט שלא נחסמו, יכלו להתרשם מדברי ברעם.

הצלחתה של הממשלה בעניין הזה היתה גדולה גם משום שהליכוד, כהרגלו, נפל במלכודת. ספק אם ראשי מפלגת העבודה האמינו, כאשר החליטו על טקטיקת התגובה שלהם, שרק אחד מראשי הליכוד, ח"כ בני בגין, יעז להתייצב מול המפגינים. כל האחרים, החל מיצחק שמיר ובנימין נתניהו, שהטילו את האשמה על הממשלה המשטרה, וכלה בדן מרידור, ששמר כהרגלו על שתיקה, שיחקו לידי מפלגת העבודה. סביר להניח שהיא תדע להשתמש בתגובות שלהם כדי לזהות את הליכוד, בתשדירי הבחירות המתקרבים והולכים, עם מפגינים פורעי־חוק המעכבים בצמתים נהגים תמימים, שכל רצונם הוא להגיע למשפחותיהם אחרי יום עבודה מפרך.

"יש להשיב מלחמה שערה"

אף־על־פי־כן צדק שר המשפטים, דוד ליבאי, כאשר אמר אתמול שתנועת "זו ארצנו" וחלקים ממועצת יש"ע מהווים סכנה חמורה, שמערכת אכיפת החוק צריכה לדעת להתמודד איתה בנחרצות ובמהירות. חוברת ההנחיות, שראשי "זו ארצנו" הפיצו בקרב פעילי התנועה בכנס שנערך באריאל לקראת מבצע החסימות, מעידה על הסכנות הטמונות בפעילותה של התנועה הזאת. זהו מסמך בעייתי ביותר. מכל אחד מעשרות הפרקים שבו מזדקר האופי האנטי־דמוקרטי, ואולי גם האלים והמזיק, של התנועה הזאת.

מטרת המבצע, כך נכתב בחוברת, לא היתה רק "לשבש את תהליך הנסיגה בניסיון להביא לעצירתו המוחלטת", אלא גם לתת "תנופה לגלי ההתנגדות להסכם, המתעוררים בציבור הישראלי, והבאה לתחילתו של מרד אזרחי". כוונת המבצע, נאמר בהמשך, היא "להביא את הממשלה למצב בלתי־אפשרי מבחינתה, אשר אין לה יכולת התמודדות עימו, תוך ניצול יתרונותינו הגדולים בשטח".

"אין להתעסק עם ערבים באופן יזום", מורים מנסחי החוברת לאנשי התנועה, ומזדרזים לסייג את ההוראה: "למעט ערבים נושאי נשק, אותם יש לעצור". נוהל עצירת חשוד, הם כותבים כאילו היו כוח משטרתי לגיטימי, יבוצע רק על־ידי מאחזים שקיבלו אישור מהמטה המרכזי.

ב"נספח מספר 1", הנושא את הכותרת "כללי התנהגות עם כוחות הביטחון", נאמר, כי אם השוטרים והחיילים הבאים לפנות מפגינים אינם מסתפקים ב"העברה עדינה מהמקום", "יש להשיב מלחמה שערה בכל הכוח". שתי המילים האחרונות, "בכל הכוח", מופיעות פעמיים. "מבחינתנו", נכתב בהמשך, "רצוי שייעצרו מספר רב ככל האפשר של יהודים. זהו כלי חשוב במאבק על ארצנו. אין להתנגד או לברוח ממעצר. יש להצטרף באופן יזום לעצורים ברכבי המשטרה".

הדברים החמורים ביותר בחוברת זכו לתשומת הלב המועטה ביותר, אולי משום שהם קשורים למצבים שיוכלו להיווצר רק בעתיד. "נספח מספר 4" של החוברת נושא את הכותרת "התייחסות לערבים נושאי נשק" ומכוון בבירור, גם אם זה לא נאמר במפורש, לאנשי המשטרה הפלסטינית העתידה להתפרס בגדה המערבית. "כל ערבי הנושא נשק חשוד כמחבל", נאמר שם, "ויש לעוצרו בכל מחיר".

"אין כל חשיבות", נכתב בהמשך, ברמז ברור למשטרה הפלסטינית, "כיצד הערבי מופיע (מדים אלו או אחרים). מאחז המזהה ערבים חמושים ידווח מיידית למאחזים אחרים בסביבה ובמקביל יחסום מיידית את הציר הסמוך אליו. במידה שבמאחז ישנם כוחות מתאימים אשר קיבלו אישור ממטה המבצע, יש לתפוס מחסה ולבצע על המחבל נוהל עצירת חשוד מלא תוך אזעקת כוחות שכנים".

בישיבת ועדת החוץ והביטחון של הכנסת השבוע השמיע ח"כ אריאל שרון אזהרה חמורה, המתקשרת לדברים הללו. אין סכנה, אמר שרון, שמתנחלים יירו בחיילים ישראלים. אך יש סכנה חמורה שיתפתחו עימותים מזוינים בינם לבין פלסטינים. ח"כ שרון לא פירט את כוונתו, אבל היה מי שהתרשם שהוא רמז בדבריו לכך שבקרב המתנחלים, לא רק אלה ש"זו ארצנו" אלא גם אלה שבצמרת מועצת יש"ע המוסדית, מתגבשות כבר תוכניות ליום שאחרי כניסת המשטרה הפלסטינית לשטחי הגדה המערבית. ■

נהג תוקף מפגין בצומת ראשון־לציון. רק כאן נזקקה המשטרה להפעלת כוח של ממש. צילום: אי.פי

מבנה תעשייתי בהירושימה, כמו שנשרד לאחר ההפצצה על העיר. צילום: אי.פי

אטום – מוסר בתוככי הפשע

טדי פרויס

חידה היא למה מכל התחומים מחפשים את המוסר דווקא במלחמה. ספק אם יש עוד נושא שעל אודותיו ערכו כל־כך הרבה מחקרים ועשו כל־כך הרבה אמנות, כמו על המוסר במלחמה. חידה היא, כי המלחמה היא ההמצאה הבלתי־מוסרית ביותר שבן־האדם המציא. ודווקא בתוככיה מחפשים מוסר שאינו אלא כחיפוש חוכמה בכסל. על־פי הגדרה, זה לא הולך.

לפני שנים שוחחתי על הטלת פצצות האטום עם ראש להק Group Captain, ליאונרד צ'שיר. צ'שיר היה הטייס המעוטר ביותר בחיל האוויר הבריטי (בין אותותיו היה גם צלב ויקטוריה) ובתוקף זה נבחר "לייצג" את בריטניה בהטלת פצצת האטום מספר שתיים, על נגסאקי. היה זה אות ומופת לחוכמתו של הסוחר הקטן ממיזורי המדינאי הגדול מהבית הלבן: הוא הבין שברבות הימים הפצצה תעניק למשליכיה יותר קלון מתהילה ולכן רצה כי ההרס ייזקף לחובת (לזכות?) בעלות הברית ולא לחובת ארה"ב בלבד.

עד כמה הרחיק טרומן ראות, עולה מהוויכוחים הניטשים היום על "המוסריות" שבהפעלת נשק גרעיני. להפתעתי, צ'שיר לא נבוך מרצוני לשוחח על עניין הפצצה והסביר לי בקור־רוח אנגלי טיפוסי, כי המעשה חייב היה להיעשות. הוא הסתמך על הנימוק, שנשחק בינתיים, כי הפצצות הצילו הרבה יותר נשמות משהשמידו – של אמריקאים ואף של יפאנים, וההסבר מוכר וידוע הרבה שנים לאחר שיחתנו (1967). ביום השנה ה־40 להטלת הפצצה הוא חזר על דבריו, בהיותו אורח כבוד בהירושימה. שלטונות טוקיו דרשו ממנו לעזוב את יפאן עוד באותו יום, והוא עזב.

מוסר־כליות? לא, המעשה חייב היה להיעשות כי הוא הציל מאות־אלפי חיים. ואם מוסר כליות, הוא הוסיף, באחת ההפצצות על קלן בגרמניה, הטלתי פצצה שראיתי נופלת לתוך הריין. לאחר מכן נודע לי כי מתחת לקרקעית הנהר נחפרו מקלטים והפצצה, ללא ספק שלי, הבקיעה את גג המקלט וכמה אלפי ילדים טבעו. זה העיק עלי יותר מפצצת האטום שהשתתפתי בהטלתה.

ליאונרד לא היה ציניקן, חסר ערכים או איש "רע". אדרבה, אחרי שהשתחרר, המיר את דתו מאנגליקנית לקתולית (אחת משיחותינו התקיימה ביום שישי. לצהריים הוא אכל דג ולי הכין עוף כשר), עלה לרגל אל האפיפיור, החל להקים מעונות לנכי חיל האוויר, שלא זכו בשיקום הוגן, ולבסוף יסד רשת של בתי־מחסה לזקנים, שאותה ניהל עד מותו, לפני כשנה.

בארץ הוא התפרסם כשבמהלך משפט אייכמן אמר בראיון ל"דיילי טלגרף", כי ניתן היה להפציץ את אושוויץ אלא שמשרד המלחמה כלל לא פנה אל חיל האוויר שיפציץ. איש כזה אינו נטול לב ומצפון ובכל זאת עמד על דעתו: את הפצצה חייבים היו להטיל.

בכל זאת, אף כי חיפוש המוסר במלחמה הוא כאמירת אל מלא רחמים באושוויץ, מקץ 50 שנה מתווכח העולם אם "מותר" או "אסור" היה להפציץ באטום את הירושימה ונגסאקי. הוויכוח התחיל עוד בטרם הוטלו הפצצות. כבר לאחר הפיצוץ הניסיוני במדבר נבאדה, שהראה בראשי פרקים מה הגרעין מסוגל לעולל, התכנסו כמה ממדעני המעבדה בלוס־אלאמוס כדי להשפיע על הנשיא שלא להשתמש בנשק יום הדין זה. פרופ' לאו סילארד, ראש המתנגדים, אף גייס את אלברט איינשטיין כדי שיקרא לנשיא לבטל את הפצצה המבצעית, אך מחייבי הזריקה, אנשי הצבא ורוברט אופנהיימר, ראש הפרוייקט, הכריעו את הכף: לזרוק! כפשרה הציעו סילארד וחבריו להטיל את הפצצה על איזה אי ליד חופי יפאן, כאות ומופת למה עלול לקרות, אך גם זאת סיכלו אופנהיימר והגנרלים. כך נשרפו למוות (להערכת ה"אקונומיסט") כ־120 אלף בהירושימה

פרשנים היום מבקשים לראות בהטלת פצצות האטום "עין תחת עין". לכאורה, פירוש זה מתקבל על הדעת, אבל יש פירוש מעמיק יותר: מעבר לסף מסויים, פשעים נוטלים ממבצעיהם את הזכות להימנות על מה שקרוי באי־דיוק רב "המין האנושי"

צ'שיר. המעשה חייב היה להיעשות

ועוד כ־75 אלף בנגסאקי, תפוקה של כמעט עשרה ימי "עבודה" באושוויץ.

אין כמלחמה שסביבה נחקקו והותקנו כל־כך הרבה תקנות לשמירת המוסר: לא להרוג שבויים (קובץ פלילי שלם חובר על אודות מה רשאים שבויים ושוביהם לעשות), אסור לפגוע בבלתי־לוחמים, אין לירות בצנחנים בעודם מרחפים באוויר (צריך לחכות עד אחר נחיתתם ואז מותר) אסור לירות כדורי דומדום ולזרוק נפ"לם, מותר לעשן ואסור לירוק. האם לא חשו מחברי הקונסטיטוציות שבאוסרם לירות כדורי דומדום הם מרשים בדיעבד לדקור בכידונים. ובכלל, בחקיקת הלכות מלחמה בעצם אומרים, כי מלחמה היא מהלך לגיטימי.

פרשנים היום מבקשים לראות בהטלת פצצות האטום "עין תחת עין". לכאורה, פירוש זה מתקבל על הדעת, אבל יש פירוש מעמיק יותר: מעבר לסף מסויים (איזהו) פשעים נוטלים ממבצעיהם את הזכות להימנות על מה שקרוי באי־דיוק רב "המין האנושי". רעיון זה מיושם בעונש מוות שנגזר על רוצחים בהמיים במיוחד, או על פושעי מלחמה. הם נחשבים כראויים לגיליוטינה גם בארצות נאורות. הם מקובלים כהומו־סאפיינס שצלם אנוש ניטל מהם ולכן מותר להוציאם להורג. כמובן שאפשר להתווכח על ההיגיון והצדק שבדבר אבל כך יש לראות את הפצצת דרזדן, שלושה חודשים לפני סיום המלחמה ואת משפטי נירנברג. לא עין תחת עין אלא סנקציה נגד הפורשים ממשפחת האדם.

ההסבר כי כוונתו של טרומן היתה לקצר את המלחמה, נראה לרבים פשוט מדי. יש הטוענים היום שבעצם הפצצה כוונה יותר נגד הסובייטים מאשר נגד היפאנים: שהחברים ישמו לפניהם שבידי המערב יש נשק איום ונורא שיוכל להכריעם על נקלה. לכן, בלי חוכמות בבקשה. בועז עברון כתב השבוע ב"דבר", כי פצצות האטום היו בעצם הירייה הראשונה במלחמת העולם השלישית.

יש היגיון בטענה זו אבל מותר להרהר אם התמונות מהירושימה ונגסאקי, כולל הפצעים המזוויעים, לא עוררו בלב שליטים לא תמיד רציונלים, חששות בפני מלחמה חדשה. זה עבד במאקרו (לא נפתחה מלחמת עולם שלישית) אם כי במיקרו היו חריגות: ב־1950 פלשה צפון־קוריאה לדרום על אף המונופול האמריקאי על הגרעין. אבל הקרמלין לא עבר את הקו האדום וגם כשרכש נשק גרעיני, בעזרת קלאוס פוקס, אלן נן מיי והזוג רוזנברג, הוא לא התפרע יתר על המידה (הנרי קיסינג'ר במהלך מלחמת יום כיפור: "הרוסים לא נקטו צעדים מטורפים"). אותו דבר ניתן לומר על הסינים (סירבו למכור פצצה לקדאפי), הבריטים (לא איימו בגרעין על ארגנטינה במלחמת פוקלנד) ועל עוד בעלי גישה לנשק גרעיני. מותר להניח כי התמונות מהירושימה עשו להם משהו. באותה מידה יש להרהר האם מרגלי האטום במערב לא תרמו לשלום העולם בהעניקם ידע גרעיני לרוסים, לבל יחלום שום בארי גולדווטר, גנרל קרטיס להמאיי או ד"ר סטריינג'לב לאהוב את הפצצה. גם זה איבר במשוואה הגרעינית. ■

בוקר טוב וייטנאם

אלון פנקס

ביום שבו ציינה ארה"ב, לא בלי מחלוקת, 50 שנה להטלת פצצת האטום על הירושימה וסיומה של מלחמת העולם השנייה, הונף דגל אדום ובמרכזו כוכב צהוב מעל בניין מטופח בשדרת מסצ'וסטס בוושינגטון. ליד דלתו הראשית של הבניין נקבע שלט קטן, "שגרירות הרפובליקה הסוציאליסטית של וייטנאם".

הדגל סימל לא רק את סיומו הפורמאלי של סכסוך אחר שבו היתה מעורבת ארה"ב באסיה אלא גם את קצהו של קו, לא ארוך אבל קריטי בהיסטוריה האמריקאית. קו שהתחיל עם סיומה של מלחמת העולם ואולי הסתיים בכינון היחסים עם וייטנאם, מדינה שהיתה לחלום בלהות של ארה"ב, שהיתה לחוויה המעצבת של ארה"ב ב־30 השנים האחרונות. חוויה שהיתה לתסמונת; חוויה שהפילה נשיאים (ג'ונסון), עיצבה את אישיותם של אחרים (קלינטון), שלטה בפוליטיקה האמריקאית ושירטטה את הקווים המגדירים שלה במשך כל שנות ה־60 ומחצית שנות ה־70; קבעה את תחומי הדיון הציבורי על מעורבות צבאית והשפיעה ללא שום השוואה לגורם אחר על גיבוש האסטרטגיה הגלובלית של ארה"ב. חוויה שהיא תקופה המזוהה עם סיפרות, מוסיקה ותת־זאנר קולנועי יחודי ותמונות סטילס נצחיות שאפילו שנראו כמותן מאז, לעולם יהיו חלק ממלחמת וייטנאם.

המאה ה־20 נחשבת מבחינות רבות "המאה האמריקאית"; מאה שבה התפתחה וצמחה ארה"ב לדרגת מעצמת־על פוליטית, צבאית, כלכלית, ותרבותית והחליפה את המעצמות האירופיות השוקעות שמילאו את התפקיד בקואליציות שונות ומשתנות מאז המאה ה־16.

המאה האמריקאית אמורה היתה להתחיל לאחר מלחמת העולם הראשונה, אבל ארה"ב נסוגה לבדלנות מחשש הסתבכות מיותרת בביצה הפוליטית האירופית. הקו שאולי הגיע לקצהו בהאנוי השבוע התחיל בפרל־הארבור, הודגש בהירושימה ובברלין, עוצב במשברי המלחמה הקרה, איבד את אופיו הלינארי בווייטנאם, התייצב שוב בסוף שנות ה־80 עם התפרקות ברית־המועצות וברית וארשה, חזר לרגע במלחמת המפרץ והחל להיטשטש מאז.

האקט הפורמאלי של קשירת יחסים דיפלומטיים עם וייטנאם הקומוניסטית להלכה, מלווה בגל בדלני וקריאה להתכנסות פנימה, שאפיינה את הבחירות האחרונות לנשיאות – הוא קצהו של הקו. ארה"ב היא עדיין המעצמה החזקה בעולם, ועל־פי אמות מידה אסטרטגיות היא מעצמת העל היחידה בפועל, ללא מתחרה בכוח. גם אם כללי המשחק השתנו והעוצמה האמיתית היא כלכלית, כפי שהדגישו הווייטנאמים השבוע.

כשהונף דגל וייטנאם בוושינגטון, עמד מזכיר המדינה האמריקאי וורן כריסטופר, בהאנוי, לא רחוק מבניין אפור, זנוח ומתקלף שכל חלונותיו המעטים והצרים מסורגים בפסי פלדה מחלידים. סביבו דחפורים ומנופים. בשביל אמריקאים רבים, "הילטון האנוי", כפי שכונה בחוסר חיבה הכלא המרכזי של בירת צפון־וייטנאם, הבניין הנורא ההוא והג'ונגלים של דלתת המקונג הם הגיהנום בכבודו ובעצמו. רק לאלה ששרדו. 58 אלף נהרגו ו־2,200 עדיין מוגדרים כנעדרים. חלקם בילה ב"הילטון האנוי", שבעוד שנה יהפוך לקומפלקס משרדים בן 23 קומות.

כריסטופר עמד ברחבה של הבניין שיהיה משכנה של השגרירות האמריקאית בהאנוי. מבעד לחלונות הבניין נראים שלטי קוקה־קולה אדומים התלויים על הגשרים שעל הנהר האדום. עד לפני 20 שנה, הופצצו הגשרים מדי לילה בידי מטוסים אמריקאיים. בחג המולד של 1971 הנחה ניקסון להרחיב את המלחמה אל תוך שטח הצפון, וכיוזם המפך לקצב ההרחבה וטונאז' הפצצות התחזקה צפון־וייטנאם. אבל כפי שנוכחו היפאנים והגרמנים לפניהם, מבינים האמריקאים שקוקה־קולה ופפסי־קולה מנצחות מלחמות שהמאמינים מפסידים.

"לאחר עשור של מלחמה ושני עשורים של ניכור, ארה"ב ווייטנאם מכירות בכך שהשעה בשלה לחידוש יחסינו וכי עלינו להתקדם", אמר כריסטופר בהתרגשות.

ותיקי המלחמה ההיא, שקרעה קרע חברתי שטרם אוחה במלואו, פערה תהומות פוליטיים שטרם גושרו ופצעה פצע תרבותי שעדיין מדמם בגופה ובנפשה של ארה"ב – אינם יודעים איך להתייחס לכינון היחסים הדיפלומטיים בין ארה"ב לווייטנאם. ותיקי המלחמה, שחלקם יושב עד היום ליד קיר הזיכרון לחללי המלחמה שלמרגלות אנדרטת הזיכרון לנשיא לינקולן ומחלק חומר הסברה על יהדות שלא זכו להכרה, חברים שאיש אינו מעוניין בהם ונעדרים שלעולם לא יימצאו שרידיהם – נרדו בידי אמריקה ששלחה אותם למות, הושפלו ובוזו בידי חברה שניסתה להרחיק את וייטנאם ומצאה עצמה שקועה בתסמונת השלכות המלחמה. מתנגדי המלחמה בקמפוסים מברקלי במערב עד לקולומביה במזרח ראו בטבח מי־לאי את התגלמות הרשע והטמטום האמריקאי ואת ריחו של הנפל"ם בבוקר כריחו של הממסד. את החיילים הם ראו לא כנערים מעיירות "צייד הצבאים" שנשלחו למות למען אינטרסים אסטרטגיים אווילים ושאינם בני־השגה אלא כשליחי רצון של הממסד, כעושי דברו, כרוצחים וסופרי גופות.

בשביל חלק גדול מן הוותיקים, השגרירות האמריקאית בווייטנאם איננה בהאנוי. לאנשים הממשיכים מדי יום לחיות את גבעת המבורגר, את דלתת המקונג ואת קמ־דארביי, השגרירות האמריקאית היא תמונה של מסוק על גג מבנה בסייגון הכבושה. המסוק האחרון המחלץ דיפלומטים אמריקאים ופקידי משטר דרום־וייטנאמים. התמונה ההיא, אף־על־פי שצולמה שנתיים לאחר הסתלקות ארה"ב מווייטנאם, היא לוותיקי המלחמה סופה המעליב והמשפיל.

מבעד לחלונות הבניין שישמש מעתה שגרירות ארה"ב בווייטנאם נראים הגשרים שעל הנהר האדום. עד לפני 20 שנה, הופצצו הגשרים מדי לילה בידי מטוסים אמריקאיים. אבל כפי שנוכחו היפאנים והגרמנים לפניהם, מבינים האמריקאים שקוקה־קולה ופפסי־קולה מנצחות מלחמות שהמאמינים מפסידים

הקורבן הישראלי

מטראומת המלחמה שהולידה את תסמונות וייטנאם באוה"ב סבלו לא רק הוותיקים שחזרו כבוגדים ולא רק פוליטיקאים בתפקיד או בראשית הקריירה שלהם, ולא רק החברה האמריקאית כחברה. ההסתבכות בווייטנאם, פרשת ווטרגייט, והמהומות הגזעיות בערים הגדולות של ארה"ב הביאו גם את מתנגדי המלחמה – רובם ככולם סטודנטים בקמפוסים ברחבי ארה"ב שנמנעו עקב לימודים או השתמטו בצורות שונות מגיוס – למשבר ערכים. חוסר האמון המוחלט במערכת הפוליטית, אובדן האמון בממסד והתהוות באשר לכיוון שאליו צועדת ארה"ב, דחפו והניעו רבים מתנגדי המלחמה לאפיקי פעולה שונים ומנוגדים. חלקם הצטרפו למערכת הפוליטית, ברוב מכריע למפלגה הדמוקרטית, חלקם הפנו עורף למעורבות כלשהי ופיתחו מעין גלות פנימית וניכור לחברה. חלקם חיפשו מוצא אינטלקטואלי, תכנים חדשים ומערכת ערכית חלופית.

בתוך הקבוצה האחרונה נמצאו יהודים רבים, בקבוצת הגיל 20־30. רובם לא גוייסו בשל לימודים אקדמיים. חלק גדול מאלה שמספרם נפל ב"לוטו הגיוס" ברחו לקנדה. אחרים השתמטו בזכות כסף, קשרים ושלל טיעונים אחרים. אובדן הדרך של אמריקה שגרמה וייטנאם הביאה לרדיקאליזציה פוליטית ולחיפוש אחר אפיק שלתוכו יתועלו אנרגיות אלה. המרדף הביא לפעילות יהודית ואף לחזרה מסויימת בתשובה. האתחלתא דגאולא של 1967 נראתה כתחליף מבטיח לריקנות של אמריקה, ובמהלך שנות ה־70 החלו בודדים, ולאחר מכן משפחות, לארוז את מיטלטליהן ולעבור מפילדלפיה, מילווקי וניו־יורק לארץ האבות שבשומרון.

הנתק מהמערכת הפוליטית, ההקצנה האידיאולוגית והחיפוש אחר תוכן ערכי גרם ליהודים־אמריקאים אלה לדלג מעל מדינת־ישראל ולעבור לחיות בארץ־ישראל. היום, הכביכול ליברלים־לשעבר האלה, הם הגורם החשוב ביותר שהביא להקצנה בהתנחלויות. על פניו, רוממות הדמוקרטיה האמריקאית בפיהם ועברם בתנועה לזכויות האזרח ובתנועת ההתנגדות לווייטנאם הם המאפיינים את המחאה הפוליטית שלהם.

נכון שמבחינת האמצעים, הגוש האנגלו־סקסי בקרב המתנחלים עושה גם שימוש ב"סיט־אינס" – ישיבה פאסיבית כאקט הפגנתי, כפי שעשו בקמפוסים כנגד וייטנאם. נכון גם שכל עוד אין אלימות, אפשר לומר כי הם בסך הכל עושים את מה שעשו. יחד עם מרטין לותר קינג במסלול לסלמה, אלבמה: כלומר התנגדות פאסיבית. אפילו לכנות את רבין באותם כינויים שכונה לינדון ג'ונסון אינו אקט בלתי חוקי. אבל זו דמגוגיה, שגם אם הרב שלמה ריסקין מאפרת מאמין בה, וזה בספק רב מאוד, אין היא חלה על כלל האמריקאים בהתנחלויות.

ההיתממות הפטרונית, שבמרכזה האמירה "בואו נראה לכם ילדים, איך דמוקרטיה אמיתית, כמו זו שממנה באנו מפגינים" – היא שרלטנית. מאחורי כל המלל המיליטנטי הכוחני של המתנחלים עומדים אמריקאים־לשעבר, תושבי ארץ־ישראל בהווה, זרים במדינת־ישראל. מאיר כהנא, אלי האזב, הרבנית הצדיקה לווינגר, דניאלה וייס ושלמה ריסקין (שבעיתונות תואר "מהמתונים שברבני יש"ע ויונה ידועה") הם אנשים אלימים בכוח ובפועל. לא רצוי להכליל, אבל כמעט לכל מבט מטורף הניבט מהטלוויזיה מתלווה מבטא אנגלו־סקסי כבד. את הקיצוניות שלהם הם ייבאו בייבוא אישי מאמריקה, ואיזכור שמו של מרטין לותר קינג לא יהפוך אותה ללגיטימית.

חלק מההוויה הישראלית הוא לחפש את ההיבט הישראלי בכל פיצוץ בצרפת, תאונת רכבות בבנגלה־דש ובכל הפיכה במרכז־אמריקה. הפעם אין צורך להרחיק כדי לראות איך השפיעה מלחמת וייטנאם על ישראל, וכן, הפעם אנחנו באמת קורבנות. ■

הילדה קים פוק, עירומה ונצרבה בבשר מנפאלים, לאחר התקפה של [illegible]

סגירת פערים, השוואת תקציבים

מיכל סלע

סקרים שנעשו באחרונה בקרב הציבור הערבי מראים כי יש עלייה בשביעות הרצון של הציבור מההתקדמות במצבם. אנשים מודים כי השתפר מעמדם האישי, הכלכלי וההברתי וכי השתפר מצב הקהילה. מתברר גם כי קרוב למחצית האוכלוסיה הערבית מעוניינת לראות בראש סדר השיפורים את מערכת החינוך, לאו־דווקא הגדלת תקציבי הרשות המקומית

תגובת ראש הממשלה יצחק רבין כלפי יוזמי המפעל "נגב של צמיחה" היא ביטוי לשינוי שחל ביחס הממשלה לאזרחים הערבים בישראל. הקרן הקיימת, בשיתוף עם משרד החקלאות ונציבות המים, יצאו באחרונה ביוזמה לפיתוח הנגב, בתחומי הקרקע, המים והחקלאות. בחוברת מהודרת, שהוגשה לראש הממשלה בראשית השבוע בעת פגישה עם בעלי היוזמה, במהלך ביקור בנגב, מופיעה מפת הנגב ומסומנים בה כל הישובים היהודיים. אין בה ציון של העיירה רהט, שבה ביקר רבין באותו היום ואף לא אחת משש עיירות הבדווים בנגב.

ראש הממשלה, בעצתם של יועציו הבקיאים בקריאת מפות וביחסי יהודים־ערבים, הדגיש בדברי הברכה את הבדווים ודרש מיוזמי המפעל לשנות את החוברת ולדאוג לכך כי הפיתוח ייעשה לרווחת כל תושבי האיזור.

"מילא הסוכנות היהודית והקרן הקיימת", אומר בתגובה ראש תחום המיעוטים במשרד ראש הממשלה, בני שילה, חבר קיבוץ יגור. "למפעל שותפים גם משרד החקלאות ונציבות המים, אלה משרדים ממשלתיים ואין הם יכולים להתעלם, גם לא בחוברת, מהימצאותם של הבדווים באיזור".

האליטה האינטלקטואלית בציבור הערבי ביקורתית מאוד כלפי הממשלה ומעשיה, לא משום שאין היא רואה את השיפורים והתיקונים, אלא משום ששילובם של אנשי־רוח אינו עניין שנעשה בדרך של תקציב וכסף. התהליך מורכב ומתסכל

ישראל עדיין אינה "מדינה של כל אזרחיה", כדרישת הערבים, לא בהגדרה רשמית וגם לא במעשה. ובכל זאת, בשנים האחרונות ניכר מאמץ מצד הממשלה לתקן, ולו במעט ובהדרגה, עוול ואפליה שנמשכו שנים רבות.

הצעד הראשון היה במצע הממשלה, עם הקמתה ביולי 1992. בראשונה מאז קום המדינה נכלל במצע הממשלה פרק מיוחד על "נושא השוויון לאוכלוסיה הערבית בישראל", כחלק מנספח התחייבות של מפלגת העבודה לחד"ש. "הממשלה תפעל לשילובם המלא של האזרחים הערבים בישראל בכל תחומי חייה של המדינה", נאמר בנספח, "לסגירת פערים... להשוואת תקציבים..." ועוד.

בטבלאות שלקח עימו השבוע ראש הממשלה לסיור בעיירה רהט יש מקבץ מספרים, המסכמים מאזן התנופה והכוח של הממשלה "להשוואת התקציבים והתקנים של הרשויות הערביות לאלה של הרשויות היהודיות".

ב־1992 הועמדו לרשות הערבים כ־387 מיליון שקלים. ב־1995 – ב־893 מיליון שקלים, על־פי תשובת משרד ראש הממשלה, וזוהי עלייה ריאלית בשיעור של 130.6 אחוזים. תקציב הפיתוח עלה מכ־156 מיליון שקלים ב־1992 לכ־401 מיליון שקלים ב־1995. זו עלייה ריאלית של 156.7 אחוזים.

הממשלה ביטלה את האפליה בתשלום קצבאות הילדים. מזה זמן מקבלות כל המשפחות בישראל קצבאות שוות, ללא קשר לשירות הצבאי של ההורים (תנאי שמעולם לא חל על משפחות החרדים), שוויון שעולה לקופת המדינה כ־400 אלף שקלים לשנה.

הקצאת 160 משרות במינהל הממשלתי לערבים ולדרוזים גם היא חלק מהתחייבות הממשלה במצעה. לפני כשנתיים, קיבלה הממשלה את ההחלטה למנות במהלך כשנתיים ערבים לתפקידים בדרגות בכירות ובינוניות בכל משרדי הממשלה. נקבע כי 80 משרות יקצו המשרדים מן התקנים הקיימים ו־80 משרות חדשות יקצה האוצר באמצעות נציבות שירות המדינה.

"עברנו גיהנום משפטי", אומר בשיחה נציב שירות המדינה, יצחק גלנור. "התעוררה השאלה אם מותר להקצות משרות לקבוצה ייחודית באוכלוסיה. לאחר בדיקה של היועץ המשפטי לממשלה ואישור כל הוועדות הקשורות בכך, התחלנו בחיוב".

גלנור: משדרים שאנחנו רוצים ערבים בשירות המדינה

לא כל המשרות התמלאו, משום שהיו חסרים מועמדים ולחלקן יצא מכרז נוסף. אחר־כך ירדה חרב קיצוצי התקציב גם על המפעל הזה. שר האוצר והשר לענייני כלכלה פסקו כי 80 המשרות החדשות יתפרסו על פני שנתיים, רבע מהן יוקצו לדרוזים בלבד.

אחת מאבני הבוחן להצלחת המבצע היא מספר הפונים המעוניינים. כ־900 אנשים הגישו את מועמדותם ל־160 המשרות, מציין גלנור. יתרה מזאת, גלנור בדק כמה ערבים נכנסו באחרונה לשירות הממשלתי שלא דרך המבצע המיוחד. והנה, מתברר, כי בשנת 1994 התקבלו לשירות הממשלתי 310 ערבים ודרוזים, ללא המורים. "פירוש הדבר שהאיתות שהפעלנו פעל כהלכה. כ־200 איש מבין הנבחרים התקבלו לתפקידים שעליהם התמודדו גם יהודים והתקבלו בדרך המלך".

מספר עובדי המדינה הערבים והדרוזים ב־1994 היה 1,369. היום יש כמעט 1,800 איש. "כמובן שפה ושם נשמעו טענות בדבר מינויים פוליטיים", אומר גלנור ושולל את הטענה מכל וכל. נהפוך הוא. בכל מקום שהיה חשד להתערבות של גורם בכיר נקטה זהירות יתרה. בכמה מקרים הוחלפו חברים בוועדות בחירת המועמדים, לאחר שהתברר כי יש להם מעורבות פוליטית.

במשרד למדע, למשל, התמנה רק באחרונה מדען בכיר במחלקה העוסקת במדעי החיים. השרה שולמית אלוני פירסמה זה לא מכבר קול־קורא לקבלת שבע מלגות לימודים לדוקטורנטים ופוסטדוקטורנטים ערבים. אחת מארבע המעבדות שהקים המשרד היא בעילבון. מדובר במעבדות לשירות חוקרים העוסקים במחקרים במדעי הטבע והסביבה. המעבדה בעילבון תתמחה, בין היתר, בחקר פיתוח שמן זית וטיהור מים.

נציבות שירות המדינה תרגמה לשפת מעשה את ההתחייבות לכבד "הלכה למעשה את מעמדה הרשמי של השפה הערבית". עם כניסתו לתפקיד, הנהיג גלנור פירסום של כל מכרז ומכרז בשתי שפות, עברית וערבית. ההטבה הזאת, המעוגנת בחוק המכיר בשתי השפות כשפות רשמיות, לא קויימה עד כה.

שיטת הטיפול בצרכים המיוחדים של קהילות הערבים גם היא השתנתה בשנים האחרונות. לא עוד טיפול מרוכז דרך הצינור הצר של "היועץ לענייני ערבים". כל משרד אחראי להקצאת התקציבים, המשרות ומלוא השירותים ישירות לאוכלוסיה הערבית. בני שילה רואה עצמו כמתריע בסף ומרים העניינים שנפלו בין הכיסאות. לא מעבר לכך, לא יועץ, לא מביא ומוציא, מרים או מפיל.

גלנור מודה שהפער גדול ואין ב־160 משרות ממשלתיות כדי לבטל במחי־יד את אי־השוויון בין יהודים לערבים בשירות הממשלתי. "זו טיפה בים, אך גם פתיחת דלת. בכך אנחנו משדרים שאנחנו רוצים ערבים בשירות המדינה. מדובר במינוי של אנשי מקצוע, בעלי השכלה גבוהה, לתפקידים מקצועיים, לא מנויים פוליטיים ולא תפקידים דיפלומטיים. יש כאן אמירה רשמית אל האזרחים הערבים: מעתה אתם יכולים לפנות בדרך המלך הרגילה, לא רק דרך קשרים מפלגתיים".

בני שילה סבור גם הוא שמדובר בהתחלה אך גם ביצירת מגמה, בראשונה בתולדות ממשלות ישראל, כחלק אינטגרלי ממדיניות הממשלה.

סקרים בקרב הציבור הערבי שנעשו בעת האחרונה מראים כי יש עלייה בשביעות הרצון של הציבור מההתקדמות במצב. אנשים מודים כי השתפר מעמדם האישי, הכלכלי וההברתי, כי השתפר מצב הקהילה.

אך אין שביעות־רצון מלאה ורבים עדיין מרגישים מקופחים. מימצא מעניין בסקרים האלה הוא סדר העדיפויות של האזרח הערבי בציפיות לשיפור תנאי החיים. בראש סדר הציפיות עומד החינוך. קרוב למחצית האוכלוסיה הערבית מעוניינת לראות בראש סדר השיפורים את מערכת החינוך, לאו־דווקא הגדלת תקציבי הרשות המקומית.

רבין כועס על כך שבמפת החוברת "נגב של צמיחה" לא צויינה אף אחת מעיירות הבדווים באיזור (צילום: אילוסטרציה)

חרף מימצאים המצביעים על תחושה כללית של שיפור במצב הכללי ובדימוי העצמי, האליטה האינטלקטואלית בציבור הערבי ביקורתית מאוד כלפי הממשלה ומעשיה, לא משום שאין היא רואה את השיפורים והתיקונים, אלא משום ששילובם של אנשי־רוח אינו עניין שנעשה בדרך של תקציב וכסף. התהליך מורכב ומתסכל. האם הקמת התיאטרון הערבי בחיפה השבוע, בתמיכת המשרד למדע ואמנויות, עשויה להקהות את התחושות הקשות?

מסתבר עוד, כי למרות המאמץ להעלות על דרך המלך של מינהל תקין את מערכת היחסים בין הממשלה לציבור הערבי, קשה לשרש את הדעה כי הסיוע לקהילות הערביות נעשה על־פי שיקולי מערכת הביטחון, כשמקל ביד אחת וגזר ביד השניה, או כ"שוחד בחירות" של מפלגות המבקשות לרכוש את ידו הבוחרת של האזרח הערבי.

השוואת תקציבים היא, לכאורה, עניין טכני. בפועל, חלוקת תקציב המדינה היא תהליך פוליטי. בקיצוצים הנדרשים בימים אלה על־ידי משרד האוצר, עדיין לא נשמע קולם של הערבים.

האפליה המתקנת גם היא בעיה, אומר נציב שירות המדינה גלנור. היא רע הכרחי במצבים חברתיים מסויימים, בתנאי שהיא מתקיימת לתקופה מוגבלת. "אפליה מתקנת חשובה כתמריץ חזק, אך פסולה כשיטה. אם התמריץ שניתן יהפוך לנורמה הולכת ונפוצה, יהיה זה אות להצלחה".

שילה אינו מן התומכים ברעיון של "מדינת ישראל לכל אזרחיה", כדרישת האליטה האינטלקטואלית הערבית, אך דורש בכל תוקף לקדם ככל האפשר את השוויון האזרחי. לדעתו אין כל פסול בכך שיש מדינה ליהודים, אך אין כל צורך שזו תקיים בתוכה אוכלוסיה בתנאים של אפליה. "ככל שיתקדם השוויון, יקטן התיסכול הלאומי. הקו המאחד יגבר על הקו המפריד", הוא אומר. "אך אסור לטשטש את הגבול, צריך לכבד את השונות ואת הייחוד".

עד כמה משפיעה המדיניות המתקנת של הממשלה על הציבור היהודי הרחב? האם יבוטלו הטבות ותמיכות־יתר למי ששירתו בצבא בתחומי חיים נוספים? האם תבוטל הדרישה להיות יוצא צבא בתפקידים שלביצועם אין כל קשר להכשרה צבאית? האם הדרז הזה נקלט גם במגזר הפרטי? האם חודרת רוח חוקי היסוד בדבר כבוד האדם וחירותו ובדבר חופש העיסוק אל שורות היהודים? ■

מה קבור באיזור האסור

פזית רבינא

עכשיו ברור כי בשלוש השנים האחרונות עסקה הממשלה הקרואטית במבצע רחב היקף של שיקום הצבא והכנתו למלחמה. כיצד יכולה היתה קרואטיה, מדינה אקס־קומוניסטית, שמרבית תעשייתה במצב של חורבן, להרים מבצע כה יקר ומורכב? אחת התשובות האפשריות היא, תמיכה גרמנית מאסיבית

את הפרות היותר קדושות במלחמה על יוגוסלביה בשלוש השנים האחרונות היתה השמירה על אמברגו הנשק הבין־לאומי. מה לא אמרו על האמברגו הזה. שהוא אינו צודק, שהוא אינו מוסרי, שהוא מפקיר את המוסלמים ומשמר את העליונות הסרבית. הקונגרס האמריקאי יצא למסע־צלב להסרת אמברגו הנשק מעל בוסניה. בקרואטיה משום מה, התעניינו הרבה פחות.

אבל עכשיו מתברר שבשעה שחסידי אומות העולם למיניהם קוננו כנגד המשך האמברגו, כבר שקקו נמלי הים של קרואטיה בפריקת ציוד צבאי מגוון. מאות אלפי טונות של נשק ותחמושת זרמו בשנים האחרונות מן המפרצים הקטנים בים האדריאטי לתוך אזורי המלחמה בבוסניה ובקרואטיה – בדיוק כפי שזרמו לסרביה דרך הדנובה. הנשק הגיע מאיראן, סעודיה, סלובקיה, רוסיה, סינגפור, מלטה, ירדן, תורכיה ואפילו סין.

עובדה זו היתה אמנם בבחינת סוד גלוי לכל מי שעסק במלחמה ביוגוסלביה. למעשה, באחת ההערכות שפירסם ה"ג'יינס דיפנס" נאמד השווי הכולל של הנשק שזרם לשטחי יוגוסלביה־לשעבר ביותר משני מיליארד דולר. אבל למרות מימדיה הנרחבים, לא חצתה הפעילות השוקקת הזו את סף התודעה הבין־לאומית.

השבוע נשחטה פרת האמברגו על יוגוסלביה באופן רשמי. מראות הטנקים הקרואטים השועטים לתוך מובלעת קראינה וקריאות השמחה של חיילי הצבא הקרואטי החמושים היטב, מחו את שאריות הספק. אם היה אמברגו, קשה היה למצוא מסננת בעלת חורים רחבים יותר. עתה ברור כי בשלוש השנים האחרונות עסקה הממשלה הקרואטית במבצע רחב היקף של שיקום הצבא והכנתו למלחמה.

כיצד יכולה היתה קרואטיה, מדינה אקס־קומוניסטית, שמרבית תעשייתה נמצאת במצב זה או אחר של חורבן, להרים מבצע כה יקר ומורכב? אחת התשובות האפשריות היא תמיכה גרמנית מאסיבית. מאז הכרזת העצמאות של קרואטיה ניצבת לימינה גרמניה המאוחדת כפטרונית פוליטית וספונסרית כלכלית צמודה. עובדות אלה ידועות היטב. השאלה היא האם הרחיקה גרמניה מעבר לכך? בשיחות עם מקורות מודיעין סרביים על מעורבותה של גרמניה במלחמה בבלקאן, הציגו מקורות אלה כבר לפני שנתיים מימד נוסף בפעילות הגרמנית ביוגוסלביה. לדבריהם, נבנה הצבא הקרואטי מחדש מן היסוד על בסיס הציוד של הצבא המזרח־גרמני, שהותירו מאחוריהם הסובייטים עם נפילת הגוש המזרחי. בבדיקה, שבה טענה זו ונתמכה בשיחות עם סוחרי נשק רוסים, שיחד עם סוחרים ישראלים היו מעורבים בשיפוץ הציוד המזרח־גרמני ובניסיון למכרו חזרה למדינות מזרח־אירופיות ומדינות בדרום־מזרח אסיה.

למעשה, לטענת המקורות הסרבים, החל המבצע להקמת הצבא הקרואטי מחדש עוד בשנת הדימדומים שקדמה לאיחוד בין מערב גרמניה לבין מזרח גרמניה. לגבי הקנצלר קוהל והממשלה הגרמנית היווה אז הצבא המזרח־גרמני הנטוש בעיה רצינית ביותר. במסגרת הטיפול בצבא, שובצו חלק קטן מקציני הצבא היותר טובים של מזרח־גרמניה לתוך ה"בונדסווהר" ונבדק חלק מן הציוד הסובייטי המתוחכם, שהצבא גילה בו עניין. אבל הרוב המכריע של הציוד הפך למטרד מכיוון שלא היתה דרך רווחית להשתמש בו או לשלבו במערך הצבאי הקיים.

הגרמנים חיפשו פתרון כולל לבעיה באמצעות מכירה לגורם מעוניין. התשובה נמצאה עד מהרה. נשיא קרואטיה, פרניו טוג'מן, חבול ומוכה מן המלחמה בסרבים היה נחוש כבר אז להקים מחדש את הצבא הקרואטי. מבחינתו, מוצאו הסובייטי של הציוד המזרח־גרמני היה דווקא יתרון טכנולוגי, שכן רוב הציוד הקיים של הצבא הקרואטי, שהיה אז בחיתוליו התבסס על נשק יוגוסלבי או סובייטי, מהתקופה שקדמה לפירוק יוגוסלביה. גם הבעיה של העברת הנשק לתחומי קרואטיה ניתנה לפתרון, בקלות יחסית, דרך אוסטריה. השאלה הגדולה היתה המחיר. לקרואטיה לא היו לא הכסף וגם לא האמצעים לשלם לגרמניה תמורת רכישה מאסיבית של ציוד צבאי. החל בקלשניקובים וכלה במטוסי מיג 21.

כיצד שילמו הקרואטים תמורת הציוד? בנקודה זו, מספקים המקורות הסרביים את הפיתרון שנמצא לדעתם למימון העיסקה הגרמנית־קרואטית. לדבריהם, שורשי העיסקה במשא־ומתן שהחל בין גרמניה ליוגוסלביה עוד בסוף שנות ה־80, על ייצוא פסולת רעילה ליוגוסלביה. אחת הבעיות הקשות והיקרות ביותר לטיפול במערב בכלל ובגרמניה בפרט היא הטיפול בפסולת כימית רעילה ובפסולת גרעינית. חוקי האקולוגיה הנוקשים והעלות הגבוהה של הטיפול בפסולת הבעייתית על פני אדמת גרמניה הביאו בעשור האחרון לחיפושים אחרי פתרונות חלופיים זולים, גם אם לא חוקיים.

עד לנפילת הגוש המזרחי, אחת הדרכים היותר קלות להיפטר מן הפסולת היתה מכירתה למדינות עולם שלישי באפריקה, או לחילופין למדינות הגוש המזרחי, כגון רומניה. תמורת קבורת הפסולת הרעילה בשטחן קיבלו הממשלות סכומי כסף גבוהים ביותר. דעת קהל לא היוותה בעיה במדינות אלה, באותה תקופה. בשלב מסויים שקלה גם ממשלת יוגוסלביה עיסקה דומה עם ממשלת גרמניה, אבל זו, מסיבות שונות, לא יצאה אז אל הפועל. מאוחר יותר, לאחר התפרקות יוגוסלביה שבה עיסקה זו וצפה מחדש. כך נולדה, לדברי מקורות המודיעין הסרבי, שיטת המימון להקמת הצבא הקרואטי.

עוד בחורף 93', הרבה לפני הפלישה לקראינה, הציגו המקורות הסרביים בפני מפה של קרואטיה ובה שורטטו גבולותיו של איזור המכונה "האיזור האסור". לטענתם איזור זה נבחר על־ידי ממשלות גרמניה וקרואטיה לקבורת פסולת כימית רעילה מגרמניה. האיזור המכונה "שטח פאפק" נבחר, לדבריהם, מכיוון שהוא ננטש על־ידי האוכלוסיה הסרבית המקורית, שישבה בו במהלך מלחמת 1991. האיזור הוכרז על־ידי הממשלה שטח צבאי סגור ועל התושבים הקרואטים בגבולות המשיקים לו נאסר לעבד את האדמה מחשש לזיהום מקורות המים באיזור. כתב העיתון "גלובוס", עיתון האופוזיציה היחיד בקרואטיה, שניסה לחדור ל"איזור האסור", נעצר על־ידי הצבא. תושבי האיזור הקרואטים אף הפגינו נגד הממשלה כנגד קבירת פסולת רעילה בשטחם כנגד רצונם. דיווחים על הפגנות אלה הופיעו בעיתונות הקרואטית.

קוהל. בעיה קשה של פסולת רעילה. צילום: יפמא

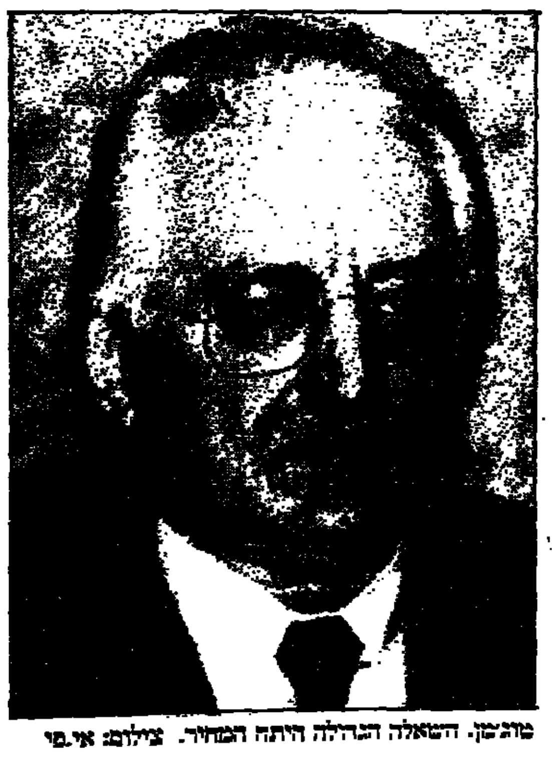
טוג'מן. השאלה הגדולה היתה המחיר. צילום: אי.פי

מידע חלקי נוסף התומך בטענה הסרבית נחשף בשנתיים האחרונות, לאחר שפעמיים גילתה ממשלת אלבניה כמויות גדולות של פסולת רעילה ממוצא גרמני שהגיעו לחופיה. לפחות במקרה אחד מקורן המשני של החביות היה בקרואטיה.

במהלך יוני האחרון, בשיחה בבלגראד עם גנרל ברימוס של צבא יוגוסלביה, עלתה מחדש על הפרק שאלת "האיזור האסור" ותמיכת הגרמנים בקרואטיה. הגנרל אמר כבר אז כי בידיו הוכחות למעורבות גרמנית במלחמה בקרואטיה ובתוכניות לכיבוש מובלעת קראינה. הוא הוסיף כי בעת הפלישה הקרואטית המקדימה לאיזור סלבוניה המערבית, במהלך מאי, הופל מטוס מיג 21 קרואטי מעל לשטח שבשליטה סרבית. לדבריו, המספר הסידורי של גלגלי המטוס, המנוע וגוף המטוס מוכיחים כי המטוס היה שייך לצבא מזרח־גרמניה לשעבר. הגנרל טען כי בהאזנות לתקשורת הקרואטית הצבאית נשמעו מדי פעם חילופי הוראות בגרמנית.

אבל, בשלב זה לא היה צורך להסתמך על מקורות סרביים. במאי השנה, הקרואטים כבר לא הסתירו את הארסנל שהיה בידיהם. במצעד צבאי שערכו ב־24 במאי, נחשפו בראשונה לא רק הטנקים המזרח־גרמניים לשעבר אלא גם שתי טייסות מיג 21 וטייסת של הליקופטרים מסוג מי־24, שלא היו בידי הצבא היוגוסלבי לפני פירוק יוגוסלביה – ולכן לא יכלו הקרואטים לרשת אותם אלא רק לקנותם. הם נרכשו תוך הפרה ברורה של אמברגו הנשק על יוגוסלביה.

באותו מצעד הציגו הקרואטים גם טילי אס.איי־2 מן הארסנל המזרח־גרמני. כך שמאותו שלב היה ברור לחלוטין שמאחורי הצבא החדש והמאומן של קרואטיה עומדת גרמניה.

דובר משרד החוץ הגרמני מסר אמש בתגובה לדברים אלו, כי "פעמים רבות הועלו נגדנו האשמות על מכירת נשק לקרואטיה ופעמים רבות השבנו כי האשמה זו היא אבסורדית. כך גם ביחס להאשמה בדבר ייצוא פסולת רעילה מגרמניה לקרואטיה ולקשר בין שני הדברים".

כאפילוג צריך להוסיף, שגרמניה לא היתה היחידה. מטוסי המי־24 שהוצגו לא הגיעו מגרמניה. להערכת מומחים, מקורם מאוקראינה או מרוסיה, הידועה כתומכת המסורתית של הסרבים.

אבל החידוש היותר מעניין בבניית הצבא הקרואטי, מעבר למעורבות הגרמנית, הוא ככל הנראה, המעורבות האמריקאית. באותה שיחה בבלגראד ביוני, טען הגנרל הסרבי, כי גנרל אמריקאי ברימוס מן הפנטגון, היושב עכשיו בזאגרב, משמש כיועץ בכיר לצבא הקרואטי. שמו, טען הסרבי, גנרל אר סיסטר והוא מנהלו לשעבר של הביון הצבאי האמריקאי הדי.איי.אי. עובדת היותו ברימוס, הוסיף הסרבי, אינה מעלה ואינה מורידה מהאחריות האמריקאית.

טענתו של הגנרל היוגוסלבי לגבי נוכחותו של סיסטר הוכחה כנכונה לאחר בדיקה, אבל לא ניתן היה לאמת מעורבות ממשלתית אמריקאית ישירה. השבוע, לאחר דרישה של עיתונאים אמריקאים לתגובה בעניין נוכחותו של סיסטר, אישר דובר הסטייט דיפרטמנט, דייויד ג'ונסון, כי בקרואטיה אכן נמצאת קבוצה של 15 יועצים אמריקאים צבאיים בכירים, בעלי רישוי ממשלתי, אבל הכחיש כי המימשל האמריקאי מעורב בצורה ישירה או עקיפה בעזרה לצבא הקרואטי. לדבריו, קבוצת היועצים האמריקאים בקרואטיה שייכת ל"מיליטרי פרופשונל ריסורסס בע"מ", חברה פרטית הממוקמת בארלינגטון וירג'יניה ומבצעת חוזים צבאיים המאושרים על־ידי המימשל האמריקאי. אר סיסטר, הוא סגן הנשיא של החברה.

הדובר הוסיף כי היועצים האמריקאים הבכירים, רובם ככולם בדרגת גנרל, נמצאים שם כדי להסביר לראשי הצבא הקרואטי כיצד לארגן מחדש את הצבא הקרואטי, על בסיס עקרונות דמוקרטיים, תוך שמירה על עקרונות פיקוח הדרג הפוליטי על הצבא.

לא ברור מדוע דובר הסטייט דיפרטמנט הזדרז השבוע לדבר בשמה של חברת ייעוץ פרטית. מה שבטוח הוא שקשה, אפילו קשה מאוד לקנות את ההסבר הזה. ארה"ב, ככל הנראה, כמו גרמניה לפניה, היא בין המפרות המרכזיות של אמברגו הנשק שקידשו במשך שלוש השנים האחרונות. ■

רמברנדט במאה דולר

אמנון אטר

כסף קטן

ביום רביעי הקרוב, בשעות אחר הצהרים המאוחרות, יעלה קול גדול מפיאצה דל קמפו בעיר סיינה שבאיטליה. אם הכל יתנהל כשורה, יצנח חבל ההזנקה, אחרי כמה וכמה נסיונות כושלים, ומירוץ הסוסים הכי מטורף בעולם, ה"פאליו" של סיינה, ייצא לדרך. בשבוע של אמצע אוגוסט נתקפת איטליה בשיתוק כללי וכל תושבי הערים נוהרים אל חופי הים וההרים. חוץ מסיינה, שבה מעדיפים התושבים לחגוג את החודש החם בשנה דווקא במירוץ סוסים בכיכר המרכזית של העיר. המירוץ עצמו, במסורת עתיקת יומין שעיקרה תחרות בין שכונות העיר, אורך פחות משתי דקות, ואל קו המטרה מגיעים בדרך־כלל רק שלושה־ארבעה רוכבים. כל היתר עפים בדרך, אל ראשי הקהל הרב הגודש את הכיכר. אבל אווירת תזזית היורדת על עיר שלמה, המצעד הססגוני בנוסח תקופת הרנסאנס, חגיגת המנצחים ותוגת המפסידים הינם דברים שלא רואים כל יום.

אירועים היסטוריים, כמו ה"פאליו" של סיינה או ה"רגאטה" – מירוץ הגונדולות של ונציה, הם מושא הקנאה השני שלי באיטלקים. את המקום הראשון בטבלת הקנאה הפרטית תופסים, כבר די הרבה שנים, כל אותם שוקי עתיקות של סופי שבוע. שילוב המהנה עם המועיל – טיול ומסע קניות – צבר בשנים האחרונות תאוצה של ממש. השבוע התייחס לתופעה המתפשטת גם העיתון "לה סטמפה" מטורינו, שפירסם מעין מורה נבוכים לשוחר העתיקות המתחיל. הכתבה התפרסמה במוסף הכלכלי של העיתון ומתברר ממנה כי לאיסוף חפצים עתיקים יכול להיות גם ערך כספי לא מבוטל. על־פי הערכות העיתון, עלו בשנה האחרונה מחירי הרהיטים העתיקים בכ־15־10 אחוזים. מחירי כלי הזכוכית עלו בכ־20־15 אחוזים ואילו כלי הכסף העתיקים התייקרו בכ־22־18 אחוזים. וזאת בהשוואה לעלייה של כשישה אחוזים בלבד בשערי איגרות החוב הממשלתיות ולירידה של קרוב לשמונה אחוזים בשווין הממוצע של המניות הנסחרות בבורסה של מילאנו.

מספר ציידי המציאות של סופי השבוע הולך וגדל, כאמור, בהתמדה, ויחד איתם עולה גם מספרם של שוקי העתיקות. לא מדובר, כמובן, בירידים היקרים והמצועצעים של פירנצה ומילאנו, אלא באירועים עממיים הרבה יותר. אבל גם כך יודעים כבר המומחים לעניין להצביע על שוקים מהליגה הראשונה ועל כאלה שרמתם נמוכה יותר. כמו כל נושא רציני אחר, גם מסע הרכישות של חפצים מן העבר מחייב שינון כמה כללי יסוד, שהראשון בהם: לא כל הפריטים בשוק נמכרים במחירם האמיתי. החפצים השווים באמת מוצעים למכירה במחיר גבוה מערכם, בעוד שאלה הנחשבים פחות נמכרים בדרך־כלל מתחת לשוויים. לכן אין טעם לנסות לקנות בשוקי סוף השבוע פריט יקר במיוחד. מצד שני, חבל על זמנו של כל מי שמחפש בהם את "מכת המאה". במרבית המקרים, נופלות ה"מכות" האמיתיות דווקא בחלקם של הסוחרים. בין היתר, בשל הסיבה הפשוטה שבניגוד לקונים, מרבית המוכרים הם אנשי מקצוע היודעים בדיוק מה מצוי באמתחתם.

כלל נוסף: התמקח תמיד. הימים שבהם צנח המחיר הסופי לכדי מחצית המחיר המבוקש עברו אמנם מן העולם, אבל גם היום מהווה המקח והממכר חלק חשוב מהמשחק. בשוקי העתיקות של היום לא יציעו לך עסקות בנוסח "מגרש

> **בשוקי העתיקות של היום לא יציעו לך עסקות בנוסח "מגרש במרכז רומא עם מבנה הרוס למחצה", כמו לאותו חייל אמריקאי שקנה בתום מלחמת העולם השנייה את הקולוסאום. אבל באותה מידה, גם זהירות־יתר לא תזיק**

במרכז רומא עם מבנה הרוס למחצה", כמו לאותו חייל אמריקאי שקנה בתום מלחמת העולם השנייה את הקולוסאום. אבל באותה מידה, גם זהירות־יתר לא תזיק. לכן, אל תהסס לבקש מהמוכר מסמך על מהות הסחורה שנמכרה, או לפחות קבלה רשמית. האפשרות לצאת משוק עתיקות של יום ראשון עם רמברנדט במאה דולר מתרחשת רק פעם בדור, ובדור שלנו, כידוע, זה כבר קרה. כדי להימנע ממקרה הפוך, מונה העיתון האיטלקי שורה ארוכה של פריטים שאליהם יש לשים לב בעת הקנייה, עצות שנלקחו מהמדריך לאספנים "מזוייף או אמיתי" של המכון הגיאוגרפי דה אגוסטיני.

בכלי כסף למשל, קיימים די הרבה זיופים חלקיים, בעיקר בדרך של שינויים ותוספות לכלים המקוריים. כאן אפשר להיעזר בהטבעות הסמלים של יוצרי הכלים וקיימת ספרות עזר ענפה המפרטת את הסמלים השונים. מצד שני, קיימות לא מעט הטבעות שגם הן מזוייפות ולא תמיד נושא הכלי המקורי הטבעה כלשהי. בתחום השעונים, שבו כמות הזיופים עולה בהרבה על המקור, השמות המובילים פעילים גם היום: פאטק פיליפ, רולקס וייגר לה קולטר. זהו אולי תחום העתיקות היחיד שבו עבר והווה נכרכים זה בזה, אולי בשל העובדה שתור הזהב שלו התרחש רק לפני 50־40 שנה. גם כאן כדאי לשים לב לסימנים מוסכמים, כמו ה"סוויס מייד" המפורסם, המוטבע תמיד מתחת לספרה שש, או לחותמת החייבת להיות מוטבעת בחלקו הפנימי של המכסה.

בחודשיים הקרובים, יתקיימו באיטליה שוקי עתיקות ביותר מ־40 ערים ועיירות שונות, לא כולם ידועים ומפורסמים כמו אלה של ארצו או לוקה. מרבית השווקים יתפרסו בכיכרות המרכזיות של עיירות מרוחקות מהמסלול המוכר של התייר הישראלי. אבל מי שקצת יתאמץ, יוכל בכל זאת לשלב בטיול המקובל גם חוויה מזן שונה. ביום שבת הבא, למשל, יתקיימו שוקי עתיקות בלוקה שליד פירנצה, ברוונה ובוורונה. בשבת שלאחריה ייערך שוק דומה בעיר הקייט ויארג'ו, כמה דקות נסיעה מפיזה. ביום ראשון, ה־3 בספטמבר, יגיע תורו של שוק העתיקות הגדול בארצו, פחות משעת נסיעה מפירנצה.

ועל חדוות הנבירה בערימות רישומים ישנים או מישוש מסגרות עץ מדיפות ריח טחב, אני יכול להעיד ממקור ראשון. אחרי הכל, כבר לפני 13 שנים קניתי בשוק העתיקות של לוקה ציור שמן מהמאה הקודמת, שעד היום לא מרשים לי לתלות על אף קיר בבית. ■

"מאניאק של אנאליזה"

המלחמה אינה נוכחת כמעט בהגיגים וההתבוננויות שסארטר מעלה ב"מחברות המלחמה המדומה". קשה לספוג את עוצמת העיסוק האובססיבי בעצמי ובשאלות מוסר קטנוניות, כשהשנה היא 1939

מירי פז

קריאת "מחברות המלחמה המדומה" של ז'אן פול סארטר, שיצאו עכשיו בתרגום עברי מצוין של מרים טבעון (זמורה ביתן, 344 עמ'), מחזירה אותי לתקופה הנדמית במרחק שנות אור מעידן המחשבים, הפקסים והמבזקים. זו תקופה שבה כל מי שראה עצמו בן תרבות, הכתיבה היתה לו הרגל של קבע. כתיבת יומן מפורט ועוד שניים שלושה מכתבים ארוכים ביום, בנוסף ליצירה ספרותית והגות למי שעסק בהם, לא היו עניין יוצא דופן. הרגלי הכתיבה של סארטר היו כפייתיים בפרטנותם; כמעט אין מעשה, פגישה, בדל רעיון או מחשבה שחמקו מעטו. מספרים שתומס מאן היה רשם הזוטות הכפייתי מבין היוצרים: שבין כתיבת יצירות המופת שלו ובמהלכה הספיק לייצר כרכים של יומנים, שבהם תיעד את מרכיביהן של כל ארוחות הבוקר ואת מניין הזיקפות היומי. זו תרבות נעלמת, וחבל: יש בה לעתים קסם והיא מזמנת הצצה אינטימית לעולמם של סופרים אהובים.

מחברות המלחמה של סארטר מעוררות רק לעתים רחוקות את שמחת המפגש האינטימי עם היוצר. אולי משום שהתחושה בקריאתם היא של דז'ה וו. יש כאן הסקיצות הראשונות ל"היש והאין" ו"גיל התבונה" ויש כאן לא מעט ממה שכבר ידוע למי שקרא את מכתביו לקאסטור (בונה בעברית, שם החיבה של סימון דה בובואר), המשעשעים, אגב, פי כמה מן המחברות.

אולי זו התרשמות משוחדת, של מי שצרכה מנת־יתר מסארטר ועליו. ובכל זאת קשה להשתכנע מחיוניותו של הספר הזה למי שאינם חוקרי סארטר וכתיבתו. יצירתו והגותו חדלו להיות הבשורה שהיתה. השנים לא נוטות לה חסד. פירסומים וביוגרפיות, שיצאו לאור בשנים האחרונות, מעמידים באור לא־דווקא מחמיא את אישיותו ובמיוחד את תקופת המחוייבות המוסרית שהוסיף לה בתורתו ובדרך חייו. בזו וגם בזו נתגלו כמה סדקים. קשה לספוג את עוצמת העיסוק האובססיבי בעצמי ובשאלות מוסר קטנוניות כשהשנה היא 1939. דוחה לקרוא את ההתפלספות המייגעת על מה שבין החור לפי הטבעת.

נכון, מתגלים גם כאן, לפחות כמה צדדים באישיותו של סארטר המעודדים את התפעלותו של הקורא: הפתיחות המוחלטת שלו, המודעות המפותחת, האירוניה העצמית הדרה בכפיפה אחת עם האגוצנטריות האדירה, מעשה השיפוט העצמי, שגם הוא עניין נדיר למי שעסוק כל־כך בעצמו.

סארטר אינו חדל לשפוט אף לא לרגע – את עמיתיו החיילים ואת עצמו. הוא מוצא בהם ליקויים מוסריים אך אינו מרפה מעצמו, על מוסרניותו ונטייתו לשפוט אותם. הם מגנים אותו בתוארים "נצלן מלחמה" ו"גנב דעת" משום שהוא משתמש, כך הם חושדים (די בצדק), באינטראקציות ביניהם לצורכי כתיבה. הוא עסוק באינטרוספקציה מתמדת באחרים, מתוך נאמנות להחלטה להתבונן אל החוץ ולא אל עצמו. אבל זו גזירה שהוא אינו יכול לעמוד בה. "הבוקר, בכותבי במחברת זו כי הייתי רוצה לתפוס את סיגנון מחוותי, הזכרתי לעצמי מאניאק של אנאליזה" (עמ' 138), הוא מודה ופותח בהסבר אפולוגטי: כבר 15 שנה לא עסק במחוותיו ולו רק משום "שהפסיכולוגיה של האינטרוספקציה כבר הפיקה את מיטבה אצל פרוסט" וגם מתוך הסכנה, כי "כשדוחקים את הזוטות לתוך שפלויות מזעריות, מנפחים אותן, מעניקים להן כוח" (שם). את תפיסת "סגנון מחוותי" הוא מגביל לתקופת המלחמה בלבד, המציינת שינוי בחייו, ואלו נסיבות חשובות דיין כדי לעשות חשבון־נפש "כמו הנחש המשיל את עורו, לידי־כך בעוד המת הזה, בדמות השבירה של הנחש שמותירים מאחור" (139).

הכתיבה והדימויים הם סארטר במיטבו, והוא היה אז רק בן 34, וכבר עטור תהילה צנועה. עד אז הספיק לפרסם את קובץ הסיפורים "הקיר" והרומן "הבחילה". לפחות אחדים מעמיתיו בצבא כבר שמעו את השם, גם אם לא קראו אותו. את הקריאה דחו ברוב נימוס לתקופת החופשה ובינתיים הטילו, כרגיל, את התפקיד על נשותיהם. תקופת השירות הצבאי היתה פנאי רב בידיו לבד מטרדות שיגרה קטנות שנכפו עליו הקדיש את כל זמנו לכתיבה, 16 שעות ביממה, וייתכן שהיה מקדיש לה יותר אילמלא עיניו, שכבר אז היו כנראה חלשות (בשנותיו האחרונות היה כמעט עיוור).

קוראים רבים ישתוממו ודאי כיצד המלחמה אינה נוכחת כמעט בתוך ההגיגים וההתבוננויות שהוא מעלה במחברות – הוא הרי החל בכתיבתן בנובמבר 1939 – ובשביל אינטלקטואל כה מחוייב, זו חרפה. סארטר אכן לא הקדיש לה מחשבה רבה בשעת התרחשותה, כשם ששהות בת שנה בגרמניה שבתחילת השלטון הנאצי לא הותירה רישום רב בכתביו. רק בשלב די מאוחר עמד על משמעויותיה של המלחמה וביטא אותה, ולא רק בכתיבה. המסה המצויינת שלו על האנטישמיות היא אחת מפירות הלימוד המאוחר הזה. בדיעבד הפנים את סכנותיה המוחשיות של המלחמה. כשאימץ את ארלט אלקים היהודיה לבת, אמר כי עשה זאת, כדי שאם יגורשו שוב יהודים למחנות, יהיו לה לפחות שם ואזרחות צרפתיים. מסיבות לא לגמרי זהות השתדל אישית, בדיפלומטיות רבה, אצל נשיא צרפת להשיג אזרחות צרפתית למען בני לוי, תלמיד ועמית שנקשר אליו ביחסים סבוכים. ז'יסקאר דסטאן נענה מיד "כי לא מסרבים לסארטר". מכל מקום, מעט ההרהורים על המלחמה שהוא מעלה במחברת האחרונה אינם ראויים לאיזכור.

אבל כזה הוא סארטר: רב פנים וסתירות, איש של מחוייבויות טוטאליות, שאותן תבע מעצמו ומאחרים ובשעות מבחן מכריעות לא עמד בהן, היסס, איחר או נמנע (פשע, במושגים שהוא עצמו טבע). הוא הצליח כמעט להתעלם מן המלחמה ורק לקראת סופה הצטרף (ועל כך חלוקות הדעות) לתא מחתרת, שמעטים שמעו עליו. כך איחר בהבנת מנגנוני הטוטליטאריות האכזריים של סטאלין. איש מתנשא וביקורתי (כך בעיקר הוא מתגלה כאן) כלפי אחרים וחבר נאמן ותומך לאחרים, במיוחד אחרות.

סארטר. תחושה של דז'ה וו

רבות נכתב על יחסיו עם נשים ועם סימון דה בובואר בפרט, ורק מעטים הצליחו לאתר את האפיל המיוחד שלו אצלן. הסופר נלסון אלגרן, אהובה האמריקאי של דה בובואר, השתאה כשראה אותו בראשונה: גמד חסר חן כובש נשים, כאילו היה מאהב־אליל קולנועי. "האיש המכוער הזה היה יכול לשכב עם כל אשה, כאילו הוא קרי גרנט", זו היתה התרשמותו של אלגרן (המצוטטת בביוגרפיה של סימון דה בובואר מאת דירדר בר). סארטר היה מוקף בהרמון קבוע של נשים. כל יציאה לחופשה או למסע היתה נעשית לפחות בלווית חמש ידידות. אם לשפוט על־פי מה שכתבו וסיפרו אחדות מהן, היתה זו תכונת הקשב המיוחדת שלו. בזירה זו כנראה היו לו מתחרים בודדים בלבד. נוספו לכך האינטלקט המרשים, התמיכה הרגשית, ולעתים גם החומרית, שידע להעניק.

אבל למורכבויות האלה של סארטר יש רק הד חיוור במחברות. קשה להיאחז בהן במשהו שמותיר בקורא רושם עז. אפשר לזהות בהן את כושר האבחנה המצויין והכתיבה המעולה, אך מן האישיות רבת הפנים שהיה, נשקפים כאן דווקא הפנים המצודדים פחות. ■

המלחמה על האוויר

אביבה ולצמן

> **השרה שולמית אלוני ממונה על רשות השידור, כלומר על "קול ישראל", וגם על תחנות הרדיו האזוריות. השאלה היא באיזה צד של המתרס היא תהיה אם רשות השידור תגיש עתירה לבג"ץ נגד שידורי הכדורגל בתחנות האזוריות, או אם הרשות השנייה תגיש עתירה לבג"ץ נגד שידורי "קול הדרך"**

הידיעה שבתחילת ספטמבר יתחילו לשדר תחנות רדיו אזוריות, לא נחתה בקול־ישראל בהפתעה. אבל היה זה הזכייה של "רדיו ללא הפסקה" במכרז לשידורי כדורגל, שהעיר את קברניטי הרדיו הממלכתי משנתם. או אולי היתה זו בקשה שהגיעה למחלקת הפרסום של קול־ישראל מאחת מתחנות הרדיו האזוריות, שביקשה לפרסם עצמה בתשלום ברשת ב' וג'. לנוקאאוט כזה לא ציפו בקול־ישראל.

בקול־ישראל רגילים עדיין לטלפון השנתי מההתאחדות לכדורגל, לגבי חידוש ההסכם על שידורי הרדיו ממגרשי הכדורגל, שעיקרו רק מו"מ על המחיר. העובדה, שהשנה הוציאה ההתאחדות מכרז, לכל המרבה במחיר, התקבלה בירושלים בשאננות. אי־אפשר להסביר אחרת את העובדה שלמכרז ניגשה רק תחנת רדיו אחת, "רדיו ללא הפסקה", וכמובן זכתה. רק לאחר מכן תפסו ברשות השידור שהם כבר לא לבד באוויר, והגישו עירעור.

מלבד הטענה שלא שמו לב שהמועד להגשת ספסי המכרז עבר, העלתה רשות השידור גם את הטיעון ש"רדיו ללא הפסקה" היא תחנה אזורית ולא תוכל לשדר את משחקי הכדורגל בכל הארץ". בבירור שקיימה ההתאחדות לכדורגל הציגה "רדיו ללא הפסקה" הוכחות, כי תוכל לשדר את המשחקים בכל הארץ, וזכתה בזיכיון לשלוש שנים הקרובות.

ההוכחה שהציגה הקבוצה היא הסעיף במכרז לפיו, "בעל זיכיון לא יפיק תוכניות עם בעל זיכיון אחר ולא ישדר משדר שישודר בשיתוף כאמור, או שהופק על־ידי בעל זיכיון אחר, אלא באישור הרשות מראש ובכתב, ובלבד שסך כל זמן שידור כאמור, לא יעלה על שליש זמן שידור התוכניות מדי חודש, והכל כפוף לכללי המועצה".

"סעיף זה במכרז נוגד את חוק הרשות השנייה", טוענים ברשות השידור ומזכירים את החלטת היועץ המשפטי לממשלה, מלפני חודשים אחדים, כי שיתוף פעולה מותר רק בין שתי תחנות, כאשר הנושא נוגע לשני האזורים. כלומר, מפרשים ברשות השידור, משחק מכבי חיפה נגד הפועל תל־אביב מותר לשדר בחיפה ובתל־אביב, אבל לא בטבריה או באילת. ברשות השנייה דוחים את הפרשנות ואומרים, כי "המכרז איננו נוגד את החוק, וכי החלטת היועץ המשפטי התייחסה להפקת חדשות בלבד".

ברשות השידור לא מסתפקים באיום, כי אם ישודרו משחקי הכדורגל בשידור ארצי, יינקטו כל האמצעים המשפטיים, כולל פנייה לבג"ץ. והשבוע, בהתראה קצרה ביותר, הודיעו על תחילת שידורי "קול הדרך" בתל־אביב בסוף חודש אוגוסט, כמה ימים לפני תחילת שידורי ארבע התחנות האזוריות הראשונות. אלא שהתחנה בתל־אביב כלל לא נמצאת ביניהן, משום ש"רדיו ללא הפסקה" בראשותו של מיכאל קרפין, עדיין לא קיבלה את הזיכיון.

קרפין אמנם זכה במכרז בחודש מאי האחרון, אבל רק לפני כחודש הסתיים הדיון בעתירת הקבוצה המפסידה "תדרים". דיון שהסתיים בנצחונו של קרפין, אך עדיין לא נפתרו כל הבעיות בקבוצתו. יעל דן, שהוכרזה במכרז כמנהלת התוכניות של התחנה, לא מתכוונת למלא את התפקיד. נסים משעל, גם הוא אחד הבכירים בקבוצה על־פי המכרז, לא בטוח שירצה לעזוב את הטלוויזיה לטובת הרדיו. וקרפין יצטרך בשבועות הקרובים להוכיח לרשות השנייה כי הוא לא רק היה ראוי לזכות במכרז, אלא גם לקבל את הזיכיון.

ברשות מניחים, כי אם הכל ילך כשורה, יתחילו שידורי "רדיו ללא הפסקה" בגוש דן לקראת סוף ספטמבר. קרפין יצטרך לא רק להתמודד עם כל הרשתות הקיימות של קול־ישראל ועם גל"צ וגלגל"צ, אלא גם עם רשת מקומית חדשה, שתשדר בעיקר מוסיקה ודיווחי תנועה מקומיים.

רשת הנהגים של קול־ישראל, או כפי שהיא מכונה "רשת ארצית לבטיחות ומלחמה בתאונות דרכים", משדרת מזה כמה שנים בחיפה תחת השם "הגל הבטוח" בתדר אפ.אם, וכשנה בירושלים תחת השם "קול הדרך" בתדר אי.אם. הרשת ארצית רק למראית עין, משום שלמעט שידורי חדשות ומבזקים המועברים מרשת ב', בכל אחד מהאזורים משודרים דיווחי תנועה אזוריים ושירים. בירושלים מככבים ברשת זו יוסי סיאס ומנחם פרי. בתל־אביב מיועד לככב יואב גינאי ושידורי התחנה ייקלטו ב־אפ.אם 87.6 וייקראו "קול הדרך – רדיו 876".

שי: התשובה של קול־ישראל לתחרות, בעייתית   צילום: יצחק הדרי

את העיתוי לתחילת השידורים בתל־אביב כבר בחודש אוגוסט וההתראה כה קצרה (כמה עובדים ברשת ב' קיבלו השבוע הוראה כי החל מסוף אוגוסט הם עוברים ל"קול הדרך" בתל־אביב) מסבירים בקול־ישראל בקבלת חמישה משדרי אף־אם חדשים, שיוקמו בכל רחבי הארץ, "לאחר הליך שנמשך ארבע־חמש שנים", ולא בתחילת שידורי רדיו אזורי. לשאלה, מדוע נבחרה תל־אביב להיות ראשונה שבה יוקם משדר, והאם אין קשר למלחמה עם "רדיו ללא הפסקה" על שידורי הכדורגל, ענו בלשכת מנהל הרדיו אמנון נדב, "שאין כל קשר, ולמה לא להתחיל בתל־אביב?"

בזמן שברשות השידור יבדקו את חוקיות השידורים הארציים של התחנות האזוריות, יבדוק מנכ"ל הרשות השנייה נחמן שי את חוקיות השידורים המקומיים של "קול ישראל". "מדינת ישראל חילקה את התדרים כך שיש תחנות ארציות, קול־ישראל וגל"צ, ויש תחנות אזוריות, שמקבלות זיכיון לשדר על־פי מכרז. אם קול־ישראל מקים תחנות מקומיות ערב תחילת שידורי התחנות המסחריות, זה לא הוגן. מה פתאום שקול־ישראל, הממומן מכספי ציבור יתחרה בתחנות שלא מקבלות אפילו אגורה מהציבור" שואל נחמן שי.

לשאלה, האם יאשר לתחנות אזוריות לשדר את שידורי הכדורגל במשותף, משיב שי: "אני עדיין לא מכיר תחנת רדיו בשם 'רדיו ללא הפסקה'. כשתקבל את הזיכיון תוכל להגיש את הצעתה לשידורים והמועצה תדון. הכל ייעשה באישור המועצה ובהתאם לחוק. קול־ישראל מתחילים פתאום להבין שיש גורם חדש באוויר, שצריך להיות ולהתחרות איתו, אבל התשובה שלהם לכך היא בעייתית. אולי מישהו כבר יעשה סדר בתקשורת הישראלית", מציע שי.

מי שיכולה לעשות סדר בשידורי הרדיו בישראל, שרת התקשורת, נמצאת במאבק הזה בין הפטיש לסדן. מצד אחד ממונה השרה שולמית אלוני על רשות השידור, כלומר על "קול ישראל", ומצד שני היא גם השרה הממונה על תחנות הרדיו האזוריות. באיזה צד של המתרס תהיה השרה אם וכאשר תגיש רשות השידור עתירה לבג"ץ נגד שידורי הכדורגל בתחנות האזוריות, או אם תגיש הרשות השנייה עתירה לבג"ץ נגד שידורי "קול הדרך"?

לפני כשבועיים הודיעה השרה במכתב למנכ"ל הרשות השנייה, כי "תקפיד על כללי השידור האזורי בתחנות רדיו אזוריות, בהתאם לנוסח החוק, נוסח הזיכיון והנחיות היועץ המשפטי לממשלה. על שידורי הרדיו האזורי חלות מגבלות אזוריות", והיא מבהירה, כי "על־פי הכללים שנקבע במכרז, רק על־פי אישור מיוחד ייתכן שיתוף פעולה בין שתי תחנות רדיו אזוריות לצורך העברת שידורי אקטואליה או ספורט, וזאת על מנת לתת ביטוי נאות לנושאים ייחודיים לאותם אזורים". אבל החוק, כבר למדנו בעבר, ניתן לפרשנות שונה, ורק נשאר לחכות ולראות, האם במלחמה על האוויר, שרק תלך ותחריף, תועדף הפרשנות הממלכתית או זו המסחרית. ■

קיץ

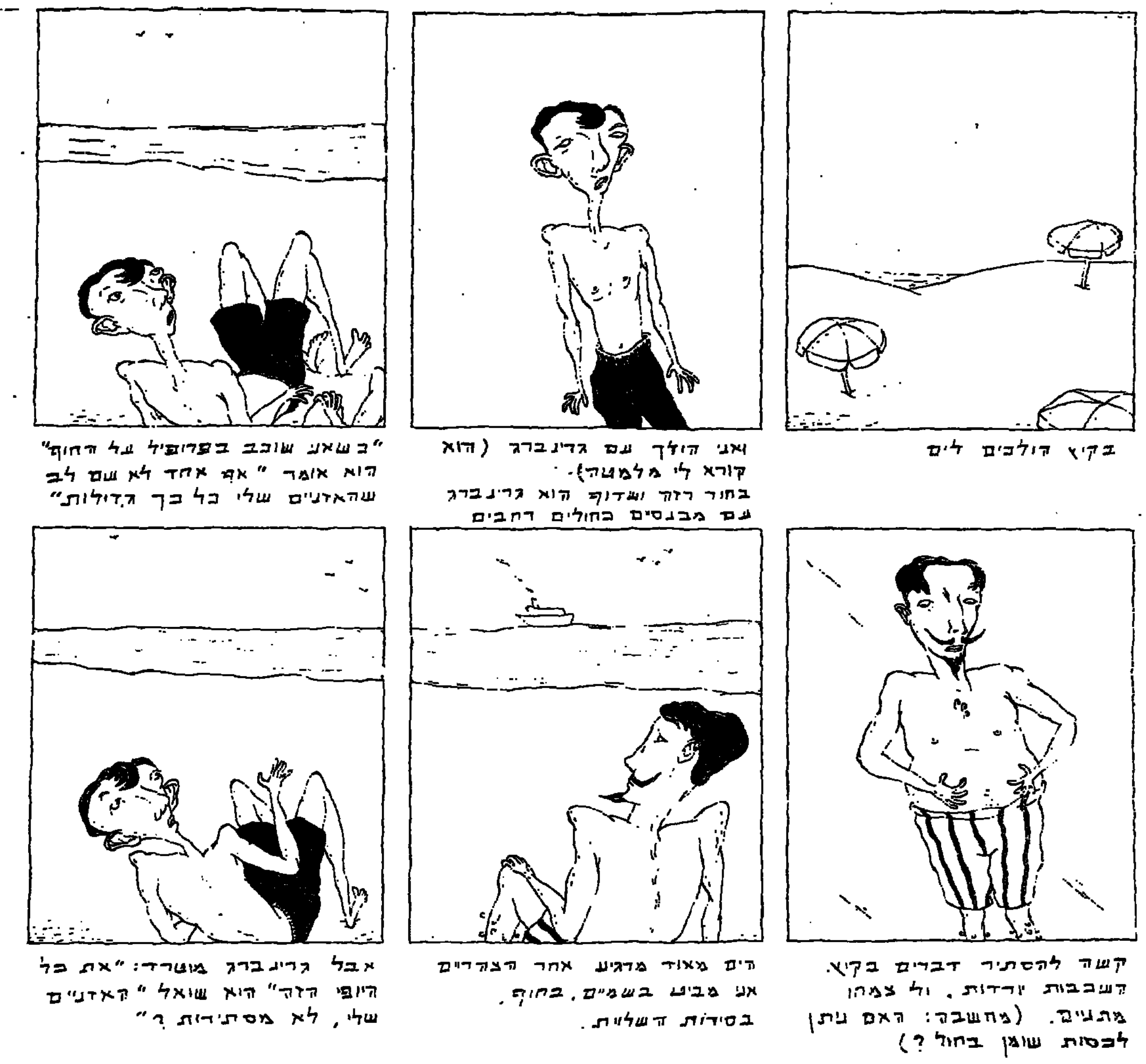

טוק־שואו שואה

אנטנה

אלון גל

ידעו. אבל לא היה להם מושג

הערך המוסף של שני סרטים תיעודיים שהוקרנו השבוע בערוץ הממלכתי – החלק הראשון של "המיליון השביעי" ו"הירושימה" – הוא ערך סמנטי. לכאורה, מה לנו, שראינו כל־כך הרבה סרטים כאלה בחיינו, להתעניין דווקא בבלשנות. אבל הסמנטיקה של הזוועה, כפי שהוכח שוב בסרטים אלה, אינה עיסוק שולי לחוקרים אאוטסיידרים באוניברסיטה.

הארי טרומן, הנשיא האמריקאי המידון של מלחמת העולם השניה, חשב שהפצצה האטומית היא "פשוט פצצה יותר גדולה". כך עלה מהתחקיר של "הירושימה". יתרה מכך, זאת היתה הפצצה הכי גדולה שהוא יכול היה לחשוב עליה אז. טרם היתה קטגוריה במילון. הפצצה עוד לא התפוצצה.

טרומן לא מיהר להכניע את היפאנים (שדווקא מאוד רצו להיכנע, רק עם כמה תנאים קטנים). למה לא להפיק עוד קצת עוצמה עולמית מהפצצתנו? הרוסים שיתפרפעולה. גם להם לא היתה פצצה כזו בלקסיקון. היפאנים, מצידם, משכו זמן, כי מה כבר יכול לקרות להם. האצבע של טרומן לא היתה כבדה על ההדק. באה הפצצה, ושינתה את העולם. עכשיו כולם יודעים.

"שואה". "דבר", כפי שהראה תום שגב בסרטו, השתמש אז, ב־42', במילה, בדיווחיו על ה"שמועות מאירופה". סתם מילה. מאחוריה לא עמד מושג. זה עוד לא קרה. זה עוד לא נכנס לזיכרון הקולקטיבי. לא היה שווה כותרת ראשית. היום, בדיעבד, מצפים מההנהגה הציונית של פעם, מבן גוריון, שיהיו מזועזעים, כאילו פעם זה היום. אבל זה היה פעם. לא שלא ידעו. ידעו, אבל לא היה להם מושג.

רואים עולם. אבל לא מתבוננים בו

ב"רואים עולם", בשבת שהיתה, ביכה אורן נהרי, בכתבה ארכנית, את התוצאות הלא־נעימות של ההתקדמות הטכנולוגית בעידן התפוצצות הערוצים. ההתמסחרות הגוברת של תחנות הטלוויזיה המובילות בעולם, קבע נהרי ובמידה לא מועטה של צדק, מחפיצה את מושאי הדיווח – אנשים. לכן אחד פצוע באמריקה שווה 100 כושים מתים באפריקה. חרב הרייטינג המתהפכת מקהה, מערפלת והופכת את כל האסונות לעיסה אחת. המתכללנו – אבל מי רוצה לדעת. אחר־כך ניהל דיון "משפחתי" עם עמנואל הלפרין על הדילמות שלהם, שם, במחלקת חדשות החוץ, בערוץ הראשון.

ראשית, ראוי לזכור שאפשר, וכדאי, להחיל את אבחנותיו־דמסקנותיו של נהרי גם ברמת המיקרו: יותר מדי אייטמים, יותר מדי תורות על אותם נושאים (בוסניה) במבנה דומה. השגרה של המהדורה. רואים עולם, מסתכלים עליו, אבל לא ממש מתבוננים בו. זה שיש כך וכך תמונות לווין, לא אומר שצריך לערוך אותן, ולדחוף לנו אותן, בתוספת דיון אקדמי־אינטלקטואלי.

שנית, קחות זה גם סוג של מתינות. טוב לזכור את עניין המתינות, אם כבר מתאוננים, בנימה צדקנית, שהציבור המערבי לא רוצה לאכול את המנה הגדושה של הפוליטיקה שמגישים לו. כי הרי חדשות מסומליה זו פוליטיקה. מישהו בוחר לצלם אותן. בדיוק כמו החדשות מגבעה (שוממת ומשעממת בדרך־כלל) בהרי יהודה.

את מנת הפוליטיקה הזו צריך לערוך, כדי שהצופה יוכל לבלוע. התוצאה, כרגיל: הרייטינג הופך את כל המסרים לעטיפה. הקליפה היא התוכן. אם תרצה, המדיום הוא המסר. שירים, קליפים, מבוקים, הבוקים, תמונות צבעוניות, פרסים, ד"שים, בכי, צחוק, פופ, סקס. דגימות של מציאות. ■

מרגלית. דיון שמחובר חזק לכאן ועכשיו

ויכוח ציבורי טלוויזיוני מוצלח, לעולם לא יהיה אקדמי. זה המדיום. אם התעורר ויכוח מוצלח, הוא יהיה ויכוח על טוב ורע, ויכוח מוקנן, מוחצן, עקרוני. ויכוח שעבר מודיפיקציה לרייטינג.

הויכוח שעורר תום שגב, בחלק הראשון של סרטו, על־פי ספרו, "המיליון השביעי", היה ויכוח מוצלח. פופוליטיקה על השואה. דן מרגלית, כמובן, הינחה. זה אחד מאותם מקרים שהקונטקסט של הסרט הוא הרבה הרבה מעבר למה שהוקלט בוידיאו. הסרט, הוא "תום שגב" המושג. שגב, הפרסונה שלו, שמעצבנת כל מיני אנשים. האורחים באולפן שאחרי – הפרופסורים וההיסטוריונים הניצים – דינה פורת, שלמה אהרנסון, יהודה באואר, אילן פפה; שילנסקי הנצחי; הרב אייכלר, מהקבועים של מרגלית – באו המושים מראש. הם באו להחזיר. שגב, במקרה הזה, היה רק הגפרור.

השאלה האם שגב סילף ושיכתב בכוונה (שהרי כל ההיסטוריונים מזייפים בלי כוונה, איש על־פי הבנתו הסובייקטיבית), היא שאלה משנית. שאלה שטובה למחקרים היסטוריוגרפיים. למעשה, בלתי־אפשרי למצוא היום פתרון נכול־כפק לשאלות החשובות האחרות. למשל, האם בן גוריון לא ממש רצה, או לא יכול היה (כי הוא והתנועה הציונית כולו היו כאלה קטנים), לפדות את דם היהודים תמורה מכאיות. או, האם באמת התכוון לרסיס המשפט לבוטכל (אם מסולף בודק, ואם מתוך ראייה נבונה של הכרעותיו של "הזקן"): שאם יכול היה להציל מחצית מהילדים ולהעלותם ארצה או להציל את כולם ולשלוח אותם לארץ זרה, היה מעדיף את המחצית. משפט דוד.

שגב. מעודד אל שורשי העימות. צילום: יורם לחמן

הלפרין. השגרה של המהדורה. צילום: ישראל מלובני

כאמור, הסרט של שגב פחות חשוב במקרה הזה. הוא היה רק המעודד שחפר אל שורשי העימות הפרטי הזה שלנו. לכל שורש רקוב, צמח עץ לתפארת. עץ בן 50 שנה, שחושב שהוא היחיד ביער. טוב עשה הערוץ הראשון הפעם, כשהטיל את כל כובד משקלו על הדיון שאחרי. הדיון שאחרי, שלא כמו הגנזכים וסרטי הארכיון (שמהם ניזון הסרט וכל אחד מהמשתתפים), מחובר חזק לכאן ועכשיו. לאינסוף בבואותיו של היהודי החדש, זה מהקלפי של הבחירות הבאות.

באין פתרון אפשרי לשאלה, הכביכול חשובה, צריך להתבונן מה כן היה, ומה היה אותנטי, מעבר לכל גזרי העיתונים והעובדות הלא־ברורות. מה שהיה אותנטי, הוא המחלוקת ההיסטורית, העמוקה, העקרונית, הבלתי־מתפשרת, בין החלקים השונים של עם ישראל. נציג החרדים המשיך לזעוק בשם שולחיו שכבר בשואה העדיפה המדינה שבדרך להציל חילונים. נציג המשפחה הלוחמת עירער שוב ושוב על מוסריות המימסד המפא"יניקי הבן־גוריוני. ההיסטוריונים החדשים העלו את משפחת תוסייני, לא פחות, על שולחן הדיונים. ההיסטוריונים הישנים התבצרו על מתרסי האמת המקודשת. כולם ידעו הכי טוב. ובכל זאת, כל אחד ירה, פצצות, בגזים, טילים, כל מה שיש, לכיוון ההפוך מזה של רעהו.

טרומן. "פשוט פצצה יותר גדולה"

נסיך צפרדע

טל סילבר

סוד הקסם של אר.אי.אם, שהופיעה בארץ בפעם הראשונה לפני יומיים, עדיין אינו לגמרי נהיר. והוא עובד. הוא הפך אותם לאחת הלהקות המצליחות בעולם, ואת ההופעה הזאת לערב מיוחד

אר.אי.אם היא ההוכחה לכך שמוסיקה היא עולם קסום, שאינו נגמר. עד מחצית העשור השני, הנוכחי, לקיומם, פתחו עוד ועוד דלתות קסמים הזבו מסכי מים ממקומות שבהם נראה שכניסה פנימה תהיה חסרת מוצא. מהצד השני, שבו אין מים אלא נופים שרומים לאלה שהכירו קודם, רק צבעוניים, רחבים ומסעירים יותר, אפשר לראות עוד מסך מים, וגם אותו הם חוצים. הפיתוחים שלהם כמעט ואינם יוצאים ממסגרות רוקיפופיות בסיסיות לגמרי אבל כתובים ומבוצעים כמו שרק אנשים מוכשרים יודעים לעשות. ביום רביעי השבוע הם הופיעו מבוססים במעמדם כאחת מלהקות הרוק המצליחות והאהובות בעולם, באצטדיון רמת־גן בישראל, ממש בתומו של סיבוב ההופעות הראשון שלהם, אחרי היעדרות ממושכת מהבמה.

הסיבוב הזה יצא לקדם את מכירות האלבום האחרון שלהם "מפלצת" מהשנה שעברה, ודווקא "מפלצת" היתה הפעם הראשונה שבה נתקלו במסך המים שלהם, במקום לחצות אותו. מזה שנים שאר־אי.אם כותבים שירי רוק בפשטות. הם יוצאי ג'ורג'יה, והיו בהרכב הבסיסי של זמר־גטרה חשמלית־באס־תופים ממובלי "בריגדת הגיטרות", זרם להקות שהלהיב את ארה"ב של ראשית שנות ה־80. הם התקשו והתחספסו עם השנים, וזכו להצלחת אדירים, כשהחלו לשלב כלים וגישה עממיים יותר (צליל המנדולינה המזוהה של פיטר באק הגיטריסט), פנו לכיוונים יותר אקוסטיים. לראשונה נשמעו מובנים ונהירים מילולית ב־1991, כשהוציאו את "לוזינג מיי ריליג'ן" (מאבד את דתי – "אר־לייף", בעברית), אחד הלהיטים העצומים שידעו שנות ה־90. מלהקה שאת אלבומיה הראשונים קנו בישראל מספר אנשים שאפשר למנות על כף היד (וזה נתן ברוק) הלך והצטמצם מספר המשפחות שלא הכיר לפחות את שיריהם החדשים, מילה במילה.

ב"מפלצת" הם חזרו לסאונד גיטרות מתוספס וקשה, אבל השירים, שרובם טובים למדי, פשוט לא התקרבו לשיאים מהעבר, לפשטות ההורסת. בהופעה בארץ, שארכה כשעתיים, הדבר היחיד שהיה חסר, או יותר נכון היה מיותר, היה השירים מהאלבום הזה. הם אמנם בוצעו נהדר, אבל עמדו בדרכם של השירים מן העבר, שזכו ברוב מבריע של יצירות מופת שפיות. חבל שבמקום השירים האלה, שמתוכם קל ללכת לאיבוד, לא מולא הזמן הרב הזה בעוד שירים מהסוג השני, אלה היו מושלמים.

אר.אי.אם, כמו השירים שלהם, נראים, לפחות לכאורה, אנשים פשוטים ובעיקר צנועים ושואו טווסי לא היה הדבר שהחזיק את הערב הזה. מאחוריהם הוקרנו סרטים וקטעי קליפים מקסימים, אבל הפשטות אצלם, כאמור, היא ההורסת. מייקל סטייפ, הזמר, עיגנטז פעמים ספורות ונע בעדינות ובקע כולו מחום וטוב־לב. תגון מושלם, אליו אנשים רבים כל־כך רוצים להגיע.

הוא מין נסיך־צפרדע, איש שקשה לעמוד על סוד הקסם שלו, מכיוון שהוא משחק אדם מכוער ויפה ברזמניות, מכווץ את קולו שנשמע חרוך ומסוגף, ההופך משוחרר ופתוח, מקבל ונותן אהבה, מורה־דרך של אנשים עצובים. במיוחד של אנשים עצובים ולא מובנים, כי כל־כך הרבה פעמים קשה להבין מה הוא ממלמל שם. המוסיקה, שאצלם היא חמה גם כשהיא מסוגפת, הופכת את הדברים המטושטשים שלו לאמירה גם אם היא אינה ברורה מילולית.

לפניהם הופיעה להקת "רדיוהד" הבריטית, שעליה אמר בהמשך הערב מייקל סטייפ שהיא אחת הלהקות היחידות שמהן הוא מפחד. זו גם אחת הלהקות שהוא הכי אוהב לשמוע. ל"רדיוהד", גם היא להקת רוק עם הרכב בסיסי, יש להיט ענק אחד אצלנו דווקא, שפתח כאן לפניהם שטיחים אדומים ונקרא "קריפי". בעולם הם בדרך להצלחה אמיתית, גם בזכות התקליט השני, היפה שלהם "דה בנדז", שיצא השנה. יש להם זמר עם קול מתוק ואדיר בשם תום אי יורק, ואף־על־פי שההופעה שלהם היתה רק טעימה קצרה מדי ממה שהם מסוגלים באמת לספק, היה שווה לראות אותם שבים לארץ, בפעם השניה לאחר שהופיעו בראשית דרכם במועדון רוקסן מול קהל אנשים מצומצם, הפעם במנצחים, בדרך לכיבוש גדול גם מזה. בשתיים מהבלדות המרגשות שלהם הירח המלא יצא מאיזה ענן בתיאום מדהים, וסליחה, אבל רק בשביל הרגעים האלה שווה ללכת להופעות. גם האוויר היה אוויר, וזה היה ערב לזכור. ■

סטייפ. מורה־דרך של אנשים עצובים. במיוחד של אנשים עצובים ולא מובנים

מהי לאומיות

סירי רוזמרין

"תיאוריה וביקורת – במה ישראלית", עורך: עדי אופיר, גיליון מס' 6 מכון ון ליר/הוצאת הקיבוץ המאוחד 190 עמ' 1995.

הגיליון האחרון של "תיאוריה וביקורת" מוקדש ברובו לנושא הלאומיות. לאור האוריינטציה המוכרזת של כתב־העת אין המאמרים המופיעים בו מבקשים אחר תאוריה אולטימטיבית של לאומיות, אלא מציגים דרכים לפרק את מושג הלאומיות ולהראות את השדות המגוונים דרכם נוצרים ומתפרקים דפוסיה □ אם במישרין ואם בעקיפין הם נוגעים כולם בסצנה הרגשית בה אנו חיים.

הגיליון האחרון של תיאוריה וביקורת מוקדש ברובו לנושא הלאומיות. מי שמחפש את התיאוריה האולטימטיבית של לאומיות, או לחילופין הצגה מגובשת של האתוס הציוני, תבל שיסור לדרכו. לאור האוריינטציה המוכרזת של כתב־העת, המאמרים מציגים דרכים לפרק את מושג הלאומיות ולהראות את השדות המגוונים דרכם נוצרים ומתפרקים דפוסים של לאומיות. הדיונים ממוקמים היסטורית, טקסטואלית וגאוגרפית כדי לא להיסחף לרמת הכללה גבוהה מדי, כמו שתכחיד את היהודי בפני הכללי. לא תמיד ניתן ליצור אינטגרציה בין מאמרים, לקראת תובנה סופית, אבל זאת מראש לא נראית מטרתו של כתב־העת.

בעת הקריאה ליווה אותי צורך, אולי לא בוגר, שכתיבה כה מלומדת תאיר במשהו את הסצינה הרגשית המיוחדת שבתוכה אנו חיים. נראה שבחודשים האחרונים עולות שאלות על אופיה ותכניה של הלאומיות בארץ, בצורה חדה וחדשה. אירועים כמו הפיגוע ברמת־גן, הסרבנות הימין, חקירת צאלים ב' – מעלים מחדש שאלות על היחס בין מוסר לנאמנות, בין צבא למדינה. קיוויתי שהבמה הישראלית תסבול שתי רגליים בבוץ הזה. המאמרים התחלקו לאורך ציר הנמתח בין כתיבה שמביטה נוכח המציאות בתוכה היא נכתבת, לבין כתיבה שאפשר לדמיין אותה מתבצעת במדשאות אוקספורד.

לקבוצה הראשונה שייך מאמרו של עדי אופיר, עורך הקובץ. המאמר עוסק בפרשת דרייפוס כמציגה יחסים בין תבונה וכח ובוחן את השימושים העכשוויים בפרשה במסגרת השיח הפוליטי והאקדמי הישראלי. אופיר בוחן מה הופך את פרשת דרייפוס ואירועים אחרים לאתר מועדף של השיח הפוליטי ולאירוע שמעצב את אופני החשיבה של התקופה. הוא מציג את פרשת דרייפוס כמחזה שמציג מאבק בין שני צידי הדיכוטומיות אור/חושך, בורות/נאורות, חוק/כבוד ובעיקר בין שני דגמים של מדינה – מדינת חוק ורציונאליות, מול מדינה לאומנית פרטיקולריסטית.

אופיר לא נעצר בדיון ההיסטורי. הוא מעלה את האנאלוגיה המתבקשת לכיבוש ולשיח הפוליטי המתמשך שמתבצע סביבו, ותוקף אותה. הוא מציג את האנאלוגיה כייצוג שמטרתו לשכפל יחסי כח ולהרחיק אספקטים לא נוחים שלהם. הוא תורם את חלקו למחזה הפוליטי על הכיבוש, כשהוא מזכיר למשתתפים את "הקרע הנעלם" במחזה הכיבוש – לא זה שבין ימין לשמאל אלא זה שבין כובשים לנכבשים.

גבריאל פיטרברג מציע מבט מרתק לתוך השיח הפוסט־קולוניאליסטי. הוא מציג את אבני הדרך של הדיון המנסה להשתחרר מעמדה תאורטית אתנוצנטרית ואימפריאליסטית. זוהי תפישה המותרת מתחת ההבחנה הא־פריורית בין חברה ומדינה ומתייחסת למדינה כמוצר וכמייצר של פרקטיקות חברתיות. בחלק השני מיישם פיטרברג את העמדה התאורטית שהציג, על השיח ההיסטוריוגרפי במצרים ובישראל. הוא בוחן טקסטים היסטוריים וספרי לימוד ומראה את ההתייחסות למרכיב האוריינטלי, במסגרת כתיבת ההיסטוריה הלאומית והאופן בו מתפקד השיח על האוריינטאליות במסגרת כתיבת ההיסטוריה הלאומית.

מאמרו של עזמי בשארה בוחר לעסוק במושגים "לאום" ו"לאומיות" ממרחק. הוא מציג את המשמעות שקיבלו מושגים אלו בהגות המודרנית ובוחן אותן לאור תפישות מקבילות של חברה אזרחית. בשארה לא רוצה למצות את מושג הלאומיות. הוא שואף לוותר על הצורך להגדיר באופן מוחלט ומדעי מהו לאום, אולם ברור שכדי שהגדרה כזו תהיה מיותרת, יש צורך בתפישה חדשה של יחסי חברה־לאום. בשארה לא מציג אלטרנטיבה. ומאחר והדיון הוא כללי ביותר, נותרות השאלות שהציקו במקומן – רוב המודלים של לאומיות נבנו לאור המקרה האירופי־האמריקאי ובשארה מזכיר את הבעייתיות שבהחלת מושג זה על העולם השלישי. אבל מה עם האנומליה הישראלית? על מה מדברים כשאומרים חברה אזרחית בהקשר הישראלי?

פסיכואנליזה היא עוד מגרש שעליו ניתן להתמודד עם הצורך להבין ולהגדיר לאומיות. אלו מהלכים בעלי יומרת הכללה יותר ממהלכים אחרים. השפה הפסיכואנליטית חושפת עומקים אוניברסליים. בהקשרים חברתיים פסיכואנליזה עושה רדוקציה של הפרטיקולריסטי אל המכנה המקנה משמעות. העדר סיטואציה טיפולית בניתוחי תרבות אינה משאירה בפני ההסבר הפסיכואנליטי שום מוצא אלא להשתמש בעקרונות ההסבר התאורטיים כדי לחשוף "מה באמת מתרחש".

שני מאמרים נשענים על קטגוריות פסיכואנליטיות להסבר סיטואציות לאומיות. אילנה פרדס בודקת את סיפור המרגלים בתנ"ך כחלק מעיצוב הלאומיות היהודית ובטקסט שנידונות בו שאלות לאומיות כמו, מיהו עם ישראל ובעיקר מהי הארץ המובטחת שאמורה להיות תנאי למימוש הזהות של העם כלאום. פרדס טוענת שהארץ המובטחת היא בעת ובעונה אחת ארץ זבת חלב ודבש וארץ אוכלת יושביה. בכך היא רוצה לקיים את הדיון שלאומיות אינה בנויה על אחדות או תפישה אחדותית. כדי להציג את הניגודיות בתפישת הארץ על ידי עם ישראל, היא משתמשת בקטגוריות קלייניאניות לפיהן המצב הילדותי הבסיסי הוא מצב בו הילד מזהה עם האם, או יותר נכון עם השד המיניק, את הטוב ואת הרע. השד הוא מאיים אך גם התגלמות הסיפוק. פרדס רוצה למקם את הקונפליקט שבתפישה סתירתית של הארץ בבסיס היחסים בין המרגלים ומשה המעצבת את דמותו של דור המדבר.

סלבוי ז'יז'ק לעומתה משתמש בקטגוריות לקאניאניות כדי להבין את הפלא המערבי נוכח השינויים הפוליטיים במזרח אירופה. ז'יז'ק מבצע למעשה רדוקציה של תופעות חברתיות לאומיות לרובד משמעות פסיכולוגי. מה שמחזיק קהילה הוא "קשר משותף אל דבר, אל התגלמות התענוג" ולאומנות היא תחום מועדף של התפרצות התענוג. ז'יז'ק מחוייב להסבר במונחים לאקאניים לשלל התופעות הכרוכות תחת הכותרת "לאומיות" או "לאומנות". קשה לקבל את הרדוקציה הזו ולחשוב שכל אדם פועל בכל מישור תחת אותה חוקיות בסיסית. ז'יז'ק לא מכיר ברמת תיאור בה החברה או הקבוצה מעצבת את היחיד, עבורו דינמיקת ההמונים היא בעיקרה שכלול הדרמה של היחיד. פרדס בניגוד לז'יז'ק אינה בונה הסבר רדוקטיבי. כמו כן היא מגבילה עצמה לטקסט אחד, כך שההגדרה החד משמעית של הקונפליקט הבסיסי לא חלה אוטומטית על הסוגיה הרחבה של עיצוב לאום. נראה שז'יז'ק "הולך על כל הקופה" כשהוא מסביר שרשרת אירועים ומתחייב שמה שקורה מתמצה בדינמיקה פסיכולוגית של פרטים ויחסי גומלין ביניהם.

"מיץ פטל" ו"איתמר פוגש ארנב" הם שני ספרי ילדים שדן בהם משה רון, כדי להבחין בין שתי נקודות תצפית אפשריות של הסובייקט הקורא על האובייקט. רון מתייחס רק באופן חלקי להשלכות ברמת הייצוג של הסכסוך היהודי־ערבי. הוא מציג את מודל היחסים הסימטרי, לפיו ילד ילמד להבין את האחר ולא לפחוד ממנו רק אם יבין שגם האחר פוחד ולא מבין אותו. לעומתו הוא מציג את נקודת התצפית ב"מיץ פטל" בה סובלנות ועניין הן נקודת המוצא לחקירה. אין שיחזור של האחר והפיכתו לדומה, אלא קבלה של האחרות. המאמר פותח במרומז פתח להבנה עד כמה תהליכים של אישוש לאומיות ועיצובה נמצאים בפרקטיקות הבסיסיות ביותר ובטקסטים שנראים א־פוליטיים. חבל שהבהרת מושג נקודת התצפית הא־סימטרית בהקשר של הסכסוך היהודי־ערבי לא נעשתה עד תום.

טקסט מיוחד הוא מדרש חזותי שמוקדש למשורר חזי לסקלי מאת אודי אלוני. זהו טקסט מאד אישי המוקדש לחבר יקר, אולם ההתכתבות עם המת משלבת עולם טקסטואלי הנוגע ביהדות, אלוהות, וגם בלאומיות וציונות. בכך פורץ הטקסט מעבר לגבולות האישי אל תוך הדיון בו עוסק הגיליון. דווקא הטקסט המאד אישי חושף את הקשר הבל יינתק בין מערכות משמעות מדינתיות לקיום של הפרט על האספקטים האישים שלו. ההבחנה בין האישי לציבורי מתמוססת בטקסט של אלוני.

מבנה חלק מהדפים במדרש הוא כשל דפי תלמוד. במרכז הדף מופיע נראטיב ביוגרפי – סצנות מהכרות של אלוני עם לסקלי. בשולי הדף משובצות פיסות טקסטואליות שמתפקדות כמעין גיבוי ותיעוד המחזקים את האופי ההיסטוריוגרפי של הטקסט. העוגנים הטקסטואלים האלו לא מאפשרים להיסחף אחרי הקסם שבעיצוב הוויזואלי ובשפה האידילית של הטקסט המרכזי.

באחת התמונות מספר אלוני על דיון שהחל כדיון על העדפות מיניות ועל יתרונות וחסרונות הפיסיולוגיה הנשית והגברית. הדיון הפך לדיון ביחס לציונות. בהערות השוליים אומר אלוני "חזי ההומו היה זר לציונות" ותמה על הקשר בין שני המאפיינים האלו של לסקלי. בתוך התדיינות אישית עם חבר, חושף אלוני מקום של חיבור בין מיניות ולאומיות ובין קיום גופני וקיום אלוהי. בניגוד לטקסטים שעניינם ידיעה, הטקסט של אלוני מגלה, אך לא טוען לכלום, אולם על רקע הטקסטים האחרים נראה המדרש של אלוני כאילו צועק את חשיבות הפרטיקולרי בתוך הסברי הלאום והחברה. מלבד האינטימיות והקרבה ממנה מוצג לסקלי יש בטקסט שמירה על אחרותו ועל יחידותו, אולם לא כמקדש מיסטי. אלוני על רקע הטקסטים האקדמיים מביא לידי ביטוי את המתח שז'יז'ק ופרדס מחקו כשאימצו שפה פסיכואנליטית. זהו מתח בין היצירה העצמית של הפרט כמתחמק מהגדרה לבין הזהויות ההמוניות שמעצבות את הפרט, כשייך למכלול, אך גם כאחר וכאחראי על בריאתו העצמית.

הטקסטים ב"תיאוריה וביקורת" משתלבים לידי תמונה לא יציבה ולא אחידה של הפעלת מושג הלאומיות בתוך הזירות השונות של השיח הפוליטי והאקדמי ועיצובם של יחסים חדשים בין מושג זה לבין התופעות אותן הוא בא להגדיר.

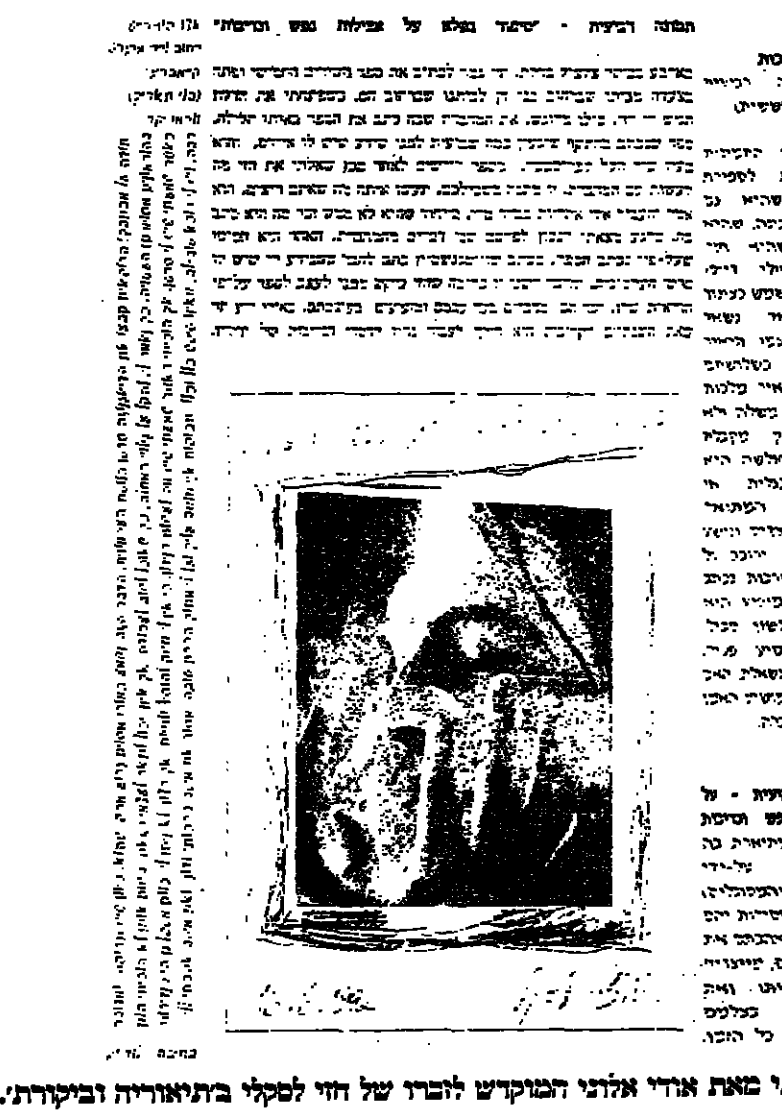

מתוך מדרש חזותי מאת אודי אלוני המוקדש להברו של חזי לסקלי ב"תיאוריה וביקורת".

יעקב בסר משוחח / על סיפורי "הקרקס הזה"

ברוך אביבי: אני ממשיך את המסורת של שופמן

ברוך אביבי "הקרקס הזה" הוא שמו של ספרך החדש, העשירי במספר, שהופיע זה עתה. השם לקוח מרשימה קצרה, הפותחת את הספר, מעין מוטו לספר כולו, בה מצוטטת מרלין דיטריך, שאמרה את המשפט הזה בערוב ימיה: "מתי ייגמר הקרקס הזה?" מהו הקירקס הזה?

הקרקס הזה הוא החיים האלה. מה שעבר עליה במשך תקופה ארוכה כל־כך של חיים. היא ידעה ימים יפים וטובים והגיעה למצב של זקנה בלה וסובלת. ואת זה היא מביעה בארבע מלים – מתי ייגמר הקירקס הזה.

מדוע זיקנה זה קירקס?

לא מדובר בזיקנה, מדובר בכל פרשת החיים, שיש בהם מטוב ומרע, מיפה וממכוער, מסבל ומתקוות וגם אכזבות. לכן מצאתי שהאימרה הזאת משקפת היטב את פרשת חייו של אדם.

חלק גדול מסיפוריך בנויים על בסיס אוטוביוגרפי. אתה רואה הבדל בין הספר הזה לאחרים?

בספר הזה יש, כמו שאמרת, סיפורים ביוגרפיים מתקופת הילדות, תקופת הלימודים וכדומה. סיפורים מסוג זה מעטים מאוד בספרים האחרים שכתבתי.

הרבה מגיבורי סיפוריך הם דווקא נשים.

לא חשבתי על זה. מה שמצאתי כמעניין, שחשבתי שגם אחרים ימצאו בו עניין, עליו כתבתי. נושא האהבה פרוש על כל עשרת הסיפורים. אני חושב שזה הרגש החזק והאמיתי ביותר, שממלא את האדם בהרבה תקוות וגם באכזבות. כל אדם נושא איתו את האהבה, אם כמטען כבד, אם כמטען קל יותר.

סיפוריך קצרים מאוד, לעתים חצי עמוד. אחד מהמבקרים כתב ביחס לסיפורים הקצרים האלה שהם פיוטיים ומכילים אלמנטים שיריים. אתה כתב אותם בדומה למשורר.

כן. ידידי הגדול ומורי, גרשון שופמן, הגדיר בכמה מלים, את תפיסתו של המשורר. על גב העטיפה מובאים דברים שאמר על סיפורי: "כל הדברים הם טובים. מהם רקים ויפים להפליא. חטיבות חיים גרעיניות, שניצודות רק בעיניו של משורר. האחרון אחרון, מבין השורות, מזהיר דיוקנו הרוחני של המחבר, והוא כלבבנו".

באיזו הזדמנות הוא אמר את זה?

בביקורת על אחד הספרים שכתבתי. רשימה שנדפסה ב"דבר".

אתה עד לעובדה שאתה אחד המספרים הבודדים, אם לא היחיד, שכותב סיפורים קצרים בעקבות שופמן?

כן. רוב המבקרים, ציינו את ההשפעה הגדולה של שופמן על כתיבתי. את העובדה שאני ממשיך המסורת של שופמן.

היה לך גם קשר אישי איתו?

כן. בספר העשירי ישנו סיפור הפגישה הראשונה שהיתה לי עם שופמן. פגישה שהיתה מבחינתי – לשבט או לחסד. או שאמשיך לכתוב, או שאפסיק.

איך הגעת אליו?

הוצאתי את ספרי הראשון "כנפי רוח". עם העותק שקיבלתי מהדפוס, לפני שהספר היה בחנויות, הלכתי לשופמן. מה ששופמן יגיד, אני אקבל, החלטתי. זה היה קשה.

אילו היה אומר לך – עזוב. מה היית עושה?

כשהגעתי אליו, לא יכולתי להביא את עצמי להיכנס. הרגשתי כאילו שאני נכנס לבית משפט. הסתובבתי והסתובבתי ולבסוף נכנסתי. אמרתי לו – אני מביא לך את ספרי הראשון ואני רוצה לשמוע את דעתך.

הוא אמר: מביאים לי כל־כך הרבה כתבי־יד וספרים. קשה לי מאוד לעשות את זה.

לבסוף אמר לי לבוא כעבור חודש. עברו עלי שלושים יום קשים מאוד. מה הוא יגיד. איך הוא יגיב. וכך הגעתי לאחר חודש. כשפתח את הדלת, ראיתי שהוא אינו מכיר אותי.

– הבאתי לך ספר, אמרתי לו.

– מביאים לי הרבה ספרים, אמר. מה אתה רוצה?

כשעמדתי בחדר, ראיתי על השולחן את הספר שלי. אמרתי – הנה, זה הספר.

ואז השתנה המבט שלו. בוא, תיכנס, נשב, נשוחח. והתחילה שיחה. הופתעתי מכך שהוא מנה כעשרה סיפורים שקרא, וגם הוסיף הערכה. וכך נוצר הקשר. עד יום מותו. זו היתה ידידות גדולה.

ועוד פרט קטן. לאחר שקיבל ממני את הספר השלישי, אמר – ידידי ברוך אביבי, אין שום סיבה שלא תכתוב עכשיו רומן; ואני השבתי – מדוע אתה לא כתבת רומן?

הצחקתני, הוא אמר. על כל פנים הידידות נמשכה עד יום מותו, ואחר כך ציינו כולם כי אני ממשיך דרכו.

כמה נתונים ביוגרפיים: אתה עלית ארצה בשנת 1935, אני מניח שהיית באמצע שנות העשרים.

עליתי ב־1936 והייתי אז בן עשרים ואחת.

עסקת בהוראה במשך שנים רבות.

בגיל תשע עשרה, הייתי מנהל בית הספר העברי "תרבות" בוורשה. בארץ היית מורה, מנהל האגף לחינוך של עיריית תל־אביב, וכתבת ספרי לימוד בהיסטוריה, לשון ותנ"ך. וגם ספרי עזר לתלמיד.

הלשון שלך, מאז הספרים הראשונים, ועד הספר הזה, בעצם לא השתנתה. אותו סגנון. אותו הדיבור הלשוני. אותה ההבחנה בין לשון דיבור ללשון בכתיבה – מתגבהת יותר מסגנונם של סופרים שכותבים עכשיו, ואפילו יותר מלשונם של סופרים שכתבו לפני עשר או עשרים שנה.

לדעתי יש הבדלים גדולים מאוד מספר לספר. אינני יושב סגור וחולם את החלומות של לפני שלושים או ארבעים שנה – מבחינה ספרותית ומבחינת הלשון העברית. אבל מה שמוגש כיצירה ספרותית אינו חולף. לשפה העברית ישנם אוצרות שאי־אפשר לוותר עליהם. לא אשתדל ובאופן מלאכותי אגביה את הסגנון. תמצא כאן הרבה מלשון הרחוב. אינני מדריך את עצמי איך לכתוב. מי שקוראים את הספרים אומרים שהשפה עשירה, טובה. שנעים לקרוא.

לאחר כל כך הרבה שנים של פעילות ציבורית וספרותית, קשה לומר שאתה סופר פופולרי, ששואלים את ספרך בספריות.

הזכרת ספריות. אני מקבל תגמולים מספריות ציבוריות – סכום די נכבד. סימן שקוראים. אני קרוב לספריית בתל אביב. והספרן אומר לי שאוהבים את הספרים. שהם עוברים מיד ליד. גם הביקורת בדרך־כלל טובה. לא עשיתי דבר כדי לפרסם את הספרים. אני יודע שמי שקורא – נהנה.

איך היית מאפיין את ז'אנר הסיפור הקצר.

סיפור קצר נקרא כך לא מפני שהוא קצר. או מפני שהוא כתוב בקיצור. וגם לא מפני שרצו להבחין אותו מהרומן. הרומן הוא כיוון אחר לגמרי. אין בו מרכזים כמו ברומן, אלא מרכז אחד. העלילה מרוכזת מאוד ובנויה על אירוע יחיד. הגיבור בסיפור הקצר, הגיבור היחיד, הוא התמצית, נשמת הסיפור. והמציאות היא האמת של הסיפור הקצר.

מדוע אתה חושב שדווקא הנסיעה שלך לארצות־הברית (שהזכרת אותה קודם) היא שגרמה לך להתנסות לראשונה בכתיבה אמנותית?

מילדות אהבתי לקרוא. בערך בגיל 14 היה לי חבר שאיתו קראתי ודיברתי על הסיפורים. והחלטנו גם לנסות לכתוב. לאחר שהוא ראה את הסיפור שלי, אמר – לא, אני לא אכתוב. אתה תכתוב. ועברו שנים. באמריקה, החיים שם, מילאו אותי רשמים ורגשות, כך שבאופן טבעי התחלתי לכתוב. וכתבתי וכתבתי. כשחזרתי לארץ, כעבור כמה חודשים, היה הספר הראשון.

חוץ משופמן, היו לך קשרים דומים גם עם סופרים אחרים?

אני איש חינוך. הקשרים שלי היו בעולם החינוך. לא התקרבתי לעולם הזה, של הספרות. נמנעתי מזה. היה צריך לבנות מערכת חינוך, לאחר קום המדינה. לא היה אפילו זמן לכתוב. אמנם הכרתי הרבה סופרים והייתי מיודד עם חלק, אבל לא נכנסתי לתוך "המקדש" של הספרות, כמו האגודה וכדומה. רק המשורר אברהם ברוידס, איתו עבדתי על ספרי לימוד, בשנות החמישים, השפיע עלי להרשם לאגודת הסופרים והתקבלתי, אבל לא הייתי מעורב.

אתה, כמו שהקורא כבר מבין, לא אדם צעיר. בכל זאת, אתה שומר על חיוניות, פעיל מאוד. האם הגיל מסייע או מקשה?

כל אחד והגיל שלו. היכולת שלו. המתח הפנימי שלו. אני תמיד אדם פעיל. כל חיי הייתי. אינני יכול אחרת. ואני מקווה שעוד הרבה שנים אוכל להמשיך.

אני רוצה לומר שזו אולי הפעם הראשונה שאני בא לידי גילוי בצורה כזאת. מעולם לא התראיינתי – לא לצורך פרסום ולא לצורך ביקורת. תמיד כתבו מה שכתבו, לרוב בגישה אוהדת, על עבודתי הספרותית.

תודה!

פתיחתא

פירוש רש"י

מעניין כיצד פותח רש"י את פירושו לתורה. עוד לפני שהוא דורש לפסוק הראשון בבראשית, הוא מקדים שאלה כללית: מה טעם מתחילה התורה במעשה הבריאה ולא במתן תורה? והוא משיב: "כח מעשיו הגיד לעמו, לתת להם נחלת גויים, שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גויים – הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם".

המעניין הוא כיצד מנבכי ימי־הביניים המוקדמים של סוף המאה ה־11, מאי־שם בצפון צרפת, עולה שאלה כל כך מודרנית ואקטואלית – שאלת הכיבוש, שאלת הזכות, שאלת האשמה. רש"י חש כנראה מאד לא בנוח מכמה וכמה אירועים בהיסטוריה ההתנחלותית של עם ישראל וחיפש להם צידוק כולל מראש. יתר על כן, בדבריו על "ארצות שבעה גויים" יש רמז ברור להשמדת שבעת עממי כנען עליהם נצטוו בני־ישראל בספר יהושע ("לא תחיו מהם כל נשמה") ובכך הקדים היסטוריונים מאוחרים בהרבה שראו בכך את רצח־העם הראשון בתולדות האנושות. רש"י משיב מה שיכול היה להשיב לפי אמונתו ותומו, אבל לא תשובתו חשובה, אלא עצם השאלה שהציב בפתח יצירתו הפרשנית הגדולה.

משיקולים ורגישויות אלה של פרשן המקרא הראשון, דומה כי לא נותר דבר בפי המתנחלים של ימינו, אלא טענה אחת בלבד: "זו ארצנו – וכולה שלנו". בכך הם משיבים את הסכסוך עשרות שנים לאחור, כאילו לא היתה חלוקה, ולא פשרה, ולא מדינה ולא הסכמי שלום, אלא סכסוך שבטי־קמאי על בארות־מים וחלקות מרעה. אינני אומר שהשאלה לגמרי פשוטה, אבל דווקא משום כך אני חרד מאותו פתרון אלים של ליסטים.

פירוש שגב

תום שגב מעמיד את הציונות למשפט. לכאורה רק על אשמתה באי־הצלת יהודי אירופה בשואה, למעשה, דומה, על הכל, כאשר אין בפיו מלה טובה לומר עליה. לא על מגשימיה (בצילומיהם המגוחכים) ולא על מנהיגיה (עסקנים קטנים שהשואה היתה גדולה עליהם) ולא על מעשי ידיהם. והוא מתהלך לו בסרטו "המיליון השביעי" במסדרונות הגנוזים התת־קרקעיים שולף תיקים מפה ומשם, ובקולו השקט והאצור, שחימה כבושה בוערת בו, מצטט את המשפטים המפלילים כקטיגור שמימי.

נכון אמר פרופסור באואר "שגב אינו אוהב את הציונות ולא מצא חן בעיניו שביקשה לפתור את מצוקת היהודים בארץ־ישראל דווקא". אבל האמת, כפי שהשתקפה לא מציטוטים מדבריו של בן־גוריון (שאולי בדומה לשגב נהג היה להתבטא בניסוחים פרובוקטיביים – כמו בשאלת הצלת הילדים מגרמניה) אלא ממעשיו, היתה אחרת. למשל, כפי שנאמר בשידור, היה מוכן להסתפק ב"מדינת תל־אביב" לו היו מוכנים הערבים להסכים לעליית הצלה של יהודים. השאלה את מי להציל, כאשר לא ניתן להציל את כולם, נשמעת נורא, אבל להחליט היה צריך, והוא החליט, כשם שהחליט על החלוקה, שגם היא לא היתה פתרון שלם. בחשבון אחרון תעמוד הציונות למשפט ההיסטוריה, ועד לרגע זה לפחות, נראה שתצא זכאית בדין.

הדברים ארוכים ואעיר רק עוד הערה אחת: שגב, הנוהג לדבר ולכתוב תמיד על הלקח האוניברסלי של השואה, טוען בסרטו זה, כי עיתונות התקופה הצניעה את הידיעות על ההשמדה ולא עשתה מהן כותרות ראשיות. לו היה קורה ההפך, היה בוודאי טוען כך: היהודים רואים תמיד רק את עצמם...לא עניין אותם המאמץ המלחמתי הכולל...עשרות מיליוני בני אדם, אם לא מאות, מתו במלחמה העולמית, אבל בארץ עסקו רק בקורבן היהודי הפרטיקולרי והתעלמו מכל האחרים.

ע.ל.

ההחלטה שלך

סיפור קצר מאת גיורא ארליך

קודם כל, לגבי מה שאמרתי לך קודם. זה לא שאני מצטער על זה או משהו. פשוט חשבתי לעצמי ועכשיו אני רואה שזה לא נכון כל כך. שיש גם זווית אחרת לראות את הדברים. בסופו של דבר מי שיצטרך לסבול את התוצאות זה לא אני, זה אתה. אתה זה שבאת אלי ואמרת: "אני לא יודע איך לצאת מזה. אני אבוד". וכך או כך הרי אין לך ברירה, מה יש לך להפסיד? אבל זאת ההחלטה שלך. ובאמת כמו שאתה אומר אולי לא יכול להיות גרוע יותר. כרגע, כפי שזה עכשיו זה באמת לא יכול להימשך. אז בעצם נכון שזאת בסופו של דבר החלטה שלך, אני יודע שבסופו של חשבון, אחרי ששמעת מה שאני וגם סלוצקי ופיני אמרנו לך, אתה תעשה מה שאתה רוצה. ואתה צודק, יש גם אפשרות אחרת. אתה יכול לבחור לגשת לעניין בצורה שלך. למרות שאני אומר לך שוב, אתה לא בדיוק במצב שמאפשר לך לעשות את ההחלטות הנכונות. אבל כן, נכון אתה צריך להקשיב לעצמך ולעשות את הדברים כפי שאתה מבין אותם. וזאת אולי הטעות שלנו. אנחנו אומרים שאתה לא צריך את זה עכשיו, יש לך יותר מדי דברים על הראש. אבל אולי זאת הדרך הנכונה. אולי בכל זאת כאשר אתה בתוך החרא, עם הפנים למטה, תקופה ארוכה כזאת, אולי באמת עדיף לקחת את החיים האלה ולתת להם צורה, לפסל אותם, ליצור איתם. לעשות, מה שאמרת שתעשה. תיקח את המכונית שלך ותציב אותה בכיכר, ותשב לך שם עם פתק ענק: *"אני על הפנים, אני מתחת לקרשים"* או משהו כזה. שהכל יוכלו לעבור וללעוג לך או לרחם עליך. אתה תשב שם בכיכר בתוך החרא שלך, ולפני כולם תצהיר אני פה. אולי, תהפוך את זה למשהו שיעורר תשומת לב. אולי אפילו תיווצר אופנה חדשה, ואנשים במצבך יתחילו לצאת מהחורים, יישבו לידך בכיכר וכולם יכריזו אנחנו על הפנים.

בסופו של דבר זה אולי יעשה אותך מאוד מאוד פופולרי להיות על הפנים. אנחנו כולנו נצטער שאנחנו לא כמוך ואנחנו לא על הפנים, בחרא עמוק בתוך האדמה. כן. אתה אולי בעצם צודק. ואולי תיווצר באמת תנועה חדשה, של כל האנשים כמוך שהם בתוך האדמה. ואנחנו המעטים שאיכשהו מתפקדים, אנחנו כבר נתבייש בזה. נרגיש שמשהו חסר לנו, משהו לא בסדר אצלנו. למה אנחנו לא באדמה, על הקרשים, הרוסים? אולי אפילו נקנא בכם. אבל כמו שאמרתי, לבסוף, זאת הרי ההחלטה שלך.

—

גיורא ארליך הוא מספר צעיר תושב הרצליה.

פעמיים ימי־ביניים

ליאור זלמין

ימי־הביניים בראייה צולבת מוצגים בשני ספרים שראו אור לאחרונה, אחד תרגום ואחד מקור ☐ ההיסטוריונית ברברה טוכמן בספרה רב הבמות עדיין שבויה בתיאור ההיסטוריה מנקודת מבטם של השליטים ☐ פרופסור שחר בספר תמציתי ומרתק מציגה אותה מנקודת מבטן של קבוצות השוליים הנרדפות.

ברברה טוכמן: "ראי רחוק – המאה ה־14 הרת הפורענויות", תרגמה: כרמית גיאי, הוצאת דביר 1995 + שולמית שחר: "קבוצות שוליים בימי־הביניים", סדרת האוניברסיטה המשודרת, הוצאת משרד הבטחון 1995.

"יכול עולם זה שבו אנו חיים להתקיים, על־פי טבעו, בלא עימותים ובשלום? לא, בשום פנים ואופן לא" – כך שאל וענה רטורית, הנזיר הבנדקטיני אונורה בונה בחיבורו "אילן הקרבות" ב־1387. מעבר לקדושים מעטים שסיפור חייהם מעלה על נס את האידיאל הנוצרי, דוגמת הנזירים שהיו נכונים לשאת בסבל למען האחרים, היה פער עמוק ועימות חריף בין העקרון הנוצרי השואף לחסד אלוהי לבין המציאות. מעט מאד חמלה היתה בימי־הביניים. האלימות היתה נקוטה על־ידי השלטונות החילוניים והדתיים וע"י הפרטים עצמם. העונשים והעינויים היו על־פי המנהג: כריתת ידיים ואוזניים, החזקת אנשים בסד, מתיחת אברים, העלאה באש, פשיטת עור וכדומה. פושעים ועבריינים מוכים בפרגולים או קשורים באזיקים לצווארם היו מראה של יום יום. על חומות הטירות והערים הוצגו ראשים ערופים ועל עצי תליה גופות נרקבות. "התנ"ך לעניים" – הציורים המחנכים בהם עוטרו הכנסיות – הציגו קדושים מעונים, שחצים תקועים בגופם, אש לוחכת באבריהם ודמם ניגר. במשחקים שרווחו בכפרים ניסו מתחרים, שידיהם קשורות מאחורי גבם, להרוג חתול שנכבל לעמוד בנגיחות ראש. קבצנים, זונות, מצורעים, כופרים והומוסכסואלים שנדחקו לשולי החברה, נדרשו לשאת אותות קלון ונענשו. "כאלה הם הימים, ידידי, שזימן לנו הגורל. העולם מאוכלס אולי בפחות אנשי אמת, אך מעולם לא שכנו בו בצפיפות שכזו החטא ויציר כפיו", כתב פטרארקה לבוקאצ'יו ב־1366. – אבל היכן יש חמלה היום? ומי רוצה בה בכלל? הרי אנו דורשים את המגיע לנו ולא שיחוסו עלינו.

על עידן היסטורי זה הזוכה ל"רנסנס" מסוים בארץ, באיחור של יותר משני עשורים לאחר צרפת ואירופה, התפרסמו לאחרונה שני ספרים מרתקים. הראשון ספרה של פרופ' שולמית שחר "קבוצות שוליים בימי־הביניים" והשני ספרה של ברברה טוכמן "ראי רחוק, המאה ה־14 הרת הפורענויות". פרופ' שחר, המתקשה להסביר את טיבו של "רנסנס" זה, מנסה להציע מספר הסברים: היותנו כפר גלובלי בו הכל מאד מהיר ומפוזר, הפרוק ליחידות פוליטיות קטנות, תחושה של תקופת מעבר, רומנטיזציה של ימה"ב כפיצוי לחברה הצרכנית העכשווית, ומשיכה אסתטית. למרות התדמית האלימה של ימה"ב – נשים זכו לזכויות שוות רק במאה העשרים והן עדיין נאבקות – אומרת שחר כי אם בימה"ב היו מקרים של נטישת תינוקות ורציחתם (מה שמתחולל גם בימינו) לא היתה זו נורמה שזכתה לאישור ולגיטימציה. להפך – הנצרות הכירה בזכות החיים של הילד. יתר על כן – מאחר שמרכיב הזהות היה דת ולא מוצא, הלאומיות לא היתה מוכרת ולא שימשה כמקור ללגיטימציה. לכן לא היתה בימה"ב בעיה של מיעוטים אתניים ולאומיים.

הכרתן של השתיים במאמר אחד, וליתר דיוק, הכללתה של ברברה טוכמן ברשימת ההיסטוריונים האמונים על דיסציפלינה למדנית של "היסטוריה אובייקטיבית" היא, עבור רבים, כהכנסת צלם להיכל. אין ספק שיופיים של שני הספרים, על אף השוני הקיים ביניהם, נובעת מהעובדה ששתי החוקרות, כל אחת בדרכה, הצליחו להפוך תעודות וכרוניקות בנות התקופה, לרלוונטיות לקורא בן ימינו. לוי שטראוס התייחס לשימוש השונה בו עושים החוקרים באירועים היסטוריים. לדבריו, כשבודקים כל אחד מהמרכיבים של החיבורים ההיסטוריים בבידודו, הוא מתגלה כמקמק מאד. "אולם עקביותם של חלק מן המרכיבים באה להם הודות לשיטה, שאפשר לשלבם במערכת שמנוחיה אמינים פחות או יותר כאשר בוחנים אותם לאור הלכידות המקיפה של הסדרה", כותב לוי־שטראוס.

ברברה טוכמן

שולמית שחר

ספרה של ברברה טוכמן אינו רק נשף־מסיכות מוצלח על עלילותיו של האביר אנגרן דה־קוסי השביעי 1340־1397, שכונה ע"י הכרוניקאי שלו ז'אן פרואסר "המנוסה והמיומן ביותר בכל אבירי צרפת". "ראי רחוק" מצוי איפשהו באמצע על קו הרצף הדמיוני שבין ספריה של ההיסטוריונית פרופ' שולמית שחר על מצבם של האשה, הילד ואנשי השוליים בימי־הביניים, לבין דמותו ההיסטורית הבדיונית של זנון איש המאה ה־16 ברומאן ההיסטורי "היצירה בשחור" שכתבה האשה הראשונה שנכנסה להיכל בני־האלמוות של האקדמיה הצרפתית, מרגריט יורסנאר. טוכמן מודעת לביקורת הצפויה מצד הממסד ההיסטוריוני. כבר בפתח ספרה היא מציגה את המיתרסים שלה – "אפשר לקבל כאקסיומה שכל קביעת עובדה על ימה"ב תיתקל בקביעה הפוכה או בגירסה שונה. סתירות, מכל מקום, הן חלק מן החיים ולא רק עניין של ראיות מנוגדות. יש לזכור שגם ימה"ב משנים צבעם בהתאם לעין המתבונן. דעות קדומות של הסטוריונים והשקפותיהם – וכן בחירת נושאי התייחסותם – השתנו באופן ניכר במהלך 600 שנה", קובעת טוכמן, המודה כי על הפערים הנובעים מחוסר מידע גישרה בספרה "בהסבר הטבעי הסביר ביותר". בנקודה זו הולכת טוכמן בעקבות ר' ג' קולינגווד (collingwood) שהדגיש שההיסטוריון הוא בראש ובראשונה מספר סיפורים, וטען שרגישות היסטורית מתבטאת ביכולת לחבר סיפור מתקבל על הדעת ממצבור של עובדות, אשר לפני עיבודן היו חסרות פשר.

ההיסטוריונים נדרשים לכן להפעיל את "הדמיון הבונה". דמיון זה מגלה להיסטוריון כמו לבלש המעולה – "מה בוודאי אירע". קולינגווד תיאר חוש זה כיכולת "להציץ" את "הסיפור" הצפון בראיות, או את הסיפור "האמיתי" הטמון בסיפור "הגלוי" או המסתתר מאחוריו. ברברה טוכמן אורגת במלאכת מחשבת על שטיח קיר ימי־ביניימי רב צבעים ועלילות את דיוקנו הנעלם של אנגרן על רקע התקופה, כאשר הקרחת שלו, היא הפרט היחיד הנוגע להופעתו החיצונית עליו יש לנו עדות ברורה. היא הולכת אחר האביר שלה "בעקבות נסיבות ורצף של חיים ממשיים בימה"ב, מובלת לאן שהם יובילו אותי, ואני סבורה שהם מוליכים אותי לגירסה אמיתית יותר של התקופה מאשר אילו כפיתי עליה תוכנית משלי", מצהירה ההיסטוריונית טוכמן.

למרות כשרונה הרב בהצגת תמונת עולם, ערכים ואמונות שרווחו בימה"ב תוך אימוץ מרכיבים של אסכולת ההיסטוריוגרפיה הצרפתית "ההיסטוריה של המנטליטה" (mentalite); היא עדיין עוסקת בעיקר בהיסטוריה של בעלי הכוח, והשררה. לכן אין זה מפליא למצוא אצלה ציטוט של ההיסטוריון האנגלי גיבון שקבע כי "כאב עז ותר התוקף איבר בגופו של אדם יכול למנוע או לדחות מצוקות של אומות". ובראייה הימי־ביניימית של החברה כגוף, ברור כי האבר החשוב בו עוסקת טוכמן משול לשועי הארץ, שעמם נמנה אבירה, דה־קוסי, המזכיר לה את ג'ורג' ושינגטון.

אף אם אנו מפקפקים באמינותו של רומאן היסטורי, שהרי אנשים כותבים ויוצרים דמויות בדיוניות על־פי מה שהם מכירים, עדיין יש מקום להצצה לעולם אחר בצורה חיה ומרתקת. במלוא נראותה הנהדרת נפרסת בפנינו המאה ה־14, עליה אמר הדוכס דה סולי 200 שנה מאוחר יותר, כי היא "שופעת אירועים קשים ומרים... היא היתה קברם של החוקים הטובים והמוסר התקין בצרפת".

הספר עמוס מאין כמוהו ויש לקרוא בנשימה ארוכה. חובבי מוות, תיאולוגיה, מגיפות, תאטרון, מין, מסעות־צלב, אופנה, תכסיסנות פוליטית, אהבהבים, עינויים ומלחמה ימצאו בו עניין. פרופסורים לא ירשו לעולם, לצטט ממנו, אך, אם יהיו כנים, יש לשער שימליצו עליו בחום כמעורר תאבון, למתעניינים, ולהדיוטות.

בניגוד לטוכמן העוסקת במיעוט קטן בעל עוצמה פוליטית, עוסקת פרופ' שחר בשוליים חברתיים, שהם רוב רובה של אוכלוסית אירופה, אך הם משוללים עוצמה פוליטית. ספרה האחרון הוא המשך טבעי לספריה "המעמד הרביעי" – הדן בנשים ולספרה "ילדות בימה"ב". מבחינה היסטוריוגרפית היא הולכת בדרך אותה היתוו היסטוריוגרפים־סוציולוגים ופילוסופים צרפתיים בעיקר אנשי ה"היסטוריה של המנטליטה" (היסטוריה של הדעיונות) ואלו שעסקו בקבוצות מיעוט כפוקו. תחום מחקר שקיבל תנופה בשנות השישים והשבעים עם התנועות השונות לשוויון נשים, שחורים, הומואים ואחרים. בספריה היא מנסה להתגבר על מה שנחשב לכשל הגדול שבכתיבה היסטורית על ימה"ב, שיתכן וטוכמן עדיין לכודה בו – כתיבה מנקודת מבטם של הגברים והחזקים אותם משרתים הכרוניקנים. כתיבה המקיאה ומוחקת, בין השאר, גם את הנשים, האיכרים, והכופרים.

אף אם קבוצות שוליים עלו וירדו מעל בימת ההיסטוריה בחברות השונות הן תמיד התקיימו. קיומן הוא צורך קיומי לחברה המגדירה עצמה, ומנסה לייצב ולחזק את האינטגרציה והזהות העצמית של המרכז. שולמית שחר מצטטת את ההיסטוריון האנגלי הלורד אקטון שקבע במחצית השניה של המאה ה־18, כי מידת הסובלנות של חברה יכולה להימדד על־פי דרגת החופש המוענקת למיעוטים בקרבה – ומי כמונו המעידים להביט במראה יודעים זאת.

פרופ' שחר עושה שתי הבחנות יסודיות בין קבוצות השוליים בעידן הטרום "פוליטיקלי־קורקטנס". הראשונה: בין קבוצות שוליים שאינן מיעוטים: ילדים, זקנים, נשים ו"חסרי־כוח"; לבין קבוצות שוליים במובן המצומצם, כמו מיעוטים אתניים ודתיים, בעלי מקצועות שונים, מלווים בריבית, זונות, עניים, הומוסקסואלים, חולי נפש, מצורעים ונכים.

השנייה היא בין קבוצות שוליות מתוך בחירה כיהודים, מוסלמים וכופרים הנכונים לחיות בגאוות, מתוך הרגשת ערך עצמי ולשלם את מחירה, לבין שוליים של חסרי־בחירה כהומואים, זונות ומצורעים. אלו האחרונים הם קבוצת המיעוט בעלת "הוותק" הרב ביותר וזו שהיוותה יותר מכולם מקור ואיום עבור החברה כולה.

מעניין לציין, אומרת פרופ' שחר, שצורת האיום על המצורעים היתה באמירה כי יסולקו ממקום הבידוד לחברה הפתוחה. איומם של הכופרים היה בעיקרו כלפי הכנסייה וערעור החברה, אך הם לא נתפסו כמצורעים המהווים סכנה מיידית וריאלית.

נראה כי שולמית שחר לא תהיה מוכנה, בלשון המעטה, להצטרף להצהרה של ברברה טוכמן כי "יש משהו מרגיע בידיעה שהמין האנושי עבר תקופות גרועות יותר". היא מסיימת את ספרה הקצר והמרתק, שבו מעידים השוליים על החברה כולה בפרק הדן בהיווצרותה של חברה רודפת. תוך הסתייעות בספר בשם זה שפרסם ההיסטוריון האנגלי רוברט מור ב־1987. לטענתם, מאחר שהגדרת השוליים משרתת את תודעת האנחנו, הפיכת החברה לרודפת התרחשה לא בשל רדיקליזציה של השוליים או לחצים מלמטה, אלא בשל הרצון של בעלי הכוח והסמכות לייצב ולחזק את שלטונם. לדעתם דפוס זה הטביע את חותמו על ההיסטוריה המערבית מאז ועד היום. ולא נותר אלא להצטרף לדבריו של וולטר שאמר – "ההיסטוריה לעולם אינה חוזרת על עצמה, אך האדם כן".

אן סקסטון

לרצות למות

היות שאתה שואל, רב הימים אינני מצליחה לזכר.
אני מהלכת בבגדי, לא נכרת במסע זה.
אחר כך חוזרת תאוה בל תתאר כמעט.

אפלו אז אין לי דבר נגד החיים.
אני מכירה היטב את עלי העשב שאתה מציג,
את הרהיטים שהצבת תחת השמש.

אך להתאבדויות יש שפה מיחדת.
כמו נגרים הן מבקשות לדעת אילו כלים.
הן אף פעם לא שואלות מדוע לבנות.

פעמים גליתי כונותי בפשטות שכזו,
החזקתי באויב, אכלתי את האויב,
רכשתי את אמנותו, את הקסם שלו.

בדרך זו, כבדה ומהרהרת
חמה משמן או מים,
נחתי, מזילה ריר מחור־הפה.

לא חשבתי על גופי בחד המחט.
אפלו הקרנית ושירי השתן נעלמו.
התאבדויות בגדו כבר בגוף.

מתות מלדה, לא תמיד הן מתות,
אך מסנורות, אינן יכולות לשכח סם כה מתוק
שאפלו ילדים היו מביטים בו ומחיכים.

לדחף את כל החיים האלה מתחת ללשונך! –
זה, כשלעצמו, הופך לתשוקה.
מות הוא עצם עצובה חבולה, היית אומר.

ועדין היא מחכה לי, שנה אחר שנה;
לחבש בעדנה פצע ישן,
להריק את נשמתי מכלאה הרע.

מאזנות שם, התאבדויות נפגשות לפעמים,
זועמות על פרי, ירח מנפח,
מותירות את הלחם שחשבו בטעות לנשיקה,

מותירות עמוד בספר פתוח ברשלנות,
דבר־מה שלא נאמר, שפופרת הטלפון שמוטה
והאהבה, היתה מה שהיתה, מחלה מדבקת.

מאנגלית: עודד פלד

אן סקסטון (1928־1974) היתה תלמידתו של המשורר רוברט לואל, נמנתה עם השורה הראשונה של משוררי הוידוי האמריקאים במאה הזו ועיצבה בכתיבתה מעין מיתולוגיה פסיכולוגית. סקסטון, כמו חברתה הטובה סילביה פלאת, הרבתה לכתוב על התאבדויות ומוות, ולבסוף שמה קץ לחייה, אחרי עשרה שנים לאחר שביכתה את התאבדותה של פלאת. בין ספריה הרבים: "שירי אהבה", "טרנספורמציות", "[illegible]" ו"לחיות או למות" (1966) ממנו לקוח שיר זה.

לנגוע בגופך בכתיבה מלוחה

רפי וייכרט

יאירה גנוסר: "היופי מעיר הערה", הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1995.

יופי, הערה, והארה – הם שלושת המרכיבים של ספר שיריה החדש של יאירה גנוסר, שעניינו אהבה ארוטית אל בחור צעיר – היוצרים מערכת יחסים סבוכה.

שם ספרה החדש של יאירה גנוסר – "היופי מעיר הערה" – מזמין משחק מילים. להעיר הערה פירושו של דבר להגיב תגובה, אולם מי שיקרא בשירי הקובץ הזה ברור לו שכוונת המחברת היא גם שהיופי מאיר הארה. וכך שתי ההתייחסויות הללו קיימות בו ומהוות בעצם את החתימה המרכזית שלו, שמעסיקה חלק ניכר מהשירים.

מדובר באהבה ארוטית אל בחור צעיר שסימני ההיכר שלו פזורים באופן מרומז בשירים השונים: "זאתה, דקיק, כשתפסיק להיות קצין בצה"ל, איך תגדל?" (עמ' 16); "כזה באת אלי,/מארץ עלמים מתגברים/מרכין ראש מבויש, נכון,/מסמן כי אתה הגבור" (עמ' 20); "...על כן עלמות אהבוך/ואני אינני עלמה,/הלוא ציווית את הנערים לבל יגעו בי..." (עמ' 35). מערכת יחסים סבוכה זו מביאה לדוברת את מתיקות הדבש (דימוי שחוזר ומופיע בשירי הקובץ) אך גם מסבה לה יסורים, מבוכה ולבטי־גיל. לרגעים נזנחת ההתמודדות עם הפער הבלתי־נמנע בין זוג האוהבים לטובת שירי אהבה־הערצה לנעורי הנאהב, המקרינים גם על הדוברת. כך, בשיר 'מקלחת' הרחצה המשותפת נתפסת באופן מועצם כמקור של השראה: "עם לחות המקלחת ארוזה,/עדיין לחה, כולי איתך, לכתוב אותך, לכתוב עליך,/מה קרה לי?/יש. אתה חי וקיים,/אפשר לנגוע בגופך בכתיבה מלוחה, פתאום/אני יודעת לכתוב על איש רטוב..." (עמ' 10).

בשיר 'זמר' האהבה הופכת את האשה לנערה שקספירית, המזמרת על נער בעדן ורב תפארת המדליק בה דליקת ענק שכל מכבי האש מאזור הצפון ספק אם יכבוה. תיאורים המועצם־מוגזם (ההיפרבולי) של הנאהבים מגייס לשורותיו לא רק את שקספיר, אלא את סיפורי התנ"ך, יצירות אמנות (רצפת פסיפס בבית שאן, המונה ליזה, מאטיס, ועוד) ומיתוסים נוספים וכן יוצרים שונים שעימם מנהלת הכותבת דיאלוגים גלויים או סמויים. למשל, אנה אחמטובה (עמ' 15), אברהם חלפי (עמ' 19), יונה וולך (עמ' 65), אלתרמן (עמ' 69), צ'כוב (עמ' 77), חיים גורי (עמ' 78) ועוד.

נראה כי האסמכתות הספרותיות הרבות שמגייסת כאן המשוררת, שייכות לאותה הערה שהיופי מבקש להעיר. זו, כאמור, ההערה על יחסי אהבה בין אשה מבוגרת לאיש צעיר, שביצירה ניתן, אולי, להתגבר על קשייה, אך לא כן במציאות הרגילה והיומיומית. זו משמעות היופי הזה,

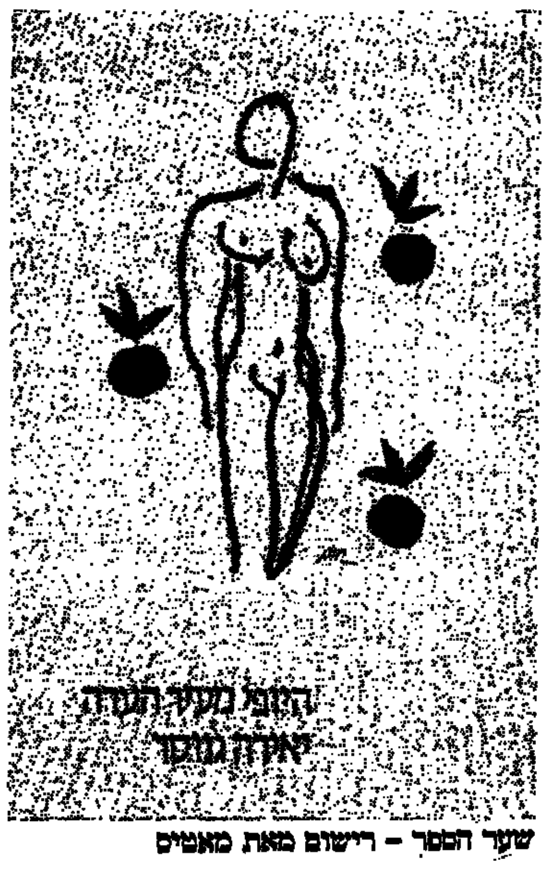

שער הספר – רישום מאת מאטיס

משמעות ההארה וההערה כאחת, שספק אם יש לה סיכוי: "היום אני מורה/איתך אני כבדה/לא אדע לעוף,/ולא היה לי טרף קל,/רק הפה מלא נוצות./אני רק השועל" (עמ' 54). או בתחתית אותו העמוד: "מורה לשעות בגידה,/הייתי תלמידה/לי שפתיים מלאות/נוצות מנוצותיך" (שם).

אולם למרות העומס התווייתי המצוי מטבע הדברים בשירים הללו ולמרות הגיבוי התרבותי, שאינו פוסח על אף אחד מן הטקסטים, הקורא מקבל את התחושה, כי הרגשות מתנהלים להם בערוצים מוכרים מדי. כוונתי לשורה של דמויים וצירופי לשון מובנים־מדי המופיעים בגוף השירים או במקום אסטרטגי כסיומם. לדוגמה, מה שגור יותר משורות הפתיחה של השיר 'מזרח ומערב' שבו מרומים שני הנאהבים לשני הכיוונים והאהבה מוגזמת לממדים טוטאליים: "גבר ואשה, מזרח ומערב,/אותך אני רוצה. לא גבר אחר./שום גבר אחר./לי אתה קטע קוסמוס שלו,/אין התחלה ואין סוף,/כאהבתי אותך" (עמ' 50). החוויה הרגשית המתוארת כאן ענקית, מובנת לכולנו, מעוררת בנו געגוע לרגש חובק כל, אך המילים פורטות אותה למטבעות גדולים מדי או קטנים מדי. דוגמה אחרת, המעמידה ניגוד באמצעות דימוי בין הדוברת לאהובה, אנו פוגשים בסיום השיר 'על גשר הירדן', אשר שוב גדוש מדי בפאתוס, בדימויים שגורים והחרוז בנאלי, מבדי לשכנע: "אתה על גשר הירדן,/אתה לא עולה,/אני מולדת. אתה גולה. כתייר אלי תחזור.//מה צומת, צומת, צומח בלי מים/מה בוכה, בוכה בלי דמעות,/מה בוער, קשה לכבות" (עמ' 37).

אולם לא כל השירים כאלה. ישנם גם שירים "נקיים" יותר, שבהם נוהרת הכותבת. כשהסיטואציה צנועה יותר הלשון פחות נוטה לפיוט ויש בה יותר קונקרטיות או נעצר שיר אמיץ. למשל, ניתן להביא את שיר הנושא של הקובץ "הוזה בסתר יש": "זאתה, דקיק, כשתפסיק להיות קצין בצה"ל, איך תגדל?/תלך ללמוד משהו? דיברת על היסטוריה, אולי/עם ישראל. גם זה יפה, תכין לך עתיד./במגילות האבק של בית שאן עולה יפיפיה מפסיפס./בצבע המוקפד, השלו, בלחי המוצלת, יופיה נקי/כיופי שלך: עיניים אדישות ליופי כנדר שלם וגדול/אבל אלי עיניך חמות, והפה מדבר/עוד הרטט הוזה בסתר יש/ויש לנו הדר בו היופי מעיר הערה" (עמ' 16). הדימויים כאן בולטים בדיוקם. אין כאן הגזמה ופאתוס ומכאן יופים. הצבע מוקפד ושלו, הלחי מוצלת, היופי מעיר הערה בתוך הדר. כלומר, כשההתלהבות מרוסנת בתוך הדיוק וההקפדה דווקא אז מתגבר כוחה והיא משכנעת בחוויה המתוארת.

השיר 'גשם', למשל, מתחיל באופן יפה וצלול ובדימוי מעניין בתיאור הדברים שיש להניח בשירים כ"במערות קברים של המשפחות השליטות/יונחו כלי בית, כלי עבודה, וכל המצרכים הארציים/המלווים אדם לשימושו בעולם האמת" (עמ' 6). אולם המשכו, העובר לתאר את הדוברת, גולש, לטעמי, ממידה שקולה זאת: "לי פסלון גוף מארך/גוע אדם דקיק, מופשט לידי/כאהבתי הנואשת לגשם רחוק, מכה בהפתעה בלי רוך,/רגע ארוך נוגע הגשם בשניים" (שם). כשאומרים במפורש שהאהבה היא נואשת, היא כבר מופקעת מיאושה.

דומה שלו השיגה הכותבת בכל שיריה את המסקנות האמנותיות שהסיק מאטיס בציור שבחרה לשער הספר, היה הדבר מיטיב עם קובץ שירים זה. כוונתי לציור דמות האשה העירומה שעשויה רק קווי מיתאר שחורים ולא ממולאים בצבע, אך מוקפת בשלושה תפוחים כתומים המקיפים את הגוף הצמוק בתשוקה והיווה. צמצומו של מאטיס בקונטורים ובצבעים אקספרסיבי ומרגש דווקא בגלל הרעיון שהתשוקה הבוגרת והבשלה היא כמיהה חנוקה ונואשת, היודעת את יתרונותיה ומכירה במגבלותיה, ולא אהבתו הנאיבית של ילד ההולך וחוזר על המדרכה (ראה סיום השיר 'בלוז', עמ' 56).

רוברט הריק

שני שירים ממזריים

שקר המשי והבל השש

קחו את המשי קחו את השש,
כנף תפארה לא אמשש,
תנו את גברתי לי כמו שהיא,
כשערמה היא למשעי:
כי את חושי כליל כובשים
רק מבושים, לא מלבושים.

הראי לי רגליך

הראי לי רגליך במלא הודן,
הראי לי מלכות של בשר ודם:
הראי לי אותה גבעה של תשוקה,
אשר מעין תחתיה נבקע:
הראי לי מתניך, ואז, בלי קול,
השילי משיך, והראי לי הכל.

תרגמה מאנגלית: חנה ניר.

"מתוך שירים ממזריים" – ארוטיקה היתולית מהמסורת האנגלית, ערכה ותרגמה חנה ניר, ספרית פועלים, 1995. מובא לטו באב, חג האהבה במסורת ישראל, החל מחר.

סוף פסוק – סיום הוויכוח על "בנין אומה או תיקון חברה?"

מלל רדיקלי

דב בר־ניר

לא סתירה אימננטית יש בין ציונות לסוציאליזם, אלא התפתחות דיאלקטית □ שטרנהל עיוור למהותה של המהפיכה הציונית מעיקרה ודבק במלל רדיקלי ומתנשא □ הסוציאל־דמוקרטיה המודרנית זנחה מכבר את השקפת העולם המרקסיסטית והשמיטה ממצעיה את מלחמת המעמדות, אולם שטרנהל מוסיף לדבר עליה לפי דוגמאות רומנטיות מן המאה הקודמת □ הנסיון לגמד את דמותם של אבות תנועת העבודה, מגמד אף את הספר עצמו.

זאב שטרנהל: "בנין אומה או תיקון חברה?" ספריית אפקים, עם עובד, 470 עמ' 1995.

פרופסור זאב שטרנהל כתב מחקר עמוס ומתועד, החוזר על נושאיו העיקריים בוואריאנטים שונים עד לעייפה. אילו הסכמתי למשנתו הייתי מסיק את המסקנה שכל חיי חזיי תנועות העבודה בארץ היו לשווא, מקח טעות היסטורי ללא תקנה.

למעשה הכל כבר מקופל בכותרת ספרו: בניין אומה – או תיקון חברה. זו כל תורתו כולה על רגל אחת: המחבר סבור שיש סתירה אימננטית בין הערכים האוניוורסאליים של הסוציאליזם לבין הערכים הפרטיקולריים של הלאומיות (187). לדבריו, סתירה זו לא ניתנת לביטול כלל ועיקר, וגם הלאומיות היהודית אינה יכולה להימלט ממנה (27). האבות המייסדים של תנועת העבודה בארץ הבינו מוקדם מאוד כי קיימת סתירה מהותית כזאת בין סוציאליזם ולאומיות, והם בחרו בלאומיות על חשבון הסוציאליזם (198). אמנם בכמה קטעים בספר הוא מעלה על נס את דב בר בורוכוב על נסיונו ליצור סינתזה או איזון (100) בסתירה האימננטית האמורה, אבל אינו טורח כלל להסביר כיצד הגה זאת בורוכוב. הקיצור – כל התיאוריה הלאומית וגם המרקסיסטית, של תנועת העבודה עומדת כאן, לפי השגתו, למבחן מכריע.

הפלוגתה העיקרית עם שטרנהל, איפוא, היא על השקפתו בדבר הסתירה האימננטית, כביכול, בין לאומיות לסוציאליזם, בין ערכים אוניוורסליים לפרטיקולריים. וכבר כאן מתבקשת שאלה מרכזית: לאיזו משתי הקטגוריות הוא משייך את זכות ההגדרה העצמית של העמים – האם זו זכות אוניוורסלית, או פרטיקולרית? בעצם כבר השיב על־כך הקונגרס הרביעי של האינטרנציונאל הסוציאליסטי בלונדון ב־1896: "הקונגרס מצהיר כי הוא מחייב את הזכות המלאה להגדרה העצמית של כל האומות", ובטאון האינטרנציונאל הוסיף: "תנאי מוקדם לתנועת פועלים בינלאומית היא ההתפתחות הלאומית החופשית המלאה". היכן כאן, איפוא, הסתירה האימננטית של שטרנהל? ודאי, מכלל חשבון העמים, הוציא האינטרנציונאל באותם ימים, את העם היהודי.

אם כן, אין סתירה אימננטית, אבל יש סדר קדימויות הגיוני. הרי אי־אפשר להקדים את המאבק המעמדי למאבק הלאומי באומה שטרם השתחררה. גם בורוכוב, שהמחבר מסתמך עליו כמרקסיסט מהימן (אך מביא מפיו ציטוטים סלקטיביים רק מן "הפלטפורמה שלנו") אומר במסתו המפורסמת "מלחמת המעמדות והשאלה הלאומית" משנת 1905, כי עמים נורמליים פתרו מזמן את שאלתם הלאומית, אך עמים מדוכאים "נתונים תמיד בתנאים לא־נורמליים...הם לא נורמליים במקרה שנעדרת או מקוצצת הטריטוריה וצורת המגן שלה – העצמאות המדינית, חופש השימוש בלשון וחופש ההתפתחות התרבותית. תנאים לא־נורמליים אלה מביאים לידי הרמוניזציה את האינטרסים אשר לבני האומה. בפני לחץ חיצוני מתקפחת גם עצם המלחמה המעמדית והסולידריות הלאומית מתגלגלת ביותר שאת..."

לכל אלה מוסיף בורוכוב הערה מכרעת: בלי שחרור לאומי אין שחרור סוציאלי. לא רק שאין ניגוד ביניהם, אלא קיים ביניהם קשר דיאלקטי ואף קדימות של המאבק הלאומי במאבק האומה על שחרורה. הערה משמעותית נוספת היא הצורך בשיתוף פעולה בין־מעמדי בדרך להגדרה עצמית ולשחרור לאומי שהוא קורא לו "הארמוניזציה" של האינטרסים, ואף "הקהיית הניגודים המעמדיים".

לכל אלה אוסיף הערה משלי (המבוססת על עבודת הדוקטוראט שעשיתי בנושא "המרקסיזם הציוני" באוניברסיטת שטרסבורג) כי בורוכוב קבע שארץ־ישראל תיבנה בדרך קפיטאליסטית, או לא־תיבנה כלל, וכי הבורגנות היהודית השלטת תמלא בציונות את התפקיד היוצר, ומעמד הפועלים את התפקיד המשרת – מבלי שהפרולטריון יזרוק את הגט למפעל הציוני משום שבניין אומה קודם לתיקון החברה. אבל, בפועל לא כך היה, ובציונות המתגשמת התחוללה מהפכה חברתית ללא תקדים, ששטרנהל מגמדה ביודעין בכנותו אותה מהפיכה אישית, או תרבותית גרידא.

ברוכוב סבר, איפוא, שהציונות תתגשם בדרך קפיטאליסטית: סירקין האמין שהיא תתגשם בדרך סוציאליסטית, ושלמה קלפנסקי, המרקסיסט המפוכח, אמר שאלה ואלה דברי אלוהים חיים. כלומר, בארץ יקום משטר התיישבותי ומשק לאומי מעורב, שבו החקלאות תהיה שיתופית וקואפרטיבית בעיקרה, העיר תהיה תעשייתית־קפיטליסטית, ובמרוצת הימים, עם התפתחות הכלכלה והחברה, תיפול ההכרעה בין סוציאליזם לקפיטליזם. משמע לא "סתירה אימננטית", אלא "סבך דיאלקטי" בין שתי התכליות.

מהו אם כן "המחדל" כביכול של תנועת העבודה הישראלית בתיקון החברה? אהיה האחרון לעשות אידיאליזציה תמימה של החברה הישראלית, אולם חשיפת המומים בהם עוסק המחבר לתיאבון, נעשית בלי הבנה יתרה. שטרנהל דן, למשל, ברותחין את הקואופרציה הבין־מעמדית, אך אינו מציג לה שום חלופה. איך היה הוא בונה את הארץ על טוהרת מלחמת המעמדות ותוך מלחמת חורמה בהון הפרטי כפי שהיה כתוב בקונטרסים מרקסיסטיים לפני שנות דור? וכיצד היה היה מעלה מיליוני עולים מכל הארצות והמשטרים, שלא במשק חופשי ומעורב? שמא היה עלינו להקים כאן מעין קובה של קסטרו, או וייטנאם, תוך נעילת שערים בפני כל מי שאינו נשבע למרקסיזם?

מהו איפוא פשר האלטרנטיבה התמוהה המתנוססת בראש ספרו "בניין אומה, או תיקון חברה?" – אלא אם כן מקופל בה ויתור על בניין אומה לטובת תיקון החברה?

שטרנהל סבור, כי היסטורית אמנם ביצענו מהפיכה לאומית, תרבותית ואישית, אפילו מרשימה, אך לא ביצענו שום מהפכה חברתית ראוייה לשמה. האמנם? לדבריו, במרכז ההוויה היהודית־הציונית־המתקדמת עמד מה שהוא קורא "תיקון האדם היהודי" (50) אך מאחר שלא קמה תחת שמי ישראל חברה שוויונית לתפארה ותנועת עבודה בעלת פרוגרמה מרקסיסטית ואוניוורסלית, ממילא אסור לנו לומר כי ביצענו מהפכה חברתית ראוייה לשמה. נראה כי שטרנהל עיוור למהותה של המהפכה הציונית מעיקרא, שלא היתה רק מהפיכה לאומית אלא גם חברתית – שינוי בסיס הפרמידה הבורוכובית הידועה. הרי זה שייך לאלף־בית של קיומנו כאן, ומוטר שמיליוני עובדים, המשכימים קום בבוקר לעבודת יומם בתעשיה, בחקלאות, במדע, בשרותים, ובעשרות ומאות תחומים נוספים בישראל של 1995 – פרי שידוד המערכות הכביר שחוללה הציונות – אינו מעורר בו שום השתאות.

על ההסתדרות אומר שטרנהל, כי היתה זו הצלחה מסחררת שהקימה את הענק הכלכלי הגדול ביותר בארץ (228) ושסיפקה בתקופת המנדט הבריטי את מירב הצרכים הכלכליים, החברתיים והרוחניים של השכירים בישראל (230). אך כלום מברך שטרנהל על הצלחה זו של הפועל העברי והנהגתו? לאדרבא. הוא קובל על כי מושג "המעמד", בשל כלליות ההסתדרות, נותק, ממשמעותו האידיאולוגית (230) ומעלה פירכה חדשה, כאילו סיפוק מרבית הצרכים של העובד על־ידי ההסתדרות יצר תלות קונפורמית בהנהגה, שכפסע בינה ובין יצירת מפעלים לשם שלטון על הבריות. כל מה שהוא מוכן לומר זה, כי המערכת ההסתדרותית היתה מגוייסת למטרה אחת עליונה של בניין אומה (399).

כאדם שעלה לארץ כחלוץ בשנות השלושים, צר לי על כי אין הפרופסור הנכבד משכיל לראות בנו, חברי ההסתדרות באותם ימים, מה שהיינו באמת ובתמים – בני־אדם בני־חורין, שאינם נופלים כהוא־זה בעצמאותנו המחשבתית והאינטלקטואלית משטרנהל עצמו. ההסתדרות בתקופת הזוהר שלה, לא היתה אמנם שמש ללא כתמים, ובכל זאת היתה מפעל אדירים שנישא בגאווה על כתפי חבריה והנהגתה.

אולם שטרנהל בשלו. הכיצד? – הוא אומר – הרי קמה כאן חברה מעמדית ולא־שוויונית, עם פערים גדולים בין המעמדות ובין העובדים עצמם? לדבריו, נסתם הגולל על נסיונות השוויוניים עם פירוק גדוד העבודה במחצית שנות העשרים, וכל מה שבא אחריו, כולל ההתיישבות העובדת, שוב לא נחשב בעיניו (274).

בהציגו את השוויוניות כסימן־היכר עליון למה שהוא מכנה מהפיכה חברתית, מתגלה כאן, שטרנהל כמי ששייך, בעצם, לרדיקליזם המילולי ולא לרדיקליזם האמיתי. ייאמר, איפוא, ברורות: בשום תקופה בחיי הישוב, לא היה סיכוי לשכר שווה לכל העובדים, דבר שייתכן רק במסגרת קופה מרכזית משותפת אחת. כאירוע קצר חד־פעמי התרחש הדבר בימי גדוד העבודה בכבישים במעין קומונה של יחפנים – אולם ברגע שהתחוללה דיפרנציאציה במקצועות ובמקומות העבודה לא יכלה שום קומונה כללית להחזיק מעמד. שטרנהל, התובע בלי הפסק את עלבון המרקסיזם, צריך היה לדעת שהקומונה המיוחלת אינה מן העולם הזה, ותוכל להתרחש אולי, רק באחרית הימים. בינתיים יש פערים בשכר, והמלחמה הסוציאליסטית, או המרקסיסטית, מתנהלת נגד חלוקה עושקת מדי של ההכנסה הלאומית ולמען שיפור תנאי השכירים. המאמין שטרנהל באמת ובתמים באפשרות של אירגון כל חברי ההסתדרות במסגרת קומונה אחת גדולה (381) או שכל הדיבורים הללו הם לתפארת המליצה בלבד?

אין פלא, איפוא, שגם אותו חלק בספרו העוסק במה שנקרא בפיו ערכים אוניוורסליים, תוך עימות עם ערכים פרטיקולריים (הכוונה לערכים כמו סוציאליזם, סוציאל־דימוקרטיה וליברליזם, כאילו הם נוגדים מהותית את כל מה שעשתה תנועת העבודה בישראל) רצוף פירכות לרוב: נתחיל מן המרקסיזם, שהמחבר עושה אותו לנחלת הסוציאל־דמוקרטיה המערבית. ובכן לא דובים ולא יער. הסוציאל־דמוקרטיה המודרנית בימינו, אינה מאמצת עוד לעצמה את השקפת העולם ואת המתוד המרקסיסטי, ופרט לאיזכור מעורפל אצל פרנסוא מיטראן, נעלם המרקסיזם ממצעי כל המפלגות הסוציאל־דמוקרטיות במערב. במצעי המפלגות הללו לאחר מלחמת העולם השנייה, לא תמצא אף פסוק אחד על מלחמת המעמדות. המפלגה הסוציאל־דמוקרטית הגרמנית גיבשה לעצמה כבר ב־1959 מצע הנפרד רשמית לא רק מן המרקסיזם, אלא גם מן הסוציאליזם, והוא מתייצב על בסיס של כלכלת־שוק המוגדרת בפי מנסחיו "כלכלת־שוק סוציאלית". הלייבור הבריטי מחק לא מכבר ממצעו את התביעה להלאמת אמצעי־הייצור, אף בהיקף מוגבל ביותר. זו הסוציאל־דמוקרטיה הממשית בימינו, ולא זו האידיאלית, המצויירת על־ידי שטרנהל לפני דוגמאות רומנטיות מן המאה הקודמת. והוא הדין בליברליזם שגם בו טועה המחבר באורח דומה.

לבסוף חובה לומר דבר על כתיבתו המתנשאת של שטרנהל כלפי האישים המייסדים של תנועת העבודה, עליהם הוא כותב בזילזול מרהיב. וכך הוא מתאר את רמתם האינטלקטואלית: "תפיסה המשלבת שטחיות מחשבתית עם זווית־ראייה צרה מאוד, שלטה בקרב הכוח המרכזי של תנועת העבודה, מאז תחילת הדרך" (37). שטרנהל בז למי שנעדר השכלה פורמלית מערבית: "מנהיגי העלייה השנייה, רובם הגדול חסרו השכלה פורמלית, לא קיבלו חינוך מסודר ברמה תיכונית". באמת, מה ניתן לצפות מבחורי־ישיבה שלא חבשו, כשטרנהל, את ספסל האוניברסיטה, אלא הפכו את חייהם קודש לעלייה והגשמה? לדעת שטרנהל כל מה שעניין את בן־גוריון היה אירגון ופוליטיקה (43); עלייתו הציבורית היתה תוצאה של כושר תימרון בין קבוצות שונות (43); בשאלות אינטלקטואליות בלט בן־גוריון בזרותו (113). על ברל כצנלסון הוא אומר כי מחשבתו לעולם לא הצטיינה לא בעמקות ולא בחדשנות (172) ובוודאי לא בעומק עיוני (177). הטפת האבות המייסדים לעבודה גופנית היתה על טהרת הצביעות (51) שכן הם היו הראשונים לברוח מעבודה כזאת (52) וכן הלאה וכן הלאה. הקיצור: היו אלה אנשים שטחיים, פוליטיקאים קטנים, עסקנים מקצועיים, מניפולטורים של המונים, החולשים על מפעלים כמו ההסתדרות השאר כדי לשלוט בהמונים צייתנים וקונפורמיסטיים, כמותי וכמותכם הקוראים, עד שבא שטרנהל וחשף את חרפתנו. אמנם, יש גם שטרנהל אחר, החולק שבחים לבן־גוריון ואפילו לברל (158, 122, 345, 141, 414) אולם כל אלה "מחווירים" לעומת מגרעותיהם שמנה כרוכל לאורך כל ספרו.

מעולם לא הייתי חבר במפלגתו של בן־גוריון, ולא אחת חלקתי על דרכו, אך אחת אדע: הוא היה המנהיג הגדול ביותר שקם לעם ישראל *בדורות האחרונים*, הנסיון שנעשה בספרו של שטרנהל לגמד את שיעור קומתו ושיעור קומתם של שאר האבות המייסדים ושל דורות שלמים של ממשיכיהם, תוצאתו הפרדוקסלית היא גימוד הספר עצמו.

ואסיים בזיכרון אישי: הייתי בן עולי העלייה החמישית ב־1932. חניך השומר־הצעיר דאז, שחבריו עלו ארצה עם מטען הגותי לא מבוטל של קריאה במרקס, פרויד, ניטשה וכל שאר השמות ששטרנהל מתהדר בהם. נתקלנו ביישוב קטן של 175 אלף נפש, מעמד פועלים עברי עובר, מעמד איכרים מזערי, בורגנות עברית של בעלי מלאכה וקיוסקים, אוכלוסיה ערבית הקרובה למליון נפש ומשטר מנדטורי חצי־קולוניאלי. ובתוך המציאות ההזויה הזאת, לך תנהל מלחמת מעמדות, לך תלאים את אמצעי הייצור, לך תגשים, או תנסה להגשים, את הסוציאליזם. לא בכדי דיברו או אותם חלוצים בייאושם, על מה שקראו לו "הסתירה הטראגית" בין ציונות לסוציאליזם. שישים שנה לאחר מכן, חוזר שטרנהל על גירסת נעורים זאת, שהוכחה כגירסת־בוסר חסרת־שחר של בני תשחורת.

—

ד"ר בר־ניר הוא מחברה של עבודת מחקר על "המרקסיזם הציוני".

בניין או תיקון? – שער הספר

שגיאות על ימין ועל שמאל

נרי הורוביץ

ספרו של שטרנהל רצוף שגיאות ואי־דיוקים היסטוריים החותרים תחת התיזה עצמה □ דומה שתחילה ירה את החץ ואחר־כך צייר סביבו את המטרה.

רוב מבקרי ספרו של זאב שטרנהל "בניין אומה או תיקון חברה?" לא קראו את הספר בעיון, אחרת לא ניתן להסביר איך אף אחד מהם לא ציין את עשרות השגיאות ההיסטוריות ואי־הדיוקים החותרים תחת התיאוריה שבבסיס הספר ומערערים את תקפותה.

כך, למשל, כאשר שטרנהל רוצה להרגים את סירוסה של העלייה השלישית וחברי גדוד העבודה על־ידי העלייה השנייה, הוא כולל בקטיגוריה זו את זיאמה ארן שעלה ב־1926 ואת מרדכי נמיר שהגיע בראשית העלייה הרביעית. מאחורי הטעות הזאת וטעויות אחרות, מסתתרת חוסר היכרות עם הקבוצה כולה המזוהה עם העלייה הרביעית ושכונתה קבוצה צ.ס. חוקר המעוניין להבין את מפא"י בשנות ה־30 לא יכול שלא להכיר נושא זה.

טעות זאת זניחה בהשוואה להכללתו של פנחס לבון בקטיגוריה של בני העלייה השלישית. לבון עלה ב־1929 במסגרת עלייה מאורגנת של גורדוניה וטעותו של שטרנהל מעידה על חוסר ידע בהיסטוריה של גורדוניה, הפועל הצעיר ומפא"י. הדבר אירוני כי אילו הכיר שטרנהל את ההיסטוריה של האגף ה"ימני" במפא"י, היה יכול למצוא חיזוק לסימטריה שגילה לכאורה בין דה מאן לגורדון. בגורדוניה קראו את דה מאן בתרגום ליידיש, וכמה מאנשי הפועל הצעיר עמדו מאחורי הענקת הספרון של דה מאן כשי לקוראי "דבר" ב־1932.

אי־ההיכרות של שטרנהל את האגף האינטלקטואלי של יוצאי גורדוניה הפועל־הצעיר באה לידי ביטוי גם באפילוג לספרו, שם הוא מציג את נתן רוטנשטרייך כמי שהפנים את הפילוסופיה המרקסיסטית ומציב אותו ואת קבוצת "מן היסוד" כאופוזיציה מאוחרת לדרך של הסוציאליזם הלאומי הפשרני. ובכן, רוטנשטרייך הגדיר את עצמו כאנטי־מרקסיסט מאז נבחר בזכות הגורדוניזם שלו למועצה העליונה של גורדוניה ב־1933. קבוצת "מן היסוד", אותה מהלל שטרנהל, נשענה בחלקה על יוצאי גורדוניה חסידי אותו סוציאליזם לאומי ששטרנהל מתאר כאם כל חטאת.

השגיאות של שטרנהל חורגות גם "שמאלה" לעבר טבנקין, המכונה על ידו אנטי־מרקסיסט ומקורב להפועל־הצעיר. בכל תנועת העבודה קשה למצוא מבקר חריף יותר להפועל־הצעיר ואדם פחות אנטי־מרקסיסטי מטבנקין. כל חייו לא סלח טבנקין להפועל־הצעיר על שהרס, לדעתו, את הרעיון המקורי של אחדות־העבודה.

הטיפול בגדוד העבודה בספר הוא רשלני ממש. גדוד העבודה היה במידה רבה הלך רוח שחיפש אידאולוגיה כאשר התרוצצו בקירבו קומוניסטים, אנשי אחדות־העבודה, מעט תומכי הפועל־הצעיר, אנשי השומר, כמה לאנרכואנשפטים ועוד מספר קוריוזים. שטרנהל, עקב הישענות על מקורות מוגבלים, לא הכין את הגדוד והסיק כי מדובר במסגרת מגובשת שאנשי אחדות־העבודה, וביניהם רמז וטבנקין, התנגדו לו "מיומו הראשון".

ההשערה הזו, מופרכת מיסודה, את תקנון הגדוד חיברו על מרפסת הודו של טבנקין במשרדי אחדות־העבודה ברחוב אחד־העם. יחסה של אחדות־העבודה לגדוד מראשיתו היה הרבה יותר מורכב מכפי ששטרנהל מציגו.

גדוד העבודה, עד חוויית הפילוג של עין חרוד ב־1923, שימש ארגון רופף של קבוצות שכל ניסיון ליצור עבורם מצע מחייב היה מביא בהכרח לפילוגו. רק המרידות והקיפוח בפרשת עין חרוד הביאו לחיפוש אחר גיבוש אידאולוגי. לצורך בניין אידאולוגיה הולמת ייבאו לגדוד את אחד האינטלקטואלים שפרש מהשומר־הצעיר ונקשר ביחסים עם אחת הקרימצ'אקיות היפות ממייסדות הגדוד. אותה קרימצ'אקית הפכה להיות אמו של אחד הקולגות לשעבר של שטרנהל.

שטרנהל אימץ גם את הניתוח המוטעה לפיו טבנקין יצא לכבוש את גדוד־העבודה בשליחות אחדות־העבודה. אילו היה טבנקין שליח קונספירטיבי הוא לא היה טורח לחדול מפעילותו באחדות־העבודה ולא היה מסרב לקבל תפקידים שהוצעו לו בגדוד. יומנו של טבנקין מגלה את הייאוש העמוק ממצבו, מהפוליטיקה, מהצורך לטפל באמו ובמשפחתו לצד הכרה בתפקידו הלקוי במזכירות אחדות־העבודה שדחף אותו לעין־חרוד.

בהישענו על ההנחה השגויה, שטבנקין הוא שליח קונספירטיבי, שקבע שטרנהל את עצמו כי פעילי הגדוד לא היו מעוניינים בהצטרפותו. שורת ההגיון הזו קורסת כאשר יודעים שגדוד העבודה שילם את כל חובותיו האישיים של טבנקין מתוך ידיעה שהוא מתלבט ביחס להליכה לעין־חרוד. באותה עת, יש לציין, עשה הגדוד כל מאמץ לגייס את הקבוצה "הכנרתית" ואת אנשי העלייה השנייה בתוכם יבנאלי, צירקין, שטורמן, סלוצקין, לאה מירון, בתיה מירון ובתיה ברנר.

חוסר ההבנה של שטרנהל ביחס לגדוד־העבודה נגרר גם לתוך הדיון על קיבוץ עין־חרוד. שטרנהל מקים פלוגות טרם זמנן ואינו מבחין בין פלוגות שהיו קיימות לפני חיבור תקנון הקיבוץ לאלו שקמו בעקבותיו. את עמדתו המורכבת של לביא שתמך בהרחבת קיבוץ עין־חרוד הוא מציג בצורה וולגרית ובדיון על כינונו של הקיבוץ המאוחד חושף שטרנהל כי אין הוא ער להבדל בין השומר־הצעיר של יערי וחזן לבין השומר־הצעיר ס.ס.ס.ר של לסיה גליל וחבריו.

קיבוץ עין־חרוד, כמו גדוד־העבודה לפניו, התגבש מתוך עשרות קבוצות קטנות שחיפשו בית תנועתי שייתן ביטחון כלכלי ועורף חברתי. לטבנקין, לביא, לבנשטיין וחבריהם לא היתה תמונה ברורה מה יצמח מתוך הנסיון של עין־חרוד ומכאן שלא היה זה מאמץ ממוסד מצד אחדות־העבודה לבנות גדוד־עבודה אלטרנטיבי. בניגוד לטענת שטרנהל, היחסים בין עין־חרוד למפלגה היו רעועים.

ברל, בן־גוריון וגולומב מאוד לא התלהבו מקיבוץ עין־חרוד. במועצת נחלת יהודה ב־1925 הם האשימו את מנהיגי קיבוץ עין־חרוד בהתנשאות והדוגמטיות. בן־גוריון אף צעק על טבנקין והדביק לו את העלבון האולטימטיבי של אחדות העבודה – "אתה אינך מקבל מרות". במימסד של ההסתדרות ובעיני הרצפלד, שקולניק וקפלנסקי הביקורת על עין־חרוד "האקספנסיוניסטי" היתה גדולה עוד יותר. בן־גוריון סיכם את האווירה כלפי הקיבוץ כאשר קבע, כי הפועל בעיר יחיה בלי החבר בקיבוץ, אך החבר בקיבוץ לא יוכל לחיות בלי הפועל בעיר. פירושה המעשי של המשוואה מתגלם בדחיית האוטופיזם העין־חרודי ושלילת הדימוי האוואנגרדי שלו. הניסיון והעלבון של קיבוץ עין־חרוד באחדות העבודה הוליך למסקנה, כי יש לאחד את הקיבוצים ולומר "קבל עם" כאלה אנחנו. טבנקין אף הכריז, ברומזו לבן־גוריון, כי סכנת ההתנשאות הקיבוצית קטנה מסכנת הבירוקרטיזציה בהסתדרות.

שטרנהל אינו עוסק במתח בין קיבוץ עין־חרוד לאחדות־העבודה כיוון הוא שבוי בתיאוריה על פיה הקיבוצים נסגרו ושימשו מעין עלה תאנה למיסוד "הסוציאליזם הלאומי". משום כך הוא מעלה השערה המוצגת באופן נחרץ כאמת, על פיה קיבוץ עין־חרוד והקיבוץ המאוחד לא נאבקו על השוואת מחירים ודמות ההסתדרות.

הדברים פשוט לא נכונים. ציזלינג, ליבנשטיין בנארי ומאוחר יותר בר־יהודה שמחו על כל הזדמנות לנגח את ההסתדרות על ניתוקה של הבירוקרטיה מהפועל והציעו נוסחאות להשוואת מחירים בדמות תלושים, מדרגות־מיסוי והרחבת השרותים אותם מספקת ההסתדרות.

אפשר לייגע את הקורא בעשרות דוגמאות של שגיאות עובדתיות, אי־דיוקים וחוסר הבנה. אולם העדות המדהימה ביותר לחוסר ההיכרות האלמנטרית של שטרנהל עם ההיסטוריה של היישוב ניתנה דווקא בתוכנית טלוויזיה בה השתתף, שם קבע שז'בוטינסקי רצה להגשים את הציונות באמצעות מרד בבריטים. על האוריינטציה הפרו־בריטית של ז'בוטינסקי עד יום מותו נבחנים עדיין בבחינות הבגרות אצלנו. מה שאפשר לסלוח למראיינת הטלוויזיה שבתוכניתה השתתף, לא יסולח להיסטוריון רציני כמו אלי שאלתיאל, עורך סדרת אופקים של עם עובד, שבמסגרתה הופיע הספר. לא ברור מדוע לא נבדקו עובדות בסיסיות כמו תאריכי עליה, השתייכות תנועתית או עמדות של אנשים שונים.

העובדה ששטרנהל העמיד תיאוריה נכבדה על רגלי חמר אינה פותרת מלהתייחס לתיאוריה שבבסיס עבודתו. שכן, אין בהכרח קשר בין ששת הפרקים שהם לכאורה היסטוריים, לאפילוג שהוא פובליציסטיקה משובחת. אולם התיאוריה עצמה נשענת על משגה מתודולוגי קשה: לתנועת העבודה בתקופת היישוב אין סוציאליזם אחד, יש הרבה סודריים סוציאליסטים, המשיקים אחד לשני. הסוציאליזם של מועצות הפועלים שונה מהסוציאליזם הקיבוצי, הסוציאליזם הקורפרטיסטי של ההסתדרות שונה מהסוציאליזם של תנועות הנוער, הסוציאליזם החלוצי של ארץ־ישראל העובדת שונה מהסוציאליזם המפלגתי וכדומה. רק לימוד של כל המכלול יכול לשרטט תמונה אמינה של מעין גבולות לאידאולוגיה של התנועה. זהו מרקם מורכב, לא תמיד עקבי, שניתוחו מחייב סכין כירורגית עדינה ולא מכות גרזן כהות וכעוסות.

שטרנהל חוטא הן בייחוסו לתנועת העבודה אידאולוגיה אחידה ומגובשת של סוציאליזם לאומי כפרקטיקה פוליטית והן בהציבו מולה את האידיאלים של הסוציאליזם האירופי כפי שהוא מפרש אותם. מנהיגי התנועה הסוציאליסטית באירופה היו הרבה יותר הוגנים משטרנהל כלפי תנועת העבודה בארץ. מכס אדלר, למשל, תמך וליווה את פרסום ספרו "אנשי המהפכה" בעברית, הוא נפגש עם חברי הקיבוץ המאוחד שבאו לקבל הלכה קונסטרוקטיביסטית בווינה ודלתו היתה פתוחה לחברי השומר־הצעיר בגולה. אדוארד ברנשטיין, גוסס ועייף, הסכים לשמש יושב ראש האגודה למען ארץ־ישראל העובדת. נאומו האחרון לפני מותו נעשה במסגרת זו. ברנשטיין התעניין במצע אחדות־העבודה ושימש משען לקונסטרוקטיביזם כאשר הכריז, כי אין סוציאל־דמוקרטיה אוניברסלית וכי כל מדינה צריכה למצוא מסלול סוציאל־דמוקרטי משלה. בניגוד לשטרנהל, הוא לא סבר שבארץ־ישראל צומח "סוציאליזם לאומי" המרמז בעקיפין על מחשבה פאשיסטית.

זאב שטרנהל הגיע לחקר תנועת העבודה לפני זמן קצר מתוך ניסיון להבין את התפוגגות הסולידריות של החברה הישראלית. הוא הציג את התיאוריה שביסוד הספר במאמר פובליציסטי ב"פוליטיקה" ומאז הוא עוסק בשרטוט מעגלי המטרה סביב החץ שירה. בתקופה שבה נטשטשו התחומים בין פובליציסטיקה להיסטוריה יש סכנה שהספר הלא־מבוסס של שטרנהל יחדור לשיח הפוליטי והעיתונאי ויקלט בקרב מי שאינם מכבידים לעומק את ההיסטוריה של הישוב. מבחינה זו, אולי בניגוד לרצונו של המחבר, הופך הספר עוד נדבך בתיאור הדמוני שמתאר השמאל הפוסט־ציוני והימין הניאו־ליברלי את תנועת העבודה ואת התנועה הציונית בכלל.

—

נרי הורוביץ הוא חוקר תולדות תנועת העבודה

כותרים חדשים

אאא

■ הרולד שימל: "נטויה", סדרת הליקודביתון לשירה חדשה, עם עובד 1995 / שירה מקורית ומעמיקה בתבניה ובצורתה.

■ ברכה זק: "בשערי הקבלה של משה קורדובירו", הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן־גוריון, 386 עמ' 1995 / ספר הבוחן את תורתו של אחד מגדולי המקובלים של צפת, שנחשב לרבו של האר"י.

■ אליעזר גלבוע: "אוצרי הצלצולים", איתאב הוצאה לאור, 206 עמ' 1995 / מדריך אנציקלופדי ליסודות החינוך המגדיר ומפרש עשרות ערכים. המחבר הוא ראש החוג למחשבת החינוך במכללת לוינסקי.

■ עמלה עינת: "בקי־לא, שחור־לבן", איתאב הוצאה לאור, 198 עמ' 1995 / הספר דן במשברי התבגרות בישראל על סף שנת אלפיים. המחברת היא פסיכולוגית חינוכית וסופרת.

■ מרדכי גלזר: "ממשיך בהליכה", ספרית פועלים, 44 עמ' 1995 / שירים שנכתבו בעקבות אירועים כמו הפיצוץ בקו 5 ברחוב דיזנגוף בת"א, נסיעה לקהיר וכדומה.

■ יונה כהן: "יומנקס מתוך דויד רדשמה", הוצאת מורשת, 719 עמ' 1995 / ספר הסוקר חמישים שנות עיתונאות (1938־1988) של המחבר יליד ירושלים, המשמש ככתב "הצופה" מיום היווסדו.

■ "עתון 77", עורך: יעקב בסר, גיליון 186, יולי 1995 / הגיליון החדש מוקדש לסופרים יהודים הכותבים צרפתית – פטריק מודיאנו, אלבר כהן, אלי ויזל, בנימין פונדאן ונוספים – וכן שירה, סיפורת, המדורים הרגילים.

■ "מאזנים", כרך ס"ט גיליון 9־10, עורך: משה בן־שאול, יוני־יולי 1995 / הגיליון האחרון של משה בן־שאול לאחר ארבע שנות עריכה בו הוא נפרד מקוראיו ועושה את חשבון נפשו. בחוברת: על ספר העיגול של אצ"ג, שירים מן העיזבון של בנימין גלאי, תרגום חדש ל'ריין וחשבון לאקדמיה' קפקא, ועוד.

ראובן דותן

עובר

אֲנִי עֻבָּר תּוֹהֶה קָטָן
עַל הָעוֹלָם מַשְׁתִּין יָפֶה
אִמָּא שֶׁלִּי גְּדוֹלָה גְּדוֹלָה
אֲנִי בְּתוֹכָהּ סַרְדִּין כָּחֹל.

אֲנִי כְּלִי נָגֹס חָצוּף
שׂוֹנֵא כְּבָר בְּרֵאשִׁית הַגּוּף
מְתוֹפֵף עַל הַטַּבּוּר
מְחַלֵּל קְדֻשּׁוֹת עוֹרוֹת.

אֲנִי שׁוֹמֵר אֱמוּנִים רַק
לְאִמָּא שֶׁלִּי הַחֲזָקָה גְּדוֹלָה
מִשּׁוּם שֶׁהִיא עֶזְרִי וּמָגִנִּי
בְּעֵת צָרָה אֲנִי צוֹרֵחַ
רַע לִי רַע.

מכון לבון (חותמת)

בולים / אריה לינדנבאום

רוצים גם את מגדל דוד...

בדורנו לא נוהג לערבב פוליטיקה בבולאות, אבל "כשמכריחים" אותנו, לא ניתן להחריש.

מאז הסכם אוסלו והאוטונומיה כובל עזה ויריחו, אנו עדים מדי פעם להדיינות בולאיות, שמן הראוי היה שמישהו ליד שולחן הדיונים עם הרשות הפלסטינית יעשה מעט יותר מ"נו, נו, נו".

בהיסטוריה הבולאית זכורות תופעות של סיכסוכים במיני הדיגות של שירטוט מפות של מדינה שכנה או ניצול פוליטי של אתרים גיאוגרפיים בבולי דואר, שלא בתום לב. מה שקורה ברשות הפלסטינית זה לא רק טענות היסטוריות על חלקי ישראל השונים, כאשר הללו ישבו בטוניס והשתעשעו בהדפסת "בולים" חסרי משמעות דוארית. כאן מדובר ברשות שמנהלת משא ומתן עם מדינת ישראל ותוך כדי כך מפגינה דרישות טריטוריאליות על שיטחי ארץ ישראל בצורת בולי דואר של כאילו מדינה...

מבחינת החוק הבינלאומי אין לרשות הפלסטינית כל מעמד של מדינה ריבונית וזכות הדפסת בולי דואר. בוליה של הרשות שווים בס"ה בתוך שיטחי האוטונומיה, אבל, ברור שהם יוצאים גם אל מחוץ לאוטונומיה. גם בתוך האוטונומיה זו התגרות במדינה שכנה.

מה שעשתה הרשות הפלסטינית, הפעם בחוצפה יתירה, זה כאילו הכריזה על ריבונות חדשה בירושלים וסביבותיה ובעלות לא רק על מסגד עומר, כי אם גם על קבר רחל ומגדל דוד...

הם הדפיסו בימים אלה סידרה חדשה של 3 בולים עם תעתיקי בולים מתקופת המנדט, בהם שלושת האתרים ההיסטוריים והדתיים – מגדל דוד, מסגד עומר וקבר רחל, שכבר אז הופיעו בשם פלשתינה – באנגלית, ערבית ועיברית בתוספת א"י.

(את הבולים ניתן להשיג בבתי המסחר בתל־אביב, "בולי גפני" בלב דיזנגוף ובולי "כחול לבן" ברח' המלך ג'ורג' 6.)

מדינת ישראל מחוייבת עלפי ההסכם להעביר את דיברי הדואר של הרשות הפלסטינית בתוך מדינת ישראל ובחו"ל, בתנאי שיהיו מבויילים בבולי ישראל. אין הסכם להעברת דיברי דואר מבויילים בבולי הרשות הפלסטינאית. מטעמי פרסטיז'ה תושבי האוטונומיה ממעיטים להשתמש בשרות שלנו וזה, כמובן, עיניהם. הם, כנראה, גם לא מעבירים במידה מקבלת את הדואר משיטחי ישראל בשיטחי האוטונומיה, על־כל פנים, אנו לא נענינו על מכתבים ששלחנו לאוטונומיה, בעזה, למשל. כל אלה מצביעים בראש וראשונה על העדר יחסים ומנהל לקוי, אבל, כשזה מגיע להדפסת בולים מן הסוג שאנו מראים כאן, זאת התגרות גסה ופוליטית ללא ספק.

בשלב זה הרשות הפלסטינית איננה היורשת של המנדט הבריטי משנת 1948 על טריטוריות שהיו בשילטון הבריטי, אבל, בבולים היא מפגינה זאת.

יתכן שצודקים אלה המציעים לרוץ על גבולות ההסכם כבר עתה, לפני שתופיע הסידרה השנייה עם נוף יפו וחיפה...

3 בולים לירושלים 3000

לא מזמן פירסמנו כאן אחד מבולי ירושלים 3000 שמתאר את עיר דוד מתוך מפה של ארץ ישראל עלפי ציור של רבי פיניה מצפת, מן המאה הי"ט.

שני הבולים האחרים בסידרה מתארים את המלך דוד מנגן בנבל. בשובל – סביבת חותם של הסופר המיקראי גבריהו בן שפן מסוף ימי בית ראשון. ברקע, קטע ממגילות מדבר יהודה.

בבול השלישי תצלום אווירי של קריית הממשלה בירושלים, עם בניין הכנסת, משרדי הממשלה ובית המשפט העליון (על פי תצלום של כובי של ומוני הרמתי). בשובל – המנורה, סמל המדינה, וברקע, קטע ממגילת העצמאות. מעצבות הסידרה הן רות קנטור ועינת פרידמן.

ציור מעניין

שני בולים בעיצוב מרשים ומעניין הופיעו באוסטרליה לציון מוגבלות האדם. הבולים עוצבו כיצירות אמנות כשהדמויות בפעילות תרבותית על אף הנכות.

בול אחד המראה אדם עיוור מנגן בכינור כשלידו כלב הנחיה, הונפק לרגל מלאות 100 שנה לייסוד אירגון העיוורים ואילו הבול האחר מראה אדם פגוע מוחין המעיף עפיפון, שכן מלאו 50 שנה לייסוד המרכז הספסטי בדרום וילס.

מחירון 1995

בהוצאת "בולי גלעד" הופיעה מהדורה חדשה של מחירון בולי ישראל 1995.

המחירון סוקר את בולי ישראל בצורות השונות כמו שובל, חתום ולא חתום ולגבי הבולים הראשונים גם בולים ללא שובל ומעטפות "יום ראשון".

המחירון מופץ בחנויות בולים.

משחזרים את תיאטרון "גלוב"

התיאטרון השקספירי "גלוב" הופיע התחדש בסידרת בולים בריטית לרגל שיפוצו. בהזדמנות זו, הופיעה שורה בת 5 בולים עם מיני תיאטראות בריטיים מהמאה הי"6 והי"7, במראות כפי שנראו במקור.

התיאטראות הם: "תיאטרון הברבור" (1595), "תיאטרון הוורד" (1592), "תיאטרון הגלוב" (1599), "תיאטרון התיקווה" (1613) ושוב "תיאטרון הגלוב" (1614).

דף לשנה האולימפית

השנה שבין יולי '95 ויולי '96 היא, ללא ספק, "השנה האולימפית". המשחקים האולימפיים יתקיימו באטלנטה שבארה"ב, בקיץ 1996, ואין ספק שזאת תהיה האולימפיאדה או כפי שאומרים זאת "אולימפיארת השנה".

ואם אכן כך הדבר, טוב עשה הוועד האולימפי בישראל שיזם, נוסף לבול דואר שכבר הופיע אצלנו לקראת האולימפיאדה, גם דף מזכרת בולאי שהופיע בימים אלה.

הדף הבולאי, צבעוני ו"ספורטאי", מוחתם בחותמת אירוע מיוחדת, עם סמל האולימפיאדה, הופיע במהדורה מוגבלת ונמכר במישרדי הוועד האולימפי ברחוב הארבעה 8 בתל־אביב, אצל הגב' אתי גליקמן.

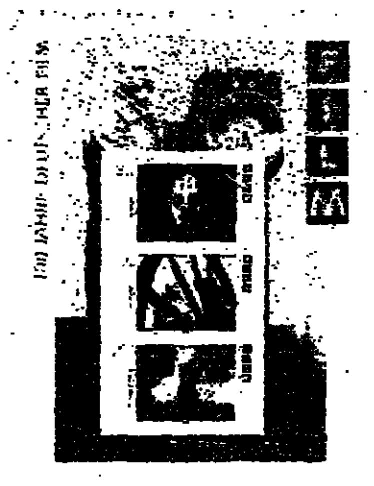

פריץ לאנג – בגרמניה

כ־50 הצעות בולים הוגשו בגרמניה לבחירת בול "100 שנה לסרט הגרמני". נבחרה הצעתו של פרופסור אריכבט יונגר – 3 בולים וגיליון מזכרת, כשבאחד הבולים יצירתו של הבמאי היהודי הנודע, פריץ לאנג.

הבול שהוקדש לפריץ לאנג מראה דמות מתוך סירטו "מטרופולין" משנת 1925־1927; בתקופת רפובליקת ווימאר, בין שתי מלחמות עולם, היתה עדנה לסרט האילם הגרמני ואף המדבר, הרבה בזכותם של אנשי קולנוע יהודים. בתקופת הנאצים גורשו היהודים והסרט הגרמני נודע בעיקר בסירטי בידור ותעמולה.

שחמט / רונן הר־צבי

נצחון גדול לקרמניק

בתחרות בדורטמונד שבגרמניה זכה ולדימיר קרמניק לנצחון מרשים מאוד חצי נקודה לפני קרפוב ובהפרש לא פחות מ־2 נקודות מהמקום השלישי. תחרות פנטסטית היתה לפטר, לקו שסיים במקומות 3־4 במשותף עם איבנצ'יק ולפני מספר רבי אומנים מהשורה הראשונה בעולם (למעשה זו הפעם הראשונה שלקו עושה תוצאה טובה אולי טובה מאוד בתחרות מסוג זה). תוצאות התחרות:

1. ולדימיר קרמניק 7 נקודות מ־9 משחקים
2. אנטולי קרפוב 6.5 נקודות

3־4: פטר לקו ו ואסילי איבנצ'וק 5 נקודות כ"א
5. ג'ואל לאוטייה 4.5
6־7: נייג'ל שורט ויודאן פיקט 4 נקודות כ"א
8־9: "בגני ברייב ו אלכנדר בייליאבסקי 3.5 נקודות כ"א.
10: אריק לוברון 2 נקודות. בפסטיבל השחמט בביל נערכים מספר אירועים מעניינים להלן סקירה עליהם: תחרות סגורה בקטגוריה 15.

תחרות בהשתתפות 14 שחקנים, הבולטים שבהם: שירוב וגלפנד, דרייב, סימן ועוד.

צמרת התחרות לאחר 3 סיבובים

1־2: ניק דה פירמיאן (ארה"ב) ובוריס גלפנד 2.5 נקודות כ"א
3: אלכסנדר דרייב 2 נקודות

בביל נערכה השנה תחרות שח אקטיבי חזקה מאוד בהשתתפות עשרות רבי אומנים. תוצאות התחרות:

1־3: אלכסנדר צ'רנין, איגור גלק ו לב פסחיס 9 נקודות כ"א מ 11 משחקים.
4־5: אולג רומאנישין ו מאטראאמוריס (אמן בינלאומי ספרדי) 8.5 נקודות כ"א.

אחר כך עם 8 נקודות רשימה מכובדת מספיק גם בשביל לזכות בתחרות אנדרסון, מיילס, פודטיש ועוד...

משחק השבוע הוא של זוכה התחרות בדורטמונד נגד הטוען לכתר בשנת '93 נייג'ל שורט אשר ניצח חודש וחצי לפני כן את ... קרמניק, בתחרות בנובוגרד.

1. פו3 ד5 2. ד4 פו6 3. ג4 ה6 4. פג3 רה7 5. מהג5 0־0 6. רז5 ה6 7. רה רה8. צר1 (אפשרות אחרת היא 8. 0־0־0 עם רעיון של התקפה באגף המלך, מסעו של קרמניק מעניין, משאיר את המלך במרכז שם לעת עתה הוא מוגן היטב ושומר לעצמו את האופציה להצריח באגף המלך לכשיתפרץ 8... ז6 (אני מעדיף אולי ג6 עם פר7) 9. הג 3 10. ג6 ד3 רד3 ג43 (אני לא כל כך אוהב את משחקו של שורט מכיוון שכעת יש לו בעיות גדולות מאוד על האלכסון ב־1ח7)

11. רג4 פר7 12. חג4 (הבבה ממש מצויינת של העמדה מצד קרמניק, המלך ב־ה8 עומד טוב ולבן יכול לפעול באגף המלך, תוך כדי שהמטרה העיקרית היא פתיחת האלכסון ח7 – ב1) 12... רז7 13. אג3 (מסע טוב מאוד הרעיון פשוט מאוד ליצור סוללה של המלכה והרץ מאחוריה, מסע זה מבצע את המשימה בצורה המהירה ביותר, לא קשה לנחש את שני המסעים הבאים של הלבן) 13... מהה7 14. ראג2 ב6 15. רב1 ת5? (אני מאוד לא אוהב מסע זה, שלאחריו שחור מקבל עמדה הגנתית. פסיבית מאוד וכן ללבן כעת התקפה חזקה מאוד המתבססת בעיקר על חולשת הרגלים הלבנים מוטב היה 15...צוד8) 16. 0־0 (למלך אין יותר מה לחפש במרכז) 16... רב7 17. פו5 צוד8 18. ראב2 (הרץ עוזב את האלכסון ב1 – ח7 שם לא ברור מה הוא יכול לעשות, על מנת לעבור לאלכסון ז8 – א2 שם יפעיל לחץ על החיל ב־ה6 דבר שבסוף יביא להתמוטטות הטוכה) 18... פו6 (שחור לא מעריך נכון את העמדה, עמדתו פסיבית אך הוא מנסה לשחק אקטיבי (ביחוד מסעו הבא) בדרך כלל התוצאות הרסניות, אולי היה צריך 18... פו8 19. פגה4 צד7 עם עמדה פסיבית אך יציבה) 19. הא4 פז4 20. פו7 (ח7) 19... רא7 20. ה5 צד7 21. פה2! (למעשה ניתן כבר להעריך את עמדת הלבן כזכייה, האיום הבא הפרד לו4 והקירבה ב־ה6 או ז6 או ר7, כעת אתם מבינים מדוע לא אהבתי את ח5?) 21... צא8 (מפסיד מייד אך כבר שום דבר לא היה מציל את השחור למשל 21... פח6 22. פה6 הפ 23. רה6 עם מה6

ותיתן להיכנע בשחור) 22. רה6 (זה היה כבר הרבה זמן באוויר)

22... הר 23. מה6 פה5 24. מהח7 מה8 25. פו4 השחור נכנע שכן אין אפשרות למנוע פה6 וכן רפ עם פו6 אחר כך.

מטבעות / אריה לינדנבאום

עודפי מטבעות למכירה

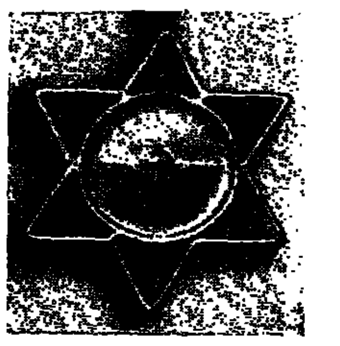

בחנויות החברה הממשלתית למטבעות ומדליות יש עתה שפע הצעות לאספנים ולא רק להם, שכן החברה מנפיקה הרבה פריטים שנועדו כתכשיטים לנשים ולגברים.

ברוח המדיניות, החדשה יחסית בחברה למטבעות, הדוגלת בקיצור תקופת המכירה של המטבעות ומדליות, תופסק בקרוב מכירתו של מטבע "50 שנה לניצחון על גרמניה הנאצית" וכן תופסק מכירתה של המדליה שהונפקה במלאות 500 שנה לגירוש ספרד.

שני הפריטים ישארו למכירה עד 27.9.95, אבל למעשה מדובר במגוון פריטים, שכן העודפים שנשארו הם מכל המהדורות, כך שהחודש ניתן עוד לרכוש את שתי ההנפקות במלואן.

מדליית 500 לגירוש ספרד הופיעה כבר ב־1991 ומפליא למדי, שעד כה לא נמכרה כל המהדורה. האמנם מדובר על מהדורות גדולות מן הרגיל? לעומת זאת מטבע 50 לנצחון על גרמניה הנאצית הופיע רק במארס השנה והנה גם הוא יוצא מן המכירה...

עדיליון מיוחד לצנחנים

עדיליונים מיוחדים למשפחת "הכומתות האדומות", הופיעו מטעם החברה הממשלתית למטבעות. הכוונה למדליות זהב בנות 14 קראט, בקוטר 12.5 מ"מ, עם סמלים אופייניים לצנחנים, משובצים בשלושה דגמי עדיליונים. הופיעו שני עדיליונים מזהב ואחד מכסף. מחירי הזהב 139 ו־184 ש"ח. עדיליון הכסף – 72 ש"ח.

צפוי קטלוג מטבעות

קטלוג מטבעות רישמי, מטעם החברה למטבעות צפוי עוד השנה.

הכוונה לכרך ג' של הקטלוג המקיף היסודי, "מדליות ומטבעות ישראל". כרך זה יכיל את כל ההנפקות הממלכתיות מסוף שנת 1988 ועד סוף 1995.

עדיליוני אלכסנדר מוקדון

בהפצת החברה נמצאים עדיין שני עדיליוני אלכסנדר מוקדון, שהונפקו מזמן והפצתם נמשכת.

הכוונה לרפליקות כסף של מטבעות אלכסנדר מוקדון, במסגרות זהב. הרפליקות הן תעתיק של מטבע יווני מתקופת 330 לפני הספירה.

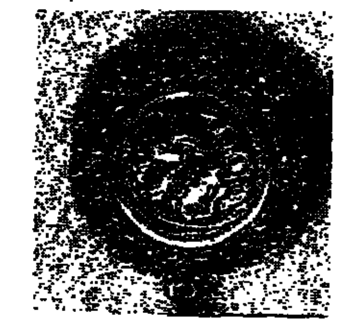

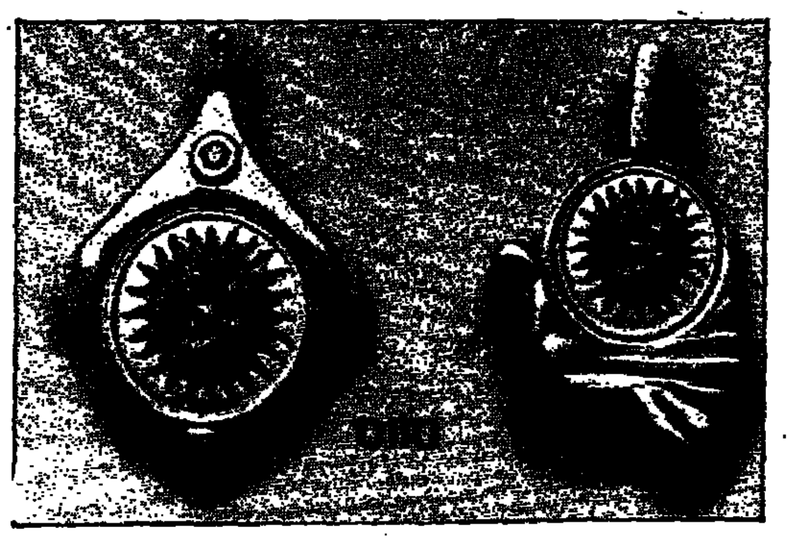

מדליות צבעוניות – "עדיליוני השמחה"

מוצר חדיש למדי הוא "עדיליוני השמחה" והכוונה למיני מדליות זהב צבעוניות, משובצות כעדיליונים ומהווים תכשיט עכשווי. העדיליונים האלה הופיעו בשילוב של זהב צהוב וזהב לבן, ב־5 דגמי סיבוץ שונים. המחירים, בהתאם למסגרת נעים בין 439 ש"ח ל־615 ש"ח.

תשובות

אכן, יש מלה עברית למלה הלועזית, NOMISMATICA. בעברית צריך להשתמש במונח מטבענות, שפרושה אספנות של מטבעות. המילה "נומיסמטיקה" גוזרה אף היא מן המלה "נומיסמה" שפרושה ביוונית "מטבע".

תירום

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
אילתורוב – אילתורוב 76 – 5230746
כפר בילאנו – יהודה המכבי 1 – 6042308

ירושלים
ארנונה – לייב יפה 9 – 731901

חיפה
דרך הים – דרך הים 209 – 371472

פתח־תקווה
קופ"ח כללית – ההסתדרות 21 – 9343395

רמת־גן
רמת־יצחק – שד' ירושלים 96 – 6777506

בת־ים
מור – חביבה רייך 20 – 583360

נתניה
כללית – רמז 8 – 445111

טיפול נמרץ לב

- לב 1 – קריה 24 שעה – 03־5618791
- כה"ל – 03־5625555
- נטל"ן – 4224־022־177, 03־5757788

ניידת טיפול נמרץ

- אשדוד 08־551333
- בית־שאן 06־587223
- בת־ים 03־5511111
- הרצליה 09־541333
- חדרה 06־322333
- חיפה 04־512233/4
- טבריה 06־790111
- ירושלים 02־523133
- כפר־סבא 09־33222
- כרמיאל 04־988555
- מגדל העמק 06־540062
- מעלות 04־979333
- נהריה 04־823333
- נצרת 06־573335
- נתניה 09־623333
- עכו 04־912333
- עפולה 06־593334
- פתח־תקווה 03־9311111
- קראון 03־344442
- קרית־ביאליק 04־761062
- קרית־שמונה 06־944333
- ר"ג, ב"ב, גבעתיים 5793333
- רחובות 08־451333
- שדרות 051־897074
- תל־אביב 03־5460111

מרפאות שיניים

תל־אביב

- דיזנגוף סנטר שער 3 או 5 טל' 294869, 03־285822
- טיפולי חירום בבי"ח אסותא – טל' 5201515־03, 5201432/1, 24 ש'. גם בשבת וחג.
- טיפולי חירום, בי"ח איכילוב, תל־אביב. עד חצות (כולל שישי־שבת). 03־5436696
- תורנות 24 שעות – ה' באייר 20 (כבר המדינה) טל' 254397; 03־452173: יהודה המכבי, איתורית 03־5449911, מנוי 4318.

יפו: יפת 99, 09.00־13.00, 16.00־02.00, טל' 864256.
גבעתיים: ויצמן 12, טל' 324547 איתורית 5193193 מנוי 3743.
ירושלים: צפת 23, טל' 251794, 02־253767.
בי"ח כשגב לדך – טל' 02־633708, 08.00־16.00, ד' 08.00־19.00.
בת־ים: מרפאת שיניים לטיפולי חרום – קניון בת־ים הה' יוספטל טל' 5531505 – 24 שעות ביממה.

פניות אלימות

- סיוע לקורבנות אונס: ת"א (24 שעות) 234819־03. ים 02־514455. חיפה 04־382611. אילת 059־31977
- ויצ"ו – לנשים מוכות – טל' 5461133; טל' 02־514111 – 24 שעות – 08־550506 – 07־376310.
- מסל"ן – קו פתוח לנשים – נפגעות אלימות מינית – מרכז סיוע לנשים בנגב. 08.30־12.00, 16.00־19.00, טל' 057־74907
- אור אדום – למען נפגעי אלימות שמשתים והתעמרות, בתוך האגודה לזכויות האזרח בישראל. טל' 03־663162/3.
- נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה, א'־ה', 16־9, 03־231675, 03־235922.
- מכורים אנונימיים (אנ.איי.), מידע תמיכה וסיוע 24 ש'. 03־5131046
- זכויות הגבר במשפחה. 24 ש'. 04־322003, 04־256417, 03־378572.
- האגודה להגנת הילד: 03־6961070, 03־6956763
- האגודה לנפגעי תקיפה מינית. טל' – קו חירום 6850041 קו גברים 6850036

חבורה

- קוי אוטובוס "דן" טל': 5614444.
- "אגד" – טל': 03־5375555
- זמני נחיתת מטוסים. תקליט: 03־9731111
- מודיעין נמל התעופה: 03־9712484
- רכבת זמני נסיעה ותעריפים באמצעות "טלמסר" טלפנים: 03־303133, 03־5652200.

עזרה רפואית ונפשית

- ער"ן, עזרה ראשונה נפשית. ת"א 03־5461111, לילדים ולנוער 03־6961113, ים 02־610303. קו בחוסית 02־661122. חיפה 04־672222/3. קו בחוסית 04־672223. כרמיאל 04־9888770. קו בחוסית 04־9889499. נתניה 09־625110. קו בחוסית 09־828755. ב"ש 07־281128. קו בחוסית 07־275871. סניף הגליל 04־9988410. כ"ס, 09־974555. חדרה 06־346789. קו בחוסית 06־343269.
- המרכז להתנדבות בישראל, 03־5614144 לקוקים למתנדבים ולמבקשים להתנדב.
- מגם, יעוץ למשפחות נפגעות סמים. א'־ה' 09.00־14.00. 03־829970.
- אנוש – יעוץ למשפחות נפגעי נפש, 5400474־03, 03־5400672.
- יד ביד, אוזן קשבת לילדים לנוער ולהורים 24 ש'. 03־226027, 04־229488, 04־922222, 02־243358, אילת 09־76366. לחייל 222732, מ־17 עד 24.
- "אוזן קשבת" לנוער ולהורים. מרכז עירוני ר"ג. 6728697, 6734752, ג' 8.00־13.00, ד' ה' 16.30־19.00.
- "אל־סם" – רח' פקיעין 7, ימים א'־ה'. 16.00־20.00. טל. 5463587, 54620276, 02־663902, 02־663828.
- הוועד למלחמה באיידס. מידע וסיוע לחולים 03־614576, 03־566380. ת.ד. 33602 ת"א.
- אלי, אלימות כלפי ילדים. 03־430879, 03־261070 מ־08.00 עד 22.00.
- "הקו הלבן", אוזן קשבת להומוסקסואלים ולקרוביהם. 03־292797. ימי א', ג', ה' מ־19.30 עד 23.30.
- קופת־חולים – מוקד מידע רפואי. א'־ה': 08.00־19.00, ו': 08.00־12.00. טל' 03־6393355.
- מד"א – שירות רופאים לביקורי־בית, הבהרות מד"א, שעות: 19.00 עד 07.00. טלפון חירום 101.
- חדר מיון פרטי חוגן, מר"ם. קהילת סלוניקי 9 (ליד כיתן) ת"א, 499978.
- אלכוהוליסטים אנונימיים. הפניה לפגישות: 03־319281, 03־202951, 03־319845.
- אלכוהוליזם (24 שעות) 03־721161.
- אלכוהוליסטים אנונימיים ירושלים. 02־630524, 02־830092.
- "קשב לקשיש", א.ב.ל.י. 03־299089. א'־ה' 09.00־14.00.
- אוזן קשבת לגיל המבוגר רמת השרון ימים א'־ה' 16.00־20.00, טל' 5493244.
- נשים במצוקה. קו ארזם 09־505720.
- ארגון הורים ארצי, אוזן קשבת לילדים ונוער. 24 שעות ביממה. 03־621515.
- "יד שרה" – שיקום החולה. ים 02־244242, ת"א 03־812304, חיפה 04־381704.
- תהל"ה – תמיכה בהורים של לסביות והומוסקסואלים. טל. 09־587779.
- תמיכה נפשית לחולי סרטן. 02־435516.
- שירותי חירום פסיכיאטריים כולל ביקורי בית. טל' 09־344615, 03־6750750, מינוי 35888.

אלמ"ג (עזרה לגבר)

- ארגון למען גברים ובער הגינות בגירושין, רח' מרבורק 4 ת"א טל' 03־6850450 24 שעות ביממה.

ליום שבת 12.8.95

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
שלמה המלך – שלמה המלך 78 – 5246461 גם מוצ"ש
בן־יהודה – בן יהודה 142 – 5223535 גם מוצ"ש
סופרפארם – איינשטיין 40 רמת־אביב – 6413730, מוצ"ש (עד 24.00)

ירושלים
סנטר פארם – הר החוצבים – 869744 – מוצ"ש
שטראוס א' – אבינדורי 3 – 706660

חיפה
מסדה – מסדה 30 – 665806

פתח־תקווה
מרכז השרון – אהרון קציר 7 – 9311078

רמת־גן
רשי – רשי 13 – 7510971

בת־ים
גני בת־ים – הנביאים 3 – 5515671

רחובות
ורדה – כשתיחובסקי 67 – 451449

אנגל מרכזי מסחר

הודעה על הוספת נושא לסדר היום של אסיפה כללית שלא מן המנין

בהמשך להודעה מיום 25 ביולי 1995 החברה מודיעה בזאת כי באסיפה הכללית שלא מן המנין של בעלי המניות של החברה שתערך ביום ד' 16 באוגוסט 1995 בשעה 8:00 במשרדה של החברה בשד' ההסתדרות 66, חיפה, תובא בפני האסיפה קבלת הצעה להחלטה נוספת כדלקמן:

קבלת החלטה בדבר ביטול החלטה מיום 1.12.94 בדבר הגדלת הון ע"י יצירת מניות בכורה.

דירקטוריון החברה

אם שותים לא נוהגים

דני קרמן

נס בוונציה

שלום חברים!

ונציה!

האם ידעתם, חברים, כי הפסלים שהכינו את המוני האריות הקטנים שעל כל גרם מעלות בעיר לא היו צריכים ללכת לגני חיות ולהביט באריות? די להם שיצאו לכיכר סן־מרקו ויביטו בפודלים הגזוזים כדמות אריות. ונציאני אחר, שאמרתי לו את הרעיון הזה, אמר לי כי טעות בידי והדברים הפוכים: מאחר שוונציה מלאה בפסלי אריות עד אפס מקום, לא נותר להם, לפסלים המקומיים, אלא לפסל את הפודלים והם גוזזים אותם ומשווים להם צורת אריות.

אולי בגלל שהרחובות אינם רחובות של ממש ורובם אינם אלא תעלות מלאות מים, אין להם, לפודלים הרבים, מה לאכול וכמו עיני ראיתי כלב אחד מכלבי ונציה מתחרה עם חתול מקומי בציד עכבר על אחד הגשרים.

חתולים ונשים

החתולים הם ללא ספק אזרחיה המכובדים ביותר של ונציה. בעולם הגדול נהוג לתלות בגדי אופנה על נשים רזות ולשלוח אותן אל מסלולי הדוגמנות. כאן, בוונציה, לובשים החתולים ולא הנשים את האופנה החדשה ביותר. אפשר שסיבת הדבר הוא כי נשות ונציה אינן רזות דיין לשמש קולבים מהלכים לבגדים.

מדוע הן שמנות כל־כך, נשות ונציה?

ידיד מקומי טוען, שהנשים כאן מוכנות בכל רגע שטיציאן המנוח יקום מקברו ויחפש מודל

> "תראה כמה היא יפה ושמנה ממש כמו חזירה" אמר לי ונציאני אחד כשחלפה על פנינו אשה עבה. הרזון בוונציה הוא מעין כפירה בעיקר.

מתאים לאחת מנשות הדוגמה. הוונציאנים אוהבים נשים שמנות. שמעתי את אחד המקומיים אומר לחברו, לאחר שחלפה על פניו נערה עבה: "תראה כמה היא יפה ושמנה. ממש כמו חזירה." כאמור, עובי הוא מעלה במקום הזה. מוכרת הפרחים הפופולארית ביותר בוונציה, ליד גשר האקדמיה, אמרה לי שהצלחתה נובעת בעיקר מתוך מוטיבציה. אמרה ופירשה: "הנבלות בנו את הרחובות פה צרים כל־כך שאני בקושי מסוגלת לעבור בהם בדרך הביתה בלי הפרחים. אז אני חייבת למכור אותם על הרציף מאיפה שאני מקבלת אותם."

אשה רזה בוונציה היא מעין כפירה בעיקר, חידוש אופנתי מאוס ונסיון סנסציוני ומחפיר לחקות את החיים שבחוץ. סניור מיקלה, בעל חנות לחפצי אמנות, קורא לזה "סגנון ליברטיני". סגנון של הוללים ופוקרים, כדבריו. אינני יודע מאין הוא מצא שם זה בחנותו; בכל אופן, הוא מוכר הכל. אפילו ציורים של נשים רזות. מיקלה אומר לי: "כל מה שנמכר זה יפה. אני אינני מכיר במושג 'קיטש' שאתם, הזרים, מרבים להזכיר אותו בוונציה." כהוכחה הוא מראה לי את סניור אינרוביני, שעומד יום יום בכיכר סן־מרקו וחוזר ומצייר את הכנסיה. פעם הוא מצייר אותה צהובה כמו תפוז ופעם ירוקה, פעם הוא מוסיף לה גשרים שאין להם רמז במציאות והיום, בעיצומו של שרב נורא, הוא מצייר אותה עטופה עננים ומטר סוחף.

לטבע אין שליטה על אינרוביני. אדרבא, אינרוביני עושה בטבע ככתוך שלו. ציוריו מזכירים לי את ציוריו של ר. ו., צייר ישראלי המתגלגל כאן שנים אחרות. לאחרונה החלו כמה עיתונים בארץ להזכיר את שמו – סימן הוא שבקרוב יישכח ואולי אפילו יהיה רעב ללחם.

מצוות סוכה ואמנות

בוונציה רוצה כל אדם להיות צייר. מבקר הכרטיסים ב"וואפורטו" שבלידו הוא צייר, כמו כולם. פילוני – זה שם האיש – מצייר כמובן את נופי ונציה וגרוע מזה: פילוני גם מוכר את מה שהוא מצייר. בין מעבורת אחת לשניה יש לו שהות של עשר דקות, ואז הוא מצייר. "יום אחד," הוא מגלה לי את חלומו, "אעזוב את משרתי כמבקר כרטיסים ואקדיש את עצמי לציור." הפצרתי בו לחשוב על העתיד. "מה יהיה," אמרתי לו, "אם יום אחד יכתוב מישהו את תולדות ביקורת הכרטיסים בוונציה ושמך לא יהיה במקום מכובד בספר החשוב הזה? הלא את תולדות האמנות כתבו כבר, ושמך לא יוסיף ולא יגרע שם דבר."

בוונציה כולם מבינים באמנות. מישהו אמר פעם כי לנו, היהודים, יש רק מצווה אחת שאנחנו ממש נכנסים אליה וזאת היא מצוות סוכה. מצווה שממש חיים בה. ממש כך הוא היופי בוונציה. הוא שולט בך כי אתה יושב בתוכו. אתה חי בו ולכן מסגל את מנהגי המקום. פתאום אתה שונא נשים רזות ובכלל אתה בז לרזון. המקום היחיד בעיר, אגב, שלרזון יש בו שליטה, הוא הגטו היהודי. יש שם רחובות כמו רחוב גליטולי, למשל, רחוב כזה, אומרים לי, מקומו בגטו היהודי. רב מצליח לעבור בו מחמת שהוא רזה, אבל כומר, שאין לומר קרדינאל, לעולם לא יעבור בו.

את הגטו איש לא מצייר, מסיבה פשוטה, שאיש לא יקנה תמונות של הגטו. (אפילו ר. ו. לא מצייר את הגטו.) יום יבוא ואנחנו, היהודים, נבוא חשבון עם הגויים אשר במקום לצייר את הגטו ואת שאר המקומות החשובים לנו, הם יושבים להם בסאן־רפאלו או במונטגרדי להיקאלאציה ומנסים לצור במכחולם את בוהק השמש המשחק בים, מה שעשו לפניהם (נכון להיום) בדיוק 417,693 פעם.

איך להפחיד קבצנים

ב"אקדמיה" לא ביקרתי הפעם. שיילכו לשם התיירים, בעיקר אלה שנמצאים כאן בפעם הראשונה. אני הייתי כמה פעמים בעיר ואפילו היונים בכיכר סן־מרקו מכירות אותי. האיטלקית שאני שוכח מביקור לביקור מתחילה לחזור אלי. לקבצנים הרבים החוסמים את הדרך ומבקשים נדבה אינני קורא כבר "וויאו" כמו שכתוב במדריכים, אלא: "קורריו" כמו שאומרים המקומיים. כשהייתי קורא "וויאו" לא רק שהקבצנים לא זזו מדרכי אלא שהיו אומרים אחד לשני: "הנה עוד אחד שבא להפחיד אותנו במילים מתוך השיחונים".

הקבצנים באיטליה הורסים לך את החיים. רפאל, מיכלאנג'לו, טיציאן, לאונרדו והדיוגני ואברבאלדי נעשים מאוסים בעיני בגלל שפע הקבצנים. תאמינו לי, הקבצנים שלנו הם ג'נטלמנים גמורים לעומת עמיתיהם האיטלקים, אלא שבעסקי קבצנות הם כנראה מומחים גמורים. תזכירו לי, כשניפגש, לספר לכם את הסיפור על הקבצן שרוטשילד גער בו לאחר שהתנהג בגסות, ואז הוא אמר (הקבצן לרוטשילד): אתה, רוטשילד, אולי מבין בעסקים שלך; בעסקיי קבצנות אני מבין יותר ממך.

אכן הקבצנים האיטלקים הם בקיאים במלאכתם, אלא שבוונציה נדמה לך שכל איטלקי הוא קבצן, ויסלחו לי הוונציאנים על ההכללה. תארו לעצמכם, חברים: אני הולך ברחוב ושואל מישהו: "היכן הוא רחוב פלוני", והאיטלקי מסביר לי פנים ומסביר את הדרך ואף הולך איתו עד לרחוב עצמו. עוד אני מתרגש מהפגנת הידידות והרצון הטוב, והאיטלקי מושיט את ידו ומבקש שכר.

> רחובותיו של הגטו היהודי צרים במיוחד. הרב, שהוא רזה, יכול לעבור ברחוב "גליטולי", אבל כומר או קרדינל לא יעברו בו.

מכתב מאיטליה 2

האיטלקים מתייחסים לזר כאילו הוא עטין של פרה המועמד לחליבה, כבשה המחכה להיגזז או ענבים המיועדים לסחיטה.

אנשים בני תרבות כמונו, שאין זה לפי כבודם לבדוק חשבונות או לעמוד על המקח, הם טרף קל להמוני הרמאים, הקבצנים, הזייפנים והליסטים הערומים העטים עליך מכל עבר. יש רק סגולה אחת כנגד אלה: להיראות איטלקי.

הכרתי פה צייר אחד גרמני וכמה ימים ביליתי בחברתו. בגדיו היו דלים ביותר ועניבתו מלוכלכת עד שאפילו אני נרתעתי מפניו. לאחר ידידות בת כמה ימים הזמין אותי באטובסקי, זה שמו, לבוא ולהתארח ביאכטה שלו. התפלאתי מאד: בן־אדם לבוש כמוהו ומדבר על יאכטה? הוא ראה את פני המשתאים ואמר שלי: "באיטליה, ידידי, תהיה איטלקי כמו כולם".

ועל הביקור המאלף ביכטה של באטובסקי, במכתבי הבא.

שלכם
דני

נ.ב.

חברים,

אתם שואלים את עצמכם: "הבחור נמצא בוונציה ולא כותב מלה על הביאנאלה על הפקסים של דויד גרוסמן הכתבת?"

הסבר:

ונציה מלאה כולה בתיירים. החלק היחיד שאפשר היה לראות מעל המוני התיירים בכיכר סן־מרקו – מגדל הפעמונים – גם הוא מכוסה לצורך שיפוצים. המקומות היחידים שבהם אדם מסוגל היום להתבודד בוונציה הם התערוכות של הביאנאלה, או טוב מזה: ללכת לקצה המרוחק של האי, לשבת בבית־קפה קטן ולקרוא. וזאת עשיתי אנוכי. בקפה ישבתי וקראתי ספרון קטן שלקחתי איתי למסע ושמו "מסע באיטליה" מאת נ"ס, הוא נחום סוקולוב, לשעבר עורך "הצפירה" והיום רחוב ידוע בתל־אביב.

כשליח "הצפירה" והמשולח מטעם עצמו יצא נ"ס למסעות אותם תיאר בעיתונו לקוראיו הצמאים לדברי תרבות. אין לי ספק כי קוראי "דבר־אחר", כקודמיהם, קוראי "הצפירה", כמהים לדעת את האמת על אודות העיר ונציה, ולכן ניסחתי את דברי נ"ס בעברית שאפשר להבינה כיום, קיצרתי מעט בגלל היקף הקצר שלי בוונציה והבאתי את דבריו במכתב שקראתם זה עתה.

שלכם
דני

טורישי

קריאה נרגשת לאחדות לאומית השמיע אמש נשיא המדינה בכנס יסוד של התנועה למניעת פלגנות ובדלנות. בנאום ספונטני, היוצא מן הלב והנכנס אל הלב, פנה הנשיא עזר וייצמן אל כל הפלגים, הכיתות והרסיסים בעם, וביקש מהם למנוע פירוד, קרע בעם ופיצול, "כי בנשמנו הדבר".

[illegible]

אליהו שרייבר

מבוכה רבה בקרב המתנחלים:

מנהיגי המתנחלים הבוכים על הגבעות למען עם ישראל, חוששים שלשורותיהם חדרו סוטים שרק אוהבים שיכבלו אותם בשלשלאות ואזיקים, שיגררו אותם על האדמה, שיכו באלות ויתיזו עליהם גז מדמיע, תוך כדי קללות והשפלות. לצערם של מנהיגי המתנחלים טרם נמצאה דרך בטוחה להפריד בין המינים השונים של הנהנים.

תקרית בטיסת ארקיע – הנוסעים נהנו מהאוכל

כל הנוסעים שחזרו מטורקיה מחוברים לאינפוזיה, דיווחו שהם מרגישים הרבה יותר טוב.

לעזר וייצמן היקר,

ברכות לרגל פרסום הסקר לפיו 71% מהציבור בדיעה שאתה צריך להביע את דעתך. נשמח לשמוע את דעתך בנושא הסקר הנ"ל.

29% הנותרים

אלף בית

א: אני בעד המשך השידורים של ערוץ 7.
ב: למה?
א: כי אני אוהב שירים עבריים.
ב: ובערוצים האחרים אין שירים עבריים?
א: יש, אבל בעיקר בזמן מלחמות, פיגועים ואסונות.
ב: ובערוץ 7?
א: בערוץ 7 יש שירים עבריים גם בזמן ההכנות למלחמה, לפיגועים ולאסונות.

—

א: תגיד, שמת לב שיאיר לוי נותר זכאי גם לאחר הרשעתו.
ב: בודאי. ומה יהיה עם הכסף?
א: גם הכסף הלך לכף זכות.
ב: תגיד, שמת לב שיאיר לוי זכה להשתחרר עקב התנהגות טובה?
א: בודאי, ומי ימשיך בכלא את ההתנהגות הטובה שלו?
ב: עוזי משולם.

—

א: תגיד, למה לדעתך הורידו ליאיר לוי 1/3 על התנהגות טובה?
ב: תחשוב בעצמך ותבין: אילו אתה היית צריך להתנהג טוב ליאיר לוי, זה היה לך קל?
א: זה היה קשה מאוד.
ב: והיית מבקש שיורידו לך משהו על התנהגות טובה?
א: בהחלט.
ב: אז זה מה שביקשו הסוהרים שלו וזה מה שנתנו להם.

—

א: תגיד, מיהו "ילד מתנחלים"?
ב: מי שהוריו הם מתנחלים יהודים שנגררו כהלכה.

מסביב לעולם בקופיקה

שלום קוראת "11.8.1995" (הוונאי מעברת זוג)

פרק: יומן

ג' תמוז תשנ"ה: שלום יומני היקר. [illegible]

[illegible]

נס גדול התרחש בימים אלה בעיר המקובלים:

ח... חר... חרק... חרקי... חרקים בצפת!!

פועלי כל העולם: כל אלה שסותמים להם את הפה, לא סתמו את הפה השבוע אפילו לרגע אחד. כל אלה שסותמים להם את הפה, לא סתמו את הפה

דבר אחר

המערכת:
דני קרמן, שלמה ניצן,
יאיר גרבוז, אביב אלחסיד,
תומר קרמן, אורי קרמן,
תרזה איזנברג, ואבנר כץ –
אלא מה.

המוסף הסאטירי הנפוץ ביותר במדינה • גליון מס' 599 • 11 באוגוסט 1995 • ט"ו באב תשנ"ה • מוקדש לאורה נמיר ששפכה השבוע דמעות חינם – מבלי לנצל אותן לפינוי מתנחלות

בית־הספר לעיתונות של "דבר אחר" מגיש:

זקנה טרפה זאב – חדשות!

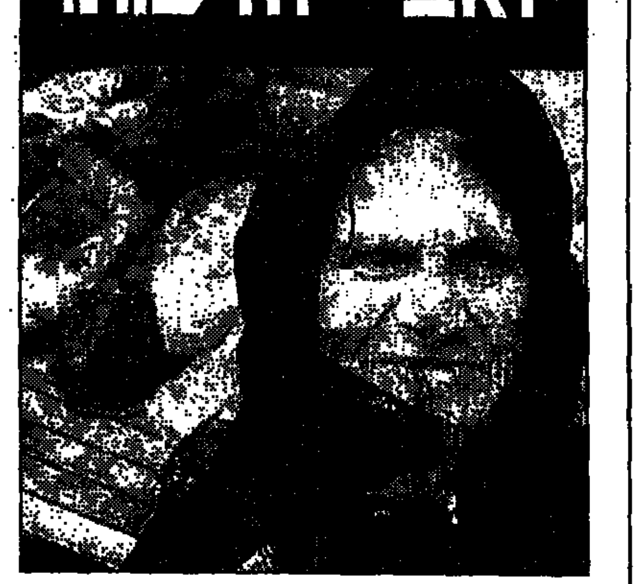

זאב טרף זקנה – סיפור ילדים

צעירים ישראלים חסכו אלפי שקלים בחוף הכינרת

מספר צעירים שנפשו בחוף הכינרת בלעו גרעינים מפרי צמח הרטורה. כתוצאה מכך הם סבלו מהזיות קשות. כמה מהם משוכנעים עד היום שהם כבר חזרו מהודו. היה זו חסכה להם ולהוריהם אלפי שקלים. בתוך כך נודע כי משחרר האסירים, תרות לפיד, הסכים לסייע בשיחרורו של אחד הצעירים מהאינפורויה.

ועדת הכנסת החליטה שלא להסיר את חסינותו של ביבי ולהסתפק בלקצר לו בשליש

504 איש ושאלו!

וייצמן וכהן הם שני שותפים. כהן קנה טון וחצי דגים בשישה שקלים לקילו ומכר אותם בארבעה וחצי שקלים לקילו. וייצמן מת להביע את דעתו. כמה אחוזים מהציבור יתמכו בזכותו של וייצמן להביע את דעתו?

אלף | בית

א: תגיד, מה דעתך?
ב: אני לא יודע מה דעתך, אבל אני מוכן להילחם על זכותך להביע אותה בתנאי שתעשה את זה אצל הפסיכולוג.

●

א: תגיד, כהנא מת?
ב: לא בדיוק.
א: הוא חי?
ב: גם כן לא בדיוק.
א: אז מה כזה?
ב: הוא התרבה.

●

א: תגיד, איך ייזכר כהנא בהיסטוריה?
ב: כמחייה המבטא האמריקאי בשפה העברית.

ברגע האחרון

דיוקנותיהם של כוכבי ה"קומדי סטור" יודפסו על גבי תגובותיו של הנשיא וייצמן

מאות עזבו את צומת

מאות חברים וחברות שהצטרפו לצומת מיד לאחר פירסום הידיעה כי רפול הרג עשרות שבויים מצריים במבצע קדש, פרשו בהפגנתיות ובכעס מהמפלגה, לאחר שתת־אלוף (מיל.) אריה בירו הודיע, שלא רפול היה זה שהרג את השבויים המצריים במיתלה אלא הוא זה שהרג אותם. נודע כי רפול פנה לעוזבים והבטיח להם לצרף את תת־אלוף אריה בירו להנהגת צומת לאור הגילויים האחרונים על הישגיו.

ברגע האחרון

מזל שרפול לא שבוי בדימוי של עצמו, אחרת היה מחסל גם את השבוי הזה

טרגדיה

שני יהודים שניצלו מאהבת התורה, מאהבת הארץ ומאהבת העם, נהרגו בגלל אהבת האדם

אזהרה/הכשר

למען הסר ספק
ולמען יראו וייראו
ולמען הדורות הבאים
ולמען השם
הננו מודיעים כי
אנו מסירים את ההשגחה מעל
הגדול הגדול הגדול
יאיר לוי הגדול
והוא אינו עומד יותר תחת פיקוחנו
וכל המשתמש בו עושה זאת על
דעתו, על מצפונו ועל דמו
בראשו בלבד

משטרת ישראל

קרא בשבוע הבא:
אליזבת הארלי לא סולחת והפעם בעירום

שמואלה ושימשי המנהרה
שמחים להודיע על הולדת בנם משה
את לאלינור, זקלין, בנימינה והרצליה
בן לשמואלה ושימשי
נכד לראומה ואלברט המנהרה ולג'ורג'
ובתיה בלומפילד
נין ליעקב וקטושקה
(רשימה ראשונה בסידרה)

X הכבל בדרכים X

נהג, שניסה לחשב את הסכום אותו יצטרך לשלם כקנס על נסיעה ב־120 קמ"ש, התנגש בעץ ונהרג

"יאיר לוי בצאתו לחופש: "... הפרידה מבית־הסוהר קשה עלי מאוד. המקום הפך עם השנים לבית שני בשבילי, בגלל שאת רוב הכסף שלקחתי השקעתי בבית הראשון..."

קרא ראיון בעמ' 9

כלא

IN | OUT
יאיר לוי | בובת מין מתנפחת

תינוק קפץ מקומה שלישית על הראש ונשאר בחיים. כשהתעורר אמר התינוק: "בסך הכל רציתי לדפוק לעצמי את החיים ודפקתי לעצמי את הראש"

יאיר לוי התייעץ עם אנשי חוק כדי לברר מה וכמה הוא צריך לגנוב כדי לקבל שבועיים מאסר, לאחר שהתברר ששירות בתי הסוהר נשאר חייב לו שלושה שבועות חופש

קירוב ♥ לבבות

הפלשתינאים ויתרו – בעיית המים נפתרה

המים שבהם יפוזרו המתנחלים בפינויים הבאים, יהיו על חשבון הפלשתינאים

הידברות בין המתנחלים וצה"ל

המתנחלים והמתנחלות הסכימו ללבוש כפיות ורעלות בפינוי הבא, וזאת כדי להקל על החיילים והחיילות את הטראומה של פינוי יהודים

מתנחלים שלחו לרבין עוגה לשבת שמתנחלות אפו מדמעות של חיילות

בתגובה לדברי המתנחלים "כולנו אחים" אומרים מומחים: אין תופסים אדם בשעת צערו

בבוסניה התרגשו עד דמעות מהחיילות הבוכות

הרעה בתנאים

"בכינו רק בגלל שבאותו זמן יכולנו ללוות את הילדים של המתנחלים לחוגים לקרמיקה וחליל, ובמקום זה היינו צריכים לבזבז זמן על לפנות אותם"

(קרא ראיון עם ארבעה חיילים שבכו בפינוי)

פעמיים סליחה בבקשה ● פעמיים סליחה בבקשה ● פעמיים סליחה בבקשה ● פעמיים

המתנחל אוהד ברט, ביקש סליחה מהשר שריד על כך שניסה לדרדר את מכוניתו וסליחה מאביו על זה שהוא לא הצליח

תשואות קופות הגמל של "דיסקונט" ביולי – כ־0.25%

מאת חני פורשנר

מנהליהן של קופות הגמל וקופות הפיצויים של בנק דיסקונט השיגו תשואות ריאליות חיוביות ביולי, בשיעורים של כרבע אחוז ופחות.

רק לקופותיה המעטים של הקופה הכי קטנה, "אשכולות" (בעלת כמה מסלולים לפי מדיניות ההשקעות), שסך כל נכסיה מגיע ל־31 מיליון ש"ח, קיבלו תשואות בשיעור 0.61% ויותר.

באחד המסלולים המעורבים, המעניק עדיפות להשקעה במט"ח, התשואה ביולי היתה 1.55 אחוז; במסלול מעורב אחר הושגה תשואה בשיעור 0.99% ביולי.

בקופות הגמל הגדולות, שנכסיהן נמנים במיליארדי שקלים, התוצאות היו הרבה פחות טובות: מנהליה של הקופה הגדולה ביותר, "תמר" (10.7 מיליארד ש"ח), צברו תשואה ריאלית של 0.16 אחוז; בשתי קופות אחרות, "גפן" (1.9 מיליארד ש"ח) ו"שיקמה" (211 מיליון ש"ח), התשואה ביולי היתה 0.26 אחוז.

בחישוב התשואות מאז תחילת השנה, הטבלה שונה: בראש ניצבים המסלולים השונים של "אשכולות", עם תשואה של 1.39% למסלול הגמיש המעורב עד 4.37% למסלול המעורב, ואחריה "פיצויים" (777 מיליון ש"ח), עם תשואה של 0.73 אחוז בשבעה חודשים.

כמחצית מקופות הגמל של "בנק לאומי" השיגו תשואות חיוביות ביולי

מאת חני פורשנר

שבע מתוך 13 קופות הגמל הפיצויים של בנק לאומי השיגו ביולי תשואות ריאליות חיוביות, שרובן היו בשיעור של פחות מעשירית האחוז.

בשתי קופות נרשמה תוצאה חיובית קצת יותר משמעותית: "סגנון שקלים" (תשואה בשיעור 0.78% ביולי) ו"שגיא" (תשואה בשיעור 0.23%).

הקופות הבולטות בין אלה שרשמו הפסדים, הן "סגנון מניות" (הפסד בשיעור 0.76% ביולי) ו"סגנון מטבע־חוץ" (הפסד בשיעור 0.37%).

בחישוב מצטבר מתחילת השנה, מנהליהן של שמונה מתוך 13 הקופות השיגו תשואה ריאלית חיובית. התוצאה הטובה ביותר נרשמה ב"סגנון שקלים" – 2.31% בשבעה חודשים, וב"קשת" – 0.98%.

הניהול הגרוע ביותר היה בקופת "סגנון מניות".

קופה זו, הגרועה ביותר במידרג התוצאות העיסקיות לחודש יולי, עומדת גם בראש טבלת ההפסדים לתקופה שמאז ינואר: תשואה שלילית של 1.85־ אחוז.

בורסה / איתן יעקבסון

מדד המעו"ף מתקרב ל־200 נקודות

אתמול נרשמה מגמה מעורבת עם נטייה לעליית שערים במניות המשתנים והכר"מ. מדד המשתנים נקבע בסיום המסחר על 197.04, בעלייה של 0.27%.

מדד המעו"ף נקבע על 199.12, בעלייה של 0.19%.

מחזור המסחר הכולל במניות הסתכם בכ־117 מיליון שקל. מחזור בולט של כ־10 מיליון שקל נרשם במניות בנק הפועלים, אשר נסגרו בעלייה של 1%. ההתעוררות במניות בנק הפועלים בימים האחרונים מוסברת ברכישות של משקיעים זרים, ובפעולות של משקיעים מקומיים במניה.

עלייה של 3.35% נרשמה במניות טבע, בתגובה לעלייתן בניו יורק לרמה של 40 דולר ביום רביעי בלילה. אנליסטים בניו יורק צופים לשיפור ברווחיותה של טבע ברבעונים הבאים, כתוצאה מצמיחתה בתחום התרופות הגנריות.

הציפיות לשיפור משמעותי ברווחיות טבע בשנים 1996־1997 מתבססות גם על הציפיות שטבע תמכור את תרופת הקופאקסון לחולי טרשת נפוצה בארה"ב, בתגובה שרשות התרופות והמזון האמריקאית תאשר את שיווקה.

עלייה של 3.5% נרשמה במניות המפעלים הפטרוכימיים, בתגובה לפרסום דו"חות מצוינים, שהצביעו על רווח נקי של כ־64 מיליון שקל במחצית הראשונה של 1995. בימים האחרונים עלו מניות המפעלים הפטרוכימיים, בתגובה להמלצת קנייה של בנק ברינגס.

עלייה נרשמה גם במניות תאיים בתגובה לפרסום דו"חות טובים, שהצביעו על רווח נקי של כ־28.3 מיליון שקל במחצית הראשונה של 1995.

עלייה נרשמה גם במניות מפעלי נייר חדרה, בתגובה לפרסום דו"חות כספיים טובים שהצביעו על רווח נקי של כ־33.4 מיליון שקל במחצית הראשונה של 1995, בהשוואה לרווח נקי של כ־1.3 מיליון שקל בלבד במחצית הראשונה של 1994.

ירידה חדה של 7.5% נרשמה במניות רב־בריח, בתגובה לפרסום דו"חות כספיים שהצביעו על ירידה ברווחיות. רב־בריח דיווחה על רווח נקי של כ־4.8 מיליון שקל במחצית הראשונה של 1995, לעומת רווח נקי של כ־8.3 מיליון שקל במחצית הראשונה של 1994.

עלייה מתונה נרשמה במניות שופרסל, בעקבות המלצת קנייה של בנק ג'ארדין פלמינג, שציפה לרווחיות נאותה של רשת השיווק הנ"ל.

ירידה בלטה אתמול במניות דיסקונט השקעות וכלל אלקטרוניקה, בתגובה לירידה ברווחיות מאיטקס. ירידות בלטו אתמול בשורה של מניות כבדות כמו מפעלי הברום, ים המלח, בי"ל, עלית 5, אידיבי פיתוח, אידיבי אחזקות ואסם.

עלייה נרשמה במניות אגן, בתגובה לפרסום דו"חות מצוינים בראשית השבוע, ובמניות פריקלאס, בציפייה לפרסום דו"חות טובים.

בשוק אגרות החוב הצמודות למדד נמשכו עליות השערים, בציפייה למדדים נמוכים יחסית בחודשים הקרובים ובתגובה לרמת התשואות הגבוהה לפדיון במונחי ברוטו, אשר מזמינה רכישות של גופים מוסדיים.

יו"ר האגף לאיגוד־מקצועי בהסתדרות עמיר פרץ, והממונה על השכר יוסי קוציק חתמו אתמול על ההסכם להחלת רכיבי־שכר (החזר הוצאות, שעות־נוספות, משמרות) במערכת חישוב הפנסיה במיגזר הציבורי

נמשך הגידול בגירעון המסחרי

מתחילת השנה מגיע הפער בין יבוא ויצוא הסחורות ל־6 מיליארד ש"ח

מאת אמנון אמר

גם בחודש שעבר נמשכה – ואף התחזקה – מגמת הגידול בגירעון המסחרי של ישראל. הפער בין יבוא ויצוא הסחורות, ללא אוניות, מטוסים ויהלומים, הסתכם בחודש יולי במיליארד דולר, לעומת כ־540 מיליון דולר בחודש המקביל אשתקד.

רמת הגירעון ביולי היא הרמה החודשית השנייה בגודלה בכל הזמנים, וקרובה מאוד לשיא שנרשם בחודש ינואר השנה (1.02 מיליארד דולר).

העלייה בגירעון נובעת הפעם משילוב של עלייה לא גדולה ביבוא וירידה מתונה יחסית ביצוא, בהשוואה לממוצע החודשים הקודמים.

בשבעת החודשים הראשונים של השנה מסתכם הגירעון המסחרי, ללא אוניות, מטוסים ויהלומים, בקצת יותר משישה מיליארד דולר, לעומת כ־4.3 מיליארד דולר בתקופה המקבילה בשנה שעברה. בתקופה ינואר־יולי השנה גדל, לפיכך, הגירעון המסחרי בקרוב ל־40 אחוזים. עלייה זו נובעת מגידול של כ־12 אחוז, שנרשם בתקופה זו ביצוא, ומגידול בשיעור כמעט כפול של 22.8 אחוז ביבוא.

אם מגמת הגידול בגירעון שנרשמה עד עכשיו תימשך גם בחודשים הקרובים, יסתכם השנה הגירעון המסחרי של ישראל ביותר מ־10 מיליארד דולר.

בחינת נתוני סחר החוץ, שפירסמה אתמול הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מראה כי בחודשים האחרונים חלה יציבות ביבוא ציוד להשקעה. ביבוא מוצרי צריכה וביבוא תשומות לייצור נרשמו בתקופה זו עליות מתונות.

גם ביצוא הסחורות, ללא יהלומים, נמצא בחמשת החודשים האחרונים במגמת עלייה. במקביל, נמשכת העלייה במחירי יבוא חומרי הגלם והיצוא התעשייתי.

מנכ"ל משרד־החקלאות, יונתן בשיא:

"ישראל כבר איחרה את לוח הזמנים לביצוע הסכמי גאט"ט"

משרד החקלאות דורש מהאוצר לבקש דחייה של חודשיים בכניסת ההסכם לתוקף

מאת רן הלוי

עקב עיכובים שחלו בעבודת ועדת גל־ים, לקביעת המכסים על יבוא לישראל, לא תוכל ישראל לעמוד מבחינה מעשית בלוח הזמנים שקיבלה על עצמה ביישום הסכמי גאט"ט. כך אמר מנכ"ל משרד החקלאות, יונתן בשיא, לקראת דיון בהשתתפותו שנקבע בוועדה האמורה.

הסכמי גאט"ט נחתמו עוד בשלהי 1993. ישראל התחייבה בהם לבטל עד ראשית ספטמבר השנה את כל ההגבלות המנהליות והכמותיות על כניסת סחורות מיובאות לארץ. במקום הגבלות אלו, מאפשר ההסכם להטיל מכסים על יבוא, תוך התחייבות מצד ישראל להביא להפחתה בשיעורים ב־25% תוך 10 שנים.

לדברי בשיא, נערך משרדו לביצוע ההסכם במועדו, והחל עוד לפני שנה ורבע בדיונים עם נציגי המגדלים ומועצות הייצור בענפי החקלאות השונים. זאת, כדי להכין לוח מכסים שלא יפגע בייצור המקומי, כפי שמתיר ההסכם.

"ההצעות שסיכמנו בדיונים אלה הועברו לוועדת האוצר, לקביעת המכסים, עוד לפני ארבעה חודשים", התלונן המנכ"ל, "אך לצערי לא הצלחנו עד היום לקבל תגובה כלשהי מן האוצר, גם לא בעל פה".

בשיא העריך, כי יתכן שהעיכוב בעבודת הוועדה נבע מחילופי הגברי בראשותה: בתחילה עמד בראשה יורם גבאי, מי שהיה ראש מינהל הכנסות המדינה, אך הוא סיים את תפקידו לפני כמה חודשים, ובמקומו מונתה ציפי גלים. מדברי בשיא עולה, כי למעשה אין מנוס כעת מפנייה ישראלית למינהלת הסכמי גאט"ט הבין־לאומיים, בבקשה לדחייה של חודשיים בהחלת ההסכם עליה. וזו, אכן, דרישת משרד החקלאות.

הוא אמר, שגם אם יוסכמו היום בוועדה לוחות המכסים שהכינו משרדו ומשרד התמ"ס, הרי הם טעונים עדיין אישור בממשלה ובוועדת הכספים של הכנסת (המצויה כעת בפגרה). הכנת לוח מכסים מפורט תימשך לפחות חודש וחצי, ולאחר מכן יהיה צורך להגישו לאישור מינהלת גאט"ט.

לאור כל אלה, אין אפשרות מעשית להחיל את המכסים החדשים בראשון לספטמבר, לפי לוח הזמנים המקורי.

מקבלי משכנתאות לא יחויבו לבטח את דירותיהם במלוא ערכן

מאת אמנון אמר

הבנקים למשכנתאות לא יורשו עוד לחייב את מקבלי ההלוואות לדיור, לבטח את דירותיהם במלוא ערך הדירה.

על פי נהלים חדשים, שפירסם אתמול המפקח על הבנקים בבנק ישראל, יורשו הלקוחות לבחור בין שתי אפשרויות: ביטוח הדירה המשועבדת לבנק במלוא ערכה, או ביטוח הדירה בהתאם לגובה המשכנתה, הנמוכה במרבית המקרים בצורה משמעותית מערך הדירה.

הנהלים החדשים ייכנסו לתוקף ביום שלישי הקרוב.

בנוסף, ייקבע בנהלים אלה, כי במידה ויבחר הלקוח לבטח את דירתו בהתאם לגובה המשכנתה, יחויב הבנק לאפשר לו להפחית מדי פעם את גובה הביטוח, בהתאם לירידה שחלה ביתרת ההלוואה.

בבנק ישראל ציינו אתמול, כי גם עכשיו אין הלקוח חייב לבטח את דירתו באמצעות הבנקים למשכנתאות, וכי הוא רשאי לבטחה בכל חברת ביטוח שיבחר.

עובדי הבנקים דורשים: לעבור לשבוע עבודה בן חמישה ימים

אם לא יוסדר העניין, יכריזו על סכסוך עבודה בדצמבר • היום המועדף – שישי

מאת חני פורשנר

אם לא יושג בסוף נובמבר הסכם על הסדרת שבוע עבודה בן חמישה ימים בבנקים, יכריזו העובדים על סכסוך עבודה בדצמבר. כך החליטו כל ועדי העובדים במערכת הבנקאות, המעוניינים שההסדר החדש יוחל ב־1 בינואר 1996 לכל המאוחר.

ההחלטה נתקבלה לפי הצעתו של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, ח"כ עמיר פרץ, שאירח אתמול את הוועדים. בפגישה נכחו גם נציגיהם של עובדי בנק הפועלים, אשר אינם שייכים להסתדרות הבנקאות בהסתדרות הפקידים, ונציגי בנק המזרחי, שאינם מקבלים את מרות ההסתדרות הכללית.

נציגיהם של המועסקים בבנקים, המונים כ־35 עד 40 אלף עובדים ועובדות, קיבלו את הנוסח של פרץ – "דרישה תקיפה למשא ומתן" – למרות שחלקם היו מעדיפים לשון יותר אולטימטיבית.

לדבריהם, בתוך הנהלות הבנקים היה ויכוח, שבו חלק מהגורמים רצה כי היום החופשי יהיה שישי וחלק העדיף את ראשון – אך הכל היו מאוחדים בטקטיקה של "גרירת רגליים", כדי להותיר את המצב הנוכחי על כנו. באפריל קיבלו ההנהלות את פסיקתו של המפקח על הבנקים, איש בנק ישראל, זאב אבלס: יום שישי יהיה היום החופשי. כעת נוטים גם הוועדים לאמץ את פסיקתו של אבלס.

אבל פסיקה זו עדיין כפופה לתוצאותיו של המשא ומתן, ולהסדרים שיפורטו בו. שני כיוונים אפשריים הם פריסת שעות העבודה, ופתיחת שערי הבנקים במשך יותר שעות בפחות ימים – או המרת היום החופשי בתשלום כספי, והשארת שבוע העבודה הנוכחי כמו עכשיו.

מרכז ההשקעות אישר 10 מיליון דולר למפעל כי"ל בנצרת עלית

(עתים) מינהלת מרכז ההשקעות אישרה הקצבה של יותר מ־10 מיליון דולר למפעל המי תעשיות קרמיקה של קונצרן כימיקלים לישראל, הנמצא באיזור התעשייה ג' בנצרת עלית.

ההקצבה, בשיעור של 10.5 מיליון דולר, נועדה לאפשר את הרחבת המפעל, המייצר מוצרי קרמיקה לתעשייה, ולבני קרמיקה לתנורים תעשייתיים ולעמידה מתח גבוה.

עם השלמת הרחבתו, יקלוט המפעל עוד 40 עובדים.

גם מפעל פלינה שבאיזור התעשייה של נצרת עלית, המייצר יריעות פוליפרופילן לאריזות מזון, עתיד להתרחב. לצורך כך ישקיעו בו 11.6 מיליון דולר. עם הרחבת מפעל זה, הוא יקלוט עוד כ־60 עובדים.

הסוכנות מכרה לממשלה את כל מניותיה ב"מקורות"

מאת אמנון אמר ורן הלוי

הסוכנות היהודית סיכמה השבוע את העיסקה למכירת כל חלקה במקורות לממשלה. מדובר ב־33 אחוז ממניות השליטה וההון של החברה, שהוחזקו על ידי הסוכנות עוד משנות ה־40.

תמורת העברת המניות לממשלה, תקבל הסוכנות סכום של כ־46.5 מיליון דולר.

המשא ומתן בין הסוכנות לממשלה נמשך כשנה וחצי, ובמסגרתו סוכם גם על הבטחת זכויות המים למתיישבים במסגרת ישובי הסוכנות. בנושא זה הוחלט, כי מאגר זכויות המים שרכשה הסוכנות, בהיקף של כ־90 מיליון קוב, שטרם נוצל ועדיין לא הועבר למתיישבים, יעמוד לזכות הסוכנות לצורך הקצאה למתיישבים.

חנן בן יהודה, גזבר הסוכנות היהודית והממונה על רשות החברות בה, מסר כי היציאה ממעורבות פעילה במקורות נעשתה במסגרת המדיניות להתמקד בפעילות ובעשייה בהתאם לייעודה ולתפקידיה המקוריים של הסוכנות.

מבוטחי הכללית יוכלו להזמין תרופות הביתה

5,000 מבוטחי קופת חולים הכללית, המנויים על שירות קבלת תרופות בבית "כללית־אקספרס", יכולים להזמין תרופות ללא מרשם מתוך קטלוג צבעוני שנשלח לביתם.

התרופות יגיעו באמצעות שליח קבוע, ולהקדמת המשלוח ישלמו המבוטחים תוספת של 9 שקלים.

הקטלוג מכיל תרופות לשיכוך כאבים, חום, הצטננות, ויטמינים, סוכריות מציצה, טיפול בצרבת, עור, ולטורן חוה צמחים.

היום בבורסה

ריכוז תוצאות המסחר במניות

שם הענף	עליה	ירידה	בלי שנוי	סה"כ	תמורה באלפי ש"ח	תמורה באלפי $	סה"כ ב־%
מניות חפשיות	390	298	381	1069	116956	38791	100
בנקים וחברות אחזקה	5	6	6	17	13521	4485	11.6
בנקים למשכנתאות	6	7	7	20	2170	720	1.9
חברות וסוכנויות ביטוח	11	10	8	29	1542	512	1.3
מסחר ושירותים	81	55	82	218	13113	4349	11.2
נדל"ן, בינוי, פיתוח וחקלאות	85	56	87	228	12224	4054	10.5
חברות תעשיה	151	108	118	377	59345	19683	50.7
חברות להשקעה ולאחזקות	48	48	63	159	14087	4672	12
חברות חיפושי נפט וגז	3	8	10	21	954	316	0.8
רשימה מקבילה	135	93	165	393	9446	3133	8.1
כר"מ	353	259	358	970	30864	10237	
מ.ר.צ + משתנים	37	39	23	99	86092	28555	
מ.ר.צ.	24	33	39	96	30351	10067	
משתנים	35	33	20	88	55741	18488	

המניות הבולטות במשתנים

הטובות		הגרועות	
הכשרת הישוב	+6.5	קווי אשראי	−8.0
שלטון א 1	+4.8	רב בריח	−7.5
פטרוכימיים	+3.5	פספודט	−4.2
טבע 1	+3.3	שקם	−3.5
תאפ 10	+3.0	בזן 1	−3.2
נכסים ובנין	+2.5	דיסקונט השקעות	−3.0
פריקלאס 1	+2.5	כלל אלקטרוניקה	−3.0
דמם 1	+2.3	כבלים 0.25	−2.2
לאומי	+1.8	ליפשיץ	−2.2
פויכטוונגר 5	+1.8	ברום	−2.2

המניות הבולטות בכ.ר.מ.

הטובות		הגרועות	
יעקסו 1	+10.0	עטימן 1	−10.0
באומל	+10.0	ליורים	−10.0
מקסימה 5	+10.0	גמאטוניק	−10.0
מגב טכנו' 1	+10.0	סהר ביטוח	−10.0
אל איי אמ אס	+9.3	גבעות	−9.7
בריל	+9.0	לודזיה 0.1	−9.2
פרי העמק	+9.0	נמל	−9.0
כרמל 1	+8.0	שטאנג	−8.7
בידי	+8.0	גמביט	−7.2
בינאר	+7.8	לפידות יהש	−6.7

האופציות הבולטות

הטובות		הגרועות	
טוטנאור אופ 1	+150.0	מאקפל אופ 2	−48.5
מילומור אופ'	+60.0	אינטרקוסמא אופ 1	−27.3
מוצרי מעבדות אופ	+50.0	בן יקר גת אופ' 2	−25.5
עבודי אופ 1	+28.0	בינאר אופ 1	−15.5
זת אופ 1	+22.0	קווי אשראי אופ 2	−15.3
פרג אופ 1	+20.0	אפליקום אופ 1	−11.7
כנפיים אופ 1	+20.0	טופר אופ 2	−11.0
מופת אופ' 2	+16.0	קונתהל אופ' 1	−10.0
כמיפל אופ 1	+15.5	שולמית אופ 1	−10.0
כדורי אופ 1	+10.0	הכשרה ביטוח אופ 1	−10.0

המניות בעלות המחזור הגבוה ביותר

המניה	מחזור באלפי $	המניה	מחזור באלפי $
פועלים	3269.69	אגן	660.67
אלביט 3	1888.86	פטרוכימיים	647.94
טבע 1	1849.70	אידיבי אחזקות	535.24
כור 1	1717.90	כלכלית ירושלים	525.81
נכסים ובנין	940.10	איטונג 1	516.29
כימיקלים לישראל	822.01	אסם	502.23
מכתשים	755.71	תאפ 10	471.87
פריקלאס 1	729.80	לאומי	467.86
שופרסל ב'	693.25	דיסקונט השקעות	461.46
הכשרת הישוב	661.23	כלל אלקטרוניקה	446.90

המסחר במדד המשתנים

ביאורים לטבלאות המניות

שווי שוק – נתונים מצרפיים של כל ניירות הערך של החברה, כולל האופציות וניירות הערך שאינם סחירים. שווי השוק אינו כולל את האג"ח להמרה.
הון עצמי – המתואם של החברה.
רווח תקופתי – של החברה במיליוני דולר (רבע, חצי, שלושה רבעי או שנתי).
מכפיל רווח מתואם – מחושב על פי שווי השוק של החברה, כמצוין למעלה, חלקי הרווח הנקי המתואם של החברה בארבעת הרבעונים האחרונים.
מכפיל רווח תפעולי – מחושב על פי שווי השוק של החברה, כמצוין למעלה, חלקי הרווח התפעולי המתואם של החברה בארבעת הרבעונים האחרונים.
שווי נכסי – נכון ליום האתמול.
▶ – מניית מעו"ף

* לפי דו"ח כספי לרבעון הראשון של השנה.
** לפי דו"ח כספי לחצי השנה הראשונה.
*** לפי דו"ח כספי לתשעה חדשים ראשונים של השנה.
– אם לא מופיעות כוכביות, הנתונים הם על פי הדו"ח השנתי האחרון.

שרות "קול־סטוריק" מאפשר לך לקבל מידע עדכני על ניירות הערך דרך הטלפון במשך שעות המסחר. חייג 057-224444, והשמע להוראות הקוליות. המחיר לשיחה 5.99 ש"ח ללא הגבלת זמן.

המשתנים ליום 10.8.95

המניה	שער בנקודות	שינוי מקוי	שינוי ב־%	שער יומי נמוך ב־%	שער יומי גבוה ב־%	שער מרץ	מחזור באלפי $ ת.ב.
אמיס	2417.0	+6.0	+0.3	100.00	100.00	2417.0	160.9
אגן	5156.0	+76.0	+1.5	101.25	102.00	5156.0	660.7
אזורין	2261.0	+6.0	+0.3	100.25	100.50	2255.0	72.1
אסיף	7500.0	+19.0	+0.3			7500.0	64.3
אורדן 0.1	439.0			99.50	100.00	439.0	181.1
אדמת 1	618.0			99.75	100.50	618.0	114.8
אזורים 1	3677.0	−18.0	−0.5	100.00	100.00	3677.0	155.3
אידיבי אחזקות	978.0▶	−7.0	−0.7	99.00	100.00	985.0	535.2
אידיבי פיתוח	5272.0▶	−94.0	−1.7	98.00	98.00	5286.0	208.8
איטונג 1	976.0	+2.0	+0.3	98.50	100.50	969.0	516.3
אלביט 3	21671.0▶	−164.0	−0.7	98.75	100.50	21835.0	1088.9
אלקו החזקות	11214.0▶	+138.0	+1.3	101.00	102.00	11214.0	249.0
אלקטרה צריכה	2918.0	−7.0	−0.2	99.00	99.00	2925.0	164.7
אלרון 3	10139.0	+50.0	+0.5	100.00	100.75	10089.0	259.7
אסם	2526.0▶	−6.0	−0.2	99.25	100.50	2532.0	502.2
אפריקה אג"ח 4	102.5					102.5	24.6
אפריקה ישראל 1	338839.0	+3355.0	+1.0	101.00	101.50	337161.0	378.7
אפריקה ישראל 0.1	363757.0▶	+2708.0	+0.8	100.50	100.75	363757.0	114.6
אקרשטיין תעשי'	451.0	+2.0	+0.5	100.00	102.00	449.0	114.3
בזק 1	789.0▶			99.50	100.50	789.0	292.0
בינלאומי 1	37775.0	−382.0	−1.0	99.00	99.25	37585.0	82.1
בינלאומי 5	37709.0▶	−381.0	−1.0	99.50	99.50	37709.0	55.7
ברום	2154.0▶	−50.0	−2.2	97.50	98.50	2149.0	290.7
בזן 1	2362.0	−79.0	−3.2	97.00	97.00	2356.0	74.6
גזית 1	527.0	+7.0	+1.3	101.00	101.00	527.0	75.6
גזית אג"ח 2	114.0	+0.5	+0.3	100.25	100.25	114.0	82.7
דמם 1	1077.0	+24.0	+2.3	102.00	102.50	1074.0	155.6
דיסקונט השקעות	17897.0▶	−553.0	−3.0	97.00	97.75	18081.0	461.5
דיסקונט משכ'	19010.0			100.00	100.00	18962.0	27.3
דלק 0.1	9162.0▶	+91.0	+1.0	100.75	101.25	9094.0	253.4
דובאר 5	בז 2664.0	−54.0	−2.0			2664.0	31.8
הכשרת הישוב	955.0	+58.0	[illegible]	104.50	106.75	935.0	661.2
חברה לישראל 1	23917.0▶			99.50	99.50	23917.0	104.2
חברה לישראל 5	22514.0	−401.0	−1.7			22514.0	26.9
חלי 1	4.9	−0.1	−1.2	98.75	99.00	4.9	46.7
טבע 1	120894.0▶	+3805.0	+3.3	102.75	103.25	120602.0	1849.7
טמפו 1	1424.0			101.00	101.00	1424.0	115.6
טפחות רניל 1	171853.0	−1736.0	−1.0			171853.0	12.0
יואל 1	109.5	−0.5	−0.2	100.00	100.00	109.5	53.6
ים המלח 0.1	849.0▶	−9.0	−1.0	98.50	99.00	852.0	192.9
יצוא השק' 1	1405.0	−25.0	−1.7	97.50	97.50	1412.0	52.5
ישראמקו	2.5					2.5	61.4
כבלים 0.25	1878.0	−43.0	−2.2	96.25	97.00	1883.0	141.2
כור 1	25230.0▶	+188.0	+0.8	100.75	101.50	25292.0	1717.9
כור אג"ח ר'	109.0					109.0	267.0
כור אופ' 2	5995.0	+103.0	+1.8	102.75	104.00	5892.0	33.7
כימיקלים לישראל	220.0▶	−3.0	−1.2	98.50	100.00	223.0	822.0
כיתן	741.0	−7.0	−1.0	98.75	99.00	741.8	99.5
כלכלית ירושלים	1059.0			100.00	100.50	1059.0	525.8
כלל אלקטרוניקה	הם 33269.0▶	−1029.0	−3.0	97.00	99.00	34298.0	446.9
כלל ביטוח	1323.0	−3.0	−0.2	99.00	99.00	1326.0	38.2
כלל ישראל 10	7421.0▶	−75.0	−1.0	98.25	98.25	7440.0	64.0
כלל סחר 1	659.0			100.00	100.00	659.0	37.4
כלל תעשיות 1	1802.0▶	−9.0	−0.5	98.75	99.00	1806.0	291.4
כללי 1	8981.0	+111.0	+1.3	101.00	101.50	8914.0	168.6
לאומי	397.0▶	+7.0	+1.8	101.25	101.75	394.0	467.9
ליפשיץ	220.0	−5.0	−2.2	98.00	98.00	220.0	41.0
מאיר עזרא 1	1346.0	−7.0	−0.5	99.00	100.00	1350.0	37.9
מבטח שמיר 1	1580.0	−16.0	−1.0	99.00	99.00	1580.0	54.4
מבני תעשיה	429.0▶			100.00	100.25	429.0	138.7
מהדרין 1	7664.0			100.00	100.00	7664.0	57.6
מכתשים	1777.0▶	+18.0	+1.0	100.75	101.25	1759.0	755.7
מיבם 5	831.0	−11.0	−1.2	99.50	99.50	829.0	29.4
מגן 1	830.0			100.00	100.00	830.0	80.9
מפעלי פלדה	בז 300.0	−2.0	−0.5			300.0	36.1
משוב מחש' 1	522.0	−1.0	−0.2			522.0	74.8
משכן ב 1	30771.0	−155.0	−0.5	99.50	99.50	30771.0	202.1
נייר חדרה	הם 18072.0	+267.0	+1.5	101.00	103.00	17805.0	287.7
נכסים ובנין	20800.0	+507.0	+2.5	100.75	103.00	20394.0	940.1
נסיול	בז 622.0	+11.0	+1.8	101.50	102.50	619.0	175.3
נפטא	502.0			100.00	101.60	502.0	54.4
נפטא בזקן אג"ח 5	112.5			100.00	100.00	112.5	57.4
ספנות 1	1744.0			99.50	100.75	1744.0	160.4
עקוס	330.0	+2.0	+0.8			330.0	24.3
עלית 5	1252.0	−26.0	−2.0	98.00	98.00	1252.0	109.2
פויכטוונגר 5	7032.0	+121.0	+1.8	101.25	102.00	6980.0	106.2
פולגת 2	243.0			100.00	100.00	243.0	40.1
פועלים הסק' 1	8918.0			100.00	100.00	8918.0	170.1
פועלים	515.0▶	+5.0	+1.0	99.25	101.00	510.0	3369.7
פורמולה 1	1604.0	+4.0	+0.3	101.25	101.25	1600.0	64.2
פטרוכימיים	1748.0	+59.0	+3.5	102.00	104.00	1689.0	647.9
פיבי	46107.0			99.50	100.50	46107.0	269.8
פספורט	513.0	−23.0	−4.2	95.00	95.00	515.0	34.1
פקר פלדה 1	16010.0	+159.0	+1.0	100.00	102.00	15930.0	312.5
פרינן 0.2	9548.0			99.00	100.00	9548.0	91.7
פריקלאס 1	2157.0	+51.0	+2.5	99.50	102.50	2104.0	729.8
צינורות	762.0	+11.0	+1.5	101.50	102.00	760.0	79.5
קווי אשראי	90.0	−8.0	−8.0	92.00	96.50	88.5	255.9
קרן השקעות 5	319.0	הפסקת מסחר					
קירור הספקה	2128.0			99.50	100.50	2128.0	394.2
רב בריח	הם 1059.0	−86.0	−7.5	91.00	96.00	1145.0	300.2
רמונין 1	2571.0	+25.0	+1.0	101.00	101.50	2565.0	94.8
רשת [illegible]	1824.0	+23.0	+1.3	101.00	101.25	1819.0	285.1
שופרסל ב'	6106.0▶	+105.0	+1.8	101.50	102.50	6091.0	693.3
שלטון א 1	10072.0	+457.0	+4.8	99.00	106.00	9615.0	303.5
שקם	184.0	−6.5	−3.5	97.50	97.50	184.0	180.5
שקם בזקן אג"ח 4	131.5	−3.5	−2.5			131.5	8.7
תאפ 10	1188.0	+35.0	+3.0	100.50	103.00	1153.0	421.9
תאת 5	339.0	−4.0	−1.2	97.00	97.00	341.0	147.6
תדיראן	968.0▶			99.75	100.00	968.0	116.5

שוקי ההון בעולם / ביל כספי

נמשכת העלייה בשער הדולר

אבל תיסוף קל של השקל: 3.015 ש"ח לדולר

העלייה בשער הדולר נמשכה גם אתמול, ומומחים מסבירים זאת כהשפעה של פרסום המכרז לאגרות חוב דולריות, שלשום וביום שלפניו.

ביומיים האחרונים נמכרו אגרות חוב בסך כולל של 31 מיליארד דולר, במהירות רבה ותוך עליות שערים לא מבוטלות. העלייה בביקוש לאג"ח ממחישה את האמון שרוחש הסקטור העיסקי במשק האמריקאי, דבר שבא לידי ביטוי בעליית שער הדולר.

במהלך רוב ימי השבוע הופיעו ביקושים דולריים גדולים מאוד, שהעלו את שער הדולר לעומת רוב המטבעות החשובים. גם אתמול נמשכו הביקושים הדולריים, ומומחים מעריכים כי הם יימשכו גם בימים הבאים.

אתמול הגיע הדולר לשיא יומי של 1.4255 מארק, 1.1815 פר"ש ו־93.00 יינים, ואילו הלי"שט ירדה ל־1.5863 דולר.

הביקושים הדולריים בשוקי המטבע בעולם לא באו לידי ביטוי בשוק ניירות הערך של ארה"ב.

מגמה של מימוש רווחים שהופיעה אתמול, הורידה את שערי האג"ח הדולריות ארוכות הטווח לרמה של 110.406 נקודות – ירידה חצי יומית של 0.3125 נקודות.

בוול סטריט היו היקפי מסחר רדודים למדי, ומדד הדאו ג'ונס עלה לרמה של 4,672.54 נקודות – עלייה חצי יומית של 1.05 נקודות. לדעת מומחים, המסחר בשוק ניירות הערך של ניו יורק לא מושפע מההתפתחויות בשוקי המטבע, עקב מחזור העסקים הנמוך בוול סטריט. עם זאת, משוכנעים רוב הברוקרים כי צפויה עלייה בביקוש למניות, בגלל העלייה ברווחיות החברות האמריקאיות הנסחרות בבורסה.

בקרב הברוקרים בניו יורק שוררת תחושה שהביקושים יתגברו בקרוב, בעקבות מדד המחירים ליצרן לחודש יולי שפורסם אתמול, שהצביע על חוסר שינוי.

למניות ישראליות הנסחרות בניו יורק היו אתמול היצעים קלים, והמדד שלהן ירד ל־154.87 נקודות – ירידה חצי יומית של 0.49 נקודות.

שמעון שבס מעניק ייעוץ לחברת "המשביר המרכזי"

שירות "דבר"

מנכ"ל משרד ראש הממשלה לשעבר, שמעון שבס, עוסק במתן ייעוץ לחברת המשביר המרכזי, תמורת סכום המוערך בכ־3,000 דולר בחודש. לדברי שבס, שפרש מניהול משרד ראש הממשלה לפני חודשיים, הוא מספק שירותי ייעוץ במשרה חלקית בלבד. הוא סירב להתייחס לגובה שכרו.

המשביר המרכזי הוא חברת אחזקות, שאת רוב מניותיה מחזיקות התנועות הקיבוציות והמושבים. למשביר המרכזי כמה חברות בבעלות מלאה: המשביר מזון, המשביר סוכנויות, המשביר לחקלאי, וכן עוד כמה חברות־בנות שלמשביר המרכזי בעלות חלקית עליהן.

מנכ"ל המשביר המרכזי הוא שאול בן־יעקב, חבר קיבוץ דגניה א' וידידו של שבס.

שבס פתח משרד לייעוץ תחת שמו במגדלי התאומים ברמת־גן, זמן קצר אחרי שפרש מניהול משרד ראש הממשלה. הוא סירב לומר מה טיבו של הייעוץ שהוא נותן למשביר המרכזי, מטעמים של "סודיות מקצועית", לדבריו.

הרכיבים הזעירים בעולם, בפיתוח וייצור "axz ישראלי", משולבים בכל הטלפונים הסלולריים מתוצרת "מוטורולה", "אריקסון", "נוקיה" ו־at&t המשווקים בארץ.

שערי קרנות הנאמנות ליום 10.8.95

שם הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	שנויים נומינליים: יומי בנקודות (3)	יומי באחוזים (3)	באחוזים מתחילת החודש (4)	באחוזים מתחילת השנה (4)	חודשי ממוצע (5)
מניות							
אופנהיים מניות*	117.40	114.87	-0.49	-0.42	+2.65	+15.16	+1.94
אוצר מניות	82.01	80.53	+0.39	+0.49	+4.03	+8.40	+1.11
אודיגת מניות	264.27	261.33	+0.39	+0.15	+2.84	-1.53	-0.21
איגל מניות הסוחרים*	108.03	107.38	+0.29	+0.27	+4.20	+7.65	+1.01
אילנות שחקים	52.05	51.10	+0.11	+0.22	+4.78	+0.47	+0.06
אנליסט מניות	871.32	850.69	+2.17	+0.26	+3.85	+10.03	+1.31
אנפה	223.03	218.90	+0.76	+0.35	+3.40	+3.95	+0.53
אנקור	651.74	636.29	+1.30	+0.20	+4.39	+4.36	+0.58
אפיקים מניות	211.70	208.89	-0.01	–	+5.00	+2.44	+0.33
אפסילון 36	69.89	68.99	+0.39	+0.57	+5.39	-2.31	-0.32
אפסילון מניות	139.10	137.23	+1.84	+8.76	+5.52	-8.16	-1.17
ארז	251.92	247.14	+0.43	+0.17	+4.21	+5.01	+0.67
אש	600.75	587.83	-0.77	-0.13	+4.47	+0.46	+0.06
אתגר	117.74	116.43	+0.21	+0.18	+2.99	+8.46	+1.11
בטוחה מניות	3706.91	3657.36	+8.47	+0.23	+3.44	+5.66	+0.75
ברוז	160.58	157.52	+0.13	+0.08	+3.65	+4.12	+0.55
דוברת שרם מניות	81.12	79.40	+0.17	+0.21	+3.86	+10.80	+1.41
הראוזן-לביא מניות המי'	105.12	103.14	+0.11	+0.11	+5.05	+3.40	+0.46
חמיר	629.21	617.59	+0.71	+0.12	+4.89	+2.60	+0.35
יקר	63.66	63.44	-0.30	-0.47	+2.01	-8.64	-1.22
כוכב	126.17	123.77	+0.27	+0.22	+3.73	+1.11	+0.15
כללי מניות המיזמים	127.37	125.68	+0.15	+0.12	+3.37	+22.51	+2.81
כנרת	229.33	225.09	+0.15	+0.07	+5.16	+6.99	+0.93
מיטב אופציות	43.25	42.52	+0.12	+0.28	+5.80	-5.97	-0.84
מיטב מניות	160.06	158.19	+0.62	+0.39	+4.10	+2.97	+0.40
מעגל	72.78	72.14	+0.19	+0.26	+4.48	+13.02	+1.68
מגדל	94.54	93.74	+0.02	+0.02	+4.61	+9.22	+1.21
מרכזית מניות הסוחרים	57.80	57.25	+0.08	+0.14	+3.94	-1.60	-0.22
גלי	776.36	765.40	+1.04	+0.14	+3.23	+4.18	+0.56
מרצה	66.64	65.40	+0.08	+0.12	+3.46	+8.35	+1.10
נסיכה קונטיננטל	50.97	50.01	+0.13	+0.26	+4.14	-3.25	-0.45
נשואה מניות	306.84	304.87	+0.54	+0.18	+4.05	+6.57	+0.87
סימולץ מניות והבידים*	108.78	107.06	-0.33	-0.31	+1.61	–	–
ספנות מניות	64.95	64.68	-0.02	-0.03	+4.73	+1.17	+0.16
עדיף	107.83	105.90	+0.54	+0.51	+5.71	+5.40	+0.72
עמדה פז	134.62	133.10	+0.36	+0.27	+4.24	+8.06	+1.06
עמדה שלהבת	167.00	165.76	+0.96	+0.58	+4.78	-4.64	-0.65
עמדה שני	80.01	79.52	+0.39	+0.49	+4.11	+6.20	+0.82
פיא ארום	855.77	840.21	+0.83	+0.10	+4.09	+6.36	+0.84
פיא זינק	53.69	53.36	+0.21	+0.40	+5.04	+1.23	+0.17
פיא יהלום	825.02	809.93	+1.34	+0.17	+4.16	+3.21	+0.43
פיא מכלול	550.03	540.11	+0.25	+0.05	+3.99	+7.63	+1.01
פיא מנוף	119.33	117.12	+0.15	+0.13	+5.21	-1.94	-0.27
פסגות מבט לשלום	90.43	88.73	-0.03	-0.03	+4.30	+7.90	+1.04
פסגות מניות	576.35	572.59	+0.25	+0.04	+4.39	+7.63	+1.01
פסגות על	66.81	65.55	+0.13	+0.20	+4.50	+10.35	+1.35
ציון משאבים מניות המי'	122.89	121.98	+0.46	+0.38	+4.15	+9.95	+1.30
צמיחה מניות	476.29	473.25	+1.13	+0.24	+4.45	+9.44	+1.24
קפיטל מניות	74.53	73.48	+0.12	+0.16	+3.98	+3.58	+0.48
קרן זהב מניות	48.02	46.99	-0.03	-0.06	+5.22	-14.69	-2.14
רעם 90	201.47	197.03	-0.19	+0.10	+5.73	-10.35	-1.48
שסק	693.34	680.55	-0.14	-0.02	+4.34	+7.93	+1.05
תשואה-סופר	115.06	112.13	+0.05	+0.04	+5.56	+12.13	+1.57
מניות לפי שיטת מסחר							
אגבית	99.43	98.58	+0.29	+0.30	+4.97	-12.88	-1.86
אפקו	101.33	100.67	+6.73	+6.73	+5.56	+1.12	+8.15
אילנות כר"ב	145.98	145.10	+0.04	+0.03	+4.84	+5.47	+0.73
אנליסט אגרסיבית	113.87	111.15	+0.18	+0.16	+4.71	+10.76	+1.40
גל	82.29	81.14	+0.04	+0.05	+2.81	+9.37	+1.23
דובדבן	1936.38	1900.82	+3.93	+0.21	+3.54	+7.79	+1.03
דוברת שרם כר"ב	102.31	100.18	+0.17	+0.17	+5.97	+9.44	+1.24
זית	340.53	332.57	+0.24	+0.07	+4.52	+3.34	+0.45
מיטב כר"ב*	100.62	99.94	-0.10	-0.10	+0.19	+0.19	+0.03
מרכזית בעתיים	211.51	210.81	-0.17	+0.08	+2.48	-3.50	-0.48
פרע	375.69	372.73	+1.62	+0.44	+3.61	+11.70	+1.52
עמדה כר"ב	1679.61	1660.78	+4.34	+0.26	+4.85	+4.61	+0.62
עמדה מסחרית	1488.25	1482.43	+6.92	+0.47	+3.17	+10.57	+1.38
פיא בחירה	686.69	682.59	-0.86	-0.13	+3.20	+10.50	+1.37
פסגות [illegible]	232.97	229.77	+0.44	+0.19	+3.62	+11.99	+1.56
ציון משאבים - כר"ב	99.88	99.20	+0.26	+0.26	+5.36	+9.09	+1.19
תנד	307.56	304.11	+0.44	+0.14	+3.07	+5.69	+0.76
מניות ענפי							
[illegible]	76.20	74.51	–	–	+1.94	+2.29	+0.31
[illegible]	200.58	196.34	+0.99	+0.51	+3.85	-0.59	-0.08
[illegible]	122.06	119.51	-0.78	-0.65	-0.21	-26.09	-4.04
[illegible]	66.45	65.21	+0.21	+0.32	+4.96	+3.03	+0.41
[illegible]	65.32	64.16	-0.05	-0.08	+3.38	+13.48	+4.74
[illegible]	270.45	264.21	+0.78	+0.30	+3.92	+10.17	+1.33
[illegible]	[illegible]	[illegible]	+0.76	+1.24	+7.84	+11.17	+1.45
[illegible]	2205.93	2192.61	+2.30	+0.11	+3.38	+11.50	+1.50
[illegible]	69.26	67.96	+0.40	+0.59	+5.02	-0.63	-0.09
[illegible]	80.52	79.08	+0.71	+0.91	+4.20	-5.63	-0.79
[illegible]	89.61	87.97	+0.57	+0.65	+5.99	+14.87	+1.91
[illegible]	106.41	104.45	+0.12	+0.12	+5.23	-1.77	-0.24
[illegible]	75.29	73.91	-0.01	-0.01	+4.45	+5.67	+0.78
[illegible]	54.15	53.16	+0.10	+0.19	+7.37	-5.61	-0.78
[illegible]	291.74	289.12	+0.81	+0.28	+3.73	+3.88	+0.52
[illegible]	78.16	77.51	+0.19	+0.25	+4.17	+5.80	+0.77
[illegible]	1207.01	1196.32	+3.76	+0.32	+3.27	+10.42	+1.36
[illegible]	94.32	93.05	-0.14	-0.15	+3.48	+5.96	+0.79
[illegible]	56.59	55.58	+0.07	+0.13	+1.02	-5.51	-0.77
[illegible]	66.75	65.94	+0.15	+0.23	+2.73	+8.05	+1.06
[illegible]	66.90	66.51	+0.45	+0.68	+3.74	+16.68	+2.13
[illegible]	71.35	69.92	+0.18	+0.26	+2.88	+11.78	+1.53
[illegible]	198.47	196.19	+0.57	+0.29	+4.17	+12.77	+1.65
מניות המעו"ף							
[illegible]	140.31	139.62	+0.26	+0.19	+2.89	+11.97	+1.55
[illegible]	167.84	167.21	+0.36	+0.22	+3.64	+15.33	+1.96
[illegible]	143.49	142.59	+0.31	+0.22	+1.99	+11.91	+1.55
[illegible]	134.82	132.51	+0.09	+0.07	+2.36	+10.70	+1.40
[illegible]	141.23	140.89	+0.30	+0.21	+2.88	+16.06	+2.05
[illegible]	148.95	147.64	+0.28	+0.19	+3.05	+11.61	+1.51
[illegible]	139.23	136.61	+0.36	+0.04	+2.63	+11.64	+1.51
גמישות							
אבוקה	1595.56	1566.26	+2.79	+0.18	+3.41	+2.74	+0.37
אביב	161.30	158.33	-0.07	-0.04	+2.35	+3.96	+0.53
אורגיון גמישה	82.91	81.14	-0.36	-0.44	+2.53	-5.41	-0.76
אוצר גמישה	72.78	71.49	+0.23	+0.32	+2.58	+6.62	+0.88
אודיגת גמישה	395.12	387.78	+0.12	+0.06	+2.67	-2.69	-0.37
אילנות 90	165.96	162.54	-0.04	-0.02	+3.03	+8.95	+1.18
איפכס גמישה	111.24	109.24	+0.19	+0.17	+2.62	+12.86	+1.66
אנליסט גמישה	553.80	540.61	+1.51	+0.28	+3.64	+8.74	+1.15
אסף	171.56	170.44	-0.24	-0.14	+1.42	-0.05	-0.01
אפיקים גמישה	134.31	132.58	-0.96	-0.72	+3.46	+3.85	+0.52
אפסילון גמישה*	104.34	103.87	+0.10	+0.10	+1.01	+4.13	+0.55
בורסה גמישה	70.35	69.65	-0.06	+0.11	+1.53	+3.57	+0.48
בנק גמישה	196.25	194.43	-0.07	-0.04	+1.01	+1.66	+0.23
בטוחה 30 פלוס	141.71	139.80	+0.13	+0.09	+5.67	+8.36	+1.10
בטוחה גמישה	2084.87	2056.46	+3.76	+0.18	+2.30	+3.36	+0.45
בלוך-יוני גמישה	126.56	123.83	+0.33	+0.27	+5.78	+13.78	+1.78
דוברת שרם גמישה	130.44	127.65	+0.14	+0.11	+3.34	+10.81	+1.41
דוכיפה	562.33	551.71	+0.54	+0.10	+2.98	+3.37	+0.45
גל אבטחה גמישה	96.66	95.54	+0.02	+0.02	+2.02	+1.30	+0.18
יסודות	2441.41	2396.38	+4.04	+0.17	+4.53	+5.33	+0.71
יעד גמישה	81.60	80.67	+0.09	+0.11	+4.18	+10.86	+1.42
יעדים גמישה*	103.04	101.76	-0.15	-0.15	+3.43	+2.76	+0.37
כללי גמישה	1006.61	988.01	-0.81	-0.08	+2.39	+9.11	+1.20
למשקיע	437.67	432.42	+1.46	+0.34	+1.81	+11.63	+1.51
לפיד	1358.19	1333.15	+4.63	+0.35	+6.51	+3.40	+0.46
מגוון	1485.83	1473.21	+3.18	+0.22	+1.34	+6.48	+0.86
מד דילה	110.42	109.45	+0.28	+0.26	+2.34	+6.60	+0.88
[illegible]	2538.96	2516.89	+5.10	+0.20	+2.23	+9.48	+1.24
מיטב גמישה	1679.88	1660.48	+6.34	+0.38	+3.96	+5.04	+0.67
[illegible]	122.23	121.58	-0.21	+0.17	+2.66	+11.59	+1.51
[illegible]	207.91	206.05	+0.50	+0.24	+2.21	+10.15	+1.33
מפעלים גמישה 50	105.82	106.85	-0.14	-0.13	+2.21	+4.84	+0.65
נגה	597.39	589.04	+1.44	+0.25	+1.67	+5.61	+0.75
ניר	183.05	180.63	-0.85	-0.47	-0.28	-5.93	-0.83
נשואה גמישה	1940.23	1928.02	-5.54	+0.29	+3.44	+6.68	+0.89
סיגמא גמישה	99.86	98.86	+0.14	+0.16	+4.52	+12.57	+1.63
סיון	165.53	163.21	+0.03	+0.02	+4.23	+14.99	+1.92
סער	146.81	144.01	+0.24	+0.17	+3.13	+6.04	+0.80
ספנות גמישה*	103.01	102.61	–	–	+2.87	+2.67	+0.39
עומר פקן	164.23	161.11	+0.11	-0.07	+2.01	+6.06	+0.80
עידית	3100.07	3065.99	+9.21	+0.30	+2.86	+3.99	+0.53
פיא חיבל	162.14	161.16	+0.44	+0.27	+3.43	+4.88	+0.65
פיא קלע	644.75	641.55	+0.36	+0.06	+2.77	+7.55	+1.00
[illegible]	393.90	390.41	+0.35	+0.09	+3.12	-1.82	-0.25

שם הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	שנויים נומינליים: יומי בנקודות (3)	יומי באחוזים (3)	באחוזים מתחילת החודש (4)	באחוזים מתחילת השנה (4)	חודשי ממוצע (5)
פסגות 100	224.06	222.04	+0.46	+0.21	+3.53	+12.07	+1.57
פסגות גמישה	445.51	437.27	+0.37	+0.08	+3.09	+11.65	+1.51
ציון משאבים גמישה	12453.95	12363.97	+15.22	+0.12	+2.24	+1.99	+0.27
צמיחה	2324.06	2291.98	+4.44	+0.19	+3.35	+6.56	+0.87
רמקו גמישה	155.59	153.47	+1.26	+0.83	+5.46	+9.54	+1.25
שקמאי	141.58	138.97	+0.34	+0.25	+6.99	+1.55	+0.21
תדהר	2346.37	2334.47	+2.04	+0.09	+2.28	+7.10	+0.94
ני"ע ישראליים נסחרים בחו"ל							
אטלס ג.ק.ו	110.70	108.10	+0.30	+0.28	+3.41	+22.08	+2.76
ישראל אמריקה	138.62	136.98	–	–	+2.19	+12.86	+1.66
[illegible]	87.44	85.47	+0.16	+0.19	+3.95	+21.54	+2.70
מגדיאל	134.58	133.00	–	–	+1.99	+17.13	+2.18
עמדה כנף	77.99	77.39	–	–	+2.98	+22.92	+2.85
פיא עולמית	85.94	85.29	–	–	+2.44	+22.53	+2.81
פרימה	98.88	96.27	+0.58	+0.61	+1.88	+17.15	+1.18
ניירות ערך זרים							
אילן $	175.40	170.62	–	–	–	+13.26	+1.71
אנליסט אירופה	126.63	123.69	+0.46	+0.37	+1.89	+18.03	+1.31
אפיקים חו"ל	157.59	154.90	–	–	+2.48	+28.47	+3.48
בטוחה חו"ל	148.32	145.98	+0.18	+0.12	+1.30	+32.60	+3.92
דולר	187.04	184.55	–	–	+1.77	+2.01	+0.27
חו"ל	225.72	220.28	–	–	–	+17.03	+2.17
כחול	316.36	314.97	+0.13	+0.04	+1.66	+5.00	+0.67
להק קוסמוס $	110.30	109.96	-0.04	-0.04	+0.03	+9.24	+1.21
סודיה $	141.68	140.82	-0.47	-0.33	+0.18	+14.37	+1.85
ממ"ת	191.81	189.07	+0.45	+0.24	+2.05	+12.32	+1.60
ספנות גלובלי חו"ל	84.95	83.26	–	–	+1.18	+0.98	+0.13
פיא חול	345.81	338.96	–	–	+1.38	+10.99	+1.43
פיא סדנס $	141.52	139.49	–	–	+0.33	+6.49	+0.86
פיא פרנקים $	103.82	102.44	–	–	+0.44	+7.88	+1.04
פסגות חו"ל	118.87	117.92	–	–	+1.18	+28.54	+3.48
קפיטל חו"ל	102.89	101.63	+0.21	+0.21	+1.93	+7.61	+1.01
רוזן קונטיננטל	156.62	154.72	-0.06	-0.04	+1.14	+10.69	+1.39
רשף	428.90	420.01	-0.28	-0.07	+0.98	+8.52	+1.12
תבל	983.46	970.18	–	–	+1.59	+10.25	+1.34
מט"ח							
אוצר יוניברס*	105.60	103.65	-0.15	-0.14	+1.32	+3.91	+0.52
אילנות גלובוס	97.13	96.36	–	–	–	+26.21	+3.22
דולב	699.36	694.93	+0.39	+0.06	+1.29	+4.65	+0.62
חוחית	459.26	450.77	+0.32	+0.07	+1.19	+2.84	+0.38
מגד	723.71	717.55	+0.66	+0.09	+1.09	+5.19	+0.69
מיטב מט"ח	221.02	219.08	+0.12	+0.05	+1.60	+2.78	+0.37
ענבל פקן	138.42	138.14	+0.23	+0.17	+1.20	+4.21	+0.56
פיא עובר	125.81	123.46	-0.06	-0.05	-0.12	-5.13	-0.72
פסגות מט"ח	398.63	391.25	+0.21	+0.05	+1.35	+5.72	+0.76
פסגות עולם	133.83	132.99	-0.09	-0.07	+2.19	+13.75	+1.77
צבר	246.16	241.49	-0.04	-0.02	+1.36	+6.85	+0.91
מעורבות							
ברק	1970.52	1934.04	+3.28	+0.17	+2.58	+5.98	+0.80
מעיין	1001.02	992.89	+1.60	+0.16	-0.11	-2.23	-0.31
עמדה כוללת	169.26	167.36	+0.39	+0.17	+1.85	+5.14	+0.69
פיא	5818.36	5711.58	+0.27	–	+2.36	+5.42	+0.72
פסגות יציבה	418.29	415.78	+0.15	+0.04	+2.02	+4.20	+0.56
פסגות משולבת	459.20	450.86	+0.51	+0.11	+1.96	+8.57	+1.13
צופית	530.46	528.49	+0.58	+0.11	+2.02	+4.30	+0.58
תמריץ ג.ק.ג	72.38	71.02	+0.25	+0.35	+3.89	+1.37	+0.44
מדד ומניות							
אודר	3030.48	2974.28	+4.66	+0.16	+1.36	+4.57	+0.61
ברוש	2359.63	2344.73	+2.38	+0.10	+2.15	+6.39	+0.85
תאנה	1106.17	1885.58	+2.38	+0.21	+3.71	+5.81	+8.67
אג"ח קונצרני							
אוס	330.58	324.54	+0.21	+0.06	+0.70	+5.45	+0.73
אחדות אג"ח	136.84	134.28	+0.50	+0.37	+2.18	+2.11	+0.19
איגל אג"ח חברות*	102.44	101.82	+0.13	+0.13	+1.43	+2.08	+0.28
אמידים	92.33	91.52	+0.72	+0.13	+1.59	+7.29	+0.18
אנליסט חברות	208.79	204.91	+0.28	+0.14	+1.96	+3.09	+0.42
אפסילון אג"ח חברו	91.97	90.84	+0.23	+0.25	+2.04	-8.74	-1.24
הפרה	853.44	843.92	+1.38	+0.16	+2.61	+1.24	+0.17
גלד אבלגון אג"ח סיכון*	98.36	97.79	-0.03	-0.03	+2.15	-1.96	-0.27
כללי אג"ח ח	153.48	152.25	–	–	+2.44	+7.80	+1.03
מיטב אג"ח הנפקה חברות	105.57	104.62	+0.08	+0.08	+1.80	+4.88	+0.65
עמדה אג"ח להמרה	98.15	97.32	–	–	+1.63	+1.51	+0.20
פרוזה	453.39	449.52	+0.57	+0.13	+0.83	+1.87	+0.25
נשואה אג"ח חברות	124.12	123.35	+0.08	+0.06	+1.06	+0.78	+0.11
עמדה שהם	73.75	73.29	+0.17	+0.23	+0.36	-3.53	-0.49
פיא אור	811.45	796.55	+1.71	+0.22	+1.66	+4.78	+0.64
פיא תמנע	283.10	277.83	+0.33	+0.12	+0.94	+1.05	+0.14
קשת	320.05	314.11	+0.50	+0.16	+1.57	+1.75	+0.24
שלדג	172.33	171.05	-0.01	-0.01	+1.15	-1.01	-0.14
אג"ח							
[illegible]	106.43	105.87	-0.01	-0.01	+0.62	+3.54	+0.48
איתן	252.44	247.68	+0.28	+0.11	+2.01	+6.50	+0.85
אפיקים אג"ח	208.00	205.25	-0.17	-0.08	+2.75	+7.29	+0.96
אתרוג	749.76	735.94	+0.24	+0.03	+1.34	+1.01	+0.14
בונד	134.18	132.38	+0.10	+0.08	+1.68	+1.41	+0.19
בטוחה אג"ח	2226.37	2196.14	+1.33	+0.06	+1.71	+0.78	+0.11
בלנד-רוטשילד אג"ח	113.30	111.64	-0.12	-0.11	+0.93	+7.41	+0.98
גיא	481.94	475.37	-0.12	-0.03	+1.10	+4.30	+0.58
הילה	401.68	400.08	+0.45	+0.11	+0.82	+6.09	+0.81
הראון לביא	166.85	164.52	-0.02	-0.01	+2.31	+0.64	+0.09
הלמיש	222.37	219.89	+0.14	+0.06	-0.27	-7.13	-1.00
יעד	198.88	197.15	+0.21	+0.11	+1.23	+4.94	+0.66
ישמון אג"ח	119.88	117.35	+0.28	+0.24	+2.96	+8.96	+1.15
מכלול אג"ח	96.74	95.96	+0.19	+0.20	+1.54	+2.59	+0.35
פיא אמיר	436.76	434.22	+0.61	+0.14	+1.05	+5.40	+0.72
פיא יזמה	172.35	169.19	+0.21	+0.12	+1.76	+3.31	+0.44
פיא ספיר	1043.86	1024.68	+0.62	+0.06	-1.25	-1.14	-0.16
פיל	210.40	208.35	+0.08	+0.04	+1.74	+0.39	+0.05
צוק	259.03	257.74	+0.32	+0.12	+0.85	-0.85	-0.12
ציון משאבים אג"ח ומקם	1443.06	1431.61	+0.56	+0.04	+1.65	+1.65	+0.22
קפיטל אג"ח	109.71	108.89	-0.10	-0.09	-0.69	+9.39	+1.33
שחר	170.94	169.80	+0.24	+0.14	+0.82	+5.63	+0.75
שקולה	116.19	115.44	+0.02	+0.02	+0.44	+9.07	+1.19
תשואות-חן	108.15	107.26	+0.08	+0.07	+2.21	–	–
מדד ומט"ח							
אדירן	156.97	154.10	+0.11	+0.07	+1.01	-0.55	-0.07
אלון	1578.05	1549.08	+2.35	-0.15	+0.98	+2.42	+0.33
אשל	558.88	548.50	+8.91	+0.17	+1.48	+5.23	+8.70
גתד	533.15	523.10	+0.81	+0.16	+2.08	+5.93	+0.79
דוברת שרם אג"ח	115.10	113.23	-0.11	-0.10	+1.50	+4.05	+0.54
מבחר	420.64	417.25	+0.63	-0.15	+0.71	+5.72	+0.76
מימד	329.76	327.06	+0.36	-0.11	+1.10	+5.72	+0.76
סלבריה	224.58	222.07	-0.20	-0.09	+1.39	+7.33	+0.97
ערמון	146.80	144.11	+0.02	+0.01	+0.99	-2.94	-0.41
פיא גביש	4944.80	4853.91	+4.15	-3.09	-1.87	+5.00	+2.67
פיא סגולה	251.66	247.01	+0.22	+0.09	+0.30	-1.63	-0.22
פסגות כל חודש	102.67	100.85	+0.04	+0.04	+0.41	-0.34	-0.05
שקד	243.69	239.29	+0.14	+0.06	+0.78	-2.72	-0.38
75% אג"ח מדינה							
אמנו	849.61	834.02	+0.98	+0.12	+1.00	+6.81	+0.90
אוצר אג"ח מדינה	115.91	113.77	+0.20	+0.18	+0.96	+6.18	+0.82
אחרות אג' מדי'	319.83	315.65	+0.37	+0.12	+1.05	+4.98	+0.66
אלמות	304.82	299.13	+0.38	+0.13	+1.44	-4.45	-0.62
אנליסט אג"ח	305.92	301.71	+0.40	+0.13	+1.53	+3.92	+0.53
אפסילון אג"ח	142.32	140.66	+0.19	+0.14	+1.06	-0.72	-0.10
בטוחה אג"ח מדינה	1768.10	1743.96	+1.93	+0.11	+0.87	+4.76	+0.64
גבע	311.39	307.18	+0.69	+0.23	+1.25	+3.56	+0.48
דוכס	181.77	178.43	+0.34	+0.19	+0.71	+5.74	+0.76
דותן	916.28	900.45	+0.60	+0.07	+2.01	+13.59	+1.75
הוק אג"ח מדינה	106.01	104.41	-0.89	-0.85	-0.84	-5.93	-0.83
זהר	373.46	368.42	+0.91	+0.25	+1.13	+5.79	+0.77
זיו	456.07	449.86	+0.72	+0.16	+1.24	+4.76	+0.64
י.ר.ד אג"ח מדינה	109.49	107.60	+0.17	+0.16	+1.57	+5.13	+0.68
יובל	553.73	543.40	+0.61	+0.11	+1.26	+5.89	+0.78
יעדה	438.67	430.48	+0.51	+0.12	-0.67	+4.56	+0.61
כללי אג"ח מדינה	368.10	361.62	+0.39	+0.11	+1.19	+7.79	+1.03
לשם	1125.76	1113.11	+2.75	+0.25	+1.24	-5.15	-0.69
מכבית	1273.58	1263.15	+2.06	+0.16	+1.02	+5.21	+0.70
מיטב אג"ח	3640.48	3608.71	+6.75	+0.19	+1.33	-4.64	-0.62
מרום	4535.34	4497.40	+6.56	+0.15	+0.95	+5.01	+0.67
מרכזית אג"ח מדינה	102.77	102.04	+0.10	+0.10	+1.58	+6.40	+0.85
נשואה אג"ח מדינה	1014.86	1008.63	+1.70	+0.17	+1.10	+5.98	-0.80
סיגמא אג"ח מדינה*	108.13	106.76	+0.09	+0.08	+1.32	+7.04	+0.93
סלע	1048.97	1040.01	+1.33	+0.13	+1.03	+4.95	+0.66
סמנית	497.56	488.48	+1.08	+0.22	+0.78	+6.42	+0.85
ספנות אג"ח מדינה	111.61	111.21	+0.09	+0.08	+0.73	+4.92	+0.66
עמדה אג"ח מדינה	896.77	889.16	+1.04	+0.12	+0.92	+2.75	+0.37
עפרוני	415.14	407.42	+0.67	+0.16	-3.18	-1.83	-0.25
פיא צמיד	3454.82	3391.10	+3.91	+0.12	+1.39	+4.68	+0.63
פיא שפע	195.30	193.61	+0.27	+0.14	+1.25	+3.92	+0.53
פיא תרשיש	144.37	141.72	+0.18	+0.13	-0.06	-3.87	-0.54
פסגות מדד	409.17	401.66	+0.47	+0.12	+1.20	+6.48	+0.86
פסגות פלי"ר	334.20	331.34	+0.42	+0.13	+1.05	+3.76	+0.50
פסגות תאגידים	393.96	391.82	+0.19	+0.05	+1.15	+6.50	+0.86
צמיחה אג' מד'	1497.24	1477.77	+2.38	+0.16	+1.32	-4.74	-0.63
שביט	528.28	518.45	+1.69	+0.33	+1.11	+6.14	+0.82
שחף	149.94	147.30	+0.25	+0.17	+1.11	-1.49	-0.20
הפון	798.86	784.14	+1.33	+0.17	+1.20	+3.81	+0.51
תפוח	533.18	530.16	+0.26	+0.05	+0.67	+4.70	+0.63
שיקלית							
אילנות ריבון	387.63	387.63	+0.33	+0.09	+0.30	+9.84	+1.29
אנליסט כספים	109.24	108.97	+0.05	+0.05	+0.22	+8.96	+1.18
אפסילון כספים*	100.26	100.26	+0.03	+0.03	+0.51	+0.51	+0.07
חץ	410.52	410.52	+0.12	+0.03	+0.21	+9.01	+1.18
כללי זמינה	121.35	121.35	-0.01	-0.01	+0.35	+11.79	+1.53
להב ישקוד	137.02	126.69	+0.03	+0.02	+0.33	+9.56	+1.25
פיצוץ ריבית*	101.21	101.27	+0.03	+0.03	+0.38	+1.46	+0.20
פיא הליפין	365.16	364.25	+0.12	-0.03	+0.23	+9.35	+1.23
פסגות כל רגע	156.26	155.87	+0.06	+0.04	+0.23	+9.47	+1.24

עניינה של חייבת שאוימה בפינוי מביתה יידון בוועדה בין משרדית

ביהמ"ש עיכב ביצוע צו הפינוי נגד שושנה שרעבי, לשם בדיקת ריבית חובה בבנק

מאת דן הלוי

עניינה של שושנה שרעבי – דיירת שאינה עומדת בתשלומי משכנתה ממשלתית שניתנה לה בידי בנק עצמאות – יידון מחדש באוקטובר בוועדה בין משרדית, "בשל חשיבות העניין". על כך נמסר השבוע, בעקבות בקשת "דבר", ממשרד הבינוי והשיכון.

הסיפור נודע במדור זה לראשונה ב־31 במאי השנה, וביתר הרחבה בכתבה ב"דבר השבוע" ב־9 ביוני. בשל אי יכולתה לפרוע חובים שדרש הבנק, הוצא נגד שושנה שרעבי צו פינוי מדירתה ברחוב בר אילן בבת ים, לביצוע בידי ההוצאה לפועל. הפינוי בכוח נועד, על פי אותו צו, ל־29 במאי.

אך כמה ימים קודם לכן, נעתר בית המשפט לבקשת האינג'ינר אלי לוינגר, מומחה לבדיקת חיובי הבנקים, ונאות לעכב את הביצוע בשבועיים.

שרעבי מתגוררת עדיין בדירה והשבוע צולמה בידי צוות טלוויזיה, במסגרת כתבה של "יומן השבוע" בערוץ הראשון. הדיירת נאלצה להפסיק לשלם את תשלומי המשכנתה לפני כשלוש שנים, מחוסר הכנסה מספקת, לאחר שבעלה התמכר לסמים ואף נכלא על רקע זה.

על שרעבי הוטלה הדאגה הבלעדית לשלושת ילדיה, והיא נאלצה להפסיק לעבוד כשל כך.

ב־1992 דחתה שרעבי את תביעת בנק עצמאות, לשלם לו את חובה על המשכנתה בסך כ־30 אלף שקל. צו הפינוי מלפני כמה שבועות הוצא בשל אותו חוב, שתפח בינתיים לכ־340 אלף (!) שקלים.

לוינגר מסר כשעתו ל"דבר" בעניין זה, שביצע שיחזור בחשבונה של שרעבי על בסיס נתונים חלקיים שמסרה לו. מן השיחזור עולה, שהחובה האמיתי הסתכם בפחות ממחצית הסכום שתבע הבנק – פחות מ־150 אלף שקל.

אחד הגורמים אליהם פנתה שרעבי בשעתו, בבקשה שיסייע לה בבעייתה, היה ועדת הסיוע במשרד השיכון והבינוי. אולם הוועדה סירבה לטפל בבעיה, לאחר שבדקה את הנושא, בטענה שהמקרה של שרעבי אינו עונה על הקריטריונים לעבודתה.

"דבר" פנה לדובר המשרד בבקשה לברר מהם אותם קריטריונים, אך שאלה זו נותרה ללא תשובה. מן המשרד נמסר רק, כי ועדת הסיוע עוסקת בזכאות למשכנתה ו"במקרים חריגים". עוד נמסר, כי ניתן לערער על החלטות הוועדה בפני "ועדה ציבורית עליונה", שהינה הדרג הבכיר במשרד לדיון בערעור.

כאמור, השבוע, בעקבות ניסיון חוזר להתחקות על התפתחות הפרשה, בישר משרד השיכון כי "בשל חשיבות העניין, יידון המקרה מחדש בוועדה בין משרדית באוקטובר". שוב, לא נמסר מהי אותה ועדה ובין אילו משרדים היא פועלת.

2 מפעלים זכו במכרז "חברת החשמל" לאספקת עמודי מתח עליון

מאת דן הלוי

מפעלי המתכת ק.א. נגב מבאר שבע ורמים־מקריית שמונה, זכו במכרזי חברת החשמל לאספקת עמודי משא ומתיחה מפורקים לקווי מתח עליון, בשווי כולל של כ־6 מיליון שקל.

ועדת המכרזים העליונה של דירקטוריון חברת החשמל, בראשותו של עדי אמוראי, החליטה לקבוע את מפעל ק.א. נגב כזוכה בחלק העיקרי של המכרז, בשווי כולל של כ־4 מיליון שקל. יתרת הזכייה במכרז תימסר למפעל רמים. במכרז התמודדו חמישה מפעלי מתכת מקומיים.

מדובר בצורך של חברת החשמל להצטייד בעמודי מתח עליון בהיקף נרחב, של יותר מ־4,000 טון, להקמת ולשיפור שורה של קווי מתח עליון ברחבי הארץ. המכרז הנוכחי כולל התקנת 95 עמודי משא ו־104 עמודי מתיחה, במשקל כולל של כ־1,430 טון.

שכרם של מזכירי איגוד מקצועי יוצמד לשכר חברי הנהגת ההסתדרות

מאת חני פורשנר

שכרם של מזכירי איגוד מקצועי נבחרים יהיה צמוד לשכרם של חברי הנהגה חדשים. כך החליטה אתמול הנהגת ההסתדרות.

במקרים שבהם שכר המזכירים גבוה משכר חברי הנהגת ההסתדרות, הוא יוקפא עד שתהליך העלאות השכר של חברי ההנהגה ייצור שוויון בשכר.

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, ח"כ עמיר פרץ, אמר בישיבת ההנהגה כי "נושא שכרם של מזכירי האיגודים המקצועיים עוות במהלך השנים, כי מזכירים עברו ממקום עבודה אחד למשנהו וקיבלו תוספות אשר הגדילו את שכרם".

הוא קבע, כי "לא ייתכן שמזכיר של אלף עובדים יקבל שכר הגבוה ב־30 אחוז ממזכיר האחראי על 50 אלף עובדים".

במסגרת התוכנית להסדר המצב הכספי של האגף לאיגוד מקצועי, בוטלה גם הפנסיה התקציבית – והיא מומרת בהסדר של פנסיה צבורה, כמו של שכירים אחרים במשק.

הסכם קיבוצי נחתם בין התאחדות הסוחרים הכללית להסתדרות

מאת חני פורשנר

כ־50 אלף איש, המועסקים בחברי התאחדות הסוחרים הכללית, יעברו בחודש ספטמבר להסכם קיבוצי – וייהנו מהסדרים והטבות המהווים שיפור מסוים, בהשוואה לקבוע בחוקי העבודה.

ההסכם, שתוקפו מ־1 בספטמבר ולמשך שנתיים, נחתם אתמול בין ההסתדרות הכללית והסתדרות הפקידים לבין התאחדות הסוחרים הכללית. בטקס החתימה, שנערך בלשכתו של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, ח"כ עמיר פרץ, השתתפו מזכ"ל הסתדרות הפקידים, ליאון מורוזובסקי ויו"ר התאחדות הסוחרים, טוביה נרב.

העובדים, שיהיו מאורגנים על פי מקומות עבודה ובתיאום עם אנשי האיגוד המקצועי של הסתדרות הפקידים ביישובים השונים, ייהנו משבוע עבודה בן חמישה ימים (בשבוע שאין בו תופשת חג המוסדרת בחוק או בהסכם זה), מנגנון מפורט בתחום המעבר לקביעות, נוהל פיטורין ופיצויי פיטורין; ומסידרה של הטבות כספיות.

ההטבות נחשבות כשיפור מסוים בהשוואה לחוקי העבודה של המדינה: 14 עד 21 ימי חופשה כל שנה, לפי הוותק; ביגוד או קצובת־ביגוד; החזר הוצאות נסיעה; חופשת מחלה עד 30 יום בשנה (עם זכות לצבירה רב־שנתית) ודמי הבראה תמורת שישה עד 12 יום.

"אלומאיר" וחברה ירדנית יקימו חברה משותפת לשיווק במזה"ת

חברת אלומאיר אינטרנשיונל חתמה השבוע על הסכם ראשוני עם החברה הירדנית J.P.T (ג'ורדן פלסטיק טכנולוג'יק), להקמת חברה משותפת, שתפעל בירדן ותשווק את מוצרי אלומאיר ברחבי המזרח התיכון ומדינות המפרץ.

חברת אלומאיר אינטרנשיונל היא חברה־בת בבעלות מלאה של אלומאיר, שנחשבת למובילה בבניית קירות מסך ופרופילים מאלומיניום. החברה הירדנית, שמשרדיה בעמאן, מתמחה בייצוג חברות בינלאומיות במזרח התיכון, והיא בעלת קשרים הדוקים גם בארה"ב.

טרקטור פגע בכבל ראשי של "בזק" – הפעם בחדרה

(עתים) טרקטור שביצע עבודות ביציאה ממסה מכבי האש בחדרה לכיוון פרדס חנה, פגע בכבל ראשי של חברת בזק, וגרם לניתוקם של טלפונים רבים באיזור חדרה וזכרון יעקב.

הטרקטור, שביצע עבודות עפר במקום, פגע גם בצינור מים ראשי, וכתוצאה מכך נגרמו קשיים באספקת מים באיזור חדרה. כתוצאה מהפגיעה, נותקו קווי החירום של המשטרה בתחנת חדרה ומשטרת חיפה פרסמה טלפונים חלופיים.

הטרקטוריסט שביצע את העבודות, נעצר לחקירה. המשטרה מנסה לאתר את הקבלן האחראי על העבודות.

כזכור, לפני שבוע פגע טרקטור באיזור חיפה בקווי טלפון רבים, וגרם לנתק תקשורתי לצפון הארץ במשך שעות ארוכות.

שערי מטבעות חוץ לתאריך 10.08.95

המטבע	שער יציג	בנק לאומי – מזומנים קניה	מזומנים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים – מזומנים קניה	מזומנים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט – מזומנים קניה	מזומנים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה
1 של	3.4900	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1 דולר	3.0150	2.94	3.09	2.9944	3.0427	2.94	3.09	2.9894	3.0377	2.95	3.09	2.9919	3.0408
1 לי"שט	4.8211	4.70	4.94	4.7854	4.8626	4.72	4.95	4.7837	4.8609	4.71	4.93	4.7820	4.8602
1 מארק גרמני	2.1414	2.08	2.19	2.1228	2.1571	2.09	2.19	2.1200	2.1543	2.11	2.21	2.1209	2.1555
1 פרנק צרפתי	0.6195	0.60	0.64	0.6145	0.6245	0.60	0.63	0.6132	0.6232	0.60	0.63	0.6139	0.6240
1 גולדן הולנדי	1.9109	1.86	1.96	1.8950	1.9256	1.86	1.95	1.8929	1.9235	1.86	1.95	1.8934	1.9243
1 פרנק שווצרי	2.5875	2.52	2.68	2.5654	2.6068	2.53	2.65	2.5660	2.6075	2.55	2.67	2.5630	2.6049
1 כתר שוודי	0.4238	0.41	0.44	0.4198	0.4266	0.41	0.44	0.4201	0.4270	0.41	0.44	0.4198	0.4271
1 כתר נורבגי	0.4864	0.47	0.50	0.4821	0.4899	0.48	0.50	0.4817	0.4896	0.48	0.50	0.4817	0.4896
1 כתר דני	0.5521	0.53	0.57	0.5474	0.5563	0.54	0.57	0.5474	0.5563	0.54	0.57	0.5473	0.5562
1 מרק פיני	0.7187	0.70	0.74	0.7126	0.7241	0.70	0.74	0.7116	0.7231	0.70	0.73	0.7115	0.7239
1 דולר קנדי	2.2186	2.16	2.28	2.2034	2.2390	2.17	2.27	2.2001	2.2357	2.17	2.27	2.2020	2.2380
1 דולר אוסטרלי	2.2358	2.18	2.29	2.2196	2.2555	2.14	2.30	2.2153	2.2511	2.16	2.29	2.2185	2.2547
1 ראנד דרא"פ	0.8359	0.75	0.85	0.8303	0.8437	0.67	0.85	0.8287	0.8422	0.71	0.83	0.8303	0.8444
10 פרנקים בלגיים	1.0410	1.01	1.07	1.0324	1.0491	1.01	1.07	1.0315	1.0482	1.01	1.06	1.0315	1.0483
10 שילינג אוסטריים	3.0450	2.96	3.12	3.0188	3.0675	2.97	3.11	3.0135	3.0622	3.00	3.14	3.0164	3.0657
1000 לירטות איטלקיות	1.9070	1.85	1.95	1.8914	1.9220	1.85	1.97	1.8896	1.9202	1.88	1.97	1.8936	1.9246
100 יינים יפנים	3.2692	3.19	3.35	3.2477	3.3001	3.19	3.34	3.2388	3.2912	3.20	3.35	3.2432	3.2961
1 דינר ירדני	4.3416	4.15	4.44	–	–	4.15	4.44	–	–	–	–	–	–
1 לירה מצרית	0.9497	0.85	0.93	–	–	0.85	0.91	–	–	–	–	–	–
ECU	3.9893	–	–	3.9566	4.0205	–	–	3.9476	4.0113	–	–	3.9537	4.0182
1 פאונד אירלנד	–	4.81	5.05	4.9016	4.9807	–	–	4.8952	4.9742	4.83	5.05	4.8972	4.9773
100 פזטה ספרד	2.5091	2.44	2.57	2.4877	2.5279	2.46	2.63	2.4860	2.5261	2.47	2.59	2.4884	2.5290
1 ניו זילנד	–	1.94	2.05	1.9806	2.0126	–	–	1.9773	2.0093	–	–	–	–
100 דרכמה יוונית	–	–	–	–	–	1.30	1.44	1.3151	1.3364	–	–	–	–
100 לירות לבנוניות	0.1830	–	–	–	–	0.20	0.30	–	–	–	–	–	–
1 דולר הונג קונג	–	–	–	0.3868	0.3931	–	–	–	–	–	–	–	–
1 דולר סינגפור	–	–	–	2.1449	2.1795	–	–	2.1422	2.1769	–	–	–	–
1000 לירה טורקית	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1 לירה קפריסין	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

מדליה היסטורית לסוריה

ראדה שואאה כבשה אמש את גטבורג. בניגוד לכל התחזיות, היא זכתה במדליית הזהב בקרב 7 והעלתה את דמשק על מפת המדליות

קרב 7

1. ראדה שואאה (סוריה) 6,651 נק'
2. סבטלנה מוסקלטס (רוסיה) 6,575
3. ריטה אינאנקסי (הונגריה) 6,522

האתלטית הסורית, ראדה שואאה, חוללה את הסנסציה הגדולה ביותר של האליפות, כאשר זכתה במדליית זהב היסטורית בקרב 7, הענף הקשה ביותר בתחרויות הנשים.

יומה השני של התחרות, שעמדה בסימן הפציעות של שלוש הפייבוריטיות, נפתח בקפיצה לרוחק.

הרוסיה, סבטלנה מוסקלטס, הגדילה את יתרונה, בקפיצה ל־6.70 מ', 40 ס"מ יותר משואאה הסורית. ההונגריה, ריטה אינאנקסי, העפילה למקום השני בקפיצה למרחק של 6.53 מ'.

אך אז הגיעה תחרות הטלת הכידון – המקצוע החזק של הסורית, שהעפילה למקום הראשון, בזכות הטלה מצוינת ל־54.92 מ', כמעט 14 מטרים יותר רחוק מהרוסיה.

הענף האחרון בקרב היה הריצה ל־800 מ'. ראדה שואאה עלתה למסלול בתושה שלא לאבד את יתרונה וסיימה את המרחק בזמן של 2:14.33 דקות, שתי שניות לפני מוסקלטס.

קים קרטר האמריקאית, עם תוצאות חלשות בבור הקפיצה ובהטלת הכידון, נדחקה למקום החמישי עם 6,329 נקודות.

נצחון העולם הערבי

ראדה שואאה, הסורית בת ה־21, אמרה במסיבת עיתונאים לאחר התחרות: "הנצחון הזה הוא של סוריה ושל כל העולם הערבי. אני יודעת שהיום הזה שלי, הייתי הכי טובה היום, ניצחתי ואני שמחה". אמרה הסורית, שפרשה מכדורסל, על מנת להתמסר לאתלטיקה, מחזיקה בשיאי סוריה, בכל אחד מענפי קרב־7.

מנהל היחידה לספורט הישגי

לא מאחל לישראל להיות ברמת הספורט של סוריה

איציק בן מלך התייחס לזכייתה של ראדה שואאה במדליית הזהב באליפות העולם והוסיף: לישראל יש שאיפות גדולות יותר

מאת משה הר־נעם

"אני לא מאחל לישראל להיות ברמת הספורט של סוריה", כך אמר אמש מנהל היחידה לספורט הישגי, איציק בן מלך, בתגובה על הזכיה במדליית זהב (קרב 7) של הסורית ראדה שואאה באליפות העולם בגטבורג. בן מלך התבקש להתייחס להישג הגדול של האתלטית מהמדינה השכנה, בעיקר לאור חולשת האתלטיות הישראלית מזה עשרות שנים.

"אצל הסורים מדובר בהישג חד פעמי. עם זאת, יש לסורים מתקנים אדירים, שהוקמו לצורך משחקי הים התיכון שהם אירחו בסוף שנות ה־80'. חוץ מהאתלטית המצויינת הזו בקרב 7, אין להם כלום. באתלטיקה, שחיה והתעמלות קשה להם מאוד להצליח. קורה שצומח פעם בעשרים שנה כשרון נדיר, כמו אסתר רוט, או רוגל נחום לפני הפציעה. מה שאנחנו צריכים ללמוד מההצלחה של הסורית היא שבספורט הנשים בכל הענפים האפשרויות העולמיות הרבה יותר נוחות. אנחנו פועלים בכיוון הזה. אהבתי לראות את שואאה בפעולה, אך בכל מקרה, סוריה היא לא המודל שלנו ולא צריכה להיות מפני שיש לנו שאיפות הרבה יותר גדולות", דברי בן מלך, הממונה מקצועית על הספורטאים, שייצגו את ישראל באולימפיאדת אטלנטה ב־96'.

הנשים לא נותרו מאחור

שלושה ימים בלבד לאחר שבירת השיא העולמי בקפיצה משולשת לגברים, דאגו אמש בנות המין היפה לאיזון, כאשר אף הן שברו את השיא העולמי בקפיצה משולשת

קפיצה משולשת

1. א. קראבטס (אוקראינה) 15.50 מ'
2. אווה פרנרווה (בולגריה) 15.18 מ'
3. אנה בירויקובה (רוסיה) 15.08 מ'

שיאנית ואלופת העולם לשעבר, אנה בירויקובה, עשתה את מה שציפו ממנה, וקפצה מצוין ל־15.08 מ', סנטימטר אחד פחות משיאה מ־93'.

אבל מי היה מאמין, שקפיצתה המצוינת תספיק רק למדליית ארד, בתחרות משובחת בקפיצה משולשת לנשים.

אינסה קראבטס האוקראינית, הדהימה את כולם, כאשר בקפיצתה השלישית, אחרי שתי פסילות, זינקה לעבר שיא עולמי מדהים – 15.50 מ' – שיפור של 49 ס"מ לשיא הקודם.

במדליית הכסף, זכתה הבולגריה, אווה פרנרווה, בקפיצה מצויינת ל־15.18 מ', 10 ס"מ רחוק יותר מהשיא הקודם.

בקפיצה המשולשת, הן לנשים הן לגברים, נשברו שני שיאי העולם היחידים בתחרות עד־כה ובצורה מרשימה.

הפסילה שגנבה את ההצגה

אלפי הצופים בגטבורג נראו המומים לאחר החלטת השופטים לפסול את האצנית המהירה ביותר בעולם, גוון טורנס, בטענה שהיא דרכה על הקו המפריד בין המסלולים. הפסילה האומללה העניקה את מדליית הזהב למרלן אוטי

200 מ' נשים

1. מרלן אוטי (ג'מייקה) 22.12
2. אירינה פריבלובה (רוסיה) 22.12
3. גלינה מלצ'וגינה (רוסיה) 22.37

פסילתה של האצנית האמריקנית, גוון טורנס, לאחר ריצה מצוינת בזמן של 21.77 שניות, האפילה על מקצה הגמר ל־200 מ'.

טורנס, דרכה על הקו המפריד בין המסלולים ונפסלה, בריצה שהיוותה העתק מושלם לגמר ה־100 מ' מיום שני.

אלפי הצופים באיצטדיון האתלטיקה בגטבורג, נראו המומים לאחר הודעת השופטים, על פסילתה של טורנס, שחצתה את קו הסיום ראשונה.

מרלן אוטי, בת ה־35, זכתה בזהב, לאחר שחצתה את קו הסיום יחד עם הרוסיה, אירינה פריבלובה, שזכתה במדליית הכסף.

מרלן אוטי, זכתה במדליה ה־12 שלה באליפויות העולם, והחמישית (מתוך 5) בריצה ל־200 – הישג חסר תקדים.

טורנס, שזכתה במדליית הזהב ב־100 מ', הוכיחה בריצתה, למרות הפסילה, שהיא האשה המהירה ביותר בעולם.

בטוקיו־91' טורנס סיימה שניה בריצות ל־100 ול־200 מ', אחרי קאתרין קראבה.

גטבורג 1995

5TH IAAF WORLD CHAMPIONSHIPS IN ATHLETICS
GÖTEBORG 1995

היום באליפות:

17:15 קפיצה במוט – גמר
18:30 3,000 מ' מכשולים – גמר
18:50 דיסקוס גברים – גמר
19:05 רוחק גברים – מוקדמות
19:25 800 מ' נשים חצי־גמר
19:50 400 מ' מש' נשים – ח' גמר
20:05 1,500 מ' גברים חצי־גמר
20:45 200 מ' גברים – גמר

שבת באליפות:

15:00 מרתון גברים – גמר
18:00 זריקת דיסקוס נשים – גמר
18:40 קפיצה לרוחק גברים – גמר
19:20 110 מ' משוכות חצי־גמר
19:50 5,000 מ' נשים – גמר
20:20 4×100 גברים חצי־גמר
21:05 110 מ' משוכות – גמר

טבלת המדליות

אחרי היום השלישי

1. ארה"ב	6	1	2
2. איטליה	2	2	1
3. פורטוגל	2	0	1
4. רוסיה	1	2	6
5. ביילורוס	1	2	1
6. קנדה	1	1	1
-. ג'מייקה	1	1	1
-. פינלנד	1	1	1
9. איי בהמה	1	1	0
-. אתיופיה	1	1	0
-. בריטניה	1	1	0
12. צרפת	1	0	1
13. טדג'יקיסטן	1	0	0
-. סוריה	1	0	0
-. גרמניה	1	0	0
-. אלג'יריה	1	0	0
-. אוקראינה	1	0	0
-. דנמרק	1	0	0

זינוק הזהב של אדקינס

400 מ' משוכות

1. דריק אדקינס (ארה"ב) 47.98
2. סמואל מאטטה (זמביה) 48.03
3. סטפן דיאגאנה (צרפת) 48.14

"זו היתה הריצה הגדולה של חיי", ציין באושר דריק אדקינס, לאחר שזיכה את ארה"ב במדליית הזהב השישית באליפות העולם, הפעם בריצת 400 מ' משוכות.

הזינוק של אדקינס היה מצויין והוא לא התקשה לשמור על יתרונו לכל אורך הריצה.

סטפן דיאגאנה הצרפתי, שנשף בעורפו של אדקינס, נכנע בסיום לסמואל מאטטה, שסבל מזינוק חלש ונאלץ להסתפק במדליית הכסף, כמו באליפות אירופה בשטוטגארט.

ההלך הפיני שלט במסלול ההליכה

50 ק"מ הליכה

1. ולנטין קונונן (פינלנד) 3:43.42
2. ג'ובאני פריצלי (איטליה) 3:45.11
3. רוברט קורז'ניובסקי (פולין) 3:45.57

ההלך הפיני, ולנטין קונונן, בעל מדליית הכסף משטוטגארט, זכה אתמול בניצחון משכנע בתחרויות ההליכה ל־50 ק"מ.

קונונן, הותיר את מתחריו הרחק מאחור ולא נותר להם דבר מלבד המאבק על מדליית הכסף.

אלוף העולם היוצא, ג'סוס אנג'ל־גרסיה מספרד, סיים במקום החמישי.

אינסה קרבטס מאוקראינה שוברת את השיא העולמי בקפיצה משולשת לנשים

היגיטה הציל והבקיע

ליברטאדורס

שוערה של נבחרת קולומביה, רנה היגיטה, הוכיח שהכינוי "המשוגע" (אל לוקו), בהחלט הולם את הופעותיו.

במשחקה הראשון של אתלטיקו נסיונל בחצי־גמר הליברטאדורס, מול ריבר פלייט, שנערך במדיין, השכיל היגיטה לעשות את מה שחבריו החלוצים לא עשו – להבקיע.

השער הובקע בדקה ה־56 מבעיטת עונשין מ־25 מ', אותה ביצע היגיטה בדייקנות.

בדקה ה־78 החמיץ חלוץ נסיונל, מטמבה מהנקודה הלבנה ויכולת טובה של היגיטה בשער, הבטיחה את הנצחון בסיום.

52,000 צופים צפו במשחק.

במשחק חצי הגמר השני, נפרדו אמלק מאקוואדור וגרמיו מבראזיל בתיקו 0:0.

ז'אקה בטוח בנצחון צרפתי

לקראת צרפת — פולין

מאמן נבחרת צרפת, יריבת ישראל במוקדמות אליפות אירופה, איימה ז'אקה, הביע בטחון, שלמרות חסרונם של מספר שחקנים בכירים, צרפת תנצח בשבוע הבא את פולין, במסגרת משחקי הבית הקדם אירופאי.

"המשחק מאוד חשוב, אבל אני בטוח שנצא בר"", אמר ז'אקה.

במשחק לא ישחק לורן בלאן הפצוע, והצרפתים מקווים, כי הבלם אלן רוש יהיה כשיר.

לקראת המשחק פירסם ז'אקה סגל של 18 שחקנים, כאשר הוא מעדיף את היותר מנוסים על־פני הצעירים וכך מצאו עצמם כריסטוף דוגארי מבורדו וניקולאס אוארק מנאנט מחוץ לסגל.

"יש כמה שחקנים צעירים טובים, אבל במשחק השוב כל־כך אני זקוק למנוסים", הסביר ז'אקה.

קאנטונה ממשיך במנצ'סטר

אלכס פרגוסון, מנג'ר מנצ'סטר יונייטד, הודיע, כי אריק קאנטונה ישאר בקבוצה.

פרגוסון טס במיוחד לפאריס על מנת לשכנע את הכוכב להישאר, לאחר שבימים האחרונים הוא ניהל מגעים עם אינטר מילאנו.

סוסה בדרך לדורטמונד

החלוץ האורוגוואי, רובן סוסה יחתום, ככל הנראה, על חוזה משחקים בבורוסיה דורטמונד.

עיתונים באיטליה מסרו, כי סוסה בן ה־29 דורש 630,000 אלף דולר לשנתיים.

"כמעט בטוח שנחתים חלוץ זה", אמר אוטמאר היצפלד, מאמן דורטמונד.

אופ"א דורשת מז'אן־פייר פאפן להסביר את הדיווחים, שהופיעו בעיתונים איטלקיים, כי מארסיי שיחדה שניים משחקני מילאן בגמר גביע אירופה לאלופות ב־93'.

כדורמים: נבחרת הנוער של ישראל בכדורמים ספגה אתמול הפסד חמישי רצוף באליפות אירופה, המתקיימת בגרמניה, כאשר הובסה על ידי ביילורוסיה 12:3. היום תתמודד ישראל מול הולנד במשחקה האחרון באליפות.

גרנט, בנין ועטר היום בבית המשפט

מאמן הפועל חיפה, אברהם גרנט ושחקני הקבוצה, טל בנין וראובן עטר, יופיעו היום בפני בית המשפט באנגליה, בעקבות פרשת הפרת הסדר של שחקני הקבוצה בטיסה מגרמניה לאנגליה.

נודע, כי השלושה יואשמו בהפרת הסדר הציבורי ובעבירה על חוק הביטוח הבינ"לאומי וסיכון נוסעי המטוס. שאר שחקני הקבוצה וחברי המשלחת כבר חזרו לישראל.

הליגה הגרמנית יוצאת לדרך

היום ומחר יערכו משחקי המחזור הראשון בליגה הגרמנית:

פ.צ קלן – שאלקה 04
וורדר ברמן – דיסלדורף
ביירן מינכן – המבורג
פרנקפורט – קרלסרוהה
שטוטגארט – אורדינגן
סנט־פאולי – מינכן 1860
מינשנגלדבאך – פרייבורג
דורטמונד – קייזרסלאוטרן
רוסטוק – לברקוזן

טיול משותף

כדורגלני מכבי חיפה וקלקסויקאר טיילו אמש להנאתם, במשחק שעוד לפני שריקת הפתיחה היה ברור שהוא למען הפרוטוקול

מכבי חיפה — קלקסויקאר 0:4

מאת יוני רייס

מחזיקת גביע המדינה בכדורגל, קבוצת מכבי חיפה החלה את העונה האירופית בניצחון חלק, כפי שהיה צפוי, במסגרת גביע אירופה למחזיקות גביע על נציגת איי פארו, קלקסויקאר – 0:4 (0:2).

המשחק התנהל בכל שלביו בשליטה מוחלטת של הקבוצה מעיר הכרמל, למרות שכוכביה היו רחוקים מיכולתם הממוצעת.

לא אחת נדמה היה שהשחקנים מאיי פארו הגיעו לישראל על מנת להשתזף מהשמש הקייצית ולבקר במקומות הקדושים לנצרות. כבר בדקות הראשונות הוכח, כי הרכש החדש־ישן, אלון מזרחי מצוי בכושר טוב, כאשר בדקה ה־7 הוא הבקיע שער ראשון במשחק – 0:1.

החיפאים המשיכו להפעיל לחץ רצוף על האורחים החלשים, שהסתגרו בהגנה, אך ללא הועיל. בדקה ה־37 פרץ המגן הבינ"לאומי, משה גלאם באגף שמאל, הגביה את הכדור לרחבה ואלון מזרחי נגח מקרוב את שערו השני במשחק – 0:2.

במחצית השניה האיטו החיפאים את הקצב והאורחים פרצו מספר פעמים לעבר שערו של רפי כהן, אולם, ללא הצלחה יתרה.

בדקה ה־67 הובקע השער היפה במשחק: אייל ברקוביץ' ששיחק למרות המחלוקת הכספית עם ההנהלה, מיהר למסור את כדור הקרן למשה גלאם (שיחק טוב), שהיטעה את מגינו ומסר לעופר שיטרית, שהכניע את השוער־עיתונאי של האורחים – 0:3.

לאחר שער זה החלו הצופים לעזוב את היציעים, אולם עופר שיטרית, שמנסה לשמור על מקומו בהרכב, פרץ לשער היריבה (בדקה 78), הוכשל בתוך הרחבה על־ידי המגן, סמואל פולסן ואת בעיטת העונשין מ־11 מ' ביצע אלון מזרחי ללא דופי – 0:4.

שפט ההונגרי תנסל טות', 4,000 צופים, בקרית אליעזר.

מכבי חיפה: רפי כהן; ז'אנו, חרזי, פז, גלאם; חזן, קנדאורוב (סילבס), רוני לוי, רביבו (שיטרית), ברקוביץ'; מזרחי.

שפיגל: אני לא מרוצה

לעומתו, נשמע מאמן הקבוצה האורחת מרוצה, כיוון שלגביו, הפסד בהפרש של ארבעה שערים בארץ הקודש נחשב להישג

תגובות

מאת יוני רייס

המנג'ר של מכבי חיפה, גיורא שפיגל, לא הסתיר את חוסר שביעות רצונו מיכולת חניכיו, למרות הניצחון הגבוה.

"זה היה משחק חלש, איטי ולא קבוצתי, למרות שקשה לשחק נגד קבוצה שלא רוצה לעבור את החצי". הוא ציין בפתח דבריו.

שפיגל נשאל לגבי שיתופו של מזרחי ושיטרית בהרכב הפותח והשיב: "הקבוצה תשחק בסגנון משחק משתנה ובהתאם לקבוצה היריבה, ואני אחליט אם לשחק עם חלוץ אחד, שניים או שלושה".

לעומתו, מאמן הקבוצה האורחת, דווקא נשמע מרוצה: "כל הפסד נמוך מ־5:0 הוא כמו ניצחון עבורנו. אנחנו חובבים, אך בכל זאת, באיי פארו יהיה לחיפנים קשה יותר, בעיקר בגלל מזג האוויר הקר".

דריקס: עשיתי את הדבר הנכון

כדורגלני מכבי ת"א שבו אמש לארץ מרוצים ואופטימיים לקראת משחק הגומלין מול גראסהופרס. אלי דריקס לא נראה מוטרד מהחמצתו המרגיזה בשלהי המשחק והזכיר שלפני שריקת הפתיחה כולם היו מוכנים לחתום על תוצאת תיקו

מאת פינחס דימל

"עשיתי את הדבר הנכון" אמר אמש אלי דריקס חלוץ מכבי תל אביב, שהתייחס להזדמנות הנדירה שניתנה לו להבקיע שער ניצחון בשלהי המשחק מול אלופת שווייץ, גראסהופרס, שלשום בציריך (1:1). אלופת המדינה בכדורגל חזרה אמש לישראל והשחקנים הביעו שביעות רצון מתוצאת התיקו, המהווה מקדמה משמעותית לגומלין, אשר יתקיים בעוד כשבועיים בתל אביב, במסגרת השלב המוקדם של גב"ע אירופה לאלופות.

דריקס נשאל מדוע החמיץ את ההזדמנות: "זו לא החמצה, זו הזדמנות. הייתי בזווית קשה מהשער והשוער סגר היטב את הפינה. עשיתי כמו שלימדו אותי לעשות כשאני במצב כזה. בכל מקרה גם כך התוצאה מכובדת. לפני המשחק הייתי חותם על תיקו ללא היסוס. אין לי בעיה להיות מחליף, מפני שבעידן של מקצוענות, כשיש סגל של 20 שחקנים והמאמן חושב שאני יכול להועיל כמחליף, זה המצב. חלוץ הרכש קשנבב הוא שחקן טוב, אומנם הוא חסר ניסיון אך ביכולתו להוסיף לקבוצה במהירותו".

הקפטן, ניר קלינגר אמר: "אנחנו מאוד מרוצים. עשינו את מחצית הדרך, נקווה שנהיה מספיק בוגרים להשלים את המשימה שנטלנו על עצמנו".

המאמן דרור קשטן אמר: "השגנו תוצאה מאוד טובה. שער חוץ זה דבר חשוב. יש פצועים ולכן עדיין לא ברור מה יהיה ההרכב בשבת במסגרת גביע הטוטו".

כידרורים ברוטב עם אהרל'ה להב וחברים

כל כדורגלן רוסי שווה זהב

רק לפני שנתיים שכרם של הכדורגלנים מברה"מ המתפרקת היה נמוך בעשרות אחוזים לעומת הכדורגלנים הישראלים, אבל כיום אין מציאות וכל כדורגלן זר שווה מאות אלפי דולרים

בנק הרגליים. ככל שחולפות העונות ועניין הכדורגלנים הזרים הולך ומשתרש בליגות הבכירות שלנו, בעיקר בליגה הלאומית, כבר אי אפשר לנהל אגודה ללא מחשב ורואה חשבון צמוד. בכל עונה עולה מדד המחירים של רגלי הכדורגלנים. בהתחלה ניתן להשיג שחקן זר מברה"מ המתפרקת תמורת כסף קטן. עד כדי כך קטן, שמחירו של זר היה נמוך בעשרות אחוזים לעומת כוכב ישראלי. הרוסים והאוקראינים נכנסו לשוק הישראלי והאירופי במחירי "דמפינג". זה לקח בדיוק שלוש עונות וכיום כבר שוקלים את כדורגלני חבר העמים במאות אלפי דולרים. לקראת העונה החדשה עשו יודעי דבר חשבון, כי 7.2 מיליון דולר הוצאו עד־כה על רכישות שחקנים והשאלתם מקבוצה לקבוצה. הזרים תופסים בסולם הזה את מחצית הכסף המוצא – יותר ממיליון וחצי דולר. וזה רק בליגה הלאומית. המחירים המוצעים נעים בין 50 ל־150 אלף דולר בהשאלת שחקן זר לעונה אחת, בנוסף על שכרו החודשי והתוצאות הנוספות.

• • •

עיוורים למחצה? חמישה שופטי כדורגל בכירים מרכיבים מזה זמן עדשות מגע ואחד מהם אף עיוור צבעים. העובדות התגלו בבדיקת עיניים שעברו 40 שופטי כדורגל. רופאי העיניים שבדקו את השופטים לא מצאו כל פגם בכושרם של ה"ארבעה" לנהל משחקים בליגה הלאומית. באיגוד השופטים מסרבים לגלות את שמות השופטים הנזקקים לעדשות מגע. מן הסתם, יגלו זאת אוהדי הכדורגל, כאשר מחזיקי משקפיים אלה לא יראו בדיוק אם השער הובקע בעזרת היד...

גביע הטוטו יפתח את עונת הכדורגל

מחר בשעה 12 בצהריים ייפתחו בפעם ה־12 ברציפות משחקי גביע הטוטו. להפועל פ"ת שלוש זכיות ולבית־שאן עדיין אין נצחון במסגרת זו. מכבי פ"ת היא מחזיקת הגביע והפועל חיפה תאלץ לשחק בבלומפילד מול מכבי ת"א בצל האירועים בלונדון ויתכן שאף בהרכב חסר

מאת משה קסטן

בפעם ה־12 ברציפות ייפתחו מחר משחקי גביע הטוטו הלאומי בכדורגל, כאשר הזוכות עד־כה היו הפועל פ"ת (שלוש פעמים), שמשון ת"א (פעמיים), ובפעם אחת התכבדו מכבי יבנה, הפועל באר־שבע, בני יהודה, מכבי ת"א, מכבי חיפה ומכבי פ"ת, מחזיקת הגביע שניצחה בשלהי העונה שעברה את מכבי ת"א במשחק הגמר (1:2).

במשחק הראשון שיתקיים מחר, כבר בשעה 12 בפ"ת, תארח מכבי פ"ת את הפועל בית־שאן, שמעולם לא ניצחה במסגרת גביע הטוטו.

באיצטדיון בלומפילד יתקיימו שני משחקים. בשעה 5 אחה"צ תארח מכבי ת"א את הפועל חיפה ובהחלט יתכן שהקבוצה מעיר הכרמל תאלץ להופיע ללא מאמנה, אברהם גרנט ושחקני הקישור, ראובן עטר וטל בנין, שנאלצו להישאר באנגליה בעקבות פרשת הטיסה מפרנקפורט ללונדון (ראה ידיעה נפרדת).

מנגד, נראית מכבי ת"א, שהשיגה תיקו נפלא בשווייץ, פייבוריטית לפתוח את הופעותיה באיצטדיון בלומפילד עם נצחון.

אגב, בחצי הגמר אשתקד, נפגשו שתי הקבוצות במסגרת גביע הטוטו ומכבי ת"א ניצחה בשיעור 2:3.

בשעה 7 בערב תארח הפועל ת"א, שניצחה 2:0 בקישינב, את העולה החדשה לליגה הלאומית, הפועל כפר־סבא.

הפועל באר־שבע, שניצחה לפני שלושה ימים את טיראנה באלבניה, תארח בשעה 5 אחה"צ את העולה החדשה השניה ללאומית – מכבי יפו ובאותה שעה יתקיים בחולון המפגש השני של בית ג' כאשר הפועל צפריירים חולון תארח את בית"ר ת"א.

משחק נוסף במסגרת בית א' יפגיש את הפועל פ"ת ועירוני ראשל"צ והוא יפתח בשעה 3 בצהריים.

בבית ב' יערכו שני משחקים מסקרנים: בית"ר ירושלים תארח את בני יהודה בשעה 6 בערב. אגב, בעונת 94־93 הביסו הבית"רים במסגרת זו את הזהובים משכונת התקווה בשיעור 0:6.

במשחק נוסף, תארח מכבי חיפה בשעה 6 בערב את מכבי הרצליה, לאחר שאתמול גברה בקלות על נציגת איי פארו, במסגרת גביע אירופה למחזיקות גביע.

בעל מפעל לבשר חשוד שהעלים מס ב־60 מיליון שקלים

גבריאל רבי (42), בעלי חב' "א.י.ג. ההוד המהולל" מחדרה, נעצר אתמול ל־9 ימים; מכחיש כל קשר לפרשה

מאת ידיב בן־יהודה

מרגע ששלטונות המס החליטו להתלבש על התיק של חברת "א.י.ג. ההוד המהולל" מחדרה, הם ידו בכל התותחים שברשותם. "זוהי אחת הפרשות הגדולות של העלמות־מס שבהן טיפלנו בשנים האחרונות", אומרים במס הכנסה.

החשוד העיקרי, גבריאל רבי בן 42 ממושב חבב, מנהלה של חברת "א.י.ג. ההוד המהולל" מחדרה, העוסקת בשחיטת עופות ובשיווקם, נעצר אתמול כחשוד, כי העלים משלטונות המס לפחות 60 מיליון שקלים. המחזור השנתי של החברה נאמד בשנת 1992 ביותר מ־110 מיליון שקלים.

החשד התעורר בבדיקה שיגרתית של ספרי הנהלת החשבונות של החברה. לפיהם הוציאה החברה על הוצאות פיקטיביות במיליוני שקלים, הוצאות לספקים נותני שירות לחברה, שחלקם כלל לא מעניק הלול וחלקם אינו קיים.

אתמול, לאחר שרוב החקירה הושלם, הודיעו חוקרי המס בבית משפט השלום בתל־אביב, כי סכום ההעלמות מהחשבוניות שהגיעו לידיהם תועד, ועומד על 60 מיליון שקלים – "סכום חסר־תקדים בחברה בסדר גודל שכזה".

לצורך החקירה הפעיל מס הכנסה עשרות חוקרים מכל רחבי הארץ, נערכו תצפיות על המשחטה במשך כל שעות היממה, ונאסף מידע רב על אופן ניהול העסק. מרגע שהיו בידי החוקרים ראיות מוצקות־לכאורה החל בחקירה הגלויה, שכללה הוצאת צווי חיפוש בביתו של המנהל, גבריאל רבי, ושל בעלי המניות הנוספים. נחקרו כל הספקים־לכאורה של החברה. כל מי שאותר מביניהם, הכחיש כי הוא מכיר את החשוד. כן אותר בית הדפוס שבו הודפסו החשבוניות המזויפות.

בעל בית הדפוס העיד, כי החשבוניות הוזמנו על ידי גבריאל רבי. החוקרים ערכו חקירות משותפות ועימותים בין הספקים־לכאורה והחשוד, ובמהלכם לא הצליח רבי אפילו לזהות את הספקים בשמם.

רבי מכחיש את ההאשמות נגדו, הודה כי הוא היה זה שחתם על החשבוניות, אך טען שהן פיקטיביות. לבקשת מס הכנסה האריך השופט צבי כספי את מעצרו ב־9 ימים. נראה, כי ייעצרו חשודים נוספים.

איש מתושבי מצפה צורית לא בא ללווית האב שרצח את ילדיו והתאבד

מאת כתב "דבר"

ישי גליצקי ממצפה צורית, שרצח את שני ילדיו והתאבד, נקבר אתמול לפנות ערב בבית העלמין אפק שבקריות. בהלויה השתתפו קומץ מכרים, הוריו ואחיו. איש מתושבי המצפה לא בא להלויה.

ליד הקבר ספד לו אחיו ואמר: "ידענו שקשה לך ורצינו להתקרב אליך, אבל אתה מנעת זאת מאיתנו. עשית מה שעשית לא מתוך רוע, אלא מתוך אובדן השליטה על מעשיך. אהבנו אותך מאוד ותמיד נאהב".

אחד האחים סיפר, כי בני המשפחה ידעו על הויכוחים בין בני הזוג, אולם איש לא העלה בדעתו את חומרת המצב ולא שיער שהוא יסתיים בטרגדיה כזו.

ביישוב צורית מנסים לעכל את הטרגדיה שפקדה את משפחת גליצקי ומבקשים לשוב לשיגרה. האשה תמי יושבת עם בני משפחתה בביתה שבשכונה ג' ורבים מתושבי היישוב פוקדים אותה במשך כל שעות היום.

שלשום בערב נפגשו תושבי היישוב עם פסיכולוגים של המועצה האזורית כדי לדון בשיבה לחיים סדירים. גם אתמול ביקרו ביישוב צוותים של פסיכולוגים.

בבתים רבים הציגו הילדים, שאינם מצליחים להבין כיצד שי, שנראה כמו כל האבות, הרג את הילדים שלו, שאלות קשות להוריהם. השאלות מביכות את ההורים ורבים מהם מתקשים להשיב עליהן.

במצפה צורית, שעלה על הקרקע לפני כ־13 שנה במסגרת תוכנית המצפים של הסוכנות, ערכו אתמול חשבון נפש נוקב. אנשים שמבקשים להתקבל ליישוב חייבים לעבור דרך מסננת של בחינות פסיכוטכניות, ועדות קליטה ומיון, אירוח בבתי תושבים וכמה הליכי הצבעה. ישי גליצקי עצמו עמד בראש ועדת הקליטה של היישוב ופסל לא אחת מועמדים שלא נראו לו מתאימים. אתמול שאלו את עצמם רבים ביישוב האם לא פשטה שיטת הקליטה שלהם את הרגל. "בשביל מה מתאמצים כל־כך אם בסוף מצליחים להיכנס לפה מטורפים כאלה?" שאלו חברי היישוב המתוסכלים.

אתמול גם התברר כי חודשים אחדים לפני הרצח וההתאבדות ניסה גליצקי לשים קץ לחייו באמצעות גלולות ואשתו הצילה את חייו ברגע האחרון. מקורבי המשפחה סיפרו, כי ידוע להם לפחות על עוד ניסיון התאבדות אחד, אולם אף שהבעיה היתה מוכרת גליצקי לא נשלח לטיפול פסיכיאטרי. גם כשאשתו הגישה תלונה על איומי התאבדות והרצח שלו פטרה אותו המשטרה באזהרה בלבד.

"התעוררתי מהצעקות של תמי: 'בואו מהר, הילדים כחולים'"

(ע). – עינת פרטובניק, חברתה ושכנתה של תמי גליצקי, אמרה אתמול, כי ישי רצה להתנקם באשתו על שביקשה להתגרש ממנו.

"בעלי ירון חזר בלילה יחד עם תמי מישיבת ועד הנהלת היישוב. התעוררתי מהצעקות של תמי: 'ירון בוא מהר, הילדים כחולים'. כך התחיל הכל", אמרה עינת בראיון לגלי צה"ל.

עינת סיפרה, כי היא ובעלה מיודדים עם תמי זה שנים, אבל רק בחודשים האחרונים, כאשר מסכת הייסורים הפכה קשה מנשוא, היא סיפרה להם על הקשיים שלה.

"היה עליה לחץ נפשי מתמשך. זה לא דפוס של האשה המוכה. אולי פעם אחת היתה אלימות, וזה היה הטריגר לתהליך הגירושין. אבל היה לחץ נפשי", אמרה עינת.

לדבריה רצה ישי להתנקם בה. הוא פשוט לא היה מסוגל לחשוב שיש גם תסריט אחר, שאפשר להתגרש ולהמשיך לחיות, הוא לא יכול היה לקבל את זה שהיא לא מסוגלת להיות איתו".

עינת סיפרה, כי לפני כמה חודשים ניסה ישי להתאבד והצילו אותו, אבל הוא לא נשלח לטיפול.

"תמי גדולה מהחיים. היא כל־כך רצתה משפחה, היא כל־כך רצתה שיהיה טוב. אבל היא מנחמת את כולם, כל־כך ריאלית, כל־כך מציאותית", אמרה עינת.

חרות לפיד: ישראלי מרצה 60 שנה בכלא בארה"ב על הכאת אשתו

(ע). – משקם האסירים חרות לפיד מקיבוץ איילת השחר ביקש אתמול מבית המשפט המחוזי בתל־אביב לעכב מראש יציאתו מהארץ של האסיר משה אלקיים, המרצה עונש מאסר של 70 שנה בכלא במדינת טקסס בארצות־הברית, בטענה שצו זה הוא תנאי לשחרורו של אלקיים מהכלא.

לפיד טוען, שעל־פי מיטב ידיעתו נידון אלקיים לעשר שנות מאסר בבית המשפט הפדרלי בארצות־הברית בשל הצתת חנות פרחים ול־60 שנה בבית־משפט של מדינת טקסס בשל פריצה לבית גרושתו והכאתה.

אלקיים סיים, לדבריו, לרצות את עשר שנות המאסר הפדרלי וכעת מרצה את תקופת המאסר של 60 שנה בכלא רושרון בטקסס.

בבקשתו טען לפיד, כי הוועדה לשחרורים מטעם מדינת טקסס קיימה ישיבות אחדות בעניין שחרורו המוקדם של אלקיים ובסופו של דבר החליטה לשחררו בכפוף לכך שהוא ישוקם בהשגחתו האישית של לפיד.

לפיד גם טען, כי אחד התנאים לשחרורו של אלקיים הוא התחייבותו שלא להיכנס לתחומי ארצות־הברית לפחות עד שנת 2045 ובתנאי שהתחייבות זו תעוגן בצו של הרשות המתאימה.

לפיד הוסיף, כי אלקיים מסכים לתנאי זה ואף העלה על הכתב את התחייבותו שלא לצאת את מדינת ישראל עד שנת 2045 ולא להיכנס לארצות־הברית.

מואשם בשוד קיצבת הזיקנה מאמו הקשישה באיומים ובאלימות

מאת אורי שרון

אלי כהן בן 37 מחיפה מואשם, ששדד את קצבת הזיקנה מאמו פרלה, בת ה־71.

בכתב אישום שהוגש אתמול לבית המשפט המחוזי בחיפה טוענת נציגת התביעה, עו"ד דליה חלק, כי האם נהגה לקבל מדי 28 בחודש את דמי קיצבת הזיקנה שלה, 700 שקל, מן המוסד לביטוח לאומי. ביום זה, או כמה ימים אחריו, נהג הבן לתבוע מאמו את כספה באיומים ובאלימות, ולהותיר אותה ללא אמצעי קיום.

לטענת התביעה נאלצה האם לא אחת לנטוש את ביתה מאימת בנה, ולישון על ספסל ציבורי ברחוב.

בסוף יולי, טוענת התביעה, הגיע הנאשם לדירתה של אמו בשעת לילה מאוחרת, ושדד ממנה באיומי סכין 50 שקל. לאחר מכן חתך הבן את ידיו בסכין־גילוח לעיני אמו, כדי להפחידה.

התביעה מייחסת לנאשם ביצוע שוד בנסיבות מחמירות.

חודש הקשר הטלפוני לצפון שנותק מפגיעת דחפור

מאת אורי שרון

דחפור שחפר תעלת ביוב במבואותיה המיזרחיים של חדרה, ניתק אתמול שני כבלים אופטיים של "בזק". על פי ההערכה, כ־30 אלף מנויי טלפון באיזור, בהם תחנות משטרה, מד"א ומכבי האש, נותקו לשעות אחדות.

כתוצאה מן הפגיעה, שהייתה בערך ב־10:30 בבוקר סמוך לתחנת מכבי האש במקום, שותק הקשר הטלפוני בין עפולה לחדרה, שחלקו משמש את כל קווי התיקשורת מצפון הארץ ולשם. הקשר הטלפוני לאזורים המנותקים חודש בהדרגה, בעבודה מאומצת של טכנאי "בזק" שארכה כחמש וחצי שעות. המשטרה עצרה לחקירה את מפעיל הדחפור ואת הקבלן, תושב טייבה.

מנהל האיזור של "בזק", גבי אסיאג, מסר, כי מפעיל הדחפור עבד בהיתר "בזק", אך ללא פיקוח איש מהחברה. להערכתו, מפעיל הדחפור חש בפגיעה, אך לא דיווח עליה ל"בזק".

לדברי מנהל האיזור, על הכבל, בתוך האדמה, מונח סרט אזהרה אדום, שתפקידו להסב את תשומת ליבו של החופר לכבלים, אך מפעיל הדחפור לא נזהר. לצד הדרך מצאו הטכנאים כבל טלפון לאורך כ־80 מטרים, מה שמעיד על הפגיעה הקשה בקו.

ב"ה

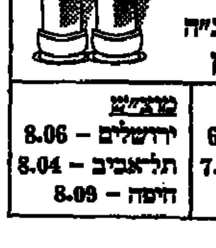

זמני הדלקת נרות

ט"ו באב תשנ"ה

פרשת ואתחנן

כניסה		מוצ"ש	
ירושלים	6.51	ירושלים	8.06
תל־אביב	7.09	תל־אביב	8.04
חיפה	7.03	חיפה	8.09

גם בטוקיו חם, 30 מעלות צלזיוס זה השבוע השני ברציפות, והתושבים מנצלים כל דרך לצנן עצמם. בתמונה: ילדה משתעשעת במימי מזרקה. (צילום: איי.פי.)

חשש לחיי הילד שנפצע עם אחותו בתאונה ביבנה

ניר אהרון (10) ואחותו מיטל נפצעו כשעמדו ליד ביתם; החשד: שני הנהגים המעורבים בתאונה היו בגילופין

(ע). – ניר אהרון בן 10 ואחותו מיטל, בת 14 וחצי, נפצעו אור ליום אתמול מפגיעת מכונית ביבנה ומאושפזים במצב קשה במחלקה לטיפול נמרץ בבית־החולים שיבא בתל השומר.

שני הילדים נפגעו סמוך לחצות, כאשר עמדו על המדרכה ברחוב דרך הים, לא הרחק מביתם. נהג מכונית פרטית התנגש בג'יפ, נהג הג'יפ איבד את השליטה על רכבו, עלה על המדרכה ופגע בשניים.

ניר נפגע בראשו, בפניו ובבית החזה והוא סובל גם מדימום בכליות. אחותו, מיטל, נפגעה בעיקר במצח ובקרקפת. לדברי פרופ' זוהר ברזילי, מנהל המחלקה לטיפול נמרץ, יש חשש שנפגע גם מוחו של ניר.

ראש לשכת התנועה במרחב השפלה, רב־פקד ישראל שלום, הורה לעצור את שני הנהגים שהיו מעורבים בתאונה ולבדוק אם נהגו במצב של שיכרות. הוא מסר, כי משני הנהגים נלקחו דגימות דם לבדיקה אם היו בגילופין. לדבריו, יש חשד סביר ששניהם נהגו תחת השפעת אלכוהול.

תושב תל־אביב בן 29 נעצר אתמול לפנות בוקר בדירתו לאחר שניסה לפגוע בשוטרים שבאו לחקור אותו על גרימת תאונת דרכים בהיותו, לפי החשד, בגילופין.

האיש נפצע קל אור לאתמול כאשר התנגש בגדר הפרדה בצומת עלית ברמת־גן והועבר באמבולנס של מד"א לבית החולים איכילוב. בעת שהועבר לחדר המיון נמלט הנהג מהאלונקה.

בוחני התנועה של משטרת מחוז תל־אביב, שהגיעו למקום התאונה, בדקו את הרכב והתברר להם כי בעל המכונית מתגורר ברחוב פינסקר בתל־אביב. השוטרים הגיעו לדירתו וצעירה המתגוררת איתו אמרה להם שהוא אינו נמצא בדירה. התנהגותה עוררה את חשדם של השוטרים והם החליטו לערוך חיפוש בדירה. כאשר הגיעו למטבח מצאו את בעל הרכב כשהוא אוחז בידו סכין ואיים לפגוע בהם.

השוטרים השתלטו עליו וכבלו אותו באזיקים. הוא נעצר ובחקירתו עלה חשד כי נהג תחת השפעת אלכוהול וכתוצאה מכך איבד את השליטה על ההגה, הרכב סטה לשמאל הכביש והתנגש בגדר הפרדה בין נתיבי התנועה. נלקחה ממנו דגימת דם, כדי לוודא מה מידת האלכוהול שהיתה בדמו בעת התאונה.

ענף התנועה פתח נגדו תיק על מעורבות בתאונת דרכים וחשד לנהיגה בגילופין. במשטרת מרחב הירקון נפתח נגדו תיק פלילי על החזקת סכין, איומים וניסיון לתקוף שוטרים.

חשד בחברו שהלשין עליו ורצח אותו ב־83 דקירות

כך טוען כתב־האישום, שהוגש נגד מליק יארוסקי (30) מכרמיאל: הרצח אירע ב־13 ביולי

מאת אורי שרון

מליק יארוסקי בן 30, עולה חדש מחבר המדינות המתגורר בכרמיאל, מואשם בבית המשפט המחוזי בחיפה כי רצח את חברו, אולג אומלציק בן ה־33, ב־83 דקירות סכין, לאחר שחשד בו כי הוא משמש מודיע של המשטרה.

בכתב־האישום, שהוגש אתמול לבית המשפט, טוען נציג התביעה, עו"ד משה כהן, כי הנרצח, שהיה חברו של הנאשם, היה מחוסר־בית ונהג ללון במקומות מזדמנים. זמן מה לפני הרצח נעצרו המנוח והנאשם על־ידי המשטרה לחקירה. אומלציק שוחרר ממעצרו לפני יארוסקי, ובעקבות זאת חשד הנאשם כי חברו משמש מודיע של המשטרה, וכי הלשין עליו ומשום כך נעצר.

ב־13 ביולי שתו השניים בדירתו של הנאשם, יארוסקי, בכרמיאל, ושתו משקאות חריפים. לפי כתב־האישום, לפתע התנפל הנאשם על חברו והנחית לו מכת קראטה בצוואר, שגרמה שבר בסחוס הגרון.

התביעה טוענת, כי בעוד אומלציק שרוע על הרצפה נטל יארוסקי סכין, ודקר אותו 83 דקירות בראשו, בצוואר ובידיו. הוא השאירו שם, מתבוסס בדמו, יצא את הדירה והלך לבית אמו. לטענת התביעה, כדי לטשטש את מעורבותו ברצח הוא לא נעל את דלת הדירה בצאתו.

התביעה טוענת, שהנאשם רצח את חברו בדם קר ובנסיבות שבהן היה מסוגל לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו.

הבנק הבינלאומי באשדוד נשדד שנית בתוך חודש וחצי

מאת רוני ברזילי

סניף הבנק הבינלאומי הראשון באשדוד נשדד אתמול – בפעם השנייה בתוך חודש וחצי. שללם של השודדים: 20 אלף שקלים. מפקד משטרת מרחב לכיש, תת־ניצב ג'ק דרזן, תקף בחריפות את הנהלת הבנק. לדבריו, ההנהלה לא פעלה לשיפור האבטחה בו בעקבות השוד הקודם.

השוד אירע סמוך לשעה 10 בבוקר כאשר לבנק, השוכן ברחוב רוגוזין באשדוד, נכנסו שלושה שודדים: אחד חבוש ברדס, השני במשקפי־שמש, ואילו השלישי לא ניסה כלל להסתיר את זהותו. אחד השודדים התייצב בפתח הבנק, ושני חבריו שלפו סכין ואקדח ודרשו מאחת הכספריות את הכסף. הקופאית נבהלה, צעקה "זה שוד" וברחה.

השודדים אספו את הכסף שנמצא מאחורי הדלפק, ונמלטו עם שללם. בעת מנוסתם, מעד השודד חבוש משקפי־השמש בפתח הבנק ומשקפיו נפלו. הוא קם והמשיך לרוץ. לדברי עדי ראייה, השוד ארך כשלוש דקות.

כוחות משטרה גדולים בפיקודו של מפקד מרחב לכיש, תת־ניצב דרזן, הגיעו למקום, ופתחו בסריקות אחר השודדים. לדברי מפקד המרחב, יתכן שבקופות של הכספריות היו מזומנים בסכומים גדולים מהמותר. המשטרה סבורה, כי בידיה קצה חוט לפיענוח השוד.

פרוצה לקתה בדום לב ומתה במכון עיסוי בתל־אביב

(ע). – פרוצה בת 40, עולה מחבר המדינות, שהועסקה במכון עיסוי בתחנה המרכזית הישנה של תל־אביב, נמצאה אתמול אחר הצהריים ללא רוח חיים.

על הגופה לא נמצאו סימני אלימות והמשטרה שוללת, לפי שעה, חשד למעשה פלילי.

הוברר, כי הפרוצה שהתה באחד מחדרי המכון עם לקוח, אף הוא עולה מחבר המדינות. לאחר שהגבר יצא מהחדר הלכה הפרוצה להתקלח. בדרכה לחדר האמבטיה התמוטטה, ומתה במקום. צוות נט"ן שהוזעק למכון העיסוי קבע את מותה, כנראה מדום לב.

מפקד מרחב הירקון, ניצב־משנה יעקב שובל, מסר, כי לא נמצאו כל סימני אלימות מחשידים על גופתה של האשה, אך הוא החליט לזמן למקום פתולוג כדי שיקבע את סיבת המוות.

התינוק שאביו התעלל בו לא יועבר לחזקת אמו

מאת שמעון איפרגן

בית המשפט בבאר שבע דחה אתמול את בקשת אמו של התינוק, שאביו התעלל בו, לראותו לעתים תכופות יותר ולקבל אותו לחזקתה.

בית המשפט נימק החלטתו בכך שרשויות הרווחה טרם גיבשו החלטה מה יעלה בגורל התינוק, ויש להמתין להחלטתם. לפיכך תמשיך האם לבקר אצל תינוקה המאושפז במחלקה הכירורגית בבית החולים "סורוקה", שעה אחת ביום בפיקוח עובדת סעד.

בבקשתה טענה האם, כי היא ובני משפחתה מסוגלים לטפל בתינוק.

משפחתה של האם פנתה לשרת העבודה והרווחה, אורה נמיר, וביקשה ממנה לסייע להחזרת התינוק לאמו. השרה דחתה את הבקשה, בנימוק שהוצאת התינוק מידי הוריו היא לטובתו, והחזרתו לחזקת האם עלולה לסכן אותו ולחשוף אותו להתעללות.

מספר השכירים חברי ההסתדרות גדל בחודשיים ב־6%

מאת חני פורשנר

מספר השכירים חברי ההסתדרות הגיע בסוף יוני ל־530,320 איש ועוד כ־57 אלף גימלאים – מתוך 612,335 איש החברים בה. כך מסר אתמול יו"ר אגף מטה ותכנון, בנימין יסעור.

כרבע מהשכירים חברי ההסתדרות מאורגן באמצעות מרחב תל־אביב, מסר מנכ"ל המרחב, גרשון גלמן.

מספר השכירים גדל בכ־6 אחוזים בתוך חודשיים (600,634 באפריל), ומספר הגימלאים גדל בכ־11 אחוז (50 אלף באפריל).

לדברי יסעור, עוד כ־50 אלף איש צפויים להצטרף: 20 אלף חברי הקיבוץ הארצי, 20 אלף חברי התנועה הקיבוצית המאוחדת, 5,000 חברי קאופ־אטיבים ויותר מ־4,500 איש המשלמים באופן אישי.

יסעור ציין, כי ידוע על 50־40 אלף שכירים שמעולם לא היו חברים בהסתדרות ויש להתייחס אליהם כאל קהל־יעד.

מורה מרהט מואשם שסטר לתלמידים וחבט בהם באגרופים

מאת שמעון איפרגן

מורה בבית־ספר תיכון ברהט מואשם בתקיפת שניים מתלמידיו.

בכתב האישום שהוגש לבית־משפט השלום בבאר־שבע נטען, כי המורה החליט ללמד לקח את התלמידים שהפריעו למהלך השיעור. הוא קרא להם אליו, נתן להם כמה סטירות ומשך באוזניהם. לאחר מכן השליך אותם על הרצפה ו"קינח" במכות אגרוף על פניו של אחד מהם.

התלמידים סיפרו על האירוע להוריהם, אלה התלוננו במשטרה – והמורה המכה נעצר.

5 בדואים נעצרו כחשודים בהפצת סמים בין בני־נוער בנגב

מאת שמעון איפרגן

חמישה בדואים החשודים בסחר בסמים, בהם שני קטינים, נעצרו שלשום בלילה בפעילות של שוטרי לשכת המודיעין והבילוש במשטרת מרחב הנגב, בשיתוף משטרת העיירות.

החמישה חשודים בהפצת כמויות גדולות של מריחואנה בקרב בני נוער בנגב, במשך תקופה ארוכה.

לצורך המעצר הפעילה המשטרה סוכן סמוי, שהקליט ותיעד עיסקות סמים עם החשודים כאשר, בהזדמנויות שונות, רכש מהם 6 ק"ג מריחואנה.

שלשום בלילה פשט כוח משטרתי גדול, בפיקודו של מפקד משטרת העיירות רב־פקד שמעון בן־דרעי, על אחד השבטים הבדואים בנגב ועצר את החמישה, ביניהם שני קטינים ששימשו, לפי החשד, כבלדרים.

מאז תחילת השנה תפסו שוטרי מרחב הנגב והמחוז הדרומי יותר מ־700 ק"ג מריחואנה, שהוברחו דרך גבול מצרים.

צעיר לנצח - במרכז רפואי מטל
אנחנו נחזיר לך את התפקוד המיני הטוב ביותר שידעת כגון: בעיות זיקפה ושפיכה מוקדמת
בפיקוחם של רופאים אורולוגים כירורגיים
אל תתיאש בא והפגש!
התמחות מיוחדת לחולי סכרת, לחץ דם ולב
ההתיעצות, הבדיקה והאבחנה ללא תשלום
98% אחוז הצלחה
מרכז רפואי מטל, טל: ירושלים 02-663611, 02-618511, ת"א 03-5606156/8, ראשון לציון 03-9666372, באר-שבע 177-022-5977